

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE DİL SAPMALARI
VE AD AKTARMALARI**

**Hazırlayan
Özge PAPAK**

**Danışman
Prof. Dr. Ümit TOKATLI**

**Ağustos-2013
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE DİL SAPMALARI
VE AD AKTARMALARI**

**Hazırlayan
Özge PAPAK**

**Danışman
Prof. Dr. Ümit TOKATLI**

**Ağustos-2013
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi beyan ederim.

Adı-Soyadı: Özge PAPAK

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Cemal Süreya’nın Şiirlerinde Dil Sapmaları Ve Ad Aktarmaları” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesine uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Özge PAPAK

Danışman

Prof. Dr. Ümit TOKATLI

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Atabey KILIÇ

Prof. Dr. Ümit TOKATLI danışmanlığında Özge PAPAK tarafından hazırlanan “**Cemal Süreya’nın Şiirlerinde Dil Sapmaları Ve Ad Aktarmaları**” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda **yüksek lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

17.09.2013

2013

JÜRİ:

Danışman :

Prof. Dr. Ümit Tokatlı

M. T. Tokatlı

Üye :

Doç. Dr. Mümtaz Sarıçicek

M. Sarıçicek

Üye :

Doç. Dr. Bayram Durbilmez

B. Durbilmez

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun.....tarih ve....19 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

20.09.2013

20.09.2013

Prof. Dr. Lütfullah CEBECİ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Cemal Süreya, Türk şiirinde sınır tanımayan, yaşamını şiirlerine dahil eden, bunu yaparken de şiir dilini soyutlayarak karşımıza çıkan İkinci Yeni'nin önemli şairlerindendir.

Tezimizin konusu olan dil sapmaları ve ad aktarmalarını çalışmak için metin olarak Cemal Süreya'nın şiirlerini seçmemizin sebebi; onun şiirlerinde örnek açısından sıkıntıya düşülmeyecek zenginliğin bulunmasıdır.

Tezimizin amacı; hem üzerinde fazla çalışma bulunmayan dil sapmaları ve ad aktarmalarını dilbilimsel açıdan incelemek hem de dil sapmaları ve ad aktarmalarının Cemal Süreya'nın şiirlerine katmış olduğu anlam gücünü ortaya koyabilmektir.

Bu çalışmamda bana yol gösteren, desteklerini esirgemeyen ve danışmanlığımı üstlenen hocam Sayın Prof. Dr. Ümit Tokatlı'ya, çalışma sürecinde ve eğitim hayatımın tamamında maddi-manevi desteklerini benden esirgemeyen aileme, özet kısmının İngilizceye çevrilmesinde yardımcı olan arkadaşım Duygu Kalmuk'a teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Özge PAPAK

Kayseri, 2013

CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE DİL SAPMALARI VE AD AKTARMALARI

Özge PAPAK,

Yüksek Lisans Tezi, 2013

Yeni Türk Dili Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

ÖZET

Anlambilim, yeni bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Konusu, dili anlam bakımından incelemektir. Anlam sapmaları, anlam değişimleri, aktarmalar gibi konuları kapsar. Bu bağlamda şiir dili, anlam incelemeleri bakımından elverişli bir alandır. Şiir dilinde görülen sapmalar, aktarmalar, anlam değişimleri gibi anlam olayları İkinci Yeni Hareketi olarak adlandırdığımız dönemin şiirlerinde sıkça rastlanmaktadır.

Bu bağlamda, “*Cemal Süreya’nın Şiirlerinde Dil Sapmaları ve Ad Aktarmaları*” isimli çalışmamız dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Garip Hareketi, İkinci Yeni Dönemi ve Cemal Süreya’nın hayatı, şiir anlayışı ve eserleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde dilbilim, dilbilim açısından anlambilim ve anlambilim bağlamında şiir dili üzerinde durulmuştur. Doğan Aksan’ın, “*Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*” adlı eseri kaynak olarak alınarak, şiirlerdeki dil sapmaları ve ad aktarmaları hakkında genel bilgi verilmiştir.

Cemal Süreya’nın şiirleri, dil sapmaları bakımından alt başlıklar halinde üçüncü bölümde incelenmiştir. Dördüncü bölümde ise Cemal Süreya’nın şiirlerinde ad aktarmaları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anlambilim, şiir dili, dil sapmaları, ad aktarmaları, İkinci Yeni Hareketi, Cemal Süreya’nın şiir dili.

DEVIATIONS AND METONYMY IN CEMAL SÜREYA’S POETS

PAPAK, Özge

MASTER’S DEGREE THESIS, 2013

The new Department of Turkish Language

CONSULTANT: Prof. Dr. Ümit TOKATLI

ABSTRACT

Semantics emerged as a new field. Its aim is to study the language in terms of meaning. It comprises meaning deviations, meaning alterations, transfers etc. In this connection poetic language is suitable for studying semantic on. The deviations, alterations and metonymy which are frequent in poetic language are often seen in the poets of the “İkinci Yeni Movement” period.

In this connection our study named “The deviations and metonymy in Cemal Süreya’s poets” consists of four sections. In the first section “Garip Movement”, “İkinci Yeni Movement”, Cemal Süreya’s life, his understanding of poetry has been examined. In the second section linguistic, semantic in the connection of linguistic, and poetic language in terms of semantic have been examined. A general knowledge has been given about the deviations in the poets and metonymy by taking Doğan Aksan’s book “*Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*” as a resource.

Cemal Süreya’s poets are studied in the third section in the point of meaning deviations. And in the fourth section Cemal Süreya’s poets are studied in the point of metonymy.

Key Words: Semantic, poetic language, language deviations, metonymy, İkinci Yeni Movement, Cemal Süreya’s poetic language.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
ONAY:.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
GİRİŞ	i
BİRİNCİ BÖLÜM	i
1.İKİNCİ YENİ DÖNEMİ VE CEMAL SÜREYA’NIN HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ.....	4
1.1.GARİP HAREKETİ (1.YENİ HAREKETİ).....	4
1.2.İKİNCİ YENİ HAREKETİ VE CEMAL SÜREYA	6
1.2.1.CEMAL SÜREYA’NIN HAYATI.....	9
1.2.2.CEMAL SÜREYA’NIN SANATI VE ŞİİR ANLAYIŞI	12
1.2.3.CEMAL SÜREYA’NIN ESERLERİ.....	14
İKİNCİ BÖLÜM	i
2.DİLBİLİM.....	17
2.1.DİLBİLİM AÇISINDAN ANLAMBİLİM	19
2.2.ŞİİR DİLİ VE ANLAMBİLİM AÇISINDAN ŞİİR DİLİ:	25
2.2.1.ŞİİR DİLİNDE SAPMALAR.....	30
2.2.1.1.Sözcüksel Sapmalar:.....	30
2.2.1.2.Biçimbilimsel Sapmalar:	30
2.2.1.3.Anlambilimsel Sapmalar:	30
2.2.1.4.Sessel Sapmalar-Bölgesel Ağızlara Özgü Kullanımlar.....	31

2.2.1.5.Öteki Sapmalar:.....	31
2.3.AKTARMALAR	31
2.3.1.AD AKTARMALARI.....	32
2.3.2.EYLEM AKTARMALARI:.....	35
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	37
3.CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE DİL SAPMALARI	37
3.1.SÖZCÜKSEL SAPMALAR:	37
3.2.BİÇİMBİLİMSEL SAPMALAR:.....	44
3.3.ANLAMBİLİMSEL SAPMALAR:.....	46
3.5.ÖTEKİ SAPMALAR	71
3.5.1.Sözdizimsel Sapmalar:	71
3.5.2.Yazınsal sapmalar:	77
3.5.3.Özel Adlarla İlgili Sapmalar:	83
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	98
4.CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE AD AKTARMALARI.....	98
SONUÇ	116
KAYNAKÇA	118
EK:	123
ÖZGEÇMİŞ.....	299

GİRİŞ

Geçmişten günümüze insanlığın en hızlı biçimde ilerlemesini sağlayan etkenlerden en önemli olanı dildir. Düşüncelerimizi ortaya koymaya yarayan, düşüncenin vazgeçilmez ortağı olan dil, iletişim aracı olarak karşımıza çıkar.

Bu bağlamda, Doğan Aksan dili şöyle tanımlamıştır: “Dil, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyümlü bir düzendir; düşünme ve düşünüleni aktarma dizgesidir.” (Aksan, 2006, 13) Aksan, dilin düşüncayı ortaya koymaya yarayan önemli unsurların başında geldiğini bu tanımıyla vurgulamaya çalışmıştır.

Süheyla Bayrav da dili tanımlarken dilin düşünce ile ortaklığını vurgulamıştır: “Dil; yan yana sıralanmış sesler sistemidir. Temel olan konuşma dilidir. Yazı konuşma dilinin bir imgesi seslerin grafiklerle belirtilmesidir.” (Bayrav, 1998, 14)

Dil, yan yana sıralanmış fonemlerden ortaya çıkar. (Bayrav, 1998, 79)

Dil olmadan düşünce olmayacağına göre filozoflar için de dil ana konuların başında gelir. H.Lefebvre şöyle der: “Filozoflar ve felsefe eskiden kendilerine öz bir dil kurmaya uğraşırlardı, şimdi insan düşüncesini, dilin ona verdiği biçimde düşünüyor.” (Bayrav, 1998, 21)

Düşünce ve duygularını başkalarına bildirerek görüşlerini onlara kabul ettirmek ve ya onlarla anlaşmak isteyenler de bir fikri kendi kendilerine tartışarak duygularını benliklerini tanımaya çalışanlar da bu işleri başarabilmek için dilin aracılığından vazgeçemezler. (Bayrav, 1998, 13)

Dil, insan gereksinimlerine göre kurulmuş ve geliştirilmiş toplumsal bir kurumdur. Dili meydana getiren semboller sözlü dile yani konuşma diline dayanır. Nesneleri adlandırmak ve onların varlığını kavrayabilmek için dil ile düşünce ortaklığı

zorunludur: “Bazı semboller de konuşma diline dayanır. Konuşma dili aracılığıyla varılmış bildirişme yöntemidir.” (Bayrav, 1998, 13)

Dil, insana özgü sistemleştirme (sembolleştirme) kabiliyetinin en üstün başarısıdır. Sistemleştirme; gerçeği bir gösterge, bir im ile temsil etmek, göstergeyi gerçeğin temsilcisi olarak görebilmektir. (Bayrav, 1998, 15-16)

İnsanların bütün kullandıkları anlaşma sistemlerinin en yetkini ve öteki sistemlerin temeli dildir. İnsan dilinin özelliği parçalara bölünebilmesi, bölümleri değişik biçimlerde sıralayarak her an başka bir mesaj yaratması, yeni duygu ve fikirler ifade edebilmesidir. (Bayrav, 1998, 14-15)

Dil simgelerden kurulu bir sistemdir. Bu yüzden bir nesne ile onu temsil eden gösterge arasında bir bağlantı görülmez. Sesli imge ile nesne, daha doğrusu, kavram arasındaki ilişki rastgeledir, zorunluluk yoktur. (Bayrav, 1998, 17)

Eğer ki dil simgelerden kurulu bir sistem ise; biz burada ‘simge’ terimine dikkat çekip neyin simge neyin simge olmadığı konusunu açıklığa kavuşturmalıyız. Bu bağlamda Süheyla Bayrav simgeyi şu şekilde açıklamaya çalışmıştır:

Simgeyi işaretlerden (mesela yol işaretlerinden), rumuzlardan (hilal, haç gibi dini rumuzlardan), semptomlardan (bulutlara bakarak yağmurun geleceğini anlamak gibi) ayırmak gerekir. (Bayrav, 1998, 16-17)

İletişimi sağlayan en yetkin olgu dildir: “Dil planında bir tepki doğurur ve konuşmada sayısız biçimler ortaya koyar. İnsan dili objektif yaşantıların, olayların, telmihlerin boyunduruğu altında değildir. (Bayrav, 1998, 15)

Dili inceleyen bilim dalı dilbilimdir. Dili incelerken onun nasıl işlediğine dikkat çeker. Kökeni Yunan Felsefesine dayanan, 18. yy.’a kadar da bu felsefenin etkisiyle devam eden dilbilim, 19. yy.’da F. de Saussure’ nin çalışmalarıyla dil incelemeleri tekrar canlılık kazanmıştır.

Dili anlam bakımından inceleyen dilbilim dalı, anlambilimdir. Anlam sorunu ele alır. Bir nesneyi anlamlandırırken meydana gelen olayları ele alır: “Etrafımızdaki nesne ve olaylara anlam verme, çağımızda bir psikoloji sorunu sınırını aşar, anlam taşıma (signification) bugün bütün insan bilimlerinin de aldığı temel konudur. İnsan dünyası,

anlam dünyası olduğuna göre, anlam sorunu üzerine kurulu olan dilbiliminin önemi pek büyüktür.” (Bayrav, 1998, 19)

Anlambilimin başlıca uğraşı olarak anlam değişimlerini saptamak ve bunları açıklamaktır. Her türlü göstergenin değişimlerini, yapılarında bulunan anlamsal yönlerini ele aldığını görmekteyiz: “Dil, daha geniş bir bilim kolunun, toplum hayatındaki göstergelerin (signes) işlemini inceleyen “semiologie”nin en başta gelen bölümüdür. Her türlü gösterge sistemi bu bilimin konusudur. İmgeler, hareketler, ahenkli sesler, bazı nesneler, ayinler, nezaket kuralları, giyim kuralları...”(Bayrav, 1998, 20)

R.Barthes’in semiologie ile dilbilimi arasındaki ilişki üzerine görüşleri: “Belki de semiologie daha geniş sınırları olan bir dilbilimi (dil ve ötesi) içinde eriyecektir. Öyle bir bilim ki özdeği boğumlu dilden yapılmış mitos, hikaye, gazete, makale gibi gösteren bütünleri (ensemble signifiant) ya da uygarlığımızda yer tutan ve sözü edilen (matbuatta, ilanlarda hatta kendi kendimize tartışmalarımızda, hayallerimizde) nesneler bu bilimin konusu olacaktır.” (Bayrav, 1998, 20)

Anlambilimin konusunu, dili anlam bakımından incelemek olarak belirleyen dilciler, bu bağlamda şiirleri anlam bakımından anlambilimin kuralları dahilinde incelemişlerdir. Şiir dili, konuşma dilinden oldukça farklı olduğundan anlam değişimleri, anlam saptamaları, alışılmamış bağdaştırmalar, aktarmalar... gibi anlambilim içine giren konular bakımından incelenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.İKİNCİ YENİ DÖNEMİ VE CEMAL SÜREYA’NIN HAYATINA GENEL BİR BAKIŞ

1.1.GARİP HAREKETİ (BİRİNCİ YENİ HAREKETİ)

Cumhuriyet dönemi Türk edebiyatında Türk şiirini etkileyen önemli olaylardan biri Garip Hareketi’dir. Orhan Veli Kanık, Melih Cevdet Anday ve Oktay Rıfat’ın şiirleriyle 1937’de başlayan bu yenilik, 1941’de yayımladıkları ortak kitap olan Garip’le edebiyat tarihinde yerini alır. Bu poetika esas itibarıyla dile, biçime ve söyleme ilişkin içerdiği görüşlerle geleneksel şiir anlayışına ve Cumhuriyet’ten önceki kültüre bir tepkidir. Garipçiler her şeyden önce şiirin kendine özgü bir dili olmasına, ölçülü ve uyaklı yazılmasına karşı çıkarlar. Onlarla birlikte doğal ve yalın konuşma dili şiire girer. Garipçiler, söz konusu poetik ilkeler çerçevesinde, şairane söylemlerden ve geleneksel biçim anlayışından uzak, yalın bir dille yazılmış, sıradan insanları ve günlük olayları konu edinen, daha çok nükteye dayanan şiirleriyle 1950’ye değin Türk şiirinde etkili olmuştur. (Karaca, 2005, 75)

Eskiye ait olan her şeyin yıkılması prensibiyle yola çıkan ve şiirlerinde bu düşüncenin örneklerini vermeye gayret gösteren Garip üçlüsünden Orhan Veli eskiyi niçin yıkmak gerektiğini şöyle açıklar: “Yapıyı temelinden değiştirmek lazımdır. Biz, senelerden beri zevkimize, seviyemize, irademize hükmetmiş; onları tayin etmiş, onlara şekil vermiş olan edebiyatların sıkıcı, bunaltıcı tesirinden kurtulabilmek için o edebiyatların bize öğretmiş olduğu her şeyi atmak mecburiyetindeyiz. O ruhu atmak, o seviyeyi kaybetmek, o zevki unutmak mecburiyetindeyiz. Sade güzel telakkimiz değil, bütün telakkilerimiz değişmeli. Yeni unsurlar, yeni malzemeler, yeni söyleyiş tarzları bulmalıyız.” (Mumcu, 2009, 1245)

Orhan Veli tarafından kaleme alınan ve Oktay Rifat ile Melih Cevdet tarafından da imzalanan Garip önsözünde şair, şiirin ne olması gerektiği üzerinde değil ne olmaması gerektiği üzerinde durur. Orhan Veli ve arkadaşları için eski şiire ait tüm geleneklerin yıkılması gereklidir. Bu şiire ait en önemli özelliklerden biri ise vezin ve kafiye'dir. Orhan Veli önsözde bu konu üzerinde detaylı bir şekilde durur. Şaire göre kafiye önce ikinci satırın hatırlanması için kullanılmış, sonra güzellik unsuru olarak buna vezin eklenmiştir. Bu durumu iptidaî insan için önemli gören Orhan Veli'ye göre artık insan o zamandan beri pek çok gelişmeler kaydetmiştir ve eski insanı büyük bir hayrete düşüren veya heyecanlar uyandıran vezin ve kafiye'nin gelişmiş insan için bir önemi kalmamıştır. (Mumcu, 2009, 1246)

Ahenk konusuna da değinen şaire göre o, vezin ve kafiye'nin dışında, onlara rağmen mevcut bir şeydir ve ahengin sadece vezin ve kafiyeyle sağlanacağına inanmak "safdillilik"tir. Şair, kafiyeyle şiir dili arasındaki bağlantıya da dikkat çeker ve kafiye yüzünden "şiir dilinin kendine has yapısı" diye dar bir görüşün ortaya çıktığını ifade ederek bu görüşü savunan kişilerin bazı şiirleri "konuşma diline benzemiş" diyerek reddettiklerini belirtir. (Mumcu, 2009, 1246)

Vezin ve kafiye yanında Garip şairlerinin şiirden atmaya çalıştıkları eskiye ait özelliklerden bir diğeri ise edebî sanatlardır. Her şeyi gördüğü gibi anlatmak gayesindedirler. (Mumcu, 2009, 1246)

Sanat alanında yapıcılık-yıkıcılık kavramları üzerinde de durur Orhan Veli. Ona göre büyük sanatkârın sınırı yoktur. Bir şeyin lüzumlu olduğu kadar lüzumsuzluğunun da bilinmesi gereklidir. 'Lüzumu hissedenler kurucular, lüzumsuzluğu hissedenler yıkıcılarıdır.' Şair için yıkıcılar, toplumların fikir hayatını devam ettirmek isteyen insanlardan daha değerlidirler, bunların başarılı ya da mükemmel olmaları da gerekli değildir. Ancak bu insanlar 'ya bir yol gösterir, yahut bir yolun yanlış olduğunu' söyler. (Mumcu, 2009, 1246-1247)

Toplumu etkileyen fikirlerin aynı şekilde devam etmesinin de şaire göre bir faydası yoktur. Yeri geldiğinde lüzumsuz olan fikirler atılabilir yerine yenileri getirilebilir. (Mumcu, 2009, 1247)

1940’larda Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat’ın başlattığı Garip Akımı devrim yapmış, şiiri yenileştirmiştir. Ancak, Garip’in parlak dönemi geçtikten sonra şiir yazar gecikmiş izleyiciler, temel öğelerini yanlış değerlendirmiş ve yozlaşmasına neden olmuştur bu şiirin. (Duruel-Perinçek, 2008, 134)

Şiirlerini hep bir arada yayımlamaya özen gösteren Garipçiler 1945-1949 yılları arasında eserlerini yazma ve yayımlama konusunda farklı davranışlar Yaprak dergisinin 15 Haziran 1950’de kapanmasından kısa bir süre sonra Orhan Veli bir kaza sonunda hayatını kaybeder. Onun ölümünün ardından Oktay Rifat ve Melih Cevdet genel çizgilerini bir süre daha devam ettirdikten sonra 1952’den itibaren kendi şiir çizgilerini oluşturarak bu yolda hareket etmişlerdir. (Mumcu, 2009, 1250)

Bu poetikadan yola çıkarak “Garip” hareketinin genel özelliklerini başlıklar halinde şu şekilde sıralamak mümkündür:

- 1- Mısracı zihniyete, vezin ve kafiye karşı olma
- 2- Teşbih ve istiare gibi bütün söz oyunlarına karşı olma
- 3- Şiir için ayrı, özel bir şiir dilini reddetme
- 4- Şiirde bütün geleneklere karşı çıkma
- 5- Tedahüle karşı çıkma. (Enginün, 2005, 82)

1.2.İKİNCİ YENİ HAREKETİ VE CEMAL SÜREYA

1950’li yıllarda ortaya çıkan ve Garip akımından sonra şiirimizdeki en önemli dönüşümü gerçekleştiren İkinci Yeni, doğrultusu önceden belirlenmiş bir akım değildir. İkinci Yeni, ortaya çıkışı, tartışmaları, etkileriyle büyük bir zaman dilimini ve geniş bir şair kadrosunu kapsar. Pek çok şair doğrudan ya da dolaylı olarak İkinci Yeni ile ilintilidir.

1950'lerin başlarında Cemal Süreya, Ece Ayhan, Sezai Karakoç gibi henüz tanınmamış genç şairler, o gün için yürürlükte olan şiire hiç benzemeyen şiirler yazmaya başlarlar. Aynı tarihte, daha önce farklı planlarda yazdıkları şiirlerle adlarını duyurmuş İlhan Berk, Turgut Uyar, Edip Cansever önceki şairlerden bıçakla kesilmiş gibi ayrılan şiirler yazarlar. Birbirlerini tanımayan bu genç şairler, şiirleriyle dergi sayfalarında yan yana gelirler. (Duruel-Perinçek, 2008, 133-134)

1956'dan sonra bu şairlerin ortak bir yayın organı olur. *Pazar Postası* dergisinde yazılarını ve şiirlerini yayımlamaya başlarlar. İkinci Yeni tartışmaları da bu dergi etrafında yapılır. Savunmalar, şiir teorileri, eleştirilere cevaplar buradan yanıtlanır. Muzaffer Erdost, 19 Ağustos 1956'da *Son Havadis*'te yayımlanan "İkinci Yeni" yazısıyla hareket için başlıktaki adı kullanır. Böylece de hareketin adı konulmuş olur.

"Böylesi bir belirsizlik ortamında tartışmalar, giderek yayımlanan şiirlerden ve şairlerin görüşlerinden de koparak, çoğunlukla eleştirmenlerin birbirlerine yanıt vermeleriyle yürür hale gelmiştir. Tartışmalarda şairlerin ayrı ayrı şiirlerinden hareket edilmediği ve hepsine birden "İkinci Yeni" dendiği için, bu ad kısa sürede yerleşmiştir." (Dirlikyapan, 2003, 2)

İkinci Yeni şiir hareketi, klasik şiir hareketlerinden farklı bir yapı arz eder. Hareket, Fecr-i Ati, Yedi Meşale ve Garip'te olduğu gibi bir kısım şairlerin yayımladığı ortak bir bildiri ve yayın organına dayanmaz. Bu yüzden ki İkinci Yeni'ye bazı edebiyatçılar akım derken; bazıları hareket demişlerdir.

Garip akımının en önemli dayanağı olan konuşma dili, İkinci Yeni tarafından göz ardı edilmiştir: "İmgeye kapılarını sonuna kadar açmakla kalmadılar, edebî sanatlara özgürlük tanıyarak konuşma diline ve ortak dile sırt çevirmişlerdir. Duyguya ve çağrışıma yaslanarak yoksul çoğunluğun yerine aydın azınlığa seslenmişlerdir." (Bezirci, 1996, 9)

İkinci Yeni'nin öncü şairleri şiir kitaplarını yayımlamaya başlarlar. Edip Cansever'in *Yerçekimli Karanfil* (1957)'i, İlhan Berk 'in *Galile Denizi* (1958), Cemal Süreya'nın *Üvercinka* (1958)'sı, Turgut Uyar'ın *Dünyanın En Güzel Arabistanı* (1959), Sezai

Karakoç'un *Körfez* (1959)'i, Ece Ayhan'ın *Kınar Hanımın Denizleri* (1959) yayımlanır. Oluşum, hem pratik hem de poetik anlamda oluşumunu tamamlar. Ancak İkinci Yeni şairlerinin her açıdan ortak bir şiir anlayışları yoktur. Onların ortak yönü "başkalık"tır. Bundan başka her şair bireysel bir tavırla kendi şiirini kurar. Hatta poetik anlamda birbirlerinin zıttı görüşler dile getirilir. (Karaca, 2005, 126-127)

Şiirde İkinci Yeni tartışmalarının alevlendiği, düzyazıda varoluşçuluktan etkilenen 'bunaltı edebiyatı'nın yeşerdiği, resimde 'soyut'un gündemde olduğu, figüratif nonfigüratif tartışmaların sürdüğü bir dönem. Sosyal gerçekçiliği savunanlarla yeni yönelimlerin temsilcileri çatışma halinde. (Duruel-Perinçek, 2008, 123)

Şiirlerinin yanı sıra kuramsal yazılarıyla da dikkat çeker. a dergisinin Ekim sayısında yayımlanan 'Folklor Şiire Düşman' başlıklı yazısında ortaya attığı tezler, bugünlere kadar uzanan tartışmalara yol açar. (Duruel-Perinçek, 2008, 124)

Bazı yazar ve eleştirmenlere göre, İkinci Yeni'nin oluşumundaki ana etken siyasal bunalımdır. (Duruel-Perinçek, 2008, 136)

İkinci Yeni'nin ortaya çıkışını daha çok edebiyatın kendi içindeki gelişimine bağlayanlar, özellikle Garip'in açıklık ve basitlik anlayışıyla şiiri öyküye dayandırma eğilimine bir tepki şeklinde "anlatan" değil "duyuran" şiir olarak İkinci Yeni hareketinin başladığı görüşündedirler. "İkinci Yeni şiiri, Orhan Veli şiirine bir tepki olarak kuruldu. (Duruel, 1997)

İkinci Yeni, anlamın arka plana atılması hatta boş verilmesi noktasında Ahmet Haşim'le örtüşür. Haşim görüntüye dayanır, sembollerle konuşur ve reellikten çıkar. İkinci yeni de reelliği önemsemez. Biçimcilik konusunda da İkinci Yeni hareketi, Haşim'le aynı noktadadır. Hatta İlhan Berk, Ahmet Haşim'in İkinci Yeni'nin kozasını kurduğunu, Ahmet Haşim şiirinin Dağlarca'da sürdüğünü ve İkinci Yeni'nin hazırlandığını söyler. (Bezirci, 1996, 47)

İkinci Yeni şairlerinin yazılarında ve şiirlerinde batılı edebiyatçıların etkisi yoğun şekilde hissedilir hatta İkinci Yeni şiirinin kaynaklarına bakıldığında, Batılı şair ve

düşünce akımlarının çokluğu göze çarpar. Bu konuda Asım Bezirci, gerçek üstücülük, dadacılık, simgecilik üzerinde durur. İkinci Yeni Şairlerinin en çok söz ettikleri Batı’lı şairler: Mallarmé, Rimbaud, Valery, Lautreamont, Artaud, Breton, Tzara, Michaux, Pound, Eluard, Dylan Thomas, René Char, Max Jacob, Cummings’tir.

“İkinci Yeni’yle beraber gelen dilsel değişim alışlagelen şiir dilinden de bir sapma” özelliği göstermektedir. (Karaca, 2005, 204)

İkinci yeni şiirinin özelliklerini genel olarak şu şekilde sıralayabiliriz:

Soyutlamak,
Kapalı olmak,
Anlamı bulandırmak,
Karanlığa gizlenmek,
Gerçek sütün den aş ılanmak,
Yaşam ı parçalar ından çok bütünüyle vermek,
Duygusal anlam ı aklî anlama yeğlemek,
İmgeyi önemsemek,
Özde, biçimde, dilde deformasyona gitmek,
Tabi dilden çok yapma dile yönelmek,
Şiir yal ınlığına karşı koymak.(Gürson, 1997, 13)

1.2.1.CEMAL SÜREYA’NIN HAYATI

Asıl adı Cemalettin Seber olan Cemal Süreya 1931 yılında Erzincan’da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelir. Güngör Demiray’a yazdığı mektupta doğumunu; “1931 yılında Erzincan’da doğdum. Bir doğum günüm yoktur benim.” diye anlatır. Babası Hüseyin Bey, annesi Gülbeyaz Hanım’dır. Kalabalık bir ailede, anne ve babasının yanı sıra amcaları, halaları, kardeşleri ve babaannesiy le beraber mutlu bir yaşantısı vardır. Önce Cemalettin doğar. Ardından sırasıyla Kemal, Perihan ve Ayten. Cemalettin 6 yaş ında zorunlu bir göç yaş ar. Doğu Anadolu’da yaşanan iç karış ıklar ve ayaklanmaların sonucunda amcasının yüzünden bütün aile göç etmek zorunda kalır. Bu göç Cemal Süreya’nın bütün hayatını etkileyecektir, esas itibariyle şiirinin kaynağını oluşturacaktır. Bilecik’e sürülen ailenin yaşam ı bir daha eskisi gibi olmayacaktır.

Sürgünün altıncı ayında Cemal Süreya, annesini düşük sebebiyle kaybeder. Bundan sonraki hayatı üvey annelerle, yatılı okullarla, yalnızlıkla, yoksullukla geçecek ve acısı içinde derinleşerek şiirine kaynak olacaktır. Sürgün ve Gülbeyaz'ın ölümü Bilecik'te hayatı daha da zorlaştırmış olduğundan Cemal Süreya'nın babası, en azından oğlunun büyük bir şehirde eğitim almasını sağlamak için onu İstanbul'a, halasının yanına gönderir. İstanbul'da ilkokula kaydedilir. Annesinden sonra Cemal Süreya'yı etkileyen kişiler babası ve amcadır. Babası ile arasındaki mesafe, onu amcasına iter, babasında bulamadığı yakınlığı amcasında bulmaya çalışır. Aralarına soğukluk girse de amcası onun için, o da amcası için değerlidir; nitekim oğluna amcasının adını verir.

Annesi öldükten altı yıl sonra üvey anne eve gelir. Esmâ evdeki herkese eziyet edip evden gönderme gayretindedir. Meyvelerini de almıştır. 1944'te ortaokula başlayan Cemalettin, üç ay sonra parasız yatılı olur. Babasından sınava girer ve kazanarak parasız yatılı okumaya başlar. Yazları bekçilik yapar. En büyük korkusu yılandır ve bu yılan onun şiirlerinde imgeye dönüşmüştür.

Ortaokul yıllarında ilk aşkını yaşar. Sınıfta büyük bir hayranlıkla izlediği ve büyük duygular beslediği Seniha Nemli'ye aşık olur.

1947 yılında ortaokul sonrasında Haydarpaşa Lisesi'ne yine parasız yatılı olarak devam eder. Esmâ'nın evden kaçması ve Refika Hanım'ın eve gelmesiyle durumlar tam tersi hal alır, herkesin yüzü güler.

Lisede iyi bir öğrenim geçirdikten sonra, Siyasal Bilimler'i kazanarak Mülkiye'li olur. Hasan Basri en yakın arkadaşıdır. Üniversite 2. sınıfta Seniha'yla nişanlanır, 1953'te de evlenir. Cemal Süreya henüz mezun olmadığı için evli çift birbirlerini çok sık göremezler. Cemal Süreya 1954 yılında mezun olduktan sonra, Seniha ile beraberlikleri gerçek bir evliliğe dönüşür. Ayçe adında bir kızları olur fakat sorunlar başlamıştır. Maddi hayat onları fazlasıyla etkiler, aralarında türlü tartışmalar çıkar. Bu sorunlar, Cemal Süreya'yı bir ilişkiye sürükler. Asıl adını kimseye söylemediği Üvercinka'yla bir ilişki yaşar. 11 Ağustos 1955 yılında Maliye Müfettiş Muavini olarak İstanbul'a atanan şairin Üvercinka'yla ilişkisi biter. 1957'de babasını bir trafik kazasında kaybeder. Hüseyin Bey'in ölümü sonrasında Cemal Süreya'yla Seniha Hanım yeniden birleşirler

fakat bu ikinci beraberlik da uzun sürmez. Çiftin resmen boşanması tam 7 yıl sürer. 1959 Temmuz ayında 50. dönem yedek subay olarak askere gider. 31 Aralık 1959'da asteğmen, 30 Haziran 1960'ta teğmen olur. 31 Aralık 1960'ta terhis olur. 1961 Kasım ayında Paris'e görevli olarak gönderilir. 1967 yılında Zuhal Tekkanat'la evlenir. Zuhal Hanım, *Yelken* dergisinde düzeltmenlik yapmaktadır. Süreya, dergiye sık sık gitmektedir. Arkadaşlık evlilikle sonuçlanır. Oğlu Memo Emrah, Kasım 1969'da dünyaya gelir. Süreya, memuriyete dönmek zorunda kalır. İstanbul Hocapaşa Vergi Dairesinde başlar. Sonra Ankara'ya Maliye Tetkik Kuruluna atanır. Eşini İstanbul'da bırakarak görevine başlar. Ama yine de iki evin masrafları ekonomik sıkıntıya sebep olmaktadır.

Zuhal Hanım'ın işi Ankara'ya naklettirilir. Aynı evi paylaşmalarına rağmen geçinemezler. İkisi de kıskançtır. Sürekli aldatıldıklarını düşünürler. Süreya'nın tepkisi çoğu zaman dönüşür. Tartışmalardan en çok etkilenen, oğulları Memo'dur. Çocuğun psikolojisi bozulur. Geçimsizliği daha ileriye götürmeden boşanırlar.

Süreya, üçüncü evliliğini bir arkadaşlık toplantısında tanıştığı Güngör Demiray'la 1975'te yapar. Aynı yıl İstanbul Darphane ve Damga Müdürlüğüne atanır. Güngör Hanımla da büyük bir sevgiyle başlayan birliktelik uzun sürmez. Bir sene sonra noktalanır. Süreya'nın tutarsızlıkları, kıskançlıkları evliliği bitirmiştir. Tartışmalardan en çok etkilenen yine oğlu Memo'dur. Üstelik Memo aşırı kilolu, hastalıklı bir çocuktur. Darphane Müdürlüğünde devlete büyük hizmetlerde bulunur. Ama Bakanlıktan gelen baskılara dayanamaz. Darphanedeki görevinden de istifa eder. Maliye Tetkik Kurulundaki görevine geri döner.

1976 yılında Zuhal Tekkanat'la yeniden birlikte olmaya karar verirler. Kendisi Ankara'da, Zuhal Hanım İstanbul'da, oğulları Memo Göztepe Pansiyonlu İlkokulundadır. Üstelik Memo derslerinde başarısız bir çocuktur. Süreya ise iki evin geçim yükünü zar zor kaldırabilmektedir.

Zuhal Hanımla ikinci beraberliği de yürümez. Ayrılırlar. Memo, annesinin yanında kalır. Süreya oğlunu İstanbul'da bırakıp Ankara'ya geri döner. Teftiş yapmaya Erzincan'a gider.

Süreya'nın son eşi Birsen Sağnak'tır. Birsen Hanım, kitabevi sahibi dört çocuklu dul bir hanımdır. Kitabevine gidiş gelişlerle başlayan tanışma evlilikle neticelenir. Birsen Hanım, Süreya'nın tutarsızlıklarını, iniş çıkışları dizginler. Ona âdeta anne şefkatiyle yaklaşır. Süreya gerçek anlamda aile sıcaklığını onun yanında bulur. Düzenli bir aile hayatının yanı sıra Birsen Hanımın oğulları ve torunları evlerini cıvıl cıvıl eder. Süreya, 1980 yılında başmüfettişliğe terfi eder. 1982'de Maliye'deki görevinden emekli olur. Bütün vaktini edebiyata ayırmak niyetindedir. Ama emekli aylığı masraflarını karşılamaya yetmez. Ortadoğu İktisat Bankasında çalışmaya başlar. Ancak, banka altı ay sonra iflas eder. Uzun bir süre yargılanır. Sonuçta beraat eder. Birsen Hanımla Kadıköy'deki evlerinde düzenli bir hayat yaşamaktadırlar. Sigara ve kahve alışkanlığını bırakır. Ama alkolden uzaklaşamaz.

Cemal Süreya, ömrünün son bir senesini oldukça sıkıntılı geçirir. Birsen Hanımla huzurlu bir ev hayatı yaşarken Zuhal Tekkanat ve Memo onların yanına taşınırlar. Süreya kendini içkiye verir. Memo'nun davranışları taciz ve şiddet boyutuna varır. Süreya stres altındadır. İşkenceli günler yaklaşık bir ay sürer. 9 Ocak 1990'da girdiği alkol komasından çıkamaz. (Koç, 2006)

1.2.2.CEMAL SÜREYA'NIN SANATI VE ŞİİR ANLAYIŞI

Cemal Süreya okuma hayatına manzum din kitapları ile başlar ve annesinin alevi olmasının da etkisiyle Hz. Ali Cenklere okumaya devam eder. Daha ilkokuldayken dergi çalışmaları yapar. Ortaokula geldiğinde edebiyatla ilgilenir ve Batı Edebiyatı ilgisini çeker. Ortaokulda aşık olduğu Seniha Nemli'ye şiirler yazar ve ilk şiir denemelerini bunlar oluşturur.

Liseye geldiğinde eski edebiyatla ilgilenir. Yazmış olduğu şiirleri aruzla yazmıştır. Daha sonraları yeni şiirle ilgilenmeye başladığında aruzu terk eder.

Fakülte dergisi Kazgan'ın yayın kurulu başkanı olur. Dergide Cemasef takma adını kullanır. *Pazar Postası* ve *Vatan* gazetesindeki yazılarında Osman Mazlum, Ali Fakir, Dr. Suat Hüseyin; *Papirüs* dergisindeki şiir çevirilerinde Hasan Basri; *Mülkiye*

dergisindeki karikatür ve desenlerinde Charles Suares; *Çağrı* gazetesinde Suna Gün; *Su* dergisinde Ali Hakir, Hüseyin Karayazı, Adil Fırat takma adlarını kullanır.

İlk şiirini 8 Ocak 1953 tarihli Mülkiye dergisinde yayımlar. İlk şiiri Şarkısı-Beyaz’dır. “Mülkiye dışında 20. Asır, Yeditepe, Yenilik dergilerine de şiirler gönderir.” (Duruel-Perinçek, 2008, 102)

1956’da yayımladığı “Elma” şiiriyle soyadındaki ‘y’lerden birini terk ettiğini ve adının bundan böyle Cemal Süreya olduğunu söyler.

Süreya, 1958’de ilk şiir kitabı *Üvercinka*’yı yayımlar. 1959’da *Üvercinka*, Yeditepe Şiir Armağanı’nı kazanır. *Pazar Postası* kapatıldıktan sonra kendi dergisini çıkarmaya karar verir. 1960 Ağustos ayında *Papirüs*’ü yayımlamaya başlar. Fakat dört sayı çıkarabilir. 1961 Kasım ayında Paris’e görevli gönderilir. 1965 Nisan ayında *Göçebe*’yi yayımlar. *Göçebe*, 1966 Türk Dil Kurumu Ödülü’nü kazanır. *Beni Öp Sonra Doğur Beni*, 1973’te yayımlanır 1975’ten başlayıp 1976’ya kadar *Politika* gazetesinde *Günübirlik* köşesinde yazılar yayımlar. 1976 yılında *Şapkam Dolu Çiçekle* deneme kitabını, 1977’de *Emeğin ve Emekçinin Tarihi*’ni yayımlar. Aynı zamanda *Türkiye Yazıları* adlı dergide yazıları çıkar. 1984’te *Sevda Sözleri*’ni yayımlar. Tek bir kitap olarak düşünülen ama basılamayan *Uçurumda Açan* kitabı da *Sevda Sözleri* içinde yayımlanır. Aynı yıldan itibaren günlüklerini *Milliyet Sanat* dergisinde yayımlamaya başlar. Günlükler, 651. günden sonra *Hürriyet Gösteri* dergisinde yayımlanır. *Çocukça* dergisinde “Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi” köşesinde çocuklar için yazılar yazar. 1986 yılında *Saçak* dergisinin Sanat ve Kültür Yöneticiliğini yapar. 1987’den itibaren *2000’e Doğru* dergisinde “İzdüşümler” adı altında portreler yayımlar. Sanat ve politika çevresinden pek çok ismi değerlendirir. *Sıcak Nal* ve *Güz Bitigi* isimli şiir kitaplarını bir gün arayla, 31 Mart 1988- 1 Nisan 1988, yayımlar. *Sıcak Nal* ve *Güz Bitigi*, Süreya’ya son ödülünü, 1988 Behçet Necatigil Şiir Ödülünü kazandırır.

Şairlik duygusunu yaratan ilk etken, annesinin ona anlattığı Kerem İle Aslı hikâyesi, ikinci etken de Hz. Ali Cenklere ve Köroğlu kitaplarıdır. İlkokul ikinci sınıftan başlayarak serüven romanları ve filmleri. Sürgün yılları, annesini kaybetmesi, üvey anne, babasının ölümü şiirlerinin önemli kaynaklarını oluşturacaktır. Daha sonraları ise

hem Türk şair ve yazarları hem de Batılı şair ve yazarları okuyarak şiir anlayışına yön verecektir.

Lise yıllarında edebiyata ilgisi derinleşir. Aruzla bir kaç şiir denemesi olur. Onu yeni şiire yönelten Ahmet Muhip Dıranas olur. (Duruel-Perinçek, 2008, 61)

Mektup yazmak onda bir tutkudur. Şiirlerinin beşiği olur mektupları. (Duruel-Perinçek, 2008, 78)

Cemal Süreya'nın şiiri daha ilk yıllarda kendi özgünlüğünün etkisiyle farklıdır. Çünkü 'İkinci Yeni şiiri, şairi teslim alır.' Ancak bu anlayış Cemal Süreya'da yoktur; o kurduğu imge düzeniyle, sözcük seçimiyle şiiri daima kendi denetiminde tutmak ister." (Kahraman, 2011, 77)

Cemal Süreya'nın şiiri ilk yayınlanan örneklerden başlayarak bazı temel özellikler geliştirir. Şiirin İkinci Yeni'de genel olarak görüldüğü gibi çok entelektüel tercihler içine girmemesi, asla aşırıya kaçmaması, daima hayata, sokağa, doğrudan gerçekliğe ait bir duyarlılıkla örülmesi bu tanımlayıcı nitelikler arasındadır. (Kahraman, 2011, 77)

1.2.3.CEMAL SÜREYA'NIN ESERLERİ

Şiir

Üvercinka (1958)

Göçebe (1965)

Beni Öp Sonra Doğur Beni (1973) Sevda Sözleri (1984, Üvercinka, Göçebe,

Beni Öp Sonra Doğur Beni, Uçurumda

Açan-1984- ile birlikte)

Güz Bitigi (1988)

Sıcak Nal (1988)

Sevda Sözleri (1990, 1995, tüm şiirleri)

Deneme- Eleştiri

Şapkam Dolu Çiçekle (1976)

Günübirlik (1982)

99 Yüz (1992)

Uzat Saçlarını Frigya (1992)

Folklor Şiire Düşman (1992)

Aydınlık Yazıları/ Paçal (1992)

Oluşum'da Cemal Süreya (1992)

Papirüs'ten Başyazılar (1992)

Toplu Yazılar I (2000, Şapkam Dolu Çiçekle ve Şiir Üzerine Yazılar)

Toplu Yazılar II (2005, Günübirlilikler)

Günce

999 Gün/ Üstü Kalsın (1981)

Mektup

Onüç Günün Mektupları (1990)

Çocuk Kitabı

Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi (1993)

Söyleşi

Güvercin Curnatası (1997)

Derleme

Mülkiyeli Şairler (1966)

Yüz Aşk Şiiri (1967)

Şiir Çevirileri

Yürek ki Paramparça (1995)

Öteki Çeviriler

Gelinlik Kız (E. Ionescu- 1964)

Küçük Prens (A. De Exupery- 1965)

Bir Aşk Kırgınının Şarkısı (Apollionaire- 1965)

Günümüz Sağcı Fikirleri (S. De Beauvoir- 1966)

Sade'ı Yakmalı mı? (S. De Bauvoir-1966)

İhtilalin Özü (Mao Zedung-1967)

Amerika Birleşmemiş Devletleri (V. Pozner- 1967)

Aşkın Suçları (M. De Sade-1967)

Palto (Gogol-1968)

Yeşil Papa (Asturias-1967)

Gök Cephesi (N. Dinh- 1968)

Küçük Prens (A. De S. Exupery- 1975)

32 Saat Özgürlük (G. Hernadi- 1968)

Milli Kurtuluş Cephesi (D. Bravo- 1969)
 Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması (Lenin- 1974)
 Dine Karşı Düşünce Tarihi (A. Bayet- 1970)
 Bir Aşk Kırgınının Şarkısı (Apollinaire-1970)
 Büyük Ahlak Doktrinleri (F. Gregoire-1971)
 Vadideki Zambak (Balzac-1985)
 Nekrassov (Sartre-1971)
 Gönül ki Yetişmekte (Flaubert- 1971)
 Goriot Baba (Balzac- 1974)
 Meyhane (E. Zola- 1974)
 Çin Uyanınca (A. Peyrefitte- 1975)
 Venezuela Makiliklerinde Douglas Bravo Konuşuyor (1976)
 Mutluluk Getiren Seks (1976)
 Emegın ve Emekçinin Tarihi (P. Brizon- 1977)
 Faşizmin Analizi (Macciocchi-1977)
 Kırmızı Balon (Lamoris- 1980)
 Yarını Bilen Adam Nostradamus (Fontbrune- 1982)
 Bir Tanem (Marceau- 1991)
 Sosyoloji Tarihi (Bouthoul- 1995)

ÖDÜLLERİ

1959 Yeditepe Şiir Armağanı (Üvercinka)
 1966 Türk Dil Kurumu (TDK) Şiir Ödülü (Göçebe)
 1988 Behçet Necatigil Şiir Ödülü (Sıcak Nal, Güz Bitiği)

İKİNCİ BÖLÜM

2.DİLBİLİM

Dilbilimi araştırmalarının kökeni Yunan felsefesine dayanır. (Bayrav, 1998, 29) Ortaçağın, hatta 18.yy.' ın sonuna kadar dilbilimi, Yunanlıların ona verdiği yönlerden kurtulamamış. Yunan gramercileri, söylevi kısımlara, kelime çeşitlerine ayırırken hep mantık ve felsefe kategorilerini göz önünde tutarlardı. (Bayrav, 1998, 30-31)

Genel dilbilimi 19.yy.' ın sonunda adeta ölmüş bir konuydu. F. de Saussure' ın dil incelemeleri genel dilbilimini canlandırmıştır. (Bayrav, 1998, 36)

Dilbiliminin konusu hakkında çeşitli görüşler yer almaktadır:

“Dilbilimin konusu dildir. Dilbilimini diğer insan bilimlerinden ayıran şudur: Dilbilimi dili incelerken onun nasıl işlediğini aydınlatmaya uğraşır, başka bir konuyu açıklamaya özenmez.” (Bayrav, 1998, 22)

“Bütün dilciler, bu gün F. de Saussure'ın dediği gibi: “Kendi başına ve yalnız kendisi için dili incelemek” dilbiliminin biricik ve gerçek konusu olduğu kanaatinde birleşirler.” (Bayrav, 1998, 22)

“Dilbilimi yalnız bu gün konuşulan dilleri incelemekle yetinmez; dillerin geçmişteki biçimlerini de git gide daha gerilere giderek araştırır.” (Bayrav, 1998, 25)

“Dilbilimi “prescriptif” yani önceden kural koyan bir bilim değildir. Dilbilimi bir dilin gelişeceğini bunun da geçmişini inceleyerek hesaplayamaz.” (Bayrav, 1998, 28)

“Ayrıcı olma dilbiliminin temel ilkelerindendir.” (Bayrav, 1998, 53)

“Bazen belli bir dilin ve ya dil olaylarının zamanla değişimini izler; dilleri tarih açısından ele alındığından evrimsel, tarihseldir ve ya belli zamanda belli bir dili ele alır ve onun nasıl işlediğini anlatmaya çalışır. Her iki yönde ilerleyen araştırmalar dilbiliminin alanına girer. Dilciler, bir taraftan geçmişte ve bu gün konuşulan bütün dilleri tanıyıp sistemlerini bulurlar, onları betimlerler (tasvir ederler); öte yandan dillerin tarih boyunca nasıl geliştiklerini araştırırlar. Birinci öbek çalışmalara zamandaş ya da dural (statique), ikinci öbek çalışmalara evrimsel adı verilir.” (Bayrav, 1998, 26)

Evrimsel gramer, dil olgularını tek tek ele alıp incelediğinden 19.yy.’ da ve 20.yy.’ ın ilk yıllarında dilbilimi, atomistik diyeceğimiz bir yöntemle çalışır. Her dil olgusunu etrafındaki öteki olgulardan ayırarak onun zamanda nasıl geliştiğini anlatır. (Bayrav, 1998, 33) Burada göstergelerin zaman içerisindeki değişimleri ele alınarak incelendiği görölmektedir. Bu bağlamda dilin zamanla nasıl değiştiğini gösterme de amaçlanmıştır.

Bütün bunlardan yola çıkarak dilbiliminin amacının dili tanımak olduğunu ve bunu yaparken de somut ve sistemli bir çalışmanın önemini ortaya koyabiliriz: “Gayesi dil gerçeğini tanımak, biçimci (formel), kesin, sistematik bir bilim kolu olmalıdır. Duraldır, daha doğrusu zamandıştır.” (Bayrav, 1998, 33-34)

Dilbilim açısından dili incelemenin yolunu açmış olan F. de Saussure, dilin bir sistem üzerine kurulu olduğunu belirtir: “F. de Saussure’ ın açtığı yoldan ilerleyen dilciler, bu gün dilin bir sistem olduğu ilkesinde birleşirler.” (Bayrav, 1998, 34)

“Dil, belli bir silsileye göre sıralanmış birimlerin düzenli işledikleri bir göstergeler sistemidir.” (Bayrav, 1998, 35) Burada Süheyla Bayrav’ın vurgulamak istediği nokta, dilin bir sistem üzerine kurulu olması ve bu sistemi meydana getiren öğelerin göstergeler olduğudur. Dilbiliminin konusu da bu göstergeleri incelemektir.

2.1.DİLBİLİM AÇISINDAN ANLAMBİLİM

Anlambilim dili anlam yönünden ele alan, göstergenin gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsüremli ve artsüremli açılardan inceleyen dilbilim dalıdır. Bugün bütün dünyadaki çalışmalar gözden geçirilecek olursa dilbilimsel anlambilimin başlıca iki alt alanı olduğu görülür: 1. Sözcük Anlambilimi, 2. Tümce Anlambilimi. (Vardar, 1998, 20)

Dilde esas, şüphe yok ki, anlaşma, bildirişmedir. Dil bir anlama taşıt olduğu görev gördüğünden, dilcinin gayesi biçimlerin nasıl anlam taşıdıklarını yakından izlemektir. Dilin anlam açıklamasını, dil öğelerinin anlamını inceleyen dala anlambilim ya da semantik denir. Yunanca sema- (gösterge) terimini ilk defa kullanan Michel Breal' dir. (Bayrav, 1998, 119)

Bu bağlamda, semantiğin görevi, birbirine bağlı olan anlam olaylarını ortaya koymaktır. (Bayrav, 1998, 125)

Bütün dillerde en az iki tane birim vardır: En büyüğü, bir ibarede bulunan anlam birimi ki, onun sayesinde dil belli bildiriler verir, yani cümledir. Ötekisi daha kısadır, sözlükte yer alır, ona da kelime deriz. (Bayrav, 1998, 87) Burada anlamın esas itibariyle cümleden geldiği düşünülmektedir. Anlam ve ses ilişkisi nasıl kurulmuştur? Sorusu cevapsızdır. (Bayrav, 1998, 33) Anlam cümleden ibarettir, seslere anlam yüklenip yüklenemeyeceği belirsizdir.

Dili incelerken, anlama değer vermeden yalnız biçimden mi hareket etmeli, yoksa anlamdan faydalanmalı mı sorusuna verilen cevaplar dilcileri ikiye ayırır... Dilin esas görevinin anlam taşıma olduğuna bakılırsa, anlamın inceleme dışı bırakılması zaman kaybından başka bir şey kazandırmaz. (Bayrav, 1998, 39) Çünkü dilde esas olan anlaşmadır; yani anlam bildirir.

Türkçede kelimelerin yerini istediğimiz gibi değiştirebiliriz, anlam aynı kalır. Bazı kelime ve ya öbekler birbirlerinin yerini belli yapılarda alabilir, bazıları alamaz. (Bayrav, 1998, 89) Şiir dilinde de anlam, kelimelerin yerlerinin değişmesiyle değişebileceğinden anlam değişimleri konusu gündeme gelmiştir.

Aslında, çevremizdeki doğal ve ya kültürel hayatla ilgili her çeşit olaya anlam verme, anlamları araştırma signi-fication (anlam yapma) insan dünyasının en başta gelen özelliğidir. Anlam araştırmalarında iki yönelim vardır:

- 1- En önemli temsilcisi, Carnap'tır. Günlük dildeki yenilemeyi, değişmeyi zorunlu kılan halleri, sebepleri araştırıp en başta duygusallığı, estetik eğilimleri atarak, biçimci mantık formüllerine, matematiğinkine benzeyen dil formüllerine varmaya çalışır.
- 2- İkinci yönelimin temsilcisi Kant A. Karzbski' dir. Bildirişmede iş gören göstergelerin anlamını çeşitli açılardan ele alır. Dilbilim açısından biçimle anlam ilişkisi dilde nasıl işler, kelimelerin öteki kelimelerle ilişkileri nedir, kelimeler dilde nasıl görev görür gibi sorulara yanıt arar. (Bayrav, 1998, 120-121)

Sözcüğün anlam çerçevesine bakacak olursak; bir gösterge olarak sözcüğün dile yerleşmiş, başka deyişle kavramsal alanları ile kullanım sırasında başka sözcüklerin yerine geçerek üstlendiği geçici anlamlar bütünüdür. (Uğur, 2007, 10-11)

Dil sosyal bir kurum, seslerin aracılığıyla en az iki kişinin arasında anlaşma kurma yoludur. Dilbilimi ilgilendiren anlaşmadır. Bunun için ise sesleri duyan kişinin aklına o seslerin belli kavramlar getirmesi bu kavramların sesleri çıkaran kişinin anlatmak istediği kavramlar olması şarttır. Bilmediğimiz dilin sözleri bizde tepki yaratmaz. Ancak bildiğimiz bir dilde anlaşma kurabiliriz. Demek ki dil bireyin değil, toplumun ortak aracıdır. Kişi dilde istediği kelimenin gramer yapısında değişiklik yapamaz, dile istediği kelimeyi kazandıramaz. (Bayrav, 1998, 41-42) Bu yüzdendir ki her yeni göndergeye yeni bir gösteren bulunabilmesinin olanaksızlığı da eldeki sözcüklerin anlamca genişletilmesini getirmiştir. (Uğur, 2007, 168)

Dilin üstüne yapacağımız bütün incelemelerde gereç, unutmayalım, hep söylevdir. Bir dilin varlığı onu konuşanların söylevleri dışında düşünülemez. (Bayrav, 1998, 43) Dil sosyal, söylev ise bireyseldir. Dil esas, söylev rastgele bir olaydır. Söylevde kişi akıl ve iradesini kullanır; dile gelince edilgin bir bilgidir. (Bayrav, 1998, 44) V. Bröndal dil ve söylev ikiliğini şöyle tanımlar: Dili bütününe soyut bir kendiliktir, örnek, esas olan şemaların toplamıdır. Söylev, bu şemaları, sayısız değişik biçimlerde birleştirerek gerçekleştirir. (Bayrav, 1998, 43)

Dil yalnız kural değil; bir de değer sistemidir. Her kelimenin, her göstergenin dilde değeri vardır. Yani hiçbir gösterge tek başına var olamaz, başka göstergelerle kurduğu ilişkilere göre anlamlıdır. (Bayrav, 1998, 43) Bu da dildeki anlam olaylarıyla yakından ilişkilidir.

Çağdaş dilbilimi, anlam taşıyan birimlere gösterge adını verir, fonemlere vermez. Gösterge terimini ilk defa F.de Saussure ortaya atmıştır. (Bayrav, 1998, 60)

Gösterge, insanın dışında, gerçeklerin, nesnelerin, kaçınılmaz bir düzenin adı olmayıp dilin kurduğu bir düzenin parçalarıdır. (Bayrav, 1998, 60)

Dilde gösterge iki cepheli psişik bir kendiliktir: Sesli bir imge ile bir kavramın bakışımı. Göstergenin birbirinden ayrılmayan iki yüzü olduğunu F. de Saussure göstermiştir. Bu yüzlerden biri; gösteren (signifiant) yani ses imgesi, ötekisi gösterilen (signifie) yani terimin anlamı, muhtevasıdır. (Bayrav, 1998, 61)

Belli bir dili konuşan için gösterenle gösterilen parçalanamaz bir bütündür. (Bayrav, 1998, 62)

İdeal bildirişme sisteminde her göstergenin belli bir gösteren bulunmalı ise de, doğal diller bu ilkeye uymazlar. Zamanla kelimenin anlamında kaymalar olduğu bir yana, zamandaş dilde de bir kelime birkaç anlam taşıyabilir. Bir göstergenin birkaç göstereni olabileceği olgusu doğrudur. (Bayrav, 1998, 63)

Gösterge sayısının artması, ekonomi ilkesine karşı gelindiğinde, kısaltma, benzetme gibi usullerle, dil göstergeleri çoğaltmadan gösterilenleri zenginleştirme yolu arar. (Bayrav, 1998, 63) İşte anlam olayları da bu ihtiyaçtan dolayı ortaya çıkar.

Bazen kelimeler farklı anlamaları arasında hiçbir ilişki bulunmaz, ayrı köklerden gelen iki ya da daha çok kelimenin biçimi rastgele zamanla eş olmuştur. (Bayrav, 1998, 64)

Bir kelimenin tek başına bir cümle olarak kullanılması, kabil ama yaygın bir olay değildir. Kelime genellikle cümle içinde yer alır. Anlamı cümle aydınlatır. (Bayrav, 1998, 64) Cümlelerin anlamını verebilmek için kelimelerin cümle içindeki anlamlarına bakılır. Eğer tek tek kelime anlamları ile cümleler değerlendirilecek olursa, verilmek istenen anlam net bir şekilde ortaya çıkmaz. Verilmek istenen anlamı da ortaya koyan şey anlambilim bağlamında anlam olaylarıdır. Tek başlarına anlamlı sözler bile aslında

içinde bulundukları cümle ile değer kazanır. Yani bir göstergenin değeri etrafındaki göstergeler ile olan ilişkilerine bağlıdır. (Bayrav, 1998, 71)

Birçok hallerde, göstergenin temel anlamdan başka yan anlamları da ibareyi etkiler. Kelime ve deyimlerin temel anlamı, konuşan ve yazan açısından da yan anlamlar kazanır. Argo ve laubali konuşma, yan anlama, çağrışımlara çok yer verir. Anlam taşıma gösterenle gösterileni birbirine bağlayan eylemdir. Bu eylemin sonunda gösterge ortaya çıkar.(Bayrav, 1998, 65) İşte bu göstergeler çeşitli anlam olaylarını ortaya çıkarır.

Göstergenin anlamını komşu terimler sınırlar. Birinin anlamındaki kaymanın, göstergenin girdiği sistemi etkilediğini gören Saussure, sistemin, bütün olarak meydana getiren öğelerden daha önemli olduğunu savunur. (Bayrav, 1998, 66)

Göstergenin anlamı ibareye göre değişebilir. (Bayrav, 1998, 67) Dil göstereninin gereci ses olduğundan, gösteren ancak zaman içinde biçimini bulur.

Bir dilin söz hazinesini öbeklere ayırırsak şu bölümleri buluruz:

- Onomatope (yansıtan kelimeler),
- Başka dilden aktarılmış kelimeler,
- Türetme yoluyla elde edilmiş kelimeler,
- Anlam kaymasıyla ortaya çıkmış kelimeler. (Bayrav, 1998, 124)

Dilbilimsel anlambilim, göstergenin içerik ya da gösterilen yanını ele alır, gösteren (işitim imgesi) ile gösterilen arasındaki ilişkileri, gösterilendeki değişim ve oynamalar, dilsel yapıların anlamsal yönden ortaya koyduğu çeşitli olgular inceler. (Guiraud, 1999, 7) Anlambilimin başlıca uğraşı anlam değişmelerini saptayıp açıklamak olmuştur.

Dilbilimsel anlambilim, göstergelerin içeriğini inceler, göstergeler arası ilişkileri ele alır. Anlambilim ya da semantik sözcüklerin anlamlarını inceler.

Anlambilim, son doğan dilbilim dalıdır. (Guiraud, 1999, 7)

Fransız dilbilimci Michel Breal, anlamları ve bunların değişmesine yol açan yasaları inceleyen bilimi belirtmek için bu terimin yerine “semantik” terimini kullandı. (Guiraud, 1999, 18)

Anlambilim doğrudan doğruya üç bilime bağlanır:

- 1) Ruhbilim,
- 2) Mantık,
- 3) Dilbilim.

Bunların her biri kendi hesabına göstergelerin anlamlama ve anlam sorununu inceler.

Dilbilimsel anlambilim, konu bakımından şu şekilde açıklanmıştır:

“Dilbilimsel anlambilimin içeriği tam olarak belirlenmemekle birlikte, başlangıçta anlam değişimleri inceleme alanı olmuştur.” (Guiraud, 1999, 17)

“Anlambilim, sözcüklerin anlamını inceler: Dil bir bildirişim aracıdır, diller düşüncelerimizi başkalarına aktarmamızı sağlar. (Guiraud, 1999, 18)

“Anlambilim, sözcüklerin işlevlerini inceler. Bu işlev ise anlam aktarımıdır.” (Guiraud, 1999, 19)

Anlamlama, bir nesneyi, bir varlığı, bir kavramı, bir olayı bunları anlığımızda canlandırabilecek bir göstergeye bağlayan oluşturur. (Guiraud, 1999, 23)

Her gösterge çağrışımsal bir uyarandır. Anlam aktarıcı olarak iki büyük çağrışım türü vardır:

- 1) Doğal göstergeler: Olaylar arasında doğada bulunan bağlantılara dayanır.
 - 2) Yapay göstergeler: İnsan ya da insan dışı canlıların yapısından ve ikiye ayrılır: Birinci öbeğe girenler, gereği olduğu gibi yansıtmamızı sağlarlar. İkinci öbeğe girenler ise başkalarıyla bildirişmemizi sağlarlar. (Guiraud, 1999, 25)
- Göstergeyle anlamı arasında doğal bir bağ vardır. (Guiraud, 1999, 27)

Sözcükler başlangıçta her zaman nedenlidir. Bu nedenlilik, ses birimiyle gösterilen nesne arasındaki doğal bir bağıntıdan (yansımalar, ünlemler) da doğabilir, dildeki sözcükler arasındaki dil içi (türeme, birleşme gibi biçimbilimsel, anlam değişimi gibi anlamsal olaylar) bir bağıntıdan da doğabilir. (Guiraud, 1999, 40)

Temel anlam ve bağlamsal anlam açısından bakıldığında, her sözcüğün bir temel anlamı bir de bağlamsal anlamı vardır. Her sözcük bağlamıyla sıkı sıkıya ilişkilidir ve anlamını ondan alır. (Guiraud, 1999, 42) Temel anlam ile bağlamsal anlam birbirini örtmez, bazı durumlarda yalnızca bir tek anlam vardır: Bağlamsal anlam. Ama aynı zamanda da bir takım yan anlamlar vardır. (Guiraud, 1999, 43)

Bu sözcükler aynı zamanda belli bir çerçeveyi anımsatır; herkes kullanmaz bu sözcüğü, bazı kimseler de ancak belli durumlarda kullanırlar. (Guiraud, 1999, 43)

Deyiş düzleminde, özellikle de şiirsel deyiş alanında yansımali değerlerin büyük bir yeri vardır. Şiirsel deyiş, ses biçimiyle anlam arasındaki örtülü bütün ikinci derecede çağrışımları değerlendirmeye yönelir. Bu çağrışımlar yalnızca iki ses arasında görülmez; çok daha incedirler; sesler, renkler, duygular arasında ilişki kurarlar.” (Guiraud, 1999, 48)

İlk anlambilimciler -Darmesteter, Breal, Paul- daralma, genişleme ya da anlam aktarımı olmasına göre değişmeceler mantıksal bir çerçeve içinde toplarlar. (Guiraud, 1999, 54)

Kapsamlayış ve eksilti, anlam daralması ya da genişlemesi olgularıdır. (Guiraud, 1999, 54) Düzdeğişmece ve eğretileme ise anlam aktarmalarıdır. (Guiraud, 1999, 54)

Ad aktarımıyla bir anlam aktarımı olan eğretilmeyi birbirinden ayırmaya çalışmışlardır. (Guiraud, 1999, 55)

Sözcük, bir çağrışımlar karmaşasıdır. Bir takım kötü çağrışımlardan da toplumsal incelik gereği kaçınıldığı bilinmektedir. Utanma duygusu her türlü açık seçik ya da iğrenç imgeyi kullanmamızı önler. (Guiraud, 1999, 72)

Anlambilim bakımından incelemeler yukarıda kısaca bahsettiğimiz anlamsal olaylar doğrultusunda ortaya konmaktadır. Daha çok şiir incelemelerinde kullanılan bu olaylar, anlambilimin konusunu oluşturmaktadır.

2.2.ŞİİR DİLİ VE ANLAMBİLİM AÇISINDAN ŞİİR DİLİ:

Geçmiş çok eskilere dayanan, her ulusun kültürü içinde önemli yer tutan şiir, pek çok dilin eski dönemlerine, ilk yazılı ürünlerine kadar uzanmakta, dilden dile aktarılan örnekleriyle, destanlarla sözlü olarak karsımıza çıkmaktadır. (Aksan, 1999, 7)

Langage poetika denildiği zaman belli bir dildeki seçkin, şairane kelimeler, deyimler değil de, taşıt hangi dil olursa olsun, şiirin kendine öz kuralları, tutumları düşünülür. Başka sanatlar için de aynı şeyleri söyleyebiliriz. (Bayrav, 1998, 18)

Şiirin tanımının yapılamayacağını söyleyen birçok bilim adamının savlarından hareketle şiirin başlıca özellikleri bir araya getirilmiştir: “Şiir gerek içerik, öz, gerekse söze dönüştürme, sunuluş açısından özgün, etkilemeye duygulandırmaya yönelik, yaratı niteliği taşıyan bir söz sanatı ürünüdür.” Şairin kendine özgü imgeleri, düşünce, duygu arasında oluşturduğu çağrışımları, tasarımları ifade eden öz, içerik kavramını, bu tasarımların, imajların ve çağrışımların okuyucuya etkileyici, içten ve güçlü bir biçimde anlatma sunuluş kavramını oluşturur. (Aksan, 1999, 9)

Şiirin özlemin ürünü olduğunu eski şiir geleneğini benimseyenlerce öğreniyoruz. (Aksan, 1999, 9)

Birçok dilbilimci şiiri ‘dil içinde ayrı bir dil’ olarak kabul ediyor. (Aksan, 1999, 18)

Şiir dili terimini edebiyat dili olarak algılamak olanaklıdır; ancak şiirin diğer yazın türlerinden farkının kendine özgü niteliklerinin olduğu belirtilmelidir. Çağdaş şiir eski şiirden ayrıldığı, şiirde vazgeçilmez öğeler olarak benimsenen ölçü, uyak biçim gibi geleneklerden ve sözdizimi kaygısından sıyrıldığı, hatta zaman zaman anlamlı sözceler oluşturmaya önem vermediği görülür. Bütün bunlara rağmen şiir dilinde deyim aktarmaları, benzetmeler, ses yinelemeleri, ritm gibi temel öğelerden büyük ölçüde yararlanıldığı görülür. (Aksan, 1999, 10-12)

Şiir, dilin belli yönlerinden ve olanaklarından yararlanır; hatta dilin gücünü, anlam ve sesin sınırlarını zorlar. (Aksan, 1999, 14)

Şiir dilinin incelenmesinde ve genel olarak şiir çözümlemelerinde dilbilim alanının verilerinin en sağlam ve bilimsel temele dayalı kılavuzlar olduğuna inanıyoruz. Başta anlambilim olmak üzere dilbiliminin çeşitli alanları faydalı olmuştur. (Aksan, 1999, 16)

Şiir dili ve çözümlemesi konusunda önemli bir akım yüz yılın başlarında, Rusya’da dilliler çevresince oluşan Rus biçimciliği’dir. Şiirin çözülmesinde dilbilimin kılavuzluğunu temel alan bu okul çerçevesi içinde Şklovski, Tamaşevski, Vinogradoff gibi araştırmacılar şiiri ortaya çıkaran öğeler üzerinde durmuşlardır. (Aksan, 1999, 17)

Şiir dili üzerinde en çok duran araştırmacılarından biri olan Jakobson dilin işlevleri konusunu incelemiş ve dilbilimde büyük yankı uyandıran altı işlev saptamıştır. Bilgine göre dilin işlevlerinden biri şiirsel işlevdir. Bu işlev, dilde yer alan iki temel düzenlemeyle (seçme ve birleştirme) sağlanır. Jakobson’un sadece şiire özgü olmadığını belirttiği şiirsel işlev, sonradan başka araştırmacıların da açıklamalarıyla belirginleşmiş, dilin okuyucuda bir duygu ya da zevkin, değişik tasarımların oluşmasını sağlayan özel bir iletişim biçimi olarak görülmüştür. (Aksan, 1999, 17-18)

Bir şair, şiiriyle duygu, düşünce ve zihnindeki özgün tasarımları başkalarına yansıtılabildiği düşünülürse, şiir dilinin de bir iletişim yanı olduğu akla gelir.

Şiir bir yandan signifiant ve signifiel (gösteren ve gösterilen) arasında kurduğu özel bağlantı sonucu ortaya çıkar. (Aksan, 1999, 18)

Bizce şiir dilini öteki metinlerin dilinden ayıran yönlerden biri, tarih boyunca bu dilde uyak, ses yinelemeleri, ölçü, ritm gibi öğelerden yararlanılarak bir müzikalite sağlamaya yönelinmiş olmasıdır. Ancak bunlardan yararlanmayan örnekler de şiir olma niteliği taşıdıklarına göre şiirin ses yönü dışında içerik, anlam açısından da başkalıkları bulunduğunu kabul edebiliriz. (Aksan, 1999, 19)

İletişim açısından dil, en yalın bir anlatımla, kodlama ve kod çözme olarak tanımlanır.

Konuşan ya da bir metni yazanın iletmek istediği bildiri, genel dilde sözcük adı verilen göstergelerle kodlanmış, şifrelenmiş olur. (Aksan, 1999, 23)

Valery' e göre, düzyazıyla şiir tüm ayrı iki alandır. Düzyazıyla söylenemeyecek düşler, şiir biçiminde dile getirilir. (Aksan, 1999, 24)

Alberes, şiirin, mantığımızın tanımladığı düşünceleri, kavramları, basmakalıp duyguları değil, tanımlanamayanı gözlediği belirtilir. (Aksan, 1999, 25)

Saussure'ün parole, Chomsky'nin performance terimiyle eş değerli olarak dile getirdikleri kişiye özgü dil kullanımı bir bakıma şairleri öteki bireylerden daha belirgin bir biçimde ayırmakta, yepyeni benzetmeler, değişik bağdaştırmalar, daha önce hiç kullanılmamış anlatım biçimleri, ses açısından değişik kuruluşlar oluşturmaları nedeniyle aynı kavramlar çerçevesi içinde onları daha değişik bir konuma getirir. (Aksan, 1999, 25)

İnsanın duygu yönünün ağır bastığı bildirilerin en iyi örneklerini şiir dilinde buluruz.

T.S.Eliot' a göre; şairin zihninde şiirin doğuşunu, o anı tespit etmek gerekir. Şiiri bir bildiri (mesaj) ileten bir metin olarak düşünürsek, bildiriye alıcının, yani şiiri dinlemekte ve ya okumakta olanın, şairin yansıtmak istediği duygu, imge, düşünce ve görüntüleri iyice algılayabilmesi için her şeyden önce, bu şiirdeki söz varlığını yeterince tanıması gereklidir. Söz varlığı ve genel kültür eksikliği nedeniyle kimi sözcükler ve tamlamalar gereğince tanınıp algılamadığından şiirin etkisi azalacak, hatta yok olacaktır. Bu yüzden okuyucu ile dinleyici arasında kurulan bağın belli bir kültür seviyesinin, birikiminin üzerine inşa edilmiş olması gerekir. (Aksan, 1999, 26-27) Bu yüzden okuyucu ile dinleyici arasında kurulan bağın belli bir kültür seviyesinin, birikiminin üzerine inşa edilmiş olması gerekir.

Başarılı şiirlerin özelliklerinden biri, dinleyici ve okuyucuya aktardıkları duygu, düşünce ya da imgelerin özgünlüğüyle açıklanabilir. (Aksan, 1999, 29)

Şiiri şiir yapan, onun özünü oluşturan öğelerden biri imgedir. Alexander Potebnya: “İmgesiz sanat olmaz; şiir ise hiç olmaz “ diyerek imgenin şiir ve diğer sanat dalları için önemini vurgulamıştır. (Aksan, 1999, 29)

Ünlü Dilbilim Sözlüğü'nün yazarı J. Knobloch imgenin, doğanın bir kopyası olmadığını belirtmekte, onu bir tasarımın yeniden biçimlendirilmiş bir anlatımla, apaçık dile getirilişin de kullanılan bir simge olarak görmektedir. (Aksan, 1999, 30)

Emin Özdemir, her imgenin “düşünsel bir resim” olduğunu belirtir. (Aksan, 1999, 30)

İmge, sanatçının çeşitli duygularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dille aktarılışıdır; bir betimleme değil, öznel bir yorumlama sayılabilir. (Aksan, 1999, 30)

Türk şiirinde imgeler, kimi zaman deyim aktarmaları, kimi zaman da alışılmamış bağdaştırmalarla oluşur. (Aksan, 1999, 42)

Günlük konuşma dilinin kimi biçimlerinin kullanılmasının, şiirde güç oluşturabileceği, bununla güç öğelerinin ortaya çıkacağı belirtilir. (Aksan, 1999, 54-55)

Şiir dilinde konuşma dili öğelerinin yeri konusunda Cemal Süreya’ nın görüşü ilgi çekicidir: “Bence şiir, konuşma dilinden çok uzaklaşmamalıdır. Konuşma dilinin çevresinde dönmeli, alacağı şeyleri oradan almalıdır. (Aksan, 1999, 58)

Cemal Süreya’ nın şiirin gerçekte dil ve imge aracılığıyla gerçekliğin en yoğun, en özlü ve en az söze indirgenmiş bir anlatımı olduğunu ileri sürdüğü belirtiliyor. (Aksan, 1999, 62)

Şairlerin kullandıkları sözcükler genel olarak dilin her gün kullandığımız öğeleridir. Ancak iyi şair bunları yepyeni bağlantılarla bir araya getirebilir, şiirleştirebilir. Bu başarı kimi zaman yakın ve uzak çağrışımlar sağlayan göstergelerin seçilerek bir arada kullanılması, kimi zaman çeşitli tasarımlar uyandıran, duygu değerleri yüksek öğelerin seçimi, kimi zaman da alışılmamış bağdaştırmalara gidilerek elde edilir. (Aksan, 1999, 67)

Bugünkü Türk şiirinde de alışılmamış bağdaştırmalarla değişik kullanımlar ve sapmalarla şiir dilinin, sözcüklerin değişik bir yöne gittiği görülmektedir. İkinci yeni akımı ve sonrasında bu doğrultudaki örnekler artmıştır.” (Aksan, 1999, 70)

Anlam çerçevesi terimi, göstergelerin dil düzeni içinde anlam açısından taşıdığı bütün değerleri, temel anlamlarıyla birlikte yan anlamlarını, dinleyen/okuyanda çağrıştırdığı başka kavramların tümünü içine alır. (Aksan, 1999, 76)

Göndergesel anlam=temel anlam, ilk akla gelen anlamdır. (Aksan, 1999, 78) Şiir dilinde göndergesel anlamların öteki anlamlar kadar kullanıldığı belirtilmelidir. (Aksan, 1999, 79)

Şiir dilinde göstergeye yeni değerler kazandıran yan anlam olgusu, duygu değeri kavramını ortaya çıkarır. (Aksan, 1999, 95)

Şiir dilinde özel adlardan da yararlanılarak insan zihninde bir takım tasarımlar canlandırılır. (Aksan, 1999, 102)

Göstergeler, kendileriyle ses yakınlığı bulunan başka göstergeleri çağrışırlar. Uzak çağrışımlar, şiirsel anlatım biçiminde sanatçının bir kavram ya da imgeyi onunlar yakından ilgili göstergelerle değil; uzaktan dolaylı göstergelerle yansıtmaya çalışmasıdır. (Aksan, 1999, 105) Çokanlamlılık, şiirin tipik bir özelliğidir. (Aksan, 1999, 110)

Duygu ve düşüncelerin dile getirilişi sırasında birbirine karşıt kavramların olay ve duyguların bir araya getirilmesiyle şiirde güçlü ve etkileyici bir anlatım sağlanabilir. Metin çözümleme zihinde var olan karşıtlıklarla daha belirgin şekilde çözülür. (Aksan, 1999, 113)

Anlambilim incelemelerinde benzetmeleri, deyim aktarması adı verilen söz sanatının ilk evresi kabul ediyoruz. (Aksan, 1999, 119)

Şiir dilinde kalıplaşan benzetmeler yanında şaire özgü benzetmelere de rastlanır. (Aksan, 1999, 120)

2.2.1.ŞİİR DİLİNDE SAPMALAR

Şiir dilinde “sapma; gerek sözcüklerin ses ve biçim özelliklerinde, gerekse dilin sözdizimi açısından niteliklerinde bilinçli olarak değişikliklere gitmeyi, dilde bulunmayan yeni sözcük ve anlatım biçimlerini kullanma eğilimini içerir. (Aksan, 1999, 166)

Sanatçı bu eğilimle dile yeni bir güç kazandırmayı, göstergeleri ses ve anlam açısından daha etkili kılmayı, okuyanın /dinleyenin zihninde yeni tasarımlar ve duygu değerleri oluşturmaya amaçlar. (Aksan, 1999, 166)

2.2.1.1.Sözcüksel Sapmalar: Dilde var olan kök ve ek biçimbirimlerin yeni yeni birleşimler içinde, yeni ögelerin türetilmesinde kullanıldığı, böylece, dilde bulunmayan göstergelerden yararlanıldığı görülür.

Her ulusun şiirinde rastlanan bu sapmalar, Türk şiirinde, özellikle yeni şiirde fazlaca örnek karşımıza çıkar.

Yeni Türk Şiirinde sapmalar bakımından Cemal Süreya’ nın özel bir yeri vardır.

2.2.1.2.Biçimbilimsel Sapmalar: Ortak dilin belli, kalıplaşmış eylem çekimlerinde, sözcüklerin başka sözcüklerle bağdaştırılmasında bilinçli değişikliklere gitmekte, bir çeşit özgürlük yaratma ve beklenmeyene kullanımlardan yararlanmayı denemektedir.

Cemal Süreya, aynı zamanda bir sözdizimsel sapma sayılabilecek, Türkçe ardıl bir biçimbirim sayılabilecek edat yerlerini farklı kullanarak sapma yapmıştır.

2.2.1.3.Anlambilimsel Sapmalar: Cemal Süreya’nın şiirlerinde görüldüğü gibi, şairler sözcüklerle, onların bağdaştırılma biçimleriyle oynayarak, dilde daha fazla, önce kullanılmamış türetme ve birleştirmelere giderek okuyan/dinleyene anlam bakımından güçlü bir dil sunmaya, onların zihninde yepyeni, değişik tasarımlar, imgeler oluşturmaya yönelmektedirler. Alışılmamış bağdaştırmalar, anlambilimsel sapmaların en belirgin tanıklarıdır.

2.2.1.4.Sessel Sapmalar-Bölgesel Ağızlara Özgü Kullanımlar: Belli bir amaçla sözcüklerin konuşulan dildeki, bölge ağızlarındaki söyleyiş biçimleriyle verilmekte, böyle bir yandan konuşulan dilin doğallığı, bir yandan da kişilerin bölgesel ağızlarla olan bağlılığı yansıtılmış olur.

2.2.1.5.Öteki Sapmalar:

- **Sözdizimsel Sapmalar:** Uyak kaygısıyla oluşur.
- **Yazınsal Sapmalar:** Yazım kuralları ihmal edilir.
- **Özel Adlarla İlgili Sapmalar:** Özel adlar şiirde kullanılarak okuyan/dinleyende değişik tasarımlar uyandırması ve duygu değerinin ön plana çıkmasını sağlar. Eğer özel adlar küçük harfle yazılmışsa bunlar yazınsal sapma olarak değerlendirilir. (Aksan, 1999, 167-183)

2.3.AKTARMALAR

Aktarma, konuşulan dilde, yazın dilinde ve özellikle şiir dilinde etkileme ögesi olarak başvuru alan anlamların oluşmasına yol açan anlam olaylarını kapsar. Deyim aktarmaları da ad aktarmaları da şiirde oldukça sık başvuru alan öğelerdir. Deyim aktarması aralarında uzak yakın ilgi (benzerlik, işlev ilgisi, yakınlığı) bulunan iki şey arasında bir benzetme yoluyla ilişki kurarak birinin adını öbürüne aktarma eğilimi sonucunda oluşan bir dil olayıdır. Bugüne değin edebiyat ve şiir incelemelerinde olduğu gibi dilbilim kaynaklarında da sık sık sözü edilen bir söz sanatıdır. (Aksan, 1999, 126)

Bir göstergesi, karşıladığı varlık, oluşum ya da eylemle herhangi bir ilişki içinde (benzerlik, bitişiklik) görülen başka varlık, oluşum ya da eylemin, geçici ya da kalıcı göstergesi yapmaya aktarım denir. (Uğur, 2007, 167)

Aktarımlar, göstergelerde anlamsal boyutta iki önemli sonuç doğurur: göstergelerin kimileri, kullanıcıların öznelliğinin izini taşıırken; kimileri toplumsal konumunda nesnel gösterge özelliğine kavuşur. (Uğur, 2007, 168)

Başat anlamın değişmesi sadece adlara özgü değildir; eylemlerde de aynı tür değişimler yaşanır. (Uğur, 2007, 171)

Değişmeceler, anlatımı daha etkili kılmaya yönelik duygusal ayrıntı yüklü öğelerdir. (Uğur, 2007, 171)

Aktarımlar, değişmecelerin oluşumu, giderek yan anlamların gerçekleşmesi, zaman da başat anlam konumlarında kaymalar sonucu doğmuştur. (Uğur, 2007, 172)

Deyim aktarmaları ve ad aktarmaları Doğan Aksan tarafından çalışılmıştır. (Uğur, 2007, 173)

Nizamettin Uğur, deyim-ad aktarmalarının ayrımının çok önemli yanlışlar doğurduğu kanısındadır.

Batı anlambiliminde değişik biçimlerde incelenmekle beraber ana eğilim; tümüne ad aktarımı -anlam aktarımı ve benzerliğe dayanan aktarımlar- bitişikliğe bayalı aktarımlar biçimindedir. (Uğur, 2007, 173)

Yeni nesneleri ve kavramları adlandırma yöntemi, özellikle konuşma dilinde yeni göstergeler (sözcükler) arayıp bulmaktan çok, kullanım alanlarındakilerin birinden yaralanma, başka deyişle aktarmalara başvurma biçimidir. (Uğur, 2007, 18)

Sanatsal metinlerde gerçekleşen gösteren-gösterilen ilişkisi, geçici birer aktarma ürünüdür. Sözcük söz konusu olan kullanım dışında bu geçici anlamlarıyla günlük dilde karşımıza pek çıkmaz. (Uğur, 2007, 19)

2.3.1.AD AKTARMALARI

Bir kavramın doğrudan doğruya onu karşılayan göstergeyle değil, ilgili, bağlantılı olduğu başka bir göstergeyle dile getirilmesi söz konusu olan durumlar ad aktarmalarıdır. (Aksan, 1999, 144)

Eski retorik incelemelerinden beri, türleriyle ele alınmış olan bu anlam olayı üzerinde anlambilimciler ve şiir dili incelemecileri de durmuşlardır. (Aksan, 1999, 144)

Ad aktarmasının çerçevesi içindeki anlam olayı, genel olarak bir bütünün, onun bir bölümü, parçasıyla anlatılması ya da bir bölümün parçanın yerine bütünden söz edilmesine gidilir. (Aksan, 1999, 145)

Dilde kullanılmayan ve mantığa aykırı birleşmelerde anlamsal özellikler ve ayırıcılar arasında uyum sağlayamadığında bunlara alışılmamış bağdaştırmalar denir. (Aksan, 1999, 151)

Alışılmamış bağdaştırmalar ile yol bulan anlatım olayı, şiir dilinin en önde gelen özelliklerinden biridir. Türk şiirinin bütün dönemlerinde pek çok şairin sık sık başvurduğu bir etkileme ve anlatımı güçlendirme ögesidir. (Aksan, 1999, 151)

Yeni Türk şiirinin önde gelen temsilcilerinden Cemal Süreya, Hilmi Yavuz, Attila İlhan gibi şairler, alışılmamış bağdaştırmalardan geniş ölçüde yararlanmışlardır. (Aksan, 1999, 157)

Esas itibariyle alışılmamış bağdaştırmalara yönelmek etkili anlatım çabasının bir ürünü ve deyim aktarmalarından da yaralanan güçlü anlatım eğilimidir. (Aksan, 1999, 164)

Adlara yeni anlamalar yüklenmesi, başka bir deyişle adların başka kavramlara da ad olarak aktarılmasına ad aktarması denir. Dilin anlamsal boyutundaki devinimsel özellik göz önüne alındığında, anlam aktarımlarının, örnekleme yoluyla ve eklemlleme (bütünleyicilik) yoluyla gerçekleştiği görülür: (Uğur, 2007, 174)

1. Anlamların Örneklendirilmesi Yoluyla Yapılan Ad Aktarmaları: Bir kavrama ilişkin özelliğin diğer bir kavrama mâl edilmesiyle gerçekleşir.

- a) Tözel (= Cevheri) Ad Aktarmaları: Varlığın, olgunun, oluşumun işlevindeki, konumundaki, biçimindeki oluşsal niteliğindeki özelliğin genelde örneklendirilmesi (benzerlik bulunması ya da benzerliğin yakıştırılması) yoluyla bir başka varlığın, olgunun, oluşumun adını kullanmasıdır. Örnek olarak; “başarının anahtarı, defterin yaprağı, gömleğin kolu, dağın başı...” verilebilir.

Tözel yolla yeni anlamlar kazanan sözcük, oluşsal (soyut-somut) değişmesine uğrayabilir. “duygu seli, gelir durumundaki uçurum...” gibi.

- b) Somutlayıcı Ad Aktarmaları: Düşünsel ve duygusal içerikli olan kavrayımsal (=zihni) varlıklara, somut varlıklarla ilgili özelliklerin verilmesidir. Örnek olarak; “karanlık düşünce, kör inanç, köksüz umut, yumuşak huy...” verilebilir.

- c) Duyusal Ad Aktarmaları: Duyulara ilişkin sözcük ya da anlatım yetersizliği, bir duyuya ilişkin özelliğin başka bir duyuya aktarılmasına dayanır.

Örnek olarak: “acı gülüş, keskin koku, sıcak rehber...”verilebilir.

- d) Belirti Sunmaya Yönelik Ad Aktarmaları: Değişmece anlam üstlenmekle birlikte gerçek anlamlarını yitirmiş ve bu gerçek anlamları, değişmece anlamların anlaşılabilmesi için belirti işve görev sözcüklerle ilgili ad aktarımlarıdır. Tek bir sözcüğe değil; söz öbeğine dayanır. Örnek olarak; “balık baştan kokar, gözleri parlamak, her yokuşun bir inişi vardır...” verilebilir. Belirti sunmaya yönelik ad ve eylem aktarımları, değişmece (kinaye) oluşumunu sağlar.
- e) Yoksunlaştırıcı Ad Aktarımları: Bir kavram adının, o kavramdan yoksunluk ya da kavramın karşıtlık durumu için kullanılmasıdır.
- f) Örtmece Amaçlı Ad Aktarımları: Adının anılması korkuya, ürküntüye, tiksintiye, aşağılamaya, ayıplamaya yol açan varlık ya da olgu adlarının yerine, bu sakıncaları giderici güzel, yumuşak ve ya uygun varlık ve olgu adlarının kullanılması sonucu gerçekleşen ad aktarımlarıdır. “köpek=it, rüşvet=hediye...” gibi.

2.Anlamların Bütünleyiciliği Yoluyla Ad Aktarımları:

- a) Eklenimsel Bütünleyiciliğe Dayalı Ad Aktarımları: Birbirine eklemleme özelliği olduğu için, başka deyişle, anlamsal bütünleyiciliği parça-bütün, içsellik-dışsallık, sanatçı-yapıt, genel-özel, özellik-varlık, eklenti-varlık, yer-yön ilişkilerine dayanması nedeniyle birbirinin yerine kullanılması sonucu gerçekleşen ad aktarımlarıdır. “Üç kilo Amasya tart.” (yer-ürün), “En uyanıkları, şu köşedeki gözlük.” (eklenti-varlık), “Sarı, sen konuş.” (özellik-varlık)...
- b) Nedensel Bütünleyiciliğe Dayalı Ad Aktarımları: Neden-sonuç, nesne-amaç, yer-işlev ilişkileri yoluyla birbirini bütünleyen aktarımlardır.

“Ekmek kavgası=para” (amaç-sonuç), “Tatilde güneş için bu ilacı kullan.” (güneş=yanık, neden-sonuç),

- c) Süresel Bütünlüğe Dayalı Ad Aktarımları: Öncelik-sonralık, zaman-toplum ve zaman-eylem konusu gibi bağlantılar yoluyla bütünleyici anlam ilişkisi içeren adlarla ilgili aktarımlardır.
- d) Nicelik Bütünleyiciliğe Dayalı Ad Aktarımları: Tekilin çoğulla, çoğulun tekille anlatılması sonucu oluşur. “Elini sabunla yıka. (ellerini)”, “Siz konuşur musunuz? (sen)”...
- e) Örtmecesel Bütünleyiciliğe Dayalı Ad Aktarımları: Bütünsellik yoluyla yapıla ad aktarımlarıdır. Bu aktarımların bir kısmı benzetme ve eğretilme amaçlı aktarımlara dayanır.

2.3.2.EYLEM AKTARMALARI

1. Anlamaların Örneklendirilmesi Yoluyla Yapılan Eylem Aktarmaları:
 - a) İşlevsel Eylem Aktarmaları: Eylemin içeriğinin değiştirilmesi ya da genişletilmesidir.
 - b) Somutlayıcı Eylem Aktarmaları: Düşünsel ve duygusal eylemlere somut özellikler yakıştırılmasıdır.
 - c) Duygusal Eylem Aktarmaları: Bir duyguya özgü özelliğin başka bir duyguyla ilgili eyleme aktarılmasıdır.
 - d) Belirti Sunmaya Yönelik Eylem Aktarmaları: Eylem içeren sözcüğün, söz öbeğinin ya da tümcenin, gerçek anlamının yanı sıra değişmece anlam içerecek şekilde kullanılmasıdır.
 - e) Yoksunlaştırıcı Eylem Aktarmaları: Eylemin karşıtı ya da çelişenini belirtmek için kullanılmasıdır.
 - f) Örtmeceselliğe Yönelik Eylem Aktarmaları: Kabalığı, sakıncayı örtmek için yumuşatma amaçlı kullanılan eylem aktarmalarıdır.
2. Anlamaların Bütünleyiciliği Yoluyla Eylem Aktarmaları:
 - a) Eklenimsel Bütünleyiciliğe Dayalı Eylem Aktarmaları: Parça-bütün, genel-özel gibi düz değişmece ilişkileri içeren eylemlerin, birbirinin yerine kullanılmasıdır.

- b) Nedensel Bütünleyiciliğe Dayalı Eylem Aktarmaları: Biri, diğerinin gerçekleştirilmesinin nedeni, sonucu, gerekçesi ya da sonraki gerçekleşmesi mümkün olan eylemlerden birinin, diğerinin yerine kullanılmasıdır.
- c) Süresel Bütünleyiciliğe Dayalı Aktarmalar: Öncelik-sonralık ilişkisi gösteren eylemlerin birbirinin yerine kullanılmasıyla oluşur.
- d) Niceliksel Bütünleyiciliğe Dayalı Eylem Aktarmaları: Tekilin çoğul, çoğulun tekil yerine kullanılmasıyla oluşur.
- e) Örtmecesel Bütünleyiciliğe Dayalı Eylem Aktarmaları: Eylemin daha yumuşak, daha uygun, sakıncayı giderici başka eylemlerle kullanılmasıdır. (Uğur, 2007, 174-183)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE DİL SAPMALARI

3.1.SÖZCÜKSEL SAPMALAR

Sözcüksel sapmalar genel olarak şiir dilinde en çok başvurulan sapma türü olarak görülmektedir. Bu tür kullanımlar, günlük dilde olmayıp şiir dilinde karşımıza çıkmaktadır. Sözcüksel sapmada, şiirde dile getirilen öğeleri daha etkili kılmak ve değişik çağrışımlarla okuyucuda farklı düşünceler uyandırma çabası söz konusudur. Yan yana gelmeyecek ek ve kökleri yan yana getirerek dilde olmayan yeni sözcükler oluşturmada kullanılırlar.

Bu sapma çeşidi Yeni Türk Şiirinde, özellikle kimi sanatçılarda fazlaca göze çarpar. Bunlardan biri de Cemal Süreya’dır.

İncelemiş olduğumuz Cemal Süreya’nın şiirlerinde bu sapma türünün örneklerine çokça rastlamaktayız:

“Bunlar da saçların işte akşamdan *çözülü*” (Güzelleme, 16)

“Öyle düzeltici öyle *yerine getiriciydi* sevmek
Yoktu dünlerde *evelsi* günlerdeki yoksulluğumuz

Bir dilim ekmeğin bir iki zeytinin *başınaydı* doymamız” (Aşk, 17)

“Ben nereye gittimse *bütün zulumlardı*
Bütün açlıklardı kavgalardı gördüğüm” (Kanto, 19)

“Meryem'in diyorsam, Kolay Meryem'in, *usullacık* Meryem'in
Karanlık bastırılmış üstümüzü *külliyetli* miktarda” (İngiliz, 20)

“Biz eskiden de en aşağı böyleydik *senlen*
 Bir *cıgara* atmışsak denize
 Sabaha kadar yandı durdu” (Cıgarayı Attım Denize, 21)

“Elma da elma ha *allahlık*
 Bir kilisenin üstünde
 Bir yandan çan çalıyorum büyük *yaşamaklara*
 Bir yandan yoldan insanlar geçiyor çoğul olarak” (Elma, 25)

“Tepede bir gökyüzü vardı yuvarlak
Şöylelemesine maviydi kör oldum” (Sizin Hiç Babanız Öldü mü?, 26)

“Sürahi, *basbayağı* sürahi, masanın üstünde
 Geceler yukarda *telcek-bulutcak*” (Hamza Süiti, 28)

“Bozkıra doğru *seyrele seyrele* yaşamak onlarda

Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar
 Hepsine yüzer kere rastladım *en azdan*

Genel olarak önce kaşları görünür
 Sonra *bütünsüz* uykuları kaşla göz arasında
 Yanaklarında çıban izi taşıyan kadınlar” (Nehirler Boyunca Kadınlar Gördüm, 33)

“Ablasını o saat *meryemsiyorum*
 Çünkü her kadını meryemsiyorum
 Gözleri göz değil *gözistan*” (Bun, 37)

“*Üvercinka*” (Üvercinka, 38)

“Ah *efendimli* bir yağmurlu inceden kızkulesi
 Bir ben miydim allasen çarşılarla uğraşan” (Sürek Avı, 41)

“Ben nice gözle nice denizle nice gazelle
Rimle gördüm *rimle* bildim *rimle* yaşadım seni
 Sen ne *iydin* güzeldiysen de çirkindiysen de
 Kocan ne *iydi* sonra *Niyde* ilinde gökyüzleri

Ama ben nice gözle nice denizle nice gazel

Lerimle gördüm *lerimle* bildim *lerimle* becerdim o işi” (Gazel, 42)

“Güvercin kuşkusu *cırlak* güneş

En dar sokağı İstanbul'un

Yer ve gök *imececisi*

Şeyin taşıran her şeyin

Olunç duvarı odada” (Bir Park Konuşkanı Üzerine, 47)

“Saat Çini vurdu birden: *pirinçç*

Soluğu kesen *ağulayan* ormanlarında” (Ülke, 48)

“Sanki her türküden sonra

Hohlasan gök buğulanacak” (Kars, 51)

“Çavuş *pırpırların* ne mavi” (Mola, 65)

“*Yabansı* sesiyle doldurup bardağımı

Boşaltır sonra belirsizliğe” (Arka Güneş, 66)

“Nasıl girecekler tanrıevine

Mucizesever müslümanlar

Buğdayın parayla *değişildiği*

Paranın ekmekle *değişildiği*

Ekmeğin tütünle *değişildiği*

Tütünün acıyla *değişildiği*

Ve artık hiçbir şeyle *değişilmediği* acının.” (İşte Tam Bu Saatlerde, 68)

“Ağzında bir tatil gevezeliği

Alnında bir *ayazma* serinliği taşıyan

Bir kadını sevdin çok.

Sen ki bu şehrin eski tutarsızlarındansın
Kök bitkilerin *heterogüllerin* Çin yakılarının arasından

Lekedir. Eski Frikya üzümünden *inansız* menekşeden” (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, 75)

“Sesimin esnek *baldıranı*
sesimin alaca *baldıranı*” (Beni Öp Sonra Doğur Beni, 84)

“Çakırpençe hekimler tarafından en eski bahnamelere düşülmüş
bir *beğençe* gibidir.
İşte İbrahim'in ateşi gibidir. Cilası gitmiş gümüşü parlatır. İyi gelir *sayrılıklara*”
(Yırtılan İpek Sesiyle, 88)

“Birdenbire keskin karanfil kokusu *kanırtılmış* merakın” (Yüreğin Yaban Argosu, 93)

“*Bilece* uçarsınız hastanız ulu
Göge urmak ister gözbebekleri
Uzakta kavaklar kuşku *sorulu*

Boğazında *buruldu* kaldı Türkçe” (Yunus ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 96)

“*Cücükleniyor* orda hemen ılık menekşesi Şems'in
Çalgıcısını da yanında gezdirirdi Konya'da Şems ki” (Vakit Var Daha, 100)

“Oyuklar halinde *yitmişliği*dir
Yüzyılların bıraktığı iz taşta.” (Ortadoğu, 105)

“Çiçeğe kesmiştir karabasan
Dönüşmüştür bir *yurtsamaya*

“İşte *gülgillerden* armut
İşte *baklagillerden* akasya” (Mardin, 118)

“Ama diktiler mi kurdun karşısına
Ağzı cehennemleşir.” (Kurt, 121)

“silah *çatuben* askerler,
neden silah çatıyorsun” (Kalın Abdal, 122)

“bir şey eksiktir sanki
ve vakit vardır daha,
ikircikler içinde
sallamaz Eflatunu

Ferazdak’ın *savunusu* gibi
Şeytansı, cesur” (İki Şey, 124)

“Tepeden tırnağa *pusatlanmış*

Beyaz eldivenleriyle uyuşturucu
Bülbüliye sayaçlı” (Yeraltı, 125)

“*Avutmalık* tende çoğa oturdu” (Türkü, 128)

“Çözerdiniz *bilişmenin* al köpüklü dilini” (Çeşme, Küçük Kız, Ozan ve Öbürleri, 129)

“*Hakçası* bilmedikleri yoktur, bütün balık adlarını bilirler bir kere,
Dalgalı görürler her şeyi çiçek *sayrılığını* omuriliklerinde
geçirmişlerdir;

Ve *sakıngandırlar* sokakta konuşurken sırtlarını duvara verecek
kadar;

Bönlükten korkarlar, gezgin köftecilerden adamakıllı korkarlar” (Onlar İçin Minibüs
Şarkısı, 130)

“Aşkımız şimdi görklü bir hayatın
Yabancıya berbat bir çevirisi” (Dikkat Okul Var, 139)

“Sokakta bir *sövgü* gibi akıp gittin
Diyorum *çoğunca* evli kadınlar” (Uçurumda Açan, 149)

“Eller nasıl *duygandır* nasıl yalın” (Üzerinden Sevişmek, 151)

“Dünyada
Bakışımıydı, çocuktu bedenlerimiz;
 Ezilir ezilirdi aralarında
 Yağmurkuşugillerden biri.” (İp, 153)

“Şu senin *dolayık* sesin var ya
 Dondurma yiyen gürbüz bir kız gibi müstehcen” (Var, 158)

“*Dursuz duraksız* güdülerime
 Bir şeyler katardı *düşüncemsi*” (Karne, 159)

“Ama biliyorum DÇM için Marmara Oteli'ne gideceğim
 Yakamda gizlilik rozeti, eh *çobanılık* da çaba” (Oteller Hanlar Hamamlar İçin Sürekli
 Şiir, 164)

“*Zıngadak* duran bahçe
 Telgraf direğinde *vinıltı*” (Taşıran Damla, 173)

“*Anıştırır* yüzleri aşklar” (İlhan’ ın Anısına Türküler, 179)

“*Yabanıl* bir beğeni arardı zulumlarda” (Yazgıcı Şiir, 193)

“Ölümü düşünen,
 Daha doğrusu anımsayan yüzü
İlençler denizinde yüzerdi

Pencere silen kadınların
 Uzaklarda bir yeri *aynatmasından* belli” (Sıcak Nal, 198)

“Bilir misin iki kökeni var *hüzünüyetinin*:
 çiçek durumu aşklar,
 yaprak düzeni *siyasalar*.” (Açılmamış Kapılar, 205)

“Maphusta beyaz elli Musa
Balıkçıl yürüyüşlü firavunlar

Ayrılık vezirleri *yabancıl* yontular
Nazımdaki nazı okşar gibi dururlar

Babam *sayrı* düşmüş, döşeğinin altında
Kasım güneşi ve asık yüzlü tanrılar” (Karacaoğlu, 207)

“*Sayrılıklar* yapıtı ki baştan sona” (Türkü, 212)

“Bu toptan içine devrildiğimiz
Bu bir şey, bir *değirm*” (Söz Yitimi, 228)

“Sonra her yıl öldürüldü, öldürüldükçe de
Hemeninden göğ

“Saçlarını koynumda saklıyorum
Arada bir ağlamak için
Ve suların altında *mavileyin*
Siraküza açıklarında bahanesiz bir yaz
Çalkandık durduk” (Şarkısı-Beyaz, 277)

“Bulutlar *geçmedeyken*, beyazken gürültüsüz” (Şiir, 283)

“Kulakları toprağın üstünde kocaman
Amma *hinoğlu hin*, amma hergele.” (Gölge Oyunu, 286)

“İnsanca yaşamının onuru arasında
Milletcek bir gidip bir geliyoruz” (555 K, 288)

“Ama bu hükümet

Ferman çıkarmış

Karacaoğlu’ 1

Otobüse *bindirtmiyorlar*” (Hükümet, 299)

“Kimseyi dinlememene ne diyeceğiz peki?

Buna karşılık sözcükleri *sakıngan sakıngan*” (Senin Sesin, 315)

“Kaç kez sana uzaktan baktım 5.45 vapurunda;

Hangi şarkıyı duysam, *bizimçin* söylenmiş sanki

Raslaşmamak için elimden geleni yaparım” (Biliyorum Sana Giden Yollar Kapalı, 323)

3.2.BİÇİMBİLİMSEL SAPMALAR

Bir sözcüğün başka bir sözcükle bağdaştırılmasında bilinçli olarak değişikliğe gidilmiştir. Şiir dilinde yapılmış olan bu değişiklik, Cemal Süreya’nın şiirlerinde de yer bulmuş ve belli kalıpların dışına çıkılmak suretiyle kelimelerin biçimleri ve yapıları değiştirilmiştir.

İncelemiş olduğumuz şiirlerde bu sapma türüne örnek olabilecek kelime grupları karşımıza çıkmaktadır:

“İki *gemiciynen* Van Gogh’dan aşırılmış

Bir kadının yüzü ha ha ha.” (Dalga,18)

“*Gibi bir Erzurumlu* yanından geçen minarelerin

Daracık ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri” (Süveyş, 30)

“Yeni sözler buldum *bir nice* seni görmeyeli” (Aslan Heykelleri, 31)

“Ben gördüm ne *gördümse* kadınlarda

Porsuk nehrinin geçtiği” (Nehirler Boyunca Kadınlar Gördüm, 33)

“Ben nice gözle nice denizle nice gazelle

Rimle gördüm *rimle* bildim *rimle* yaşadım seni

Sonra bulunmaz hint kumaşı *lafbilirliğindi*

Beni yüzyıllık kümesine dadandıran tilki

Ama ben nice gözle nice denizle nice gazel

Lerimle gördüm *lerimle* bildim *lerimle* becerdim o işi” (Gazel, 42)

“Şu *karangu* şu acayip şu asyalı aşkın
 Soluğu kesen ağulayan ormanlarında
 Yaşadım o kısa ve korkunç hükümdarlığı” (Ülke, 48)

“Tek şövalye bırakıp kendinden üstün
Sevgiyi tutundurmak için belki de
 Geçirdi mızrağını içinden bir flütün” (Tristram, 58)

“Acı bilincinde *sonrasızlığın*
 Ankara'da *dokunak* Yozgat'ta *becerik* olduğunu” (Göçebe, 62)

“Lekedir. Eski Frikya üzümünden inansız menekşeden
Fenikelileşememek. Ben bu sözü söylüyorum
 Fatih Sultan Mehmed gemilerini karadan yürüttü ya
 Deniz kaçkını bir ulusun çocuklarıyız biz o gün bugün
Toprakçıl bir çabadır Denizyollarının arması bile” (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, 75)

“Göge urmak ister gözbebekleri
 Vasef-ı Hal'inde öyle esrikti
 Kamu kuşların yedi bin yıl
 Tam bir danışmendlik *içre* uçtuğu” (Yunus Ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 96)

“Tâ çocukluğumdan beri
 Ne *buldumsa* okudum” (Mardin, 118)

“Ölümün
 Bilinmiyor.
Söylence” (Bir Büst İçin Elli Yıl Sonra Söylenmiştir, 178)

“Bilir misin iki kökeni var hüznüniyetinin:
 çiçek durumu aşklar,
 yaprak düzeni *siyasalar*.” (Açılmamış Kapılar, 205)

“sesin
 balkona asılı *çamaşırcasına*

buna karşılık sözcükleri *sakıngan sakıngan*” (Senin Sesin, 315)

“Başlamıştır Sultanahmet *sürüncemesi*” (Piri Reis, 258)

“Akıl almaz işleri şu *zambakgillerin*

Ömer ki gölü balığı için değil

Kamışı için *vergilendirdiydi*” (Uçurumda Açan, 149)

“Yapraklar gibi *buluştunuzdu*

“Kokular gibi *seviştinizdi*

İlk kezmiş gibi *buluştunuzdu*

Son kezmiş gibi *seviştinizdi*

Salkımlar gibi *buluştunuzdu*

Ağular gibi *seviştinizdi*

Sokaklar gibi *buluştunuzdu*

Çarşılar gibi *seviştinizdi*” (Dört Mevsim, 147)

3.3.ANLAMBİLİMSEL SAPMALAR

Anlambilimsel sapmalar, dilde var olmayan ve daha önce kullanılmamış birtakım türetme ve birleştirme unsurlarını kullanarak şiir diline ve bu dilde kullanılan imgelere yeni anlamlar kazandırmak amacıyla oluşturulmuş biçimlerdir. Dilbilim açısından “alışılmamış bağdaştırma” diyebileceğimiz alışılmışın dışında kullanılan yapılar, anlambilimsel sapmanın en önemli kaynağını oluşturur. Bu tür örneklerle Cemal Süreya’nın şiirlerinde çokça rastlanmaktadır. Dönem itibariyle imgeye önem verme ön plana çıktığından, bu tür sapmalar ile değişik tasarımlar, imgeler oluşturularak şiirleri okuyan ve dinleyende farklı anlam özellikleri uyandırılmaya çalışılmıştır:

“Kırmızı bir kuştur soluğum

Kırmızı bir at oluyor soluğum” (San, 11)

“Ve zurnanın ucunda yepyeni bir Çingene” (Gül, 12)

“Ben masanın üstüne kodum kuralları
Sen çıkardın utancını duvara astın” (Önceleyin, 13)

“Yıldızlar kıyamet gibiydi kaldırımlarda
Adam bulut gibiydi, hatırladı” (Adam, 15)
“Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar.” (Aşk, 17)

“Bir kadının yüzü kaçıyordu yetişemedim” (Dalga, 18)

“Kırmızı bir Beykoz'un yanında duruyorsun
Yapan bir de ağaç yapmış yanına
Dallarına konsun diye kelimelerin” (Kanto, 19)

“Ben soluğu Meryem'in sokağında alıyorum
Meryem'in diyorsam, Kolay Meryem'in, usullacık Meryem'in” (İngiliz, 20)

“Bir sürü çiçek ama saydırmaya kalkma
Ayrı ayrı kadınlardan koparılmış” (Türkü, 24)

“Bir yandan çan çalıyorum büyük yaşamaklara
Bir yandan yoldan insanlar geçiyor çoğul olarak
Duvarda bir kilise

Bir yanda esaslı kederler içinde gençliğimiz
Bir yanda Sirkeci'nin tren dolu kadınları” (Elma, 25)

“Gökyüzünü katlayıp bir köşeye koymuştuk
Yıldızlar kaldırımlara dökülmüştü bütün

Hamza bütün parmaklarını ortaya dökmüştü
Yirmi yıldır cebinde biriktirdiği parmaklarını” (Hamza, 27)

“Dengesini uzun bıyıklarına borçlu yürürken
Son derece ince bir kadın yüzünden sallantılı
Sevişken bir orospu en mayhoş tenlisi Ortadoğu'nun

Saçındaki çiçeği yükleyip merhabasına

Ama çay içmenin kadifesi mi olur

O da ayrı mesele

Daracık ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri

Biz seviştik Süveyş kanalı kapanmıştı

Ellerimizin balıkları bütün kanallarda” (Süveyş 30)

“Çoğaltan ellerini seviyorum kaç kişi

Dokundukça dokundukça aslanlara

Az şey değil seninle olmak düşünüyorum da

İçimde bir sevinç dallanıyor kaç kişi

Bizim bu aşkımızın aslan heykelleri

Şahane değişik hüznün heykelleri yani” (Aslan Heykelleri, 31)

“Gözleri göz değil gözistan

O müthiş korku saatlerinde” (Bun, 37)

“Laleli’den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız

Burda senin cesaretinden laf açmanın tam da sırası

Kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısına katılırkenki” (Üvercinka, 38)

“Gemiler eskirken, deniz eskirken limanda

Sevgili

Bazı ağaçlara kapı komşu

Bazı çiçeklerin andırdığı” (Balzamin, 40)

“Bir denizkızı da denebilir ya da bir mısra güzeli
Ya da en iyisi bal gibi bir Prudhon sosyalisti

En sessiz kelimeleri biriktiren dilimizdeki
Bütün tavşanlar antikadır sülalesinden” (Sürek Avı, 41)

“Sonra ilk çağlar savaşlarında para ve Babil
Dilber derebeyleri haraca bağlayan aşkımızı ekmeğimizi” (Gazel, 42)

“Uzatmış ay aydın karanlığıma
Nerden uzatılmışsa تنها boynunu

Sınırsız denzinde çarşafının
Bir gider bir gelirdi işlek ağzı” (Yazmam Daha Aşk Şiiri, 43)

“Güvercin kuşkusu cırlak güneş

Örümcek öpüşlü kardeş
Ufak sineması sevginin

Şeyin taşıran her şeyin
Olunç duvarı odada

Beter bir park konuşkanı
Soruları çubuk gibi”(Bir Park Konuşkanı Üstüne, (47)

“Saat Çini vurdu birden: pirinççe
Ben gittim bembeyaz uykusuzluktan

Sen tutar kendini incecik sevdirdin

Sen yüzüne sürgün olduğum kadın

Ormanlara ormanlara yüzünün sesi
En gizli kelimeleri akıttırdı ağzıma

Damağında dilinin yosunlu tadı

Şimdi iri gagalı yalnızlıklar dönüyor” (Ülke, 48-49)

“Gökte bir süre kayar gözleri
Öpüşü hançerlenmiş bir kadının” (Öğle Üstü, 50)

“Senin bir elinde bir mendil
Öbüründe kuş sesleri” (Kars, 51)

“Dostum Elif. Harput Kasabı Güzin.
Günde beş vakti Harput ve hüznün” (Terazi Türküsü, 52)

“Eski bir Osmanlı paşası gibi
Feodaliteyi süpüren bıyıklarıyla” (Tabanca, 53)

“İçlenir durur koca ayı
Uymuş bir gramafona” (Rokoko, 54)

“Asılıp gidebilir bakışlarınız
Bir bulutun yedeğinde

Sıçrayan kan selamlarıdır” (Cellat Havası, 56)

“Sonra o gider sesini yıkardı
Gece çiçeklerinden bir orman

Yakasında kocaman bir düğme
 Sevinci bitıştirince acıya
 Ayıran kuşkuyu inançtan” (Yağmurun Yağması İyidir, 59)

“Ben sigaramı yaktığım zaman
 Çünkü her sigara bir kelimedir” (Az Yaşadıksa Da, 60)

“Gözlerimin gemileri kuş istiyor
 Kargapazarı dağlarını dolanan yaşlı ve öfkeli bir otobüsteyim
 Eşkiyalar silahlarını çapraz astıkça türkülerine

Ve bu dağlar böyle eşkiya güzelliği taşıdıkça
 İstanbul'da minarelerin lirik olduğunu köprülerinse dialektik
 Acemi bir bulut bozuyor bütün görüntüyü eski bir şarkı gibi
 Tanrısal bıyıklarıyla durumlarını paraşütlendiren
 Bu şarkıyı ne zaman duysam aklıma
 Sinirli bir elin uysal bir bardağa
 Çok yukardan döktüğü bir içki gelir
 Yalnızlığın başkenti orası

Dedelerin yüzlerinde erozyon
 Silip götürmüş bütün evetleri
 Sıralanmışlar su boylarına
 Bıçakla soyuyorlar kelimeleri

Bir mezarın doğurduğu iştahlı bir çocuktur Anadolu şiir
 Şu son dönemecini de aşınca gecenin

Ve balyozla vursalar mısralarına
 Soylu bir demir sesi yükselir
 Soylu büyük ve mavi bir demir sesi” (Göçebe, 61, 62, 63, 64)

“Uçlarında gökyüzü mayalanıyor

Görünce kamaştı da ellerim

Şah İsmail'in üç sevgilisini” (Mola, 65)

“Yabansı sesiyle doldurup bardağımı

Yitirir uçlarını çatılar

Ay çakıllara bölünür

Bir daldır uykusuzluk

Deniz seyrelir ayaklarında

Şehir kaçağı çocukların

Derindeki durumlarını

Savunurlar huni şeklinde

Bir kan salkımıdır şarkısı

Oradan yönetir korkuyu

O beyaz o erken o ilk

O yapışkan uğultu

İki tanrı çeker arabasını

Ölümün, dağlara doğru.

Yaprak yaprak suçsuzluğunu

Soyduğum serin bıldırcın

Loncaların bakırı

Konuşunca da” (Arka Güneş, 66, 67)

“Senin o güneş sarnıcı gözlerin

Sen ne seviyorsun sen zaten sevince
 Alınla ayıklarsın yeryüzünü
 Çardaklar binaların ağızlarında

Karbon sınırlarında yaşayan balıklar
 Kovadan sızan hicret gününü

Minibüslerle morarmış sokaklar

Saatler yağmuru gösteriyor

Gecenin bodrumlarında beslediği
 O tükenmez paslanmaz tutkusu” (İşte Tam Bu Saatlerde, 68, 69)

“Bütün bir gün derin suları kolladı şunun için

Ve yer yer uçuklamış kıyılarıyla
 O senin bir türlü belleyemediğin
 Kuştur. Bir türkünün hallacında dağılmış
 Keçedir.

Balkondur. En bencil sarmaşığa çekilidir tetiği
 Lekedir. Eski Frikyâ üzümünden inansız menekşeden
 Taştır.

İnce parmaklarıyla
 Aralamaya çalışırken kederini
 Sen yitip giden aşkta

İklim. Devrik tezgahı güneşin
 Sokaklardan kadınsı bir seccade gibi akıyor iklim
 Gözlerimiz bozuluyor kanımızın gürültüsünden
 Kırmızılar bitişiyor hiçbir şey kesin değil
 Tenteler gökyüzüne bir folklor kazandırıyor

Ve sütunlar başıbozuk devriyeleri
 Ne kuşatmalar ne dostluklar pahasına
 Büyük bir mutfak yaratmış bir imparatorluğun,
 Yalnız sütunlar savunuyor serinliği

Şoför edebiyatına önsöz olarak geçse yeridir
 Kibrit bilekli kızların anahtar burunlu sekreterlerin
 Bir güz sonu duygusunu ancak bir kez duyulabilecek
 bir sığınma eğilimini

Ağzında bir tatil gevezeliği
 Alnında bir ayazma serinliği taşıyan” (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, 75, 76, 77)

“Bir kadın canıma mercan sokuyor

Bir miknatıs tutkusunda ufuk

Bir kan halkasından geçiyor ısınarak
 Boğazımdan dökülen sevda sözleri,

Uzakta duru kurtlar, çakal lekeleri,
 Dilsiz olandan karşılanmaz olana
 Çözüldü damar damar doğanın belleği.

Kus barsaklarında tembelleştirdiğin ilkeyi” (Kışne Kirazını ve Göç, Mevsim, 81, 82, 83)

“Şimdi
 utançtır tanelenen
 sarışın çocukların başaklarında

Sesimin esnek baldıranı
 sesimin alaca baldıranı.

- uykusuzluğun sütlü inciri -
kovanlara sızıyor”. (Beni p Sonra Doğur Beni, 84)

“Ustamın zme attığı enfes düğüm;

Uzak buzulların soluğuna yatırılmış

Binlerce saptan çekilen şu narin rakı

Işığın tutkusuyla karılmış

Çamurun ortalık yerinde

Bu gök talaşıyla tıkabasa

Neler öğrenmiyor ki çetrefil gz

Deneysiz bahardan,

Ağzının şafağında volkan glleri” (Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, 85, 86, 87)

“Yırtilan ipek sesiyle

Çakırpençe hekimler tarafından en eski bahnamelere düşülmüş

bir beğençe gibidir”. (Yırtilan İpek Sesiyle, 88, 89)

“Bu yüzden seni başarı hanesine yazmıştır mavi oksijen; desteklemiştir seni

hep alçak sesle konuşan biri de vardı ki kederini soylu kılmak için yüreğindeki kurşun
yarasına aşktandır derdi

Yeraltı suları bir sebzelikten geçer gibi tatla geçiyor cesetler

arasından; alaca bir çabayla maden damarları arasından” (Burkulmuş Altın Hali

Güneşin, 90, 91, 92)

“Birdenbire keskin karanfil kokusu kanırtilmış merakın

Birdenbire tırkazından kurtulmuş kan sıcaklığı

Ak gömleğinde

Yol bir kafiye arar ve bulur

Dönemeçlerin benzerliğinde

Ve güneşin solmaz çekirdeğini

Yalnız doruklarda” (Kan Var Kelimelerin Altında, 98, 99)

“Ve denizin gişesinde oturan kısa boylu saat kulesi

Yakasının içine kaydırılmış hafifçe basınç-ölçerini

Sağlığından çerçeveler yaratır Kelime Hatun

Uzun uzun duyardı gözlerine çekilmiş mili” (Vakit Var Daha, 100, 101, 102)

“Taşıran - damla onuru vardır

Bunun için kördür şerbet

Bunun için etoburdur petrol

Bunun için öfkeli dir özsü” (Ortadoğu 1, 105, 106)

“Lacivert bir çingiraktır ölüm

Kilim sanrısının halı dalgınlığına,

Geveze dualardan sıyrılmış

Bir kibir kırışığı çekmeyi ihmal etmez

Sütündeki mavi damarlara koyunların

-Mavi şaman damarlarına-“ (Ortadoğu, 107, 108, 109)

“Havlıyor barut

Sarartıyor gök kumaşını” (Ortadoğu, 110, 111)

“Geçiriyor şehrin sokaklarından

Cüzamlı bir kıymın gözlerini.” (Çay Bahçesi, 117)

“Taştan ağzıyla öpmüştür seni

Kan revan içinde alnaçlar

Uzakta genç ve lâcivert dağlar

Telgraf çiçekleri ve astımlı kamyonlar

Hey bayan Erozyon budur dileğim” (Mardin, 118)

“Kurt: büyük karbonun sesi

Belleğini örttükçe tipi

Unutuşun gri tipisi

Köpek: ılık profesyoneli

İpeğin, camın, korunun

Eti havayla dolu

Buruşur sevinci

Ama diktiler mi kurdun karşısına

Ağzı cehennemleşir.” (Kurt, 120, 121)

“sıfatıdır ölüm

kavrulan işçi arının

azgın peteğinin içinde

bir çocuk görmüştüm eskiden

kaşları uzaklardan geliyor

sımsıcak bitişiyordu alnında,

dişlerinde boylamların serinliği

bir anda

çarpıtıverdi yeryüzünü

çekip götürüyordu patikalardan

saçı sakalına karışmış dağlara

ağır ağır bir ikindiydi.” (İki Şey, 123, 124)

“Soluk soluğa yaklaşır rastlantı

Bir küfür ki

Paslı bir kilidin içinde
 Yeşil bir kilidin
 Kirli bir kilidin
 Koç başlı bir kilidin
 Kuma batmış bir kilidin
 Yapışkan bir kilidin
 Nal söken bir kilidin
 Pelte bir kilidin
 Sarkaçlı bir kilidin
 Karmaşık bir kilidin” (Yeraltı, 125, 126, 127)

“Aykırı dalda açmışsa da çiçeğim

Can tahtamda iştahlı bir çoban soluğu

Belki de ölümcül bir sevinçteyim” (Türkü, 128)

“Dinle ak bakışlı bir çeşme söylüyor

Bir kez olsun tatsaydınız kara mermeri

Çözerdiniz bilişmenin al köpüklü dilini” (Çeşme, Küçük Kız, Ozan ve Öbürleri, 129)

“Pat pat pat diye gülerler bir motosiklet neşesiyle

Lunapark beğenisiyle düzenlenmiştir yatak odaları

Şapkaları güzel bir niyet gibidir, öfkeleri dört mevsim reklamı,

Eski Anadolu-Bağdat demiryolu ortaklığının kitaplığında

Japon feneri ya da uçurtma tadı taşıyan senetlerden

Haşhaşla çalıştırırılar güzellik enstitülerini” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 130, 131, 132)

“Yürüdün gittin eski kurganlar üstünden kent kent

Kulağında ama bir çömleğin kırılma sesi

Evler eski bir uygarlığın dingin lağımları
Sokaklarsa çatışıyor temizliyor birbirini” (Seviş Yolcu, 136, 137)

“Biber ki yasa dışı önderidir sebzelerin:
Şu sofrada ikimiz için de vur emri!

Ortak arkadaşımız prens Hayati, iki” (Banko, 148)

“Dağ görgüsü kazanır Ağrı'yı bir kez görse de kişi” (Uçurumda Açan, 149, 150)

“Gözkapaklarına bürünmüş adam

Sivri topuklar nasıl ortasına
Gömülmüştür belleksiz halıların.” (Üzerinden Sevişmek, 151)

“Yanıbaşımızda
Bir su akardı eli serçeli” (İp, 153)

“Sen akışkan dertli böcek
Çamaşırmıda besleyici leke

Bıçkın sevinç kunt öfke

Küçük dilini yutmuş kırmızı soğan
Yüce gönüllü akasya” (Özür, 155)

“Tutar ellerinden kaldırırsın
Adı kötüye çıkmış tüm sözcükleri.

Şu senin dolayık sesin var ya
Dondurma yiyen gülbüz bir kız gibi müstehcen” (Var, 158)

“İlim günleri gelirdi taraçalar

Hızla çevirirdi başını
Çiçek aşısı gibi bakardı” (Karne, 159)

“Büyük mağazalar, bahçeliğe özenen süpermarketler

Ve Emlak Kredi'yle başlayan camdan metalden bir melodika

ordusu:

Yoksa ölümcül bir beğeni de mi gizli?

- Ağır ol Bay Düzyazı,

Sen ancak uçağa binebilirsin!” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 1, 163, 164)

“İki katlı ve gözlüklü bir hayirevi

Sen bir mevsimin sanat eki

Çeşmeler adın kokulu!” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 3, 166)

“Alüminyum mırıldanıyor zorluyor güçsüz belleğini” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 4, 167, 168)

“Kentlerin sarı gözeneklerinde
Zoruna gitmeye başlar gerçeğin

Sözcükler gömlek değiştirir
Son sıcak lafın anısı

Taçıyapraklı mahrem dakika

Sen güneşin her anlık dergisi
Bin yıllık aboneyim sana” (Taşıran Damla, 173, 174)

“Yumuşak G vitamini” (Ğ Vitamini, 177)

“Bakışların
Yalnız hayatın değil
İşçilik bedeli tarihin de

Ağzında
Filtreli
Şanlı Haziran

Doğumun

T.Ö.

Yani Tariş'ten Önce” (Bir Büst İçin Elli Yıl Önce Söylenmiştir, 178)

“Adam hüzünlü

Hüzünlü şarkılar gibi hüzünlü

Kadın güzel

Güzel anılar gibi güzel

Çocuk

Güzel anılar gibi hüzünlü

Hüzünlü şarkılar gibi güzel” (Fotoğraf, 182)

“Hekim

Avucumun içinde mevsimin yüreği

Dost

Sözleri ”soğan kadar şirin”

Ezgi

El ayasından oval ezgi

Sözcük

Ağızdan, değirmi sözcük” (Ceyhun Atuf Kansu, 184, 185)

“Şelaleye

Düşmüştür

Zeytinin dalı” (Kısa Türkiye Tarihi, 186)

“Neden

Kunduracının ağzındaki çivi

Değil ahi mavisî” (Heykel, 187)

“Sandalyede
Tıpkı benim gibi
Oturuyor boşluğum.” (Camdan, 188)

“Yabanıl bir beğeni arardı zulumlarda;

- Temizleme-aydınlatma resminden
Oldu onun da sonu.” (Yazgıcı Şiir, 191, 192)

“Acı bir gölge geçerdi bakışından” (Sıcak Nal 1, 198)

“Pencere silen kadınların
Uzaklarda bir yeri aynatmasından belli;

Ağzı ağzına dolu telefonlardan
Gözleri bozuk paralardan

Saplantılı duvar saatlerinden” (Sıcak Nal 3, 199)

“Meyvelerin turuncu aktığı oynak oluk

Merhaba tahıl,
Yolun bilgisi işte bitti

Tek türküsüyle varolan ela gözlü kasaba” (Sıcak Nal 4, 199)

“Sesinde ne var biliyor musun
Bir bahçenin ortası var
Mavi ipek kış çiçeği

Sesinde ne var biliyor musun
Uykusuz Türkçe var

Sesinde ne var biliyor musun
Ev dağınıklığı var

Rüzgârda dağılan yalnızlığını
Düzeltiliyorsun” (8.10 Vapuru, 202)

“Anılar hep sonbaharda gibidir
astrakan gecede
süt yıldızlar

Belleğinin yerini tutar kadehindeki
Taşlar taş kemerler
İvedi sarmaşıklar

Bilir misin iki kökeni var hüznüniyetinin:
çiçek durumu aşklar,
yaprak düzeni siyasalar.” (Açılmamış Kapılar, 205)

“Hazların lal oyuklarıyla
Bekletilmiş ipeklinizden” (Lavanta, 206)

“Umut'un içinde mut varsa
Umutsuzluğun da içinde umut

Bağnazlığın içinde Banaz

Maphusta beyaz elli Musa
Balıkçıl yürüyüşlü firavunlar

Ayrılık vezirleri yabancıl yontular
Nazımdaki nazı okşar gibi dururlar

Karacaoğlan der ki göçüm söküldü
Kilimim parça parça acılar al al açar.” (Karacaoğlan, 206)

“Uzanıp durmuş mahcup
Işığagöçerin şarkısı” (Turgut Uyar, 209)

“Sükürenin perisi sen; sen, taşkürenin avcısı

Karagözlü hançer, sen; sen, mavi bakışlı kılıç

Kavaldan akan gökyüzü, sen; sen, düştten geçilmez bahçe

Sınıf arkadaşları, şarap ve tüzük kokan,
Dağın Eskisi'ne iki vadiden seslenirken

Sen yaz sonu ilan eden güzel keten,
Güneşten yırtılmış caz, sen!” (Yaz Sonu, 210)

“Kızkulesi'ni düş getiren pay senetler

Sonra 49,5 milyon düş senedi
Bir sabah törenle denize verildi” (Sevinçelik, 211)

“Dönmektedir yine o savunma çiçeği
Yine kumaş yine içdökü;
İnsan ilişkilerinin doruğunda
Patika erkencisi
Ve çekingen bir tılsım var,
Öğrenilse de hiçbir zaman çözülemez” (Dostluklar İçin Düzyazı, 214, 215)

“Yürüyor muyduk,
Yoksa bir doğa parçasının
Altını mı çizdiriyorlar bize?” (Söz Yitimi, 228)
“Avucunun içindeki suda

Uçuk ehram çalkantısı” (Anısı, 229)

“Beklemek gövde gösterisi zamanın” (İki Kalp, 241)

“Atı'lar daltalara gömülen atı'lar,
Saçı'lar fiyortları öpen saçı'lar,

Kutu'lar, Haliçlerden susmuş kutu'lar,
Takı'lar eski aşkları imler takı'lar” (Atı' lar Daltalara, 243)

“Çalgılar ikidurur sürgün ilinde,
Bir gözü mavidir bir gözü blue.” (Çekirge Bulutu, 244)

Bilgisayar olarak kullanılmış bir gölü
Baktım yeri toparlıyor ayak izleri (Bilgisayar Olarak, 247)

“Adam süttozuyla evinin duvarlarını badana etmişti,
Karısıysa saklamıştı ne olduğunu bilmediği sütyeni” (Afyon Garındaki, 248)

“Terimler eşekarıları sözcüklerin,
Acımasızdırlar, adsız ve sueldirler” (Daha Ben,249)

“Metinlerde buluştuk kopkoyu deyimlerde
Bir türlü kotarılamayan uğraş” (Metinlerde Buluştuk, 252)

“Küçük anne, kelepir kız” (Küçük Anne, 253)

“Siz, kazıbilimler, alınyazısibilimler” (18 Aralık, 254)

“Leke kuşağı nasıl bilmez seni!

Yürütüyoruz bütünlemeye kalmış bir sessizlikte” (Hiçbir Semtte, 255)

“Bir kış göğü gibi o saat alçalır ölüm

Höyükler burnumda hızma” (Bir Kış, 257)

“An ki fıskiyesi sonsuzluğun” (Gece Bitkilerinden, 260)

“Bedeninden barış akan bir zürafa” (Şarkı, 263)

“Baktım aşk dizesi ayakta duramıyor

Ey ılık ayı gönlübol eylül
Doğuda bekle bizi perdeli kentte” (11 Beyit, 267, 268)

“Çayım kurudu kahvem taşsökülür.

Yeşil saçlı bataklık kızı.

Renkleri tek tek alırsan hepsi tarikat” (16 Dize, 271)

“Ayıcılar geçti, affedilmemiş insanlar geçti
Şehirler taş yürekliydi şarkısı-beyaz

Küstah bir çalparaydı ayağını uzatmış
Mesut hatırasına balıkların” (Şarkısı-Beyaz, 277, 278)

“Kimimizin gözlerinde jandarma mavisi
Kimimizin bayrağı naftalin içinde” (Di Gel, 280)

“Aklımda yalan yere fiiller
Yapayalnız, ben bana oturuyordum” (Çıkmaz Sinir, 281)

“Gökyüzünü katlayıp bir köşeye koymuştuk
Yıldızlar kaldırımlara dökülmüştü bütün
Hamza bütün parmaklarını ortaya dökmüştü
Yirmi yıldır cebinde biriktirdiği parmaklarını” (Ölmüştük, 282)

“Sıra hep son kadehe geliyordu
Dudakların başkalarının masasında lâle” (Piyale, 285)

“Karanfil bıyıklı genç teğmenleri

Uykumuzun bir ucunda bombalar

Zulmü ve alçaklığı yöneten murdar üçken” (555K, 288, 289)

“İstanbul'da elimi kaldırdım
Biraz içkiliydim, biraz sevdalı, biraz da minareli
Geleni geçeni durdurdum

İstanbul'da gözümün birini söndürdüm
Balıkların yarısı yok oldu gitti

Herkes birşey söyledi kendine göre
Bir kadın döktüre döktüre susuyordu” (Saat Beş, 290)

“İlk kitapta kırksekiz, altıncıda üç;
Osmanlı burunlu muhabbet kuşları

Ertelenemez artık ağustos duygusu;

Son pişmanlık, inanın, fazla çiçek!” (Bent Kapağı 1, 295)

“Cuma günleri Merkez’ de

Yelkovana yelken katar” (Ahmet Köksal İçin, 303)

“Şiiri doğurmaz

Yumurtlar!” (Ercüment Uçarı İçin, 304)

“Perdeler gömlek değiştiren yılanlar gibi” (Sevgilim Ben Şimdi..., 307)

“Güvercinler güneşten bir sessizliği biriktiriyor

Daha dün tezgâhtan çıkmış bir su sayacı gibi

Aşkı anılar besliyor düşler kadar” (Sevgilim, Bir Günün..., 308)

3.4.SESSEL SAPMALAR-BÖLGE AĞIZLARINA ÖZGÜ KULLANIMLAR

Bu sapma türü, çeşitli amaçlarla yazı dilinde bulunmayan; ancak ağızlarda ve konuşma dilinde yer alan ve ya kelimelerin ses açısından değiştirilerek şiir dilinde kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır.

Cemal Süreya, şiirlerinde bu sapma türünü kullanmış ve sadece ses açısından değil; anlam açısından da değişiklik yapmıştır. Şiirlerinde, şiir dilinde bu güne kadar sık rastlanmayan ses değişiklikleri ve ağız özellikleri sıkça yer almıştır:

“Bak bende yalan yok *vallahi billahi*

Bak *gizlisi saklısı* kalmadı günümüzün” (Güzelleme, 16)

“İki gözümle gördüm *vallahi billahi*

Bir kadının yüzü *ha ha ha*.

Bu kimin meyhanesi *ha ha ha*

Direkler gemideydi *ha ha ha*

Süheyla'yı saymazsak *ha ha ha*” (Dalga, 18)

“*Karanlık maranlık* ama iyi seçiliyor

Yorgan toplanmış bacakların seçiliyor” (Aslan Heykelleri, 21)

“*Acep* şimdi Süleyman nerden öpecek

Dur bakalım” (Hür Hamamlar Denizi, 32)

“Bir ben miydim *allasen* çarşılarla uğraşan” (Sürek Avı, 41)

“Güvercin kuşkusu *cırlak* güneş” (Bir Park Konuşkanı Üzerine, 47)

“Saat Çini vurdu birden: *pirinçç*” (Ülke, 48)

“*Anası satılsın* burjivazinin.

Doldur doldur *Allahı seversen*” (Terazi Türküsü, 52)

“Bir kuş: nereye *gidiyon* kuşu” (Resim, 57)

“*Düşman müşman* girmeden araya” (Yunus Ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 95)

“Silmeye çalışma yavrum

lekeni gözyaşlarınla,

çünkü *bitektir* leke” (İki Şey, 123)

“Dilinde gümüş *yeğniliği*” (Yeraltı, 125)

“*Bönlükten* korkarlar, gezgin köftecilerden adamakıllı korkarlar” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 131)

“Ve aldatanın *delik deşik* uykusu” (Uçurumda Açan, 150)

“*Zıngadak* duran bahçe

Telgraf direğinde vınıltı” (Taşıran Damla, 173)

“Bir at kışner *sümbüli*” (Tercan, 203)

“Eliniz sanki hep *tırabzanda*.” (Lavanta, 206)

İçlerinden üç tanesi de

Şu şu şu kışilere ciro edildi” (Sevincelik, 211)

“Bir yere geldik ki

Güneş *hey!*

Ay, *ayy!*” (Söz Yitimi, 228)

“Hemeninden göğ *hüthütler* çizildi.” (İlkokulu Bitirdiği, 246)

“Terimler *eşekarıları* sözcüklerin” (Daha Ben, 249)

“Mitos *yitme n`olur!* o göller.” (16 Dize, 271)

“*Di gel gayri zalım ürüzger*” (Di Gel, 280)

“Gölgemi gördüm yerde sonra, seni hatırladım

Bir tekme yapıştırdım *köpoğluna*” (Çıkmaz Sinir, 281)

“Baktık çıldırmak işten değil

Söndürüp attık *cigaramızı*” (Eski Kadınlar, 284)

“Doğrusu iyi *haltetmiştik* “(Ölmüştük, 286)

“O Allahın belâsı *herifle*

Bense boşalttığın kadehleri satın alıyordum

Enayilik ettiğimi bile bile” (Piyale, 285)

“Kulakları toprağın üstünde kocaman

Amma hinoğlu hin, amma hergele.” (Gölge Oyunu, 286)

“Zulmü ve alçaklığı yöneten *murdar* üçken

Şimdi ay doğar bulutlar arasından

Kavat derebeyleri yüreksiz bolu beyleri” (555K, 288)

“Öbür dünyanın *ahret* kapısında” (Tevfik Akdağ İçin, 304)

“ne yapayım sevdim seni

("bi *dakka*" desin)

yansın parmağım *cızz!* Desin (Korkarak Vinç!, 312)

“Atçalı *Kel Memet* mi Manisalı *Kör Bayram* mı?” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 131)

3.5.ÖTEKİ SAPMALAR

3.5.1.Sözdizimsel Sapmalar

Şiir dilinde uyak kaygısıyla yapılmış olan sapma türüdür. Şair bilinçli ve ya bilinçsiz olarak şiirinde bu tür kullanımlara gitmektedir. Eklerin, bağlaçların yerlerinin değiştirilmesiyle yapılmış olan bu tür sapmalar, Cemal Süreya'nın şiirlerinde sıkça yer almaktadır. Uyak kaygısından bağımsız olarak yapılmış olabileceği kanısındayız.

Tamlamaların, özellikle isim tamlamalarının yerlerini değiştirdiği görülmektedir. Çünkü şiirlerinde uyak anlayışı olmadığından, bilinçli ve ya bilinçsiz şekilde kelimelerin, eklerin ve ya edat ve bağlaçların yerlerini değiştirip şiiri düzyazı şeklinden çıkarma çabasında olduğu kanısındayız:

“Kumral göklerinde saçlarının” (San, 11)

“Azaldığını duyup duyup karanlıkta
Beni ayakta tutan gözlerinin” (Gül, 12)

“Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün” (Güzelleme, 16)

“Şurda senin gözlerindeki bakımsız mavi, güzel laflı İstanbullar
Şurda da etin çoğalıyordu dokundukça dünyaların” (Aşk, 17)

“Bir Akdeniz şehri çıkabilir içinde
Alıp yaracak olsa yüreğini
Şimdi bir güvercinin” (Cigarayı Attım Denize, 21)

“Çekingenlikle koşulu beyaz usulcana
Gittiler gözleri aşka yaşamaya yangın

Sevdiler sonsuz bir maviyle alingan” (Şiir,23)

“Yıldızlar kaldırımlara dökülmüştü bütün” (Hamza, 27)

“Gibi bir Erzurumlu yanından geçen minarelerin
Daracık ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri

İnan ol başımı alır giderim” (Süveyş, 30)

“Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli
Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldırarak şiire” (Aslan Heykelleri, 31)

“Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar
Ödevleri yenilmek olan hep” (Nehirler Boyunca Kadınlar Gördüm, 33)

“Başını omuzuma koyunca da
Kurtarmasa olmazdı beni olmaktan
İçtiği şaraba ait bir adam” (Bun, 37)

“Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden
Boşunaymış gibi bunca uzaması saçlarının” (Üvercinka, 38)

“Sabahlara kadar beyaz ve kirpikli
Bazı ağaçlara kapı komşu
Bazı çiçeklerin andırdığı
İş bu kadarla bitse iyi

Besbelli arandığından haberli” (Balzamin, 40)

“Bütün tavşanlar antikadır sülalesinden
Bütün tavşanlar dişidir sülalesinden

Ah efendimli bir yağmurlu inceden kızkulesi
Ben bir miyim allasen çarşılarda uğraşan” (Sürek Avı, 41)

“Sen ne iydin güzeldiysen de çirkindiysen de
Kocan ne iyi sonra Niyde ilinde gökyüzleri

Sonra ilk çağlar savaşlarında para ve Babil
Dilber derebeyleri haraca bağlayan aşkımızı ekmeğimizi” (Gazel, 42)

“Mutu yaşayan mutsuzluğaysa
En yakıştıran kadın kendini” (Bir Park Konuşkanı Üzerine, 47)

“Ben gittim bembeyaz uykusuzluktan
Kasketimi eğip üstüne acılarımın
Sen yüzüne sürgün olduğum kadın

Ormanlara ormanlara yüzünün sesi
Ben şimdilerde her şeyi sana bağlıyorum iyi mi
Altın ölçü çift ölçü ve altın karşılıksız” (Ülke, 48)

“Öyle güzel ki ölürüm artık
Beyaz uykusuz uzakta” (Kars, 51)

“Günde beş vakti Harput ve hüznün
Seni anmak sonu açın yalnızın” (Terazi Türküsü, 52)

“Eski bir Osmanlı paşası gibi
Feodaliteyi süpüren bıyıklarıyla” (Tabanca, 53)

“İşaret parmağını bir bina
İtalyan Bankası'na bitişik
Uzatıp derdi burdan git
Ama yine de kıskanırdı
Çizdiğim bütün Eyfel'leri
Korseli A'lar halinde
Ben Paris'teyken mektuplarıma” (Rokoko, 54)

“Sonra o gider sesini yıkardı
 Telefonda saatlerce seviştiğinden
 O diye biri vardı galiba
 Ağzı da iyice vardı galiba
 Gece çiçeklerinden bir orman
 Pejmürde atlar pahasına” (Yağmurun Yağması İyidir, 59)

“Bir güvercin ben öldüğüm zaman
 Nice hüznlerden yaprak yaprak” (Az Yaşadıksa Da, 60)

“Sen sık sık gülen gülerken de
 Sevecen bir Akdeniz çizgisini
 Sol yanına ağzının
 İliştiren çocuk özenle” (Göçebe, 61)

“Aracısız bir ses gibi
 Sallanan aralık kadın
 Kuşlar dal değiştirdikçe
 Sokağı dönen gözleri
 Çalar çiniye çiniye” (Arka Güneş, 67)

“Bu adamı ne kadar çok seviyorum, bu kuşu ne kadar

Aşar gider kendi sınırlarını
 Köpekler gizli bir dağı havlar

Minibüsleri morarmış sokaklar
 Buğdayın parayla değişildiği
 Paranın ekmekle değişildiği
 Ekmeğin tütünle değişildiği
 Tütünün acıyla değişildiği
 Ve artık hiçbir şeyle değişilmediği acının.” (İşte Tam Bu Saatlerde, 68)

“Yağmursa da karsa da yağ içindekini
 Düzmece töreler arasından
 Dağların büyük uğultusuna doğru” (Kışne Kirazını ve Göç Mevsimi, 82)

“Annen miydi? Kesik saç ve açık ensesi miydi teyzenin?” (Yüreğimin Yaban Argosu, 93)

“Yunus ki sütdişleriyle Türkçenin
 Ne güzel biçmişti gök ekinini
 Kim yazdı günün aydınlığının
 O diri o insan yüzlü beratını” (Yunus Ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 95)

“Çalgıcısını da yanında gezdirirdi Konya’da Şems ki” (Vakit Var Daha, 100)

“Ey dönüşsüz olan
 Yalnız açılan
 Ve kapanmayan” (Ortadoğu, 111)

“Zaman mı? Değil zaman.

Akan zaman değil mesafelerdir” (Ortadoğu, 112)

“Geçiriyor şehrin sokaklarından
 Cüzzamlı bir kıyının gözlerini.” (Çay Bahçesi, 117)

“kendi kendim sürgün ettim,
 sen nereye gidiyorsun
 bir yerlere konmayana

sen nereye uçuyorsun,
 Kerem Aslı'nın koynunda
 çiçeği hiç solmayana

cemi cümle bir sofrada
 muhannetlik kalmayana” (Kalın Abdal, 122)

“Pat pat pat diye gülerler bir motosiklet neşesiyle
Ama zariftirler de bir bisiklet kazasında ölmeyi akıl edecek kadar

Arpaçay ne ilçedir?
Atçalı Kel Memet mi Manisalı Kör Bayram mı?” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 130, 131)

“Git, istersen, cüzam kap bir yerlerden,
Görmek istersen, nicedir, tutkunluğumu” (Banko, 148)

“Havı çekilmiş eteklik
Hafifçe karnı olan” (Özür, 155)

“Sen yaslarına hiç yaslanmaz oldun
Ben acılarıma yeterince.

Yakındoğu'nun sıcak ve çılgın esperantosı: pazaryeri,
Hani geçen sayıda ondan söz etmiştim de.” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir, 166, 169)

“Bakışların
Yalnız hayatın değil
İşçilik bedeli tarihin de” (Bir Büst İçin Elli Yıl Sonra Söylenmiştir, 178)

“O, ecel şerbeti, damla,
Dostları için gizledi,
Çok daha önce ölmüştü
Çok daha önce yoksa.” (Mübeccel İzmirli, 180)

“Umut'un içinde mut varsa
Umutsuzluğun da içinde umut” (Karacaoğlu, 207)

“Ak odada oturur
Kapısı penceresinden çok
Dönülmez dizeler içinde

Onunkiler gülaçılır” (Turgut Uyar, 209)

“Terimler eşekarıları sözcüklerin,
Acımasızdırlar, adsız ve sueldirler” (Daha Ben, 249)

“Baktım aşk dizesi ayakta duramıyor
Kadın adına da söylenmemişse” (11 Beyit, 267)

“Saçlarını koynumda saklıyorum
Arada bir ağlamak için
Ve suların altında mavileyin” (Şarkısı-Beyaz, 277)

“Buğdaylar kaçınıcı sarardı üstümüze” (Di Gel, 280)

“Daha bir sevgili gelir gün günden
Daha bir yaşanacak buluruz yeryüzünü
İçimizde bir titreme hep öyle kalan” (Şiir, 283)

“Kaptığımız gibi şapkamızı eski
O eski kadınlar o zavallı” (Eski Kadınlar, 284)

3.5.2.Yazınsal sapmalar

Kimi sanatçılar sözcüklerin yazımında değişikliklere başvurmuşlardır. Yazınsal sapma olarak adlandırdığımız bu değişiklik, kimi zaman harf düşürülerek kelime yazılmasıyla kimi zaman büyük harflerin kullanılması gereken yerlerde küçük harf kullanılmasıyla kimi zaman kelimelerin bitişik yazılmasıyla şiir dilinde yer almaktadır.

Cemal Süreya’nın şiirlerini incelediğimizde, yukarıda bahsetmiş olduğumuz bu sapma türünün çeşitli şekillerde şiirinde yer aldığını görmekteyiz:

“Bir korkusuzluk aldı yürüdü çevremizde
Ben masanın üstüne *kodum* kuralları” (Önceleyin, 13)

“Yoktu dünlerde *evelsi* günlerdeki yoksulluğumuz” (Aşk, 17)

“Biz eskiden de en aşağı böyleydik *senlen*” (Cıgarayı Attım Denize, 21)

“*Na şunlar* üç açısı üçü de yoksul” (Üçgenler, 22)

“Ben öyle elmaları çok gördüm *ohooo*” (Elma, 25)

“Ben *Uzunminareliyimdir* doğma büyüme” (Şu Da Var, 29)

“Kadın kısmı *n'apar* Güzin onu yapacak

Acep şimdi Süleyman *nerden* öpecek

Dur bakalım” (Hür Hamamlar Denizi, 32)

“Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar

Hepsine yüzer kere rastladım en *azdan*” (Nehirler Boyunca Kadınlar Gördüm, 33)

“Ben bir miyim *allasen* çarşılarda uğraşan” (Sürek Avı, 41)

“Sen ne *iydin* güzeldiysen de çirkindiysen de

Kocan ne *iydi* sonra *Niyde* ilinde gökyüzleri” (Gazel, 42)

“Güvercin kuşkusunu *cırlak* güneş” (Bir Park Konuşkanı Üstüne, 47)

“*N'olur* ağzından başlayarak soyunmaya” (Ülke, 48)

“*N'olacak* bakalım hırpalayan bu kale de olmasa” (Göçebe, 62)

“Söner *Kış* sapar telefon” (Arka Güneş, 66)

“Konuş *akkavakkızı* dereden tepeden

İşte *onbir* taze başak dizdik bir sapa

Gündoğusu *ensekökümüz* sırtımız

Kus *barsaklarında* tembelleştirdiğin ilkeyi” (Kışne Kirazını ve Göç Mevsimi, 81)

“Ve *On Binlerin Dönüşü* sırasında” (İşte Tam Bu Saatlerde, 68)

“Toprakçıl bir çapadır *Denizyollarının* arması bile” (Bir Kentin Dışardan Görüşünü, 76)

“*Balkıyıp* duran bir dermandır yaranla birlikte” (Yırtılan İpek Sesiyle, 88)

“Yeraltı suları bir sebzelikten geçer gibi tatla geçiyor cesetler
arasından; alaca bir çabayla maden damarları arasından; boğazlanmış hazine
şehirlerinden; akasyaların, başı-bağlı söğütlerin, telaşlı *katırtırnakların*, mis keçilerinin,
ağırlıklı merinosların altından.” (Burkulmuş Altın Hali Güneşin, 91)

“Birdenbire gözden siliniveren iki *ceylanıbahri*” (Yüreğin Yaban Argosu, 93)

“Gerindikçe bütün *Doğuya* yayardı bedenini

Elif Lam Mim. *Yirmi üç haziran dokuz yüz altmış yedi*” (Vakit Var Daha, 100)

“Buradan *gözalabildiğine*

Tek ve seyrek göreceksin yağmuru” (Ortadoğu, 106)

“Bir *ilkkar* tomurcuğu gibi” (Ortadoğu, 108)

“Biz kırıldık daha da kırılırız

Doğudan Batıya bütün dünyada” (Ortadoğu, 112)

“24 *mayıs cumartesi*” (Çay Bahçesi, 117)

“Hey *bayan Erozyon* budur dileğim” (Mardin, 118)

“ağıdı önce söylenen

sen nereye uçuyorsun,

ağıdı önce söylenen

ölüm korkusunu atar,

sen nereye uçuyorsun

boynu usul telli turna

Pir Sultan benim ağıdım

ben de senin ağıdınım

uzar gideriz bu yolda,

sen nereye uçuyorsun

gökyüzüne kana kana

benim söylendi ağıdım
yazda kışta haziranda,
ben hep zindanlarda yattım,
en müşkülü daha sonra
kendi kendim sürgün ettim,
sen nereye gidiyorsun
bir yerlere konmayana

silah çatuben askerler,
neden silah çatıyorsun
dostum dostum aslan dostum
sen nereye uçuyorsun,
Kerem Aslı'nın koynunda
çiçeği hiç solmayana

biz ki Nâzım'dık dünyada
rumelli kalın abdal
uçan kuşa selam saldık
sevdik oluklar boşaldık,
cemi cümle bir sofrada
muhanneflik kalmayana” (Kalın Abdal, 122) Mısra başları küçük harfle yazılmış.

“Çünkü *bitektir* leke” (İki Şey, 123)

“Üstümde *üçbin* yaprak *yüzbin* ipekböceği
Dinle toprağa batık bir ören söylüyor
- Üstümde *üçbin* yaprak *yüzbin* ipekböceği” (Çeşme, Küçük Kız, Ozan ve Diğerleri, 129)

“Yarın mı *öbürgün* mü?

İşbilirlik konusunda *yücegönüllüdürler* Svidrigaylov`luk taslarlar” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 131)

“Az mı dolandık *Başkentin* sokaklarında” (Dikkat Okul Var, 139)

“Ve aldatanın *delik - deşik* uykusu” (Uçurumda Açan, 150)

“*Gözkapaklarına* bürünmüş adam” (Üzerinden Sevişmek, 151)

“Ezilir ezilirdi aralarında
Yağmurkuşugillerden biri” (İp, 153)

“*Yücegönüllü* akasya” (Özür, 155)

“İlım günleri gelirdi taraçalar
Uzatırdı *mevsimölçerlerini*
Tıkabasa yaprak arka pencere” (Karne, 159)

“İş Bankası da kendine özgü bir humour'la süzüyor
Şimdi biraz daha aşağıda kalmış *Anıt-Kabir'i.*” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir, 164)

“*Taçyapraklı* mahrem dakika
Ayışığı kaç para” (Taşıran Damla, 173)

“*Sekseniki* yılında
Satmak zorunda kaldı
Yüzyetmişbeş liraya.

Vapura bindiği zaman
Canyelegi sayısı da
Bir adet artardı o an” (Mübeccel İzmirli, 180)

“Bir bezimde alem yaparken öldü.

- Hoş, annesinin adı da

Bezmi'alem'di.” (Yazgıcı Şiir, 193)

“*Işığagöçerin* şarkısı

Onunkiler *gülaçılır*” (Turgut Uyar, 209)

“Yeni bir güzelduyu açılırdı

Bir töre *cançekişirken*.”

“*Dağın Eskisi*'ne iki vadiden seslenirken” (Yaz Sonu, 210)

“ Çalgılar *ikidurur* sürgün ilinde,

Bir gözü mavidir bir gözü blue” (Çekirge Bulutu, 244)

“*Öteşirde*

Batar çıkar sözcüklerimiz” (Söz Yitimi, 228)

“Rasgele yazarı avcıdan öğrendim:

Yabanördekleri donmasın diye” (Sülüsün Yüzü, 245)

“Parmaklarınızdır karışmış *bağbozumuna*” (Şarkı, 263)

“Ey ışık ayı *gönlübol* eylül

Doğuda bekle bizi perdeli kentte” (11 Beyit, 268)

“Zincir gibi öten *ağaçkuşları*.

Çayım kurudu kahvem *taşsökülür*

Benim küçük *kız çocuğu tanrım!*” (16 Dize, 271)

“Meselâ yolda *yanyanayız* değil mi” (Hafta Sekiz, 279)

“Doğrusu iyi *haltetmiştik* “(Ölmüştük, 282)

“Bize kavun karpuz veren *Tanrıyı*” (Şiir, 283)

“Şimdi *Bursada* ipek çeken kızlar
Şimdi *Erzurumda* çift sürenlerin” (555K, 288)

3.5.3.Özel Adlarla İlgili Sapmalar

Şiir dilinde özel adlardan da yararlanılmıştır. Yer ve kişi isimleriyle önemli olaylara, kişilere ve mekanlara çağrışım yapması açısından önemli olan bu kullanım Cemal Süreya’nın şiirlerinde de yer almaktadır. Cemal Süreya, her döneme ve her alana ilgi duyan bir şair olduğundan dolayı şiirlerinde gerek şair, ressam, bilim adamı gerek peygamberler, gerek padişahlar gerekse de Batılı düşünür, şair, ressam... gibi kişilere; sürgün ve görevi dolayısıyla gezdiği şehir ve ilçe ve ülkelere ve buralardaki yapılara yer vermiştir:

“İki gemiciyken *Van Gogh'dan* aşırılmış
Bir kadının yüzü ha ha ha.” (Dalga, 18)

“Kırmızı bir *Beykoz'un* yanında duruyorsun
Yapan bir de ağaç yapmış yanına” (Kanto, 19)

“Ali'nin üçgenidir bu çizdiğim
Nerde *Öklid'in* üçgenleri bu nerde” (Üçgen, 22)

“Bir sürü Süleyman *Vagon-Blö'de*
İçlerinden biri *Vagon-Blö'de*” (Türkü, 24)

“Ben *Uzunminareliyimdir* doğma büyüme” (Şu Da Var, 29)

“Biz seviştik *Süveyş* kanalı kapanmıştı
Ellerimizin balıkları bütün kanallarda”

“Gibi bir *Erzurumlu* yanından geçen minarelerin
Daracak ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri” (Süveyş, 30)

“Ya bu başını alıp gidiş boynundaki
Modigliani oğlu *modigliani*” (Aslan Heykelleri, 31)

“Kalkıp dosdoğru *Eskişehir'e* gitti
Geçirdiği gibi başına şapkasını
Enflasyon parasıyla otuz lira” (Hür Hamamlar Denizi, 32)

“*Afrika* dediğin bir garip kıta
El bilir âlem bilir
Ki şekli bozulmasın diye Akdeniz'in
Hâlâ eskisi gibi çizilir
Haritalarda” (Afrika, 34)

“Ama üst üste yenildiğime göre
İskambil oynuyorum garanti
Max Jacob papazı ablasından
Adı *Meryem* değil sade *Dorothy, Lucy*” (Bun, 37)

“Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Aklıma kadeh tutuşların geliyor
*Çiçek Pasajı*nda akşamüstleri

Laleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız” (Üvercinka, 38)
“Bir denizkızı da denebilir ya da bir mısra güzeli
Ya da en iyisi bal gibi bir *Prudhon* sosyalisti

Doğudaki sultan *celayir süreyya* hazreti akşam
Kıtlıklar kırımlar başkaldırmalar *uzakdoğudaki*” (Sürek Avı, 41)

“Saat *Çini* vurdu birden: pirinçç

Geceyse ay hemen tazeler minareleri
Kur'an sayfaları satılan sokaklardan
Ölüm bir çeşit sevgiyle uçar

Bir başak ufak ufak bildirir *Konya'yı*
 O başakta o *Konya*'da seni ararım
 Ben şimdilerde her şeyi sana bağlıyorum iyi mi
 Altın ölçü çift ölçü ve altın karşılıksız
 Para basma yetkisini *Fırat*'ın suyunu *Palandöken*'i
Erzincan'ın düzünü asma bahçelerin dibini
Antalya'nın denizini o denizin dibini
 Beş türlü yengeç yaşayan sularında
 Çağanoz adi pavurya çingene pavuryası ayı pavuryası bir de çalpara” (Ülke, 48)

“Ben *Mitridat*'tan sözettim siz etmeyiniz

Tutalım yanılıp ateş ettiniz
Şeker Ahmet Paşa'nın resimlerini” (Tabanca, 53)

“Yokuşa kurulmuştu *Galata*
 Kulesiyse hemen şurda
 “Ama yine de kıskanırdı
 Çizdiğim bütün *Eyfel*'leri” (Rokoko, 54)

“*William James*'ten daha

“Sıçrayan kan selamlarıdır
Kabil'e Ezra Pound'a
 Parantez içinde *Raskolnikov'a*
 Kelle bir şey anlamadan
 Emirler veredursun ayaklara
 İşini bitirmiştir *Herr Balta*” (Cellat Havası, 56)

“Bir savaş: *Otlukbeli*
 Bir mavi: *Spartaküs*

Bir şair: *Ahmed Arif*
 Toplar dağların rüzgarlarını” (Resim, 57)

“Fransızca kitapta fazla bilgi arama
Ne de *Sir Thomas*'ın yazdıklarında

Kral Mark tarafından öldürtüldüğünde
İki sevdiği vardı *Isoud* adı ikisinin de” (Tristram, 58)

“*Kerem ile Arzu* geliyor *Aslı ile Kanber*
Ay kana kana batıyor

Şimdiyse Cennette *Nietzsche*'nin metresi olması gerekir

Yanımdaki hep bir gazetede *Marilym Monroe*'nun resimlerine bakıyor

Ablalarınsa boyunları soru işareti
Ağabeylerse utançlarından *emrah*

Telaşsız görünmeye çalışan bir *Kafka* gibi” (Göçebe, 61)

“*Fatih Sultan Mehmed* gemilerini karadan yürüttü ya

Yeni Cami'nin caddeye dadanmış dirsekleri

Ve

Bitişindeki gri gökkuşağının altından

Agop'un ülkesine bir anda geçilir

Sen ki

Ayı Hugo'dan zararsız *Mallarme*'ye, kaçık *Artaud*'ya kadar

Bir şeyler okudun biraz. İyi.” (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, 76)

“Ben bir yük vagonunda açtım gözlerimi,

Firavun'un ekinlerini yöneten *Yusuf* da

Arkadan yırtılmış gömleğiyle

Kanatları dökülmüş kuşa benzerdi.

Muhammed dermiş ki hediyeler veriniz.” (Kışne Kirazını ve Göç Mevsimi, 81)

“Uçuk *Minerva*'ya göktaşları gönderiyor

Vakit ilerliyor Anadolu güneşi

Pelepenez güneşi olacak az sonra” (Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, 85)

“Serin ve rahat ateşini düşün *İbrahim*'in

Mavi gözlü bir aslan, esrik bir aslan. *Zurayk* dediler adına. *Mısır*'da.

Tolonoğulları zamanında.

Çin'de aslan yoktu eskiden. *Marcopolo* seyahatnamesindeki

aslanların hepsini kaplan olarak düzeltmen gerekir.” (Yırtılan İpek Sesiyle, 88)

“Cehennemin kapısını çalmaya hazırlanan *Firavun* gibi

yırtılan ipek sesiyle;

evet, işte tıpkı öyle,

Zurayk destekler seni” (Burkulmuş Altın Hali Güneşin, 91)

“*Vasf-ı Hal*'inde öyle esrikti

Acı dirliği *Aşık Paşa*'nın

O diri o insan yüzlü beratını

Başka kim yazdı *Emir Sultan*' dan

Ve bakalım *Balım Sultan Urum Abdallarından*

Aşık Garip unutmuştu kendini

Aklını fikrini takıp *Mecnun*'a

Sütbeyaz Ayvaz Kankırmızı *Köroğlu*

Pir Sultan mı ısmarladı seni
Kızılırmaktan öte Sivas'a doğru

Hazırlar kaderini *Kadı Burhanettin'in*
Olsa da bir gün Sivas 'a sultan
Zehir Kazak zıkkım *Gedayi*
Bir buğday yüzlü zülfü doşaşığın
Nar çiçeği *Karacaoğlan*:
Yaz kış yapraklı *Dertli Boran*;
Ezilmişin tutanakçısı *Kabasakal*;
Dördüncü Murad'ın çılgınlığıyla
Yeniçeri bedenine nişanlar vuran

Seyrek asker *Kayıkçı Kul Mustafa*;
İşgal acılarından mavi bir lirizm çıkaran
Maliyeci şairlerin ilki *Bayburt'lu Zihni*;
Ve sürgün şairlerin ne ilki ne de sonuncusu
Yiğit ve açık Türkmen: *Dadaloğlu*;
Kent kent kırmızıda toplandığı *Gülşehri*;
Kim bu Gülşehri öksüz *Emrah* kim?
Şems Banu ne olacak *Kişverkişan* nere kalesi?
Ya Ulu Camiin ünlü romancısı
Yalvaçlara kimlik kağıdı dağıtan
Çekidüzeni unutulmaz *Süleyman Çelebi*?" (Yunus Ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 95)

"Cücükleniyor orda hemen ılık menekşesi *Şems*'in
Çalgıcısını da yanında gezdirirdi *Konya'da Şems* ki

Gerindikçe bütün Doğuya yayardı bedenini,
Sağlığından çerçeveler yaratır *Kelime Hatun*

Genç Osman annesinin rahmini çekip üstüne
Adı burgaçlara yazılsın diye bekledi.

Ve *Sinan* düdenlerde olsun diye ölümü
Kurduğu her yapının temelini suya indirdi

Düşmanına ilerlerken tuhafça gülerdi
Köroğlu'nun sırtında üst üste dokuz dombay derisi

Hafif kanlı *Chevrolet*'ler, hırslı *Pontiac*'lar, kıranta *Buick*'ler
Gürültüyle akıp gidiyor *General Motors*'un enikleri;
Ve ağır kışlı, geniş çeneli, soluklu arabaları *Ford*'un;
Ve ağaçlar görüyor, gözlüklü, iri kıyım *Chrysler* ailesini” (Vakit Var Daha, 101)

“Çirkin kuşları ağulu böcekleri besledi
Sayda'yı *Hatusas*'ı *Troya*'yı
Alfabe ihraç eden *Fenike*'yi
Alfabe ithal eden *Ankara*'yı

Altın öldürmüş, ipek yalan söylemiştir
Kadı Burhanettin'in arkadaşlarını
Mitridat'ın dostlarının sevgililerini

Bunlarla yarattı efsanesini
Bunlarla yarattı sorumlu *Musa*'yı
Bunlarla yarattı iyi *İsa*'yı
Bunlarla yarattı cesur *Muhammed*'i.” (Ortadoğu, 106, 107, 108)

“*Erzurum*'da
Geçit vermez kaşlarının ardında
Derindir karanlıktır ıssız gölgeleri

Konya'da
Yüzünün herhangi bir yerine
Bir kibir kırışığı çekmeyi ihmal etmez

İzmir' de

Kavun karpuz sergileri arasında
Başı dönmektedir

Kahire' de

Takımıştır can kafesinin içine
Tarihin büyük hayaletini

Kuveyt' te

Sağ eliyle duaya dururken
Sol eliyle kışını kaşımaktadır.

Telaviv' de

Ona büyük bir türkü lazımdır
Büyük bir felaket lazımdır ona” (Ortadoğu, 109)

“Büyür, bir gün, zenginleşir orada,
Çünkü *Ali'* yi diriltten iksir de saklı
Hasan' a sunulmuş ağı da” (Ortadoğu, 112)
“Gözlüklü yılan *Hint*'ten geldi
Maymunlar *Madagaskar*'dan
Ornitorenk *Avustralya*'dan” (Kurt, 120)

“*Pir Sultan* benim ağıdım
ben de senin ağıdınım

sen nereye uçuyorsun,
Kerem Aslı'nın koynunda

biz ki *Nâzım*'dık dünyada
rumelili *kalın abdal*” (Kalın Abdal, 122)

“İkircikler içinde
Sallamaz *Eflatun*’u
Çünkü pazarlık
Biraz bilgi işidir

Ferazdak’ in savunusu gibi
Şeytansı, cesur” (İki Şey, 123)

“*Baba Mayakovski* demişti ya
Hani genç şairler için,
İşte benim de o yıllarda
Bitmemiş hiçbir şiirim yoktu hemen hemen

Bir de arkadaşım vardı: *Hasan Basri*
Kimbilir nerde şimdi
Bu Hasan Basri bir gün bir laf etmişti” (Yeraltı, 125)

“*Atçalı Kel Memet mi Manisalı Kör Bayram* mı?

Bir yerlerinden birkaç *Ahmet Cemil* birden çıkarabilirler;
İşbirlik konusunda yüce gönüllüdürler *Svidrigaylov*’luk taslarlar
Gerçekte su katılmadık birer *Lujin`dirler*” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 131)

“Bütün mimarlar yüksek, mühendisler de
Bir sen kaldın alçak mimar ey *Sinan Usta!*” (Teknokratlar, 134)

“*Merkezefendi*’nin gizli barınağından
Bu açık hava kahvesine getirdiğin ne ki” (Seviş Yolcu, 136)

“*Divan, Nazım Hikmet, İkinci Yeni*
Kaç gündür adını düşünüyorum

Selam size büyük durumlar, doruk anlar
 Dağ görgüsü kazanır Ağrı'yı bir kez görse de kişi
 Marmara'dan yirmi yılda çıkaramayacağı gerçeği
 Okyanusu beş dakika seyretmekle kavrar

Gözlerin sonsuz uzun, sonsuz çekikti
 Baksan uçtan uca Çin Seddi'ni görebilirdin” (Uçurumda Açı, 149)

“Daha çok seviyorum Cansever'i, Uyar'ı, Can Yücel'i
 Bir de Fethi Naci'yi, ve elbet Mustafa Kemal'i
 Ne derdi buna Sadettin Köpek, Necmettin Pervane ne derdi?
 Evliya Çelebi'ye kenti gezdiren rehberin de
 Sesi yeraltından geliyordu ve kemiktendi elleri.
 Büyük Millet Meclisi'ni hiç gözden kaçırmamakta
 Şimdi biraz daha aşağıda kalmış Anıt-Kabir'i.

İşe bak, dün humour sözcüğü için Fransevi'yi açtım,
 "Şetaret" diyordu yanlış okumadımsa Şemsettin Sami
 Şurda işte tam şu noktada Dede'nin
 İç çekişi Bach'ın soluk alışına karışıyordu
 Adakale Sokak'ta İlhan Berk'i görür gibi oluyorum
 Bir kentin tarihinde şairlerin ayak izleri
 Evet, Mehmed Kemal, Yılmaz Gruda, Orhan Veli,
 Şimdi hepsi dipte, hepsi birer yeraltı suyu gibi.
 Ve Hasan Şimşek, Cahit Sıtkı'nın kasabalısı,
 Ve içtiği rakı kadar bembeyaz Şahap Sıtkı ki
 Metin Altıok'a devredip masadaki yerini
 Tam Ataç Sokak'tan Pazaryeri'ne dönüyorum ki
 Bir sürü giysiyi üst üste atmış omuzlarına” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir,
 163, 166, 167)

“Üstünde

İdris Nebi gibi

Biçtiğin hülle” (Bir Büst İçin Elli Yıl Sonra Söylenmiştir, 178)

“*Büyük Kohinor* elmasını

Saklamıştı oraya” (Mübeccel İzmirli, 180)

“Kökü dışarda bir aşk,

Dante ile Beatrice'inkine

Fena öykünüyor.” (Bu Bizimki, 189)

“Nurullah Ataç çeliştirmen

Tahir Alangu soruşturman

Cevdet Kudret deriştirmen

Suut Kemal çekiştirmen

Mehmet Kaplan uyuşturman

Sabahattin Eyüboğlu yetiştirmen

Orhan Burian barıştırman

Vedat Günyol biliştirmen

Adnan Benk veriştirmen

Fahir Onger geçiştirmen

Memet Fuat alıştırman

Fethi Naci kızıştırman

Hüseyin Cöntürk yarıştırman

Rauf Mutluay doluşturman

Asım Bezirci koğuşturman

Mehmet H. Doğan geliştirmen

Doğan Hızlan buluşturman

Konur Ertop araştırmacı

Vecihi Timuroğlu seviştirmen

Muzaffer Uyguner üleştirman

Adnan Binyazar örtüştürmen

Fusun Akatlı konuşurman

Atilla Özkırmımlı dalaştırman

Murat Belge yakıştırman

Enis Batur ileştirmen

İlhan Berk eleştirmen” (Adı İlhan Berk Olan Şiir, 190)

“Yazısı 1928 yazısı

Atatürk'ün elyazısı

Koca Barbaros'a karşın

Beşiktaş biraz odur artık” (Behçet Necatigil Şiirlerini Nereye Yazardı, 191)

“Nasıl anımsamazsın *Özdemiroğlu'nu*,

Hani gün boyu içer içer de sonra

Uyurdu kolları bir gulamın boynunda

Nasıl anımsamazsın *Yavuz Sultan Selim'i*,

Yabanıl bir beğeni arardı zulumlarda

Nasıl anımsamazsın öbür *Selim'i ve Murad'ı*

Hani şu ayyaş Selim ve mastor Murad;

Tuhaftır, tütünü, içkiyi de yasaklamışlardı.

- İçki hakladı Selim'i.

Esrarla tükendi Murad

Nasıl anımsamazsın *Abdülmecid'i*,

Gülhane hattının kırkyaprak gülü

Nasıl anımsamazsın *Adolf Hitler'i*,

Neden hiç evlenmediğini soranlara

Karısının Almanya olduğunu söylediler

Nasıl anımsamazsın *Mussolini*'yi,
Garsoniyerinde mutlaka bulundururdu
Bir dua iskemlesi.

Nasıl anımsamazsın kabadayı *Al Capone*'u,
Al Capone, yahu, *Chicago*'da Belediye Başkanı oldu;
Hani her kapının önüne bir şişe süt koydururdu” (Yazgıcı Şiir, 193)

“Uzat saçlarını *Frigya*,
Yarimsen,
Yurdumsan;
Söz ver Anadolu”. (Dilekçe, 197)

“Art çocuk, *Muhyiddin Çelebi*,
Molla Fenari'nin kısık fitili

“*Kerbela* yası hemen her zaman
Görünmez kıldadı *Mevlit* sevincini

Yakup Cemil'in
Kurşuna dizilmeden hemen önce
Üst üste içtiği
Ömründeki ilk üç sigara. (Sıcak Nal, 198)

Mamahatun Türbesi iki katlı
Alt katta yılan parlar (Tercan, 203)

Maphusta beyaz elli *Musa*
Balıkçıl yürüyüşlü firavunlar” (Karacaoğlu, 207)

“Fenerime uğru yeşil tatlı pembe sürülmüş
Yanında ne ki *Koç'lar Sabancı'lar*

Tarihin babası sayılan *Herodotos*'a;
Tarihin bir babası daha varsa ona” (Sevincelik, 211)

“Şelaleye
 Düşmüştür
 Zeytinin dalı;
Celaliyim
Celalisin
Celali.” (Kısa Türkiye Tarihi, 219)

“*Lokman* şair senin hayatın” (Kehanet, 227)

“*Marienbad* ilkokulu, Nişantaş'ta;
 Bir çocuk yeşil örtüyü çekiverdi.” (Çekirge Bulutu, 224)

“İlkokulu bitirdiği gün *Cumhuriyet* şairi,
 Saçında kurdelesı *Lozan* gibi” (İlkokulu Bitirdiği, 245)

“*Selçukluya* pragmalar taşıyan *Gazali*
 Kaymaya başlamış *Osmanlı* yıldızı” (Bilgisayar Olarak, 247)

“Bir türlü kotarılamayan uğraş,
 Ç harfini daha yeni dönmüşüz;
 Gözlerimizde *İbni Sina* bozukluğu,
 Dostumuzsa, Bodrum'da, dönmez geri.” (Metinlerde Buluştuk, 252)

“Olur mu anımsamamak *Onaltıncı Louis*'yi
 14 Temmuz 1789 akşamı, Louis” (18 Aralık, 254)

“Ey otobüssever ey *Troya* yolcusu!
 Anımsarsın günlerce konuşup durmuştuk
 O İB(ipekböceği) sesli kadını;
 Birinin *Grönland*'ı olmaya hazırlanıyordu” (Mutsuzluk Gülümseyerek, 256)

“*Piri Reis* geri çekmiştir haritasını
 Azmayı çoktan unutmuştur hayvanlar;
 Başlamıştır *Sultanahmet* sürüncemesi” (Piri Reis, 258)

Gözlerinde *İbni Sina* bozukluğu” (16 Dize, 271)

“Şimdi ay doğar bulutlar arasından
Kavat derebeyleri yüreksiz *Bolu beyleri*” (555K, 289)

“Yarın bütün bu ağaçları sulayacaklar
Ağaçların *Afroditini* anımsadım şimdi

Ve tavukçudaki hırslı roma valisi
Yani *Pontus Pilatus* birlikte kurduğumuz İsa'ları çarmıha gerdi” (Bugün Ne?, 309)

“İşimiz mi yok, şu *Akay'a* sapalım istersen
İstersen garson girelim ilkyazın gazinosuna” (Roman Okudum Seni Düşündüm, 314)

“En büyük telif hakkını ilk okuduğun kitaptan aldın, kan kalesi.
Ama *Doğu Perinçek* kimin şiiriyle tavladı Şule'yi
Kim serbest bıraktı yasaklanmış *Emmanuel* filmini” (Övünme, 329)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.CEMAL SÜREYA’NIN ŞİİRLERİNDE AD AKTARMALARI

Divan şiirimizde mecaz-ı mürsel adı ile bildiğimiz sanatın karşılığı, ad aktarması olarak karşımıza daha sonraki dönemlerde çıkmaktadır. Şiir dilinde sıkça rastlanan anlatım biçimidir.

Anlatılmak istenen herhangi bir göstergeyi söylemeden, onunla ilgili başka kavramlar dile getirilerek gerçekleşir. Bütün yerine parçanın söylenmesi, parça yerine bütünün söylenmesi ve ya bir nesnenin bütününün, onun parçası yerine kullanılması, ad aktarması olarak kabul edilmektedir.

Ad aktarması, Türkçede sıkça görülen anlam olayıdır. Sadece yazı ya da şiir dilinde değil; konuşma dilinde de sıkça başvurduğumuz ad aktarması olayına Cemal Süreya’nın şiirlerinde sıkça rastlamaktayız.

Cemal Süreya şiirlerini yazarken kendi yaşamının etkisi altında çokça kalmıştır. Şiirleri, kendi yaşamına göndermedir. Şiirlerinde ad aktarması olayı; yaşadığı yerlere, okuduğu sanatçı ve eserlerine, kendinden önceki dönemlere... birer göndermedir.

Şiirlerinde geniş bir şekilde anlatamayacağı olayları sadece olayın adı ile vermesi ve ya sürgün edildiği ve ya görev dolayısıyla gittiği yerleri anlatmak için de ad aktarmasını kullanmıştır.

Cemal Süreya’nın şiirlerinde fazlaca kadım imgesine rastlamaktayız. Onun çevresindeki kadınlara bakışını, onları şiirlerinde anlatışı da ad aktarması olayı ile ilintilidir.

Bu bağlamda incelemiş olduğumuz Cemal Süreya’nın şiirleri, ad aktarmaları bakımından zengindir:

“Ve zurnanın ucunda yepyeni bir Çingene” (Gül, 12)

“Şurda senin gözlerindeki bakımsız mavi, güzel laflı İstanbullar” (Aşk, 17)

“İki gemiciyken Van Gogh'dan aşırılmış” (Dalga, 18)

“İngilizde bol gelirli bir bay şarkı söylüyor
Elbet söyleyecek yok bir de söylemesin mi” (İngiliz, 20)

“Ben de çıplağım ama elma yemiyorum
Benim öyle elmalara karnım tok
Ben öyle elmaları çok gördüm ohooo” (Elma, 25)

“Bir denizkızı da denebilir ya da bir mısra güzeli

Doğudaki sultan celayir süreyya hazreti akşam

Ah efendimli bir yağmurlu inceden kızkulesi
Ben bir miyim allasen çarşılarda uğraşan” (Sürek Avı, 41)

“Sonra bulunmaz hint kumaşı lafbilirliğindi
Beni yüzyıllık kümesine dadandıran tilki” (Gazel, 42)

“Dünyanın en güzel kadını bu oydu
Saçlarını tarasa baştanbaşa Rumeli” (Yazmam Daha Aşk Şiiri, 43)

“Yer ve gök imececisi
Bir park konuşkanı üstüne” (Bir Park Konuşkanı Üstüne, 47)
“Ve çarpıntılı yüreğim saçlarının akıntısında
Karadeniz'e karıştırdı ordan Akdeniz'e
Ordan da daha büyük sulara
Geceyse ay hemen tazeler minareleri
Kur'an sayfaları satılan sokaklardan

Para basma yetkisini Fırat'ın suyunu Palandöken'i
Erzincan'ın düzünü asma bahçelerini Babil'in" (Ülke, 48-49)

"Öyle güzel ki ölürüm artık
Beyaz uykusuz uzakta
Kars çocukların da Kars'ı
Ölüleri yağın karda" (Kars, 51)

"Eski hececilerin şiirlerini bir de
Ben çok seviyorum siz de seviniz" (Tabanca, 53)

"Yokuşa kurulmuştu Galata

Ama yine de kıskanırdı
Çizdiğim bütün Eyfel'leri
Korseli A'lar halinde
Ben Paris'teyken mektuplarıma

Hani ölmek içten değil
Matmazel Ay da olmasa" (Rokoko, 54)

"Sarılır eşkiyama türkümü söylerim
Bembeyaz bir kadın halinde" (Kaçak, 55)

"Ve gözleri yaşarır sabahları
Okuduğu intiharlara

İyi özetler Amerika'yı
William James'ten daha

Sıçrayan kan selamlarıdır
Kabil'e Ezra Pound'a

Parantez içinde Raskolnikov'a

Kelle bir şey anlamadan

Emirler veredursun ayaklara

İşini bitirmiştir Herr Balta

Çünkü ip efendinin sunduğu

Ölümler kibarca sürüncemede” (Cellat Havası, 56)

“Ey ince burunlu Güneyli çocuk

Ne soracaksan işte sor” (Resim, 57)

“Dördüncü kitapta hiç rastlanmıyor adına

Ola ki Fransa'dadır ya da Finlandiya'da” (Tristram, 58)

“Gece çiçeklerinden bir orman

Bir gece Aksaray`da hiç unutmam” (Yağmurun Yağması İyidir, 59)

“Çünkü her yüz bir memlekettir

Güz günleriydi bir şarkı olarak” (Az Yaşadıksa Da, 60)

“Yabana mı atıyorum saat altı buçukları

Çocuk ve Allah'ın en eski baskısını

Açılıp kapandıkça sevdam

Kapanıp açılıyor bir mavi

Kerem ile Arzu geliyor Aslı ile Kanber

Ay kana kana batıyor

Belki de bir günler bunun için Aydın'da bulunduğumu

Kars'tayım bu ne biçim Kars bir kenarda

Biliyorsun ben hangi şehirdeysem

Yalnızlığın başkenti orası

Bir de yine sevgili çocuk

Tanrı meleğini ağırlamaya çalışan
Ataerkil bir aile gözümü alıyor

Dedelerin yüzlerinde erozyon

Ablalarınsa boyunları soru işareti
Ağabeylerse utançlarından Emrah

Bir mezarın doğurduğu iştahlı bir çocuktur Anadolu şiir

Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi” (Göçebe, 61, 62, 63, 64)

“Kartallar dolanıyor generalim
Çavuş pırpırların ne mavi” (Mola, 65)

“Boşaltır göğü dalgın dalgın

Balıklar elbirliğiyle
Derindeki durumlarını
Savunurlar huni şeklinde

Ay,
Arka güneş.” (Arka Güneş, 66, 67)

“Çarmıhını yanından eksik etmeyen bir İsa gibi

Sırtında on iki basamak taşıyan bir adam görüyoruz

Nasıl girecekler tanrıevine
Mucizesever müslümanlar,
Ve On Binlerin Dönüşü sırasında

Minibüslerle morarmış sokaklar
Buğdayın parayla değişildiği
Paranın ekmekle değişildiği

Ekmeğin tütünle değişildiği

Tütünün acıyla değişildiği

Ve artık hiçbir şeyle değişilmediği acının.

Her şeyi eksik İstanbul'un, tepedekilerden başka

Yalnız Galata

O tükenmez paslanmaz tutkusu

Bir ağız mızıkası halinde

Denize yediriyor yavaş yavaş" (İşte Tam Bu Saatlerde, 68, 69)

"Bütün bir gün derin suları kolladı şunun için

Bir çoban mevsimini geçirmek için saçının billûrundan

Üç kulesi altı şairi sayısız minareleri

Keçedir. Onu Doğuda nehirlerin kaynaklarına

basıyorlar

Yeni yapıların kekemeliği ve akasya

Ve çınar. Yelesinin içinde tükenmiş bir aslan

Büyük bir mutfak yaratmış bir imparatorluğun,

Yalnız sütunlar savunuyor serinliği

Öbür ucuna da gittim ben bu suyun,

Buradan taa peygamberler kıyısına kadar

Büyük suları sadece karpuz soğutmada kullanıyorlar

Fatih Sultan Mehmed gemilerini karadan yürüttü ya

Ayı Hugo'dan zararsız Mallarme'ye, kaçık Artaud'ya kadar

Bir şeyler okudun biraz. İyi.

İngilizlerden de saymayı öğrendin biraz. O da iyi." (Bir Kentin Dışardan Görünüşü, 75, 76, 77)

“Bak şehla parmaklarının arasında
Şaşıyor akrep eski trafiğini.

Bir tel uzayıp gidiyor saçından

Bir kan halkasından geçiyor ısınarak
Boğazımdan dökülen sevda sözleri,

Muhammed dermiş ki hediyeler veriniz.

Beş duyunun birliğini görmek istersen
Yaklaştır şurama usulca bas hançerini” (Kışne Kirazını ve Göç, Mevsim, 81, 82, 83)

“Tahta heykeller arasında
denizin yavrusu kocaman.” (Beni Öp Sonra Doğur Beni, 84)

“Damakta serçe gibi seken bir şarap şimdi
Ustamın üzüme attığı enfes düğüm

Bir ısırganı bile koynuna alıp yatabilir insan,

Kabil'in genç sığırını, öbürünün başağını

Sarışındır benim yabancım
İstesem İngiliz diyebilirim ona

Saçları ikindiyle kırılmıştır
Esmerdir

Ve iç içe iki hilal
Sımsıcak, çok yakın, kirli

Vakit ilerliyor Anadolu güneşi
Pelepenez güneşi olacak az sonra”(Sımsıcak, Çok Yakın, Kirli, 85, 86, 87)

“Serin ve rahat ateşini düşün İbrahim'in

Sevgilim Hacer'in bedeninden kesilen et parçası bütün
göksuyunu dolaşır.” (Yırtılan İpek Sesiyle, 88, 89)

“Hep 'ateş, tutuş, yan' diye bildi bizi; karışmasın aklı fikri. 'Diyordu peder' “(Burkulmuş Altın Hali Güneşin, 90, 91, 92)

“O zamanlar sen daha neydin ki, Annen Alucra'nın gizli su kürelerinden geçirdi

Gör bizi dünya, görsene bizi!” (Yüreğin Yaban Argosu, 93, 94)

“Vasf-ı Hal'inde öyle esrikti

Çıkarak karıkocalığın dükkanından

Kağıt bir paketle koydular mezara

Zehir Kazak zıkkım Gedayi” (Yunus Ki Süt Dişleriyle Türkçenin, 95, 96, 97)

“Ölüm bir kafiye arayabilir

Ak gömleğinde” (Kan Var Kelimelerin Altında, 98, 99)

“Elif Lam Mim. Yirmi üç haziran dokuz yüz altmış yedi

Bir koku gibi dururdu parmağı yüzüğünün içinde

Gerindikçe bütün Doğuya yayardı bedenini” (Vakit Var Daha, 100, 101, 102)

“Sayda' yı Hatusas' ı Troya' yı

Alfabe ihraç eden Fenike' yi

Alfabe ithal eden Ankara' yı” (Ortadoğu 1, 105, 106)

“Bölgenin bütün üvey topraklarına

Umudun kanayan cephesinde

Bak yağmur yağıyor ana unsura

Siyaset meydanlarından sehpalardan” (Ortadoğu, 107, 108, 109)

“Çünkü Ali' yi diriltten iksir de saklı

Hasan' a sunulmuş ağuda” (Ortadoğu, 112, 113)

“Ama düşündüm uzak kardeşlerimi

Hey bayan Erozyon budur dileğim” (Mardin, 118)

“biz ki Nâzım'dık dünyada
rumelli kalın abdal” (Kalın Abdal, 122)

“çekip götürüyordu patikalardan
saçı sakalına karışmış dağlara
ağır ağır bir ikindi.” (İki Şey, 123, 124)

“Bir kez olsun tatsaydınız kara mermeri
Dinle kan söylüyor sevda söylüyor

Bir kez olsun tatsaydınız kara mermeri” (Çeşme, Küçük Kız, Ozan ve Öbürleri, 129)

“Dünya müzesinin en renkli portreleridirler

Fotoğrafın arabından ödleri kopar

İşbirlik konusunda yüce gönüllüdürler Svidrigaylov`luk taslarlar

Gerçekte su katılmadık birer Lujin`dirler

Taşarondurlar,

Yine de

Göçmen kuşların durumu söz konusu olunca

Bir yerlerinden birkaç Ahmet Cemil birden çıkarabilirler” (Onlar İçin Minibüs Şarkısı, 130, 131, 132)

“Gurbet yavrum garba düşmektir gurbet

Çiçeklerden gelincik içinde Bünyamin sevgisi” (Seviş Yolcu, 136, 137)

“Bende tarçın sende ıhlamur kokusu

Az mı dolandık Başkentin sokaklarında

Aşkımız şimdi görklü bir hayatın

Yabancıya berbat bir çevirisi” (Dikkat! Okul Var, 139)

“Bahar mezarına gömsünler sizi

Yaz mezarına gömsünler sizi

Yaz mezarına gömsünler sizi

Kış mezarına gömsünler sizi” (Dört Mevsim, 147)

“Biber ki yasa dışı önderidir sebzelerin:
Şu sofrada ikimiz için de vur emri!” (Banko, 148)

“Bu yüzden ölü yıkayıcısıdırılar

Ömer ki gölü balığı için değil

Dağ görgüsü kazanır Ağrı'yı bir kez görse de kişi

Divan, Nazım Hikmet, İkinci Yeni” (Uçurumda Açan, 149, 150)

“Başkaları da var masa da
İleri geri konuşuluyor

Ötedesin o adamın duldasında
Gözkapaklarına bürünmüş adam” (Üzerinden Sevişmek, 151)

“Dün için özür dilerim
Şimdi çıktın işte Beşiktaş'tasın” (Özür, 155)

“Evliya Çelebi'ye kenti gezdiren rehberin de
Sesi yeraltından geliyordu ve kemiktendi elleri.

- Ağır ol Bay Düzyazı,
Sen ancak uçağa binebilirsin!” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 1, 163, 164)

“Ankara Ankara.
Ey iyi kalpli üvey ana!” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 2, 165)

“Biliyor musun başkentim nedense

Sen Bayan Nihayet

Sen bir mevsimin sanat eki” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli Şiir 3, 166)

“Katılaşı dur yukarda katılaştığın kadar
Artık bir özel ad oldun ey Duman!

Evet, Mehmed Kemal, Yılmaz Gruda, Orhan Veli,
 Şimdi hepsi dipte, hepsi birer yeraltı suyu gibi.” (Oteller, Hanlar, Hamamlar İçin Sürekli
 Şiir 4, 167, 168)

“Kadıköy parkının umarsızları

Bir çiçek yolumu kesti!” (Bir Çiçek 1, 175)

“Doğumun

T.Ö.

Yani Tariş'ten Önce (Bir Büst İçin Elli Yıl Önce Söylenmiştir, 178)

Senli benli buğday çocuk” (İlhan’ ın Anısına Türküler, 179)

“Dost

Sözleri ”soğan kadar şirin”

Kansu

Kan ve su” (Ceyhun Atuf Kansu, 184, 185)

“Neden başkent

Yalnız cenaze törenlerinde

İnsana verilir”(Heykel, 187)

“İçkievinden çıkınca” (Camdan, 188)

“Renksemez camgöz

Koca Barbaros'a karşı” (Behçet Necatigil Şiirlerini Nereye Yazardı, 191, 192)

“Nasıl anımsamazsın Özdemiroğlu'nu,

Hani gün boyu içer içer de sonra

Uyurdu kolları bir gulamın boynunda

Nasıl anımsamazsın Adolf Hitler'i,

Neden hiç evlenmediğini soranlara

Karısının Almanya olduğunu söylerdi.” (Yazgıcı Şiir, 193, 194)

“Sokağımsan
Ben anahtarı çevirdiğim zaman
Kapanan evin kapısı değil,
Senin kapın olsun açılan.” (Dilekçe, 197)

“Art çocuk, Muhyiddin Çelebi,
Molla Fenari'nin kısık fitili;

Kerbela yası hemen her zaman
Görünmez kıldadı Mevlit sevincini” (Sıcak Nal 1, 198)

“Evreşe,
Tek türküsüyle varolan ela gözlü kasaba” (Sıcak Nal 4, 199)

“Ölü duvağı” (Sıcak Nal 7, 200)

“Ölüm meleği” (Sıcak Nal 8, 201)

“İkide bir elini başına götürüp
Rüzgârda dağılan yalnızlığını
Düzeltilyorsun” (8.10 Vapuru, 202)

“En derin çizgiler, güzelim,
En tatlı anlardan kalma...

Hazların lal oyuklarıyla.

Bekletilmiş ipeklinizden
Kopmaya can atar bir düğme” (Lavanta, 206)

“Bağnazlığın içinde Banaz
Götürüp sonra Sivas'ta astılar” (Karacaoğlu, 207)

“Ne bilim-sanatı Hayyam'ın, ne siyaseti Nazım'ın,
Ne yiğitlik, ne aşk... Bir şey kalmazdı tek başına” (Yaz Sonu, 210)

“Ayakta duran pantolonlar,
Anılar ortalıkta dolaşır ve karmaşır.” (Dostluklar İçin Düzyazı, 214, 215)

“Öteşirde
Batar çıkar sözcüklerimiz.” (Söz Yitimi, 228)

“Tanrım siz şu uzun Anadolu'yu
Çocukluk günlerinizde mi yarattınız?” (Sülünün Yüzü, 245)

“İlkokulu bitirdiği gün Cumhuriyet şairi,
Saçında kurdelesı Lozan gibi” (İlkokulu Bitirdiği, 246)

“Bilgisayar olarak kullanılmış bir gölü
Selçukluya pragmalar taşıyan Gazali

Yine bu yüzden doğduğu an
Kaymaya başlamış Osmanlı yıldızı” (Bilgisayar Olarak, 247)

“Varto depremini düşün, yardım olarak Batı'dan
Gönderilmiş bir kutu süttozunu ve sütyeni.” (Afyon Garındaki, 248)

“Daha ben ilk kazmayı vurmada
Elime gelen Karabitki'li testi” (Daha Ben, 249)

“Yazsınlar felaketlerin hep çift geldiğini,
Garson acıması tutmuş içkievini.” (İçtim O, 250)

“Gözlerimizde İbni Sina bozukluğu,
Dostumuzsa, Bodrum'da, dönmez geri” (Metinlerde Buluştuk, 252)

“18 Aralık 1985'te o salonda

Olur mu anımsamamak Onaltıncı Louis'yi
14 Temmuz 1789 akşamı, Louis

’Kehanet’adlı kısacık bir şiir buldum” (18 Aralık, 254)

“Ey otobüssever ey Troya yolcusu!

Birinin Grönland'ı olmaya hazırlanıyordu” (Mutsuzluk Gülümseyerek, 256)

“Bir kış göğü gibi o saat alçalır ölüm

Horasan uykusuna havlayan köpekler, Buhara” (Bir Kış, 257)

“Bir değil, on değil, Allah'ın her gecesi

Karım beni gölgemle aldatıyordu...” (Hafta Sekiz, 279)

“Şapkamla beraber oturuyordum

Mevsim mütehayyil, vakit akşamdı şehirde

Bakışlarımız birden buluşuverdi

Evvela gözlerim baktı, sonra ben baktım” (Çıkmaz Sinir, 281)

“Gölgeme bak gölgeme

Amma aşık, amma divane

Oturmuş kanepesinde gurbet elin

Kendini seyreder gözlerimde

Ya öbür adamın gölgesi, öbür

Amma hinoğlu hin, amma hergele

Ayıp fiiller kuruyor belli

Kulakları toprağın üstünde kocaman

Gölgelere bak gölgelere

Amma işsiz güçsüz, amma avare

Şarkılara inanıyorlar bütün gün

Hepsi de aynı şarkının insanları” (Gölge Oyunu, 286)

“Çünkü millet hayınları Ankaralarda

Çünkü İzmirlerde, çünkü İstanbullarda

Çünkü başka yerlerinde memleketin

Kanına girdiler masum gençlerin

Uykumuzun bir ucunda bombalar

İngiliz usulü piyade tüfekleriyle

İnsanca yaşamanın onuru arasında
Milletcek bir gidip bir geliyoruz

Kavat derebeyleri yüreksiz Bolu beyleri
Hırsızlar, yüzde oncular, kumar erleri
Cebren ve hile ile haklarımızı alan
Zulmü ve alçaklığı yöneten murdar üçken” (555K, 288, 289)

“İstanbul'da en ince minarede
Beş tane gözüm vardı mavi” (Saat Beş, 290)

“N'olur yolcu, sevaptır, sakın üşenme,
Yukardaki sayıya bir sıfır da sen ekle”. (Mezartaşı Çiçekleri, 291)

“Bugünse o boşluğu Felek dolduruyor” (Mezartaşı Çiçekleri 2, 291)

“Vaktiyle ordudan ayrılmasaydı Dağlarca” (Mezartaşı Çiçekleri 4, 292)

“Eskimeyecektir Külebi’ nin şiiri” (Mezartaşı Çiçekleri 5, 292)

“Kürtler yalan söylemek zorunda,
Arnavutlar doğru.” (Kürtler ve Arnavutlar, 297)

“Kapı açılıveriyor

Ve üstündekileri

Bir bir fırlatıp atan

Bir leylak sesi...” (İntihar, 298)

“Bu hükümet

Pir Sultan’ a pasaport vermiyor” (Hükümet, 299)

“Ölüm mü,

Bir gölün dibinde durgun uykudasın” (Göller ve Denizler, 300)

“Ey alın yazısı uzmanı

Suretlerle doldurursun yazını” (Alın Yazıları, 303)

“Sevdaya tutulduğu gün

Saatinin akrebi kopar

Cuma günleri Merkez’ de

Yelkovana yelken katar” (Ahmet Köksal İçin, 303)

“Sevgili Eray

Çevirir sessizliği

Deniz lokantasında

İnsancaya” (Eray Canberk İçin, 304)

“İstanbul her günkü yaşantısı içinde, uğultulu” (Sevgilim, Bir Günün..., 308)

“Gözlerinden uyku akan bir taksinin içindeyim

Geçip gidiyorum bütün hayatımı da seni de

Başkent en pahalı örümceğini biriktiriyor

Biliyorum tek bir güvercin onaylamayacak bunu

Tek bir sokak tek bir tezgah tek bir saniye

Kalbim, Kalbim! Söyle şimdi ne yapacağım ben bu kalbi?

Tek bir kuş tek bir şapka tek bir çorap onaylamayacak bunu

Tek bir çiçek anlamayacak

Şu zambakgillerin akıl almaz işlerini

Tek bir insan anlamayacak

Fazıl'ı: İçi boşalmaya yüz tutmuş o şiir tankerini.

Ve Tahsin: Onu bir duygu taşaronu olarak ananlar olacaktır” (Bugün Ne?, 309, 310, 311)

“Koltuklar sadakat dolu
 Sehpanın sarılışı ise
 Sanma ki başka şeyden
 Sevinçten, yavrum” (Korkarak Vinç!, 312, 313)

“Bende tarçın sende ıhlamur kokusu
 Yürürüz başkent sokaklarında

İşimiz mi yok, şu Akay'a sapalım istersen
 İstersen garson girelim ilkyazın gazinosuna

Börekçi! diye bağır istersen şurda
 Kısmet çıkar -sanırım- Emek'te oturan kıza” (Roman Okudum Seni Düşündüm, 314)

“Ama etin, kemiğin malı olmuş bir ses.

Güvercin curnatasında yan yana akan iki güverciniz” (Senin Sesin, 315, 316)

“Gidilmemesi gereken bir içkievi

Bin dokuz yüz o yıllarda içtiğim sigara
 (Bin yıl koynumda beslediğim yılan içsin)” (Gitsin Efendim, 318)

“Kahveler kahveler!
 Sizde oturdum, sizde kurdum düşlerimi

Hepsi de görev yolculuğuydu;
 Kars, Ardahan, Van, Karaköse,
 Sivas, Erzincan, Aydın, Manisa,
 Kırklareli, Edirne, Bilecik, Bursa,
 İşte haritada ne varsa
 Bütün kentlerde ve kimi ilçelerde bulundum

Şiiri de büyük şovlarla yazmıyorum
 Ama alevimi kimse görmüyor da
 Dumanlarım (tanık şairler) önemseniyor” (Dikkat Okul Var!, 321, 322)

“Sen Bayan Nihayet, sen ölümüm kalımım

Ben artık adam olmam bu derde düşeli” (Biliyorum Sana Giden..., 323, 324)

“Postacı her evin önüne kağıtlar bırakıyordu” (Bugün Hava Güzel..., 327)

“1Mayıs bir Ramazan’ a rastladı iyi mi?” (Övünme, 329)

SONUÇ

Çalışmamızda, Cemal Süreya'nın şiirlerini anlambilimsel açıdan incelenmiştir. Bu çalışmamızdaki amacımız, yeni bir çalışma alanı olan anlambilimin şiir dilindeki örneklerini ortaya koymaktır.

Bu çalışmamızda, Cemal Süreya'nın "*Sevda Sözleri (Toplu Şiirler)*" adlı eserini inceledik. Bu eser, İkinci Yeni Hareketi'nin şiir anlayışını ve diğer dönemlere göre dili kullanmadaki farklılıkları ortaya koyması bakımından önemlidir.

Cemal Süreya'nın şiirlerini incelerken ulaştığımız önemli verilerden biri, sözcüklerin ve söz diziminin alışlagelmişin dışında ve belli bir kurala bağlı kalmadan kullanılmasıdır. İkinci Yeni şairleri, kendilerinden önceki şiir geleneğinden ve şiir topluluklarından farklı olduklarını şiir dilini değiştirerek ortaya koymuşlardır. Bu da dilbilim ve özellikle de anlambilim açısından farklı kullanımları yakalayabileceğimizi göstermesi bakımından önemlidir.

İkinci Yeni, dilbilgisi kurallarını kabul etmeyerek şiir dilinde deformasyona gitmiş ve sözdiziminin düzenini bozmuştur. Böylece karşımıza sözdizimsel sapmalar ortaya çıkmıştır. Bu sapma türü, uyak kaygısı güdülerek yapılsa bile çoğu yerde de alışlagelmiş şiir düzenini bozmaya yönelik olarak kullanılmıştır.

Şiir incelememizde ulaştığımız verilerden bir diğeri, dil sapmalarının alt başlığı olan anlambilimsel sapmaların, Cemal Süreya'nın şiirlerinde fazlaca yer almasıdır. Şiirlerde kapalı bir anlatım söz konusu olduğundan anlam, şiiri ilk okuduğumuzda ortaya çıkmamaktadır. Özellikle Cemal Süreya, hayatını şiire dahil ederken bunu üstü kapalı bir şekilde yapmıştır. Bu da bizi anlambilimsel sapmaları incelerken verilerin fazlalığına götürmüştür.

İkinci Yeni şairleri, özellikle Divan Şiiri'nde kullanılan söz sanatlarını reddetmişlerdir. Ancak incelemiş olduğumuz şiirlerde yer adları ve özel adların kullanımı bize söz sanatlarından telmih olabileceği yargısına götürmüştür. Çünkü şair bu isimleri ve yer adlarını kullanarak o kişilerin içinde bulundukları olayları hatırlatmış ya da o yerde yaşanmış bir olaya dikkat çekmiştir. Şairin kullanmış olduğu bu sapma türlerinden hareketle ad aktarmaları yaptığı da görülmektedir. Yer-olay ilişkisi, yer-kşi ilişkisi ad aktarmalarında kullanılmıştır.

Bu inceleme sonucunda, Cemal Süreya'nın şiirlerinde dil sapmalarının her türünün örneklerine rastladığımızı söyleyebiliriz. Şiirlerde aynı zamanda ad aktarmalarının da örneklerine fazlaca rastlamaktayız. Bu iki konunun verilerinin Cemal Süreya'da çokça rastlanmasını da dönemim şiir diline ve şiir anlayışına bağlayabiliriz.

KAYNAKÇA

- Acar, Zafer, *Sezai Karakoç Şiirinde Anlambilim İncelemesi*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2004.
- Akkanat, Cevat, *Gelenek ve İkinci Yeni Şiiri* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Aksan, Doğan, Türk Anlam Bilimine Giriş-Anlam Değişimleri, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*. TDK, 167-168., Ankara 1966.
- Aksan, Doğan, *Anlambilimi ve Türk Anlambilimi*, Ankara 1978.
- Aksan, Doğan, *Her Yönüyle Dil*, TDK, Ankara 1982.
- Aksan, Doğan, *Anlambilim: Anlambilimin Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yay., Ankara 1998.
- Aksan, Doğan, *Türkçenin Gücü*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1999.
- Aksan, Doğan, *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*, Engin Yayınları, Ankara 1999.
- Aksan, Doğan, *Türkçenin Söz Varlığı*, Ankara, Engin Yayınevi 2000.
- Aksan, Doğan, *Anadilimizin Söz Denizinde*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2002.
- Aksan, Doğan, *Cumhuriyetten Döneminden Bugüne Örneklerle Siir Çözümlemeleri*, Bilgi Yayınevi, Ankara 2003.
- Aksan, Doğan, *Dil ve İletişim*, Multilingual Yay., İstanbul 2004.
- Aksan, Doğan, *Anlambilim*, (4. Basım). Engin Yayınevi, 2006.
- Akyüz, Berna, *Cemal Süreya'nın Şiiri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2002.
- Arıklı N., T. Tunçdoğan ve B. Vardar , *Semantik Akımları*, İstanbul 1969.
- Arif, Ahmed, *Cemal Süreya'ya Mektuplar*, Kaynak Yayınları, İstanbul 1992.
- Aydın, Mehmet, "Dil biliminin Yoksul Akrabası: Anlam bilimi", *Türk Dili Dergisi*, S. 621, s. 208-211. 2003.
- Aydın, M., *Dilbilim El Kitabı*, 3F Yayınevi, İstanbul 2009.
- Barthes, Roland, *Anlatılanların Yapısal Çözümlemesine Giriş*, (Çev. Mehmet Rıfat), Gerçek Yay., İstanbul 1988.

- Barthes, Roland, *Göstergebilimsel Serüven*, (çev. Mehmet Rifat-Sema Rifat), YKY, İstanbul 1993.
- Bayraktar, Nesrin, *Dil Bilimi*, Nobel Yay., 1. Baskı, Ankara 2004.
- Bayraktar, Nesrin, *Dil Bilimi*. (2.Baskı), Nobel Basımevi Ankara 2006.
- Bayrav, Süheyla, *Yapısal Dilbilim*, Multilingual Yay., İstanbul 1998.
- Bezirci, Asım, *İkinci Yeni Olayı*, Evrensel Kültür Kitaplığı, İstanbul 1996.
- Cevizci, A., *Felsefe Sözlüğü* (5.Baskı), Paradigma Yayınları, İstanbul 2005.
- Condon, John C., *Kelimelerin Büyülü Dünyası Anlambilim Ve İletişim*, (Çev. M. Çiftkaya), İstanbul 1998.
- Doğan, Mehmet, *Cemal Süreya'nın Şiiri (Yapı, Tema ve Anlatım)*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2007.
- Duruel, Nursel, *Güvercin Curnatası, Cemal Süreya ile Konuşmalar*, YKY, İstanbul 1997.
- Duruel, Nursel, *A'dan Z'ye Cemal Süreya*, YKY, İstanbul 1999.
- Eco, Umberto, "Alımlama Göstergebilimi Üzerine Notlar", XX. *Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları 2, Temel Metinler*, (Haz. Mehmet Rifat -Sema Rifat), Om Yayınları, İstanbul 2000, s. 287 -296.
- Elmas, Melek Şen, *İkinci Yeni Şiiri Üzerinde Anlambilimsel Bir İnceleme*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- Erdost, Muzaffer İlhan, *Üç Şair: Nazım Hikmet, Cemal Süreya, Ahmed Arif*, Onur Yayınları, Ankara 1994.
- Erdost, Muzaffer İlhan, *İkinci Yeni Yazıları*, Onur Yayınları, Ankara 1997.
- Ergül, Mehmet Selim, *Cemal Süreya Şiirinde Bedenin Yazınsallaşması*, Bilkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2003.
- Erkman, Fatma, *Göstergebilime Giriş*, İstanbul 1985.
- Enginin, İnci, *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Dergah Yayınları, İstanbul 2002.

- Filizok, Rıza, *Anlam Analizine Giriş*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir 2001.
- Foucault, Michel, *Yapısalcılık ve Post Yapısalcılık: Michel Foucault ile bir Söyleşi*, (çev. Ümit Umaç-Ali Utku) , Birey yayınları, İstanbul 2001.
- Fuat, Memet, *İkinci Yeni Tartışması*, Adam Yayınları, İstanbul 2001.
- Grünbeg, Teo, *Anlambilim Üzerine Bir Deneme*, Ankara 1970.
- Guiraud, Pierre, *Anlambilim*, (Çev. Berke Vardar), Multilingual Yayınları, İstanbul 1999.
- Guiraud, Pierre, *Göstergebilim*, (Çev. Mehmet Yalçın), İmge Kitabevi, Ankara 1994.
- Gündoğdu, Eda, Cemal Süreya'nın Şiirinde Sapmalar, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, 2010, Sayfa 263 -275
- Hengirmen, Mehmet, *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, 1999.
- İlhan, Attilâ, *İkinci Yeni Savaşı*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1996.
- Jakobson, Roman, “Egemen Öge”, *XX. Yüzyıl Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları 2,Temel Metinler*, (Haz. Mehmet Rifat, Om Yayınları), 2. Baskı, İstanbul 2000, 82-89.
- Karaca, Alaaddin, *İkinci Yeni Poetikası*, Hece Yayınları, Ankara 2005.
- Kıran, Zeynel, *Dil Bilimi Akımları*, Onur Yay. 2. baskı. Ankara 1996.
- Kıran, Zeynel, *Dil bilime Giriş: Dil Bilgisinden Dil Bilime*, Seçkin Yay., Ankara 2001.
- Kıran, Z., *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayınları, Ankara 2002.
- Kıran Z.- Kıran, A. E., *Dilbilime Giriş*, (3. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- Korkut, Ece, “Dilbilimsel Şiir Çözümlemeleri”, *Günümüz Dilbilim Çalışmaları*, Multilingual Yayınları, İstanbul 2003, s. 133 -142.
- Leech, Geoffrey, *Üretimsel ve Yorumsal Anlambilim*, (çev. İsmail Boztaş) TDK, Ankara 1982.
- Leech, Geoffrey, *Üretimsel ve Yorumsal Anlambilim*, (çev. İsmail Boztaş), TDK, Ankara 1994, s.172.
- Lyons, John, *Kuramsal Dilbilime Giriş*, (Çev. A. Kocaman), Ankara 1983.
- Martinet, Andre, *İşlevsel Genel Dilbilim*, Multilingual İstanbul 1998.

Mehmet, Rıfat, *Gösterge Avcıları*, İstanbul 2000.

Mumcu, Ay, Yasemin, Türk Şiirinde Garip Hareketi, *Turkish Studies Internatinonal Periodica for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Volume 4/1, Summer, 2009.

Özünlü, Ünsal, *Dil Kullanımı Bakımından Edebiyatta Öncelemeler*, 1988.

Özünlü, Ünsal, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Doruk Yayıncılık, Ankara, 1997.

Özünlü, Ünsal, *Edebiyatta Dil Kullanımları*, Multilingual Yay., İstanbul 2001.

Palmer, F.R, *Semantik Yeni Bir Anlambilim Projesi*, (çev. Ramazan Ertürk), Ankara 2001.

Perinçek, Feyza, *Cemal Süreya Arşivi*, Kaynak Yayınları, İstanbul 1991.

Perinçek, F.- Duruel N., *Cemal Süreya*, Kaynak Yay., İstanbul 1995.

Perrot, Jean, *Dilbilim*, Dost Kitapevi Yayınları, İstanbul 2006.

Rıfat, Mehmet, *Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları* (Temel Metinlerin Çevirisiyle Birlikte), Yazko Yay., İstanbul 1983.

Rıfat, Mehmet, *Homo Semioticus*, İstanbul: Kaf Yayıncılık, 1999

Rıfat, Mehmet, *Gösterge Avcıları: Şiiri Okuyan Şairler 1*, Om Yayınevi, İstanbul 2000.

Rıfat, Mehmet, *XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergebilim Kuramları*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2005.

Saussure, Ferdinand de, *Genel Dilbilim Dersleri*, (Çev. Berke Vardar), 2 cilt. Ankara 1976-1978.

Saussure, D. F., *Genel Dilbilim Dersleri*, (Çev: Vardar, B.), Multilingual, İstanbul 1998.

Saussure, Ferdinand de, “Gösterge Kuramı”, *XX. Yüzyıl Dilbilimi*, (çev. Berke Vardar), Multilingual Yayınları, İstanbul 1999.

Süreya, Cemal, *Üvercinka*, Yeditepe Yay., İstanbul 1958.

Süreya, Cemal, *Folklor Şiire Düşman*, Can Yayınları, İstanbul 1992.

Süreya, Cemal, *Güvercin Curnatası*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2002.

Süreya, Cemal, *Şapkam Dolu Çiçekle*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2006.

Süreya, Cemal, *Sevda Sözleri*, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2007.

- Toklu, O. M., *Dilbilime Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2003.
- Uçan, H., *Dilbilim, Göstergebilim ve Edebiyat Eğitimi*, (Birinci Basım), Hece Yayınları, Ankara 1998.
- Uğur, Nizamettin, *Anlambilim, Sözcüğün Anlam Açılımı*, Ankara 2001.
- Uğur, Nizamettin, *Anlambilim*, Doruk Yayıncılık, İstanbul 2007.
- Üçok, Necip, *Genel Dil bilimi*, İstanbul 1971.
- Vardar, Berke: *Ferdinand de Saussure ve Dilbilim Kavramları*, Yeni İnsan Yayınları, İstanbul 1971.
- Vardar, Berke, *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1980.
- Vardar, Berke, *XX. Yüzyıl Dilbilimi (Kuramcılardan Seçmeler)*, TDK Yayınları, Ankara 1983.
- Vardar, Berke, *Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri*, Multilingual, İstanbul 1998.
- Vardar, Berke, *Dilbilim Yazıları*, Multilingual Yayınları, İstanbul 2001.
- Vardar, Berke, *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual Yabancı Dil Yayınları, İstanbul 2002.
- Vendryes, J.V., *Dilbilim, Dil ve Düşünce*, İstanbul 2001.
- Yücel, Tahsin, *Yapısalcılık*, Can Yay., İstanbul 2005.
- Yüksel, Ayşegül, *Yapısalcılık ve Bir Uygulaması*, Gündoğan Yayınları, Ankara 1995.

EK:

SAN

Kırmızı bir kuştur soluğum
 Kumral göklerinde saçlarının
 Seni kucağıma alıyorum
 Tarifsiz uzuyor bacakların
 Kırmızı bir at oluyor soluğum
 Yüzümün yanmasından anlıyorum
 Yoksuluz gecelerimiz çok kısa
 Dört nala sevişmek lazım. (11)

GÜL

Gülün tam ortasında ağlıyorum
 Her akşam sokak ortasında öldükçe
 Önümü arkamı bilmiyorum
 Azaldığını duyup duyup karanlıkta
 Beni ayakta tutan gözlerinin

Ellerini alıyorum sabaha kadar seviyorum
 Ellerin beyaz tekrar beyaz tekrar beyaz
 Ellerin bu kadar beyaz olmasından korkuyorum
 İstasyonda tiren oluyor biraz
 Ben bazan istasyonu bulamayan bir adamım

Gülü alıyorum yüzüme sürüyorum
 Her nasılsa sokağa düşmüş
 Kolumu kanadımı kırıyorum
 Bir kan oluyor bir kıyamet bir çalgı
 Ve zurnanın ucunda yepyeni bir Çingene (12)

ÖNCELEYİN

Önce bir ellerin vardı yalnızlığımla benim aramda
 Sonra birden kapılar açılıverdi ardına kadar
 Sonra yüzün onun ardından gözlerin dudakların
 Sonra her şey çıkıp geldi

Bir korkusuzluk aldı yürüdü çevremizde
 Ben masanın üstüne kodum kuralları
 Sen çıkardın utancını duvara astın
 Her şey işte böyle oldu önce (13)

ŞİİR

İstanbulun geminin altında
 Kadınları sorarsan onlar da öyle
 Şişeler de geminin altında, Güzin de
 Allahtan beni kimsecikler görmüyor
 Canımın istediğini yapıyorum
 Çırılçıplak sulara yıkanıyorum, utanıyorum
 Güzin utanmak istiyor ama nerde
 Nasıl utanacak bu boş şehirde

Güzin utanmak gerektiğini ileri sürüyor
 Boyuna ileri sürüyor, gözleri mavi
 Güzinciğim ufak bir kadın bir öpüşlük canı var
 Hakkın var diyorum utanıyorum
 Ama İstanbullular kadınlar deniz yıldızları
 Hepsi hepsi geminin altında
 Şişeler de orda çuvalın üstünde
 Elimle koymuş gibi biliyorum (14)

ADAM

Adam şapkasına rastladı sokakta
 Kimbilir kimin şapkası
 Adam ne yapıp yapıp hatırladı
 Bir kadın hatırladı sonuna kadar beyaz
 Bir kadın açtı pencereyi sonuna kadar
 Bir kadın kimbilir kimin karısı
 Adam ne yapıp yapıp hatırladı.

Yıldızlar kıyamet gibiydi kaldırımlarda
 Çünkü biraz evvel yağmur yağmıştı
 Adam bulut gibiydi, hatırladı
 Adamın ayaklarının altında
 Yıldızların yıldız olduğu vardı
 Adam yıldızlara basa basa yürüdü
 Çünkü biraz önce yağmur yağmıştı. (15)

GÜZELLEME

Bak bunlar ellerin senin bunlar ayakların
 Bunlar o kadar güzel ki artık o kadar olur
 Bunlar da saçların işte akşamdan çözülü
 Bak bu sensin çocuğum enine boyuna
 Bu da yatak olduğuna göre altımızdaki
 Sabahlara kadar koynumda yatmışsın
 Bak bende yalan yok vallahi billahi
 Sen o kadar güzelsin ki artık o kadar olur

İşe bak sen gözlerin de burda
 Gözlerinin ucu da burda yaşamaya alışık
 İyi ki burda yoksa ben ne yapardım
 Bak çocuğum kolların işte çıplak işte
 Bak gizlisi saklısı kalmadı günümüzün
 Gözlerin sabahın sekizinde bana açık
 Ne günah işlediysek yarı yarıya

Sen asıl bunlara bak bunlar dudakların
 Bunların konuşması olur öpülmesi olur
 Seni usulca öpmüştüm ilk öptüğümde
 Vapurdaydık vapur kıyıya gidiyordu
 Üç kulaç öteden İstanbul gidiyordu
 Uzanmış seni usulca öpmüştüm
 Hemen yanımızdan balıklar gidiyordu. (16)

AŞK

Şimdi sen kalkıp gidiyorsun. Git
 Gözlerin durur mu onlar da gidiyorlar. Gitsinler.
 Oysa ben senin gözlerinsiz edemem bilirsin
 Oysa Allah bilir bugün iyi uyanmıştık
 Sevgideydi ilk açılışı gözlerimizin sırf onaydı
 Bir kuş konmuş parmaklarıma uzun uzun ötmüştü
 Bir sevişmek gelmiş bir daha gitmemişti
 Yoktu dünlerde evelsi günlerdeki yoksulluğumuz
 Sanki hiç olmamıştı

Oysa kalbim işte şuracıkta çarpıyordu
 Şurda senin gözlerindeki bakımsız mavi, güzel laflı İstanbullar
 Şurda da etin çoğalıyordu dokundukça dünyaların
 Öyle düzeltici öyle yerine getiriciydi sevmek
 Ki Karaköy köprüsüne yağmur yağarken
 Bıraksalar gökyüzü kendini ikiye bölecekti
 Çünkü iki kişiydik

Oysa bir bardak su yetiyordu saçlarını ıslatmaya
 Bir dilim ekmeğin bir iki zeytinin başınaydı doymamız
 Seni bir kere öpsem ikinin hatırı kalıyordu
 İki kere öpeyim desem üçün boynu bükük
 Yüzünün bitip vücudunun başladığı yerde

Memelerin vardı memelerin kahramandı sonra
Sonrası iyilik güzellik. (17)

DALGA

Bulut kestiler bulut üç parça
Kanım yere aktı bulut üç parça
İki gemiciyken Van Gogh'dan aşırılmış
Bir kadının yüzü ha ha ha.

Bir kadının yüzü avucum kadar
İki gözümle gördüm vallahi billahi
Kızlar vardı kafayı çekmişim
Bu kimin meyhanesi ha ha ha

Bu Ali'nin meyhanesi bu da masa
Bu iki kimse için gezdirmiyorum
Bir kere asılmışım çocukluğumda
Direkler gemideydi ha ha ha

İki gemiciyken Van Gogh'dan aşırılmış
Bir kadının yüzü kaçıyordu yetişemedim
Ben ömrümde aşk nedir bilmedim
Süheyla'yı saymazsak ha ha ha. (18)

KANTO

Ben nerde bir çift göz gördümse
Tuttum onu güzelce sana tamamladım
Sen binlerce yaşayasın diye yaptım bunu
Bir bunun için yaptım

-Garson bira getir
Garsonun adı Barba

Ben nereye gittimse bütün zulumlardı
Bütün açlıklardı kavgalardı gördüğüm

Kötülüklerin büsbütün egemen olduğu
Namussuz bir çağ bu biliyorsun

-Garson rakı getir
Garsonun adı Hakkı

Sen belki de bir resimsin ne haber
Kırmızı bir Beykoz'un yanında duruyorsun
Yapan bir de ağaç yapmış yanına
Dallarına konsun diye kelimelerin

-Garson şarap getir
Garsonun hali harap (19)

İNGİLİZ

İngilizde bol gelirli bir bay şarkı söylüyor
Elbet söyleyecek yok bir de söylemesin mi
Gözleri yüzünün تنها bir köşesine çekilmiş
Üstelik şarkının hakkını iyi veriyor

Ben soluğu Meryem'in sokağında alıyorum
Meryem'in diyorsam, Kolay Meryem'in, usullacık Meryem'in
Karanlık bastırılmış üstümüzü külliyetli miktarda
Alçak sesle konuşuyoruz korkudan değil

Çünkü ne zaman ağzından öpecek olsam
Hele bu ağız onun kendi ağzıysa

Kocaman bir gül yer alıyor arkamızda
Zulme karşı

Ayakta duran kadınlar olur ya
Meryem bunlardan
Üç türlü ayakta duruşu var
Birini yalnız bana kullanıyor

-Güzel mi bari
-Hem de nasıl (20)

CIGARAYI ATTIM DENİZE

Şimdi bir güvercinin uçuşunu bölüyoruz
Gökyüzünün o meşhur maviliğinde
Uzun saçlı iri memeli kadınlarıyla
Bir Akdeniz şehri çıkabilir içinde
Alıp yaracak olsa yüreğini
Şimdi bir güvercinin

Şimdi sen tam çağındasın yanına varılacak
Önünde durulacak tam elinden tutulacak
Hangi bir elinden güzelim hangi bir
Bir elinde kızlığın duruyor garip huysuz
Öbür elinde yetişkin bir günışığı
Daha öbür elinde de kilometrelerce hürlük
Çalışan insanlar için akşamlara kadar

Toz duman içinde
Bir elinde de boyuna ekmek kesiyorsun

Biz eskiden de en aşağı böyleydik senlen
Bir bulut geçiyorsa onu görürdük
Bir minarenin keyfine diyecek yoksa onu
Bir adam boyuna yoksulluk ediyorsa onu

Ne zaman h rl    n barı n sevginin a kına
 Bir cıgara atmı sak denize
 Sabaha kadar yandı durdu (21)

   ENLER

Ali'nin    enidir bu  izdi im
 Nerde   klid'in    enleri bu nerde
 Na   nlar    a ısı     de yoksul
 Biri sıfırın altında sekiz derece
 Birine atan atmı  tekmeyi i i ya 
 Biri sizden bir sigara istiyor
 Sadece sigara ne sandınız
 Ne  u
 Ne bu
 Sadece bir sigara istiyor t  t rs n
 Nerde   klid'in    enleri bu nerde

Bu da S  heyla'nınki i te aynı
 Her yerde g r len herhangi bir    en
 Bir kenarını yamuk  izmi ler   sk dar'a gidiyor
 Bir kenarına istesek her ak am rastlayabiliriz
 Bir kenarı da bir terzinin makasına kom u Allah versin
 Kendi lafına bakarsanız bunu     memek i in yapıyor
 Sadece     memek ne sandınız
 Ne  undan
 Ne bundan
 Sadece     memek i in bu kı ta kıyamette
 Kendi kendine yetmeyen zavallı bir    en

  te bu da kimbilir kiminki
 Bir de dik a ısı var ama ne dik a ı

En ufak tepeleri o yaratmı  sanırsınız
   lgıcının biridir belki de macun satan

O şarkı senin bu şarkı benim İstanbul'da
 Elinde bir keman var sadece bir keman
 Ve alaturka
 Eski
 Üçgenler var üçgenlerde ortak noktalar
 Üçgeninizi çiziyorum var mı kendine güvenen
 Bayanlar baylar (22)

ŞİİR

Kadın kendini gösterdi usulcana
 Çekingenlikle koşulu beyaz usulcana
 Gittiler gözleri aşka yaşamaya yangın
 Gidip gelenler oldu gitti geldiler.

Kadın saçlarını getirmedi uzakta tuttu
 Umutsuzlukla dolu soyunmak uzakta
 Düştüler karanlıkta aralık aralık
 Düşüp ölenler oldu düştü öldüler.

Kadın gözlerini koydu ortaya
 Bir mavi bir gökyüzü aldı çevrelerini
 Sevdiler sonsuz bir maviyle alıngan
 Sevip yaşayanlar oldu sevdi yaşadılar. (23)

TÜRKÜ

Bir sürü çiçek ama saydırmaya kalkma
 Ayrı ayrı kadınlardan koparılmış
 Kadınlardan ya hem de bilsen nerelerinden
 Kahin-klin kahin-klin
 Ben ne kadar öbür çiçekleri denesem
 Senin ki gül oluyor aralarında

Bir sürü güvercin havalan. Saçların
 Bunlar tıpkı senin sevilmede ki saçların
 Kanatlarımdan bellidir yeni açılmış sokaklarda
 Gülüm-mera gülüm-mera
 Bir güvercin akıntısında kesin güvercinler
 Uçsuz bucaksız bana bakıyorsun

Bir sürü Süleyman Vagon-Blö'de
 İçlerinden biri Vagon-Blö'de
 En fazla kibarı en fazla penceresi olan
 Çal-para çal-para
 Açlığa saygısından olacak
 Beni görünce şapkasını çıkarıyor. (24)

ELMA

Şimdi sen çırılçıplak elma yiyorsun
 Elma da elma ha allahlık
 Bir yarısı kırmızı bir yarısı yine kırmızı
 Kuşlar uçuyor üstünde

Gökyüzü var üstünde
 Hatırlanacak olursa tam üç gün önce soyunmuştun
 Bir duvarın üstünde
 Bir yandan elma yiyorsun kırmızı
 Bir yandan sevgilerini sebil ediyorsun sıcak
 İstanbul'da bir duvar

Ben de çıplağım ama elma yemiyorum
 Benim öyle elmalara karnım tok
 Ben öyle elmaları çok gördüm ohooo

Kuşlar uçuyor üstümde bunlar senin elmanın kuşları
 Gökyüzü var üstümde bu senin elmandaki gökyüzü
 Hatırlanacak olursa seninle beraber soyunmuştum
 Bir kilisenin üstünde
 Bir yandan çan çalıyorum büyük yaşamaklara
 Bir yandan yoldan insanlar geçiyor çoğul olarak
 Duvarda bir kilise
 İstanbul'da bir duvar duvarda bir kilise
 Sen çırılçıplak elma yiyorsun
 Denizin ortasına kadar elma yiyorsun
 Yüreğimin ortasına kadar elma yiyorsun
 Bir yanda esaslı kederler içinde gençliğimiz
 Bir yanda Sirkeci'nin tren dolu kadınları
 Adettir sadece ağızlarını öptürürler
 Ayaküstü işlerini görmek yerine

Adımın bir harfini atıyorum (25)

SİZİN HİÇ BABANIZ ÖLDÜ MÜ?

Sizin hiç babanız öldü mü?
 Benim bir kere öldü kör oldum
 Yıkadılar aldılar götürdüler
 Babamdan ummazdım bunu kör oldum
 Siz hiç hamama gittiniz mi?
 Ben gittim lambanın biri söndü
 Gözümün biri söndü kör oldum
 Tepede bir gökyüzü vardı yuvarlak
 Şöylelemesine maviydi kör oldum
 Taşlara gelince hamam taşlarına
 Taşlar pırıl pırıldı ayna gibiydi
 Taşlarda yüzümün yarısını gördüm
 Bir şey gibiydi bir şey gibi kötü

Yüzümden ummazdım bunu kör oldum
Siz hiç sabunluyken ağladınız mı? (26)

HAMZA

Büyük bir ihtimalle ölmüştük
Şehir kan kıyametti ayaklarımızda
Gökyüzünü katlayıp bir köşeye koymuştuk
Yıldızlar kaldırımlara dökülmüştü bütün
Hamza bütün parmaklarını ortaya dökmüştü
Yirmi yıldır cebinde biriktirdiği parmaklarını
Hamza son şarkıyı kırka bölmüştü
Doğrusu iyi idare etmiştik
Doğrusu iyi halletmiştik
Yaşayanlar unutmuştu bizi
Biz öldüğümüzle kalmıştık. (27)

HAMZA SÜİTİ

Sürahinin en yamru yumru yerinde
Hamza'nın karısı bir, Hamza iki.
Sürahi, basbayağı sürahi, masanın üstünde
Sıfırıncı katta Cihangir'deki
Şehrin altında, şarkıların altında, ayranların.
Yarım kafiyenin hatırı için
Akşam akşam yarım somun sahibi
Hamza'nın karısı bir, Hamza iki.

Leylâ'nın kaşları geldi oturdu karşıma
Hamza'nın karısı Leylâ, Hamza Leylâ.
Başladı Afrikası uzun bir gece
-Afrika dediğin bir garip kıta-

Geceler yukarda telcek-bulutcak
 Böyle gecelerde yatan yatana
 Sıfırncı katta Cihangir'deki
 Hamza'nın karısı Leylâ, Hamza Leylâ... (28)

ŞU DA VAR

Bir de sen koynumda yatıyorsun
 Güzelsin güzelliğin mutlak amenna
 Kızlığın masanın üstünde
 Kocana saklıyorsun

Oysa koca da ne benim kollarım var
 Soy bir portakal yedir bana dilim dilim
 Ben Uzunminareliyimdir doğma büyüme
 Ne yapıp yapıp denizi görmek isterim (29)

SÜVEYŞ

Dengesini uzun bıyıklarına borçlu yürürken
 Son derece ince bir kadın yüzünden sallantılı
 Sevişken bir orospu en mayhoş tenlisi Ortadoğu'nun
 Çeşmeden su içer gibi kolay rahat
 Avucunu çenesine dayayıp öptüğü

Ama sadece öpmek mi
 O da ayrı mesele

Saçındaki çiçeği yükleyip merhabasına
 Yoluna dikildiği ilk gündenberi onun
 Geceyi tutup getirmek birinci işi
 Sonra belirtmek geceyi en yavuz laflarla
 Meryem kadifeden bir çingenedir

Ama ay içmenin kadifesi mi olur

O da ayrı mesele

Gibi bir Erzurumlu yanından geçen minarelerin

Daracık ıslığına buyur etmiş bütün mavilikleri

Meryem Meryem benimle bir daha öyle konuşma Meryem

Ay sessiz sedasız bir ingenedir

İnan ol başımı alır giderim

Ama nereye gidebilir

O da ayrı mesele

Biz seviştik Süveyş kanalı kapanmıştı

Ellerimizin balıkları bütün kanallarda (30)

ASLAN HEYKELLERİ

Çoğaltan ellerini seviyorum kaç kişi

Dokundukça dokundukça aslanlara

Parklarda yakışıklı aslan heykelleri

Birdenbire önümüze çıkıyorlar buysa çok güzel

Bizim bu aşkımızın aslan heykelleri

şahane değişik hüzün heykelleri yani

Ben bütün hüznleri denemişim kendimde

Bir bir denemişim bütün kelimeleri

Yeni sözler buldum bir nice seni görmeyeli

Daha geniş bir gökyüzünde soluk aldırarak şiire

Hadi bir de bunlarla çağır gelsin aslan heykelleri

Oldurmanın yıkmanın yeniden yapmanın aslan heykelleri

Olduran yıkan yeniden yapan gözlerini seviyorum kaç kişi

Bir senin gözlerin var zaten daha yok

Ya bu başını alıp gidiş boynundaki

Modigliani oğlu Modigliani

Az şey değil seninle olmak düşünüyorum da
 İçimde bir sevinç dallanıyor kaç kişi
 Bir geyik kendini çiziyor karanlığa sonra kayboluyor
 Karanlık maranlık ama iyi seçiliyor
 Yorgan toplanmış bacakların seçiliyor
 Bir uçtan bir uca bacaklarının aslan heykelleri
 Ayık gecemizi dolduruyorlar bir uçtan bir uca

En olmayacak günde geldin tazeledin ortalığı
 Alıp kaldırdın bu kutsal ekmeği düştüğü yerden
 Bunlar hep iyi şeyler ya öte yanda
 Olsa yüreğim yanmayacak aslan heykelleri
 Ama yok aslan heykelleri var köpek
 Delikanlı bir köpeği var onunla yatıyor
 Adalet Hanim iki kişilik karyolasında
 Bozulmuş burjuva ahlakına örnek (31)

HÜR HAMAMLAR DENİZİ

Kadınlar hamamında Güzin
 Bacağının birini suya uzattı
 Erkekler hamamında Süleyman
 Uzandı bu bacağı bir güzel öptü
 Öpsün bakalım

Kadın kısmı n'apar Güzin onu yapacak
 Bacağını azıcık yukarı çekti
 Süleyman yutar mı kaçın kurrası
 Bu sefer biraz aşağıdan öptü
 Hadi bakalım

Az daha biraz daha derken sonunda
 O güzelim bacak sudan çıkacak
 Bacakla beraber bir mesele önemli

Acep simdi Süleyman nerden öpecek
Dur bakalım

Erkekler hamamında Süleyman
Az namussuz adam değilmiş hani
Kalkıp dosdoğru Eskişehir'e gitti
Geçirdiği gibi başına şapkasını
Enflasyon parasıyla otuz lira (32)

NEHİRLER BOYUNCA KADINLAR GÖRDÜM

Porsuk nehrinin geçtiği kadınlar
Hepsine yüzer kere rastladım en azdan
Umutsuz sevdalara tutulmak onlarda
Bozkıra doğru seyrele seyrele yaşamak onlarda
Verdi mi adama her şeylerini verirler
Ben gördüm ne gördümse kadınlarda
Porsuk nehrinin geçtiği

Kızılırmak parça parça olasın
Bir parça ekmek siyah, on kuruşluk kına kırmızı

Taş toprak arasında türküler arasında
Karanlıkta bir yanları örtük bir yanları üryan
Kocaman gözleriyle oy anam bu kadar dokunaklı
Kimler ürkütmüş acaba bu kadar kadını

Dicle kıyılarına tiren varınca
Büyük bir gökyüzü git allahım git
Genel olarak önce kaşları görünür
Sonra bütünsüz uykuları kaşla göz arasında
Yanaklarında çıban izi taşıyan kadınlar
Gül kurusu
Bir gün sizin de yolunuz düşer memlekete

Siz de görürsünüz bunları kadınlarda
 Ödevleri yenilmek olan hep
 Bıçakla kemik arasında
 Susmakla ağlamak arasında
 Yenilmek
 Kadınlar (33)

AFRİKA

Afrika dediğin bir garip kıta
 El bilir âlem bilir
 Ki şekli bozulmasın diye Akdeniz'in
 Hâlâ eskisi gibi çizilir
 Haritalarda (34)

ONLARIN YANI SİZİN

Onların, yani sizin hayatınıza
 Şarkılar girmiş, şarkısız edemiyorsunuz
 Şarkılar yani barış, yani gökyüzü
 Yani bazan burun buruna geldiğiniz köşebaşlarında
 Sonra usul usul, yavaş yavaş kaybettiğiniz

Yani dost geldi gelecek, sevgili sevdi sevecek
 Yani yaşamak adına, güzel düştüğü olan

Şarkılar, yani yanıldığınız...
 Sizin, yani onların hayatlarına
 Allahlar girmiş, Allahlardan kurtulamıyorlar
 Allahlar yani çarşıda, pazarda, yani evde
 Yani arabalarına taş koydukları caddelerde
 Bir dilim jandarma ekmeği kürekte, kürek denizde
 Yani sızlayageldiği şey öbür taraflarının
 Yani gölgesinden ölümü görmüş gibi korkulan
 Allahlar yani yine yanıldıkları... (35)

TK

Atlarla. Uzun bacaklı evrensel atlar
 Bunlarla geliyor sevdamız anlatılmaz
 Çocuklarla, kuşlarla, ağaçlarla.
 Büyüyen, uçan, dal budak salan.
 Yalnız askta rastlanan o seçkin nokta.

Sen kadınsın ya büsbütün soyunuyorsun

Sana vergi, atılacak her şeyi kolayca çıkarıp atmak
 Öptüğün gibi dünyanın bütün adamlarını bu arada beni

Uzanıp öpüyorsun ya atları cırılçıplak
 Ne oluyorsa iste o zaman oluyor.

Sen ağzını ilave edince atlara
 Birdenbire oluyor bu, şaşıyoruz
 Korkunç bir güzellik halkların havasında
 Birden ötesine geçiyoruz varmak istediğimizin
 Ayır ayırabilirsen hangimiz kadın, hangimiz erkek (36)

BUN

Elim geçiyor aptaldan
 Kapital
 Elim mi çiçek mi bilmiyorum
 Bir elim bir çiçek mi açılan
 Çekingen mahzun açılan bunu bilmiyorum
 Ama üst üste yenildiğime göre
 İskambil oynuyorum garanti
 Max Jacob papazı ablasından

Ablasını o saat meryemsiyorum
 Çünkü her kadını meryemsiyorum

Gözleri göz değil gözistan
 O müthiş korku saatlerinde
 Başını omuzuma koymasa olmazdı
 Başını omuzuma koyunca da
 Kurtarmasa olmazdı beni olmaktan
 İçtiği şaraba ait bir adam

Gözleri göz değil gözistan
 Bir odadan bir odaya geçiyor
 Kapının birini açıp birini kapıyor

Adı Meryem değil sade Dorothy, Lucy
 Renklerinden dolayı okulsuz bırakılan
 Zenciler zenciler iki okka zencefil
 İntihar süsü verilerek
 Güneşin linç edildiği bir akşam (37)

ÜVERCİKA

Böylece bir kere daha boynunlayız sayılı yerlerinden
 En uzun boynun bu senin dayanmaya ya da umudu kesmemeye
 Laleli'den dünyaya doğru giden bir tramvaydayız

Birden nasıl oluyor sen yüreğimi elliyorsun
 Ama nasıl oluyor sen yüreğimi eller ellemez
 Sevişmek bir kere daha yürürlüğe giriyor
 Bütün kara parçalarında
 Afrika dahil

Aydınca düşünmeyi iyi biliyorsun eksik olma
 Yatakta yatmayı bildiğin kadar
 Sayın Tanrıya kalırsa seninle yatmak günah, daha neler
 Boşunaymış gibi bunca uzaması saçlarının
 Ben böyle canlı saç görmedim ömrümde
 Her telinin içinde ayrı bir kalp çarpıyor

Bütün kara parçaları için
Afrika dahil

Senin bir havan var beni asıl saran o
Onunla daha bir değere biniyor soluk almak
Sabahları acıktığı için haklı
Gününi kazanıp kurtardı diye güzel
Birçok çiçek adları gibi güzel
En tanınmış kırmızılarla açan
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Birlikte mısralar düşünüyoruz ama iyi ama kötü
Boynun diyorum boynunu benim kadar kimse
değerlendiremez
Bir mısra daha söylesek sanki her şey düzelecek
İki adım daha atmıyoruz bizi tutuyorlar
Böylece bizi bir kere daha tutup kurşuna diziyorlar
Zaten bizi her gün sabahtan akşama kadar kurşuna
diziyorlar
Bütün kara parçalarında
Afrika dahil

Burda senin cesaretinden laf açmanın tam da sırası
Kalabalık caddelerde hürlüğün şarkısına katılırkenki
Padişah gibi cesaretti o, alımlı değme kadında yok
Aklıma kadeh tutuşların geliyor
Çiçek Pasajında akşamüstleri
Asıl yoksulluk ondan sonra başlıyor
Bütün kara parçalarında
Afrika hariç değil (38-39)

BALZAMİN

Sen el kadar bir kadınsındır

Sabahlara kadar beyaz ve kirpikli
 Bazı ağaçlara kapı komşu
 Bazı çiçeklerin andırdığı
 İş bu kadarla bitse iyi

Bir insan edinmişsindir kendine
 Bir şarkı edinmişsindir, bir umut

Güzelsindir de oldukça, çocuksundur da
 Saçlarınla beraber penceredeysen

Besbelli arandığından haberli
 Gemiler eskirken, deniz eskirken limanda
 Sevgili (40)

SÜREK AVI

Çarşı lafını ilk ve en çok karşılayan hayvan
 Hayvan mı değil mi orası pek belli değil
 Ama çarşılarda boynuz azıcık ya da tüy Hindistan
 Gözlerime uyku yerine olağanüstü bir tavşan
 Güzel canından bir parça sergileyip silahıma
 Tatlı canından bir parça ve kan halinde
 Her seferinde kaçmanın bir kolayını bulan
 Bütün tavşanlar dişidir sülalesinden

Bir denizkızı da denebilir ya da bir mısra güzeli
 Ya da en iyisi bal gibi bir Prudhon sosyalisti
 Çarşılara girdim ki adamlar galiba müslüman

Dilimizdeki çarşı lafını hayvanla ot arasında
 Doğudaki sultan celayir süreyya hazreti akşam
 Kıtlıklar kıyımlar başkaldırmalar uzakdoğudaki

En sessiz kelimeleri biriktiren dilimizdeki
Bütün tavşanlar antikadır sülalesinden

Ah efendimli bir yağmurlu inceden kızkulesi
Ben bir miyim allasen çarşılarda uğraşan
Çarşı lafını en iyi karşılayan hayvan
Hayvan mıdır kimbilir belki de hayvandır
Ben hayalet miyim kimbilir belki de öyleyimdir

Yani kilyos açıklarında ıssız bir adam
Peki nasıl yapıyorlar da onca çoğalıyorlar
Bütün tavanlar homoseksüeldir sülalesinden (41)

GAZEL

Ben nice gözle nice denizle nice gazelle
Rimle gördüm rimle bildim rimle yaşadım seni

Sen ne iddin güzeldiysen de çirkindiysen de
Kocan ne iyi sonra Niyde ilinde gökyüzleri

Sonra ilk çağlar savaşlarında para ve Babil
Dilber derebeyleri haraca bağlayan aşkımızı ekmeğimizi

Sonra bulunmaz hint kumaşı lafbilirliğindi
Beni yüzyıllık kümesine dadandıran tilki

Tüy aldım ki evrende kalkıp gitmeleri özetliyorsun
Seni bilmek ne uzun kelime ne acaip ilgi

Ama ben nice gözle nice denizle nice gazel
Lerimle gördüm lerimle bildim lerimle becerdim o işi (42)

YAZMAM DAHA AŞK ŞİİRİ

Oydu bir bakışta tanıdım onu
 Kuşlar bakımından uçar
 Çocuk tutumuyla beklenmedik
 Uzatmış ay aydın karanlığıma
 Nerden uzatılmışsa تنها boynunu

Dünyanın en güzel kadını bu oydu
 Saçlarını tarasa baştanbaşa rumeli
 otursa ama hiç oturmazdı ki
 kan kadını rüzgardı atların
 Hep andım ne yaşanır olduğunu

En çok neresi mi ağzıydı elbet
 Bütün duyarlıklara ayarlı
 Öpüşlerin türlüünden elhamra
 Sınırsız denizinde çarşafının
 Bir gider bir gelirdi işlek ağzı

Ah şimdi benim gözlerim

Bir ağlamaktır tutturmuş gidiyor
 Bir kadın gömleği üstümde
 Günün maviliği ondan
 Gecenin horozu ondan (43)

BİR PARK KONUŞKANI ÜSTÜNE

Güvercin kuşkusu cırlak güneş
 En dar sokağı İstanbul'un
 Ve limanı Fenikeleştiren
 Balkona astığı çamaşır

Örümcek öpüşlü kardeş
 Ufak sineması sevginin
 Yer ve gök imececisi
 Arttıran dışa döndüren

Bir kelebek konsa ağzına
 Ürküsü taşıran damla
 Şeyin taşıran her şeyin
 Olunç duvarı odada

Mutu yaşayan mutsuzluğaysa
 En yakıştıran kadın kendini
 Beter bir park konuşkanı
 Soruları çubuk gibi (47)

ÜLKE

Saat Çini vurdu birden: pirinçç
 Ben gittim bembeyaz uykusuzluktan
 Kasketimi eğip üstüne acılarımın
 Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
 Karanlık her sokaktaydın gizli her köşedeydin
 Bir çocuk boyuna bir suyu söylerdi. Mavi.
 Bir takım genç anneleri uzatırdı bir keman
 Sen tutar kendini incecik sevdirdirdin
 Bir umuttun bir misillemeydin yalnızlığa

Yalnız aşkı vardır aşkı olanın
 Ve kaybetmek daha güç bulamamaktan
 Sen yüzüne sürgün olduğum kadın
 Kardeşim olan gözlerini unutamadım

Çocuğum olan alnını sevgilim olan ağzını

Dostum olan ellerini unutamadım
 Karım olan karnını ve önlerini
 Orospum olan yanlarını ve arkalarını
 İşte bütün bunlarını bunlarını bunlarını
 Nasıl unutturum hiç unutamadım
 Kibrit çak masmavi yanardı sesin
 Ormanlara ormanlara yüzünün sesi
 En gizli kelimeleri akıttırdı ağzıma
 Şu karangu şu acayip şu asyalı aşkın
 Soluğu kesen ağulayan ormanlarında
 Yaşadım o kısa ve korkunç hükümdarlığı
 Ve çarpıntılı yüreğim saçlarının akıntısında
 Karadeniz'e karıştırdı ordan Akdeniz'e
 Ordan da daha büyük sulara

Geceyse ay hemen tazeler minareleri
 Kur'an sayfaları satılan sokaklardan
 Ölüm bir çeşit sevgiyle uçar
 Ölüm uçar çocuk yüzlere
 Ben o sokaklardan ne kadar geçtim
 Damağında dilinin yosunlu tadı
 Önce buğulu sonra cam gibi parlak sonra buğulu yine
 Bir takım tavşanları andıran bir takım su hayvanlarını
 Pazartesi günlerini ve haftanın öbür günlerini
 Yani salı çarşamba perşembe cuma cumartesi

Bir başak ufak ufak bildirir Konya'yı
 O başakta o Konya'da seni ararım
 Ben şimdilerde her şeyi sana bağlıyorum iyi mi
 Altın ölçü çift ölçü ve altın karşılıksız
 Para basma yetkisini Fırat'ın suyunu Palandöken'i

Erzincan'ın düzünü asma bahçelerini Babil'in
 Antalya'nın denizini o denizin dibini
 Beş türlü yengeç yaşayan sularında
 Çağanoz adi pavurya çingene pavuryası ayı pavuryası bir de çalpara

Bilinir ne usta olduğum içlenmek zanaatında
 Canımla besliyorum şu hüznün kuşlarını
 Sen kalabalıkta bulup bulup kaybettiğim kimya
 Yokluğun gayri şurdan şuraya geldi
 Bir günler şölenlerle egemen ülkende
 Şimdi iri gagalı yalnızlıklar dönüyor
 N'olur ağzından başlayarak soyunmaya
 Bir kez daha sür hayvanlarını üstüme üstüme
 Çık gel bir kez daha yıkıntılardan
 Çık gel bir kez daha bozguna uğrat (47-48)

ÖĞLE ÜSTÜ

Babası ip yerine yılanı çekilmiş
 Bir çocuğun çifte korkusu öyledir
 Boynundan yavaşça çözülerek
 Atkısı bir tambur sesine uzanır

Gökte bir süre kayar gözleri
 Öpüşü hançerlenmiş bir kadının
 Tutunacak yer bulamayınca
 Gider bir ırmakta karar kılar

Ve kururken gözyaşları
 Gürültüsüz bir platini
 Usul usul indirir
 Celladının damarlarına

Ey sevgili yalnızlık
 Senin günöbirlik sokaklarında
 Dopdolu bir ögle
 Bir kuş serpintisini, ölümün
 Canevine sürgün götürüyor

Bir şehir söyle bana bir şey anlatmasın
 Kuzeye çıkmanın coşkusundan başka (50)

KARS

Öyle güzel ki ölürüm artık
 Beyaz uykusuz uzakta
 Kars çocukların da Kars'ı
 Ölüleri yağın karda
 Donmuş gözlerimin arası

Sen küçüğüm sınısıcak
 Ne derler ona – bu kızakta
 Boyuna türküler yakıyorsun ya
 Sanki her türküden sonra
 Hohlasan gök buğulanacak

Anla ki her durakta
 Yok sınırları aşkın
 O iyi yüzlü Tanrı
 Beklesin dursun bizi
 Kurduğumuz rahat tuzakta

Nasıl olsa yine bir gün
 Döneriz bu yollardan geri
 Senin bir elinde bir mendil
 Öbüründe kuş sesleri (51)

TERAZİ TÜRKÜSÜ

Dostum Elif. Harput Kasabı Güzin.
Günde beş vakti Harput ve hüznün
Doldur doldur Allahı seversen
Anası satılsın burjuvazinin

Dostum Necla. Sıhhat Berberi. Dizin.
Seni anmak sonu açın yalnızın
Doldur doldur Allahı seversen
Anası satılsın burjivazinin

Dostum Mahmut. Gül Çayevi. Yazın.
Akılda kalmıyor adresin uzun
Doldur doldur Allahı seversen
Anası satılsın burjivazinin. (52)

TABANCA

Sigara içenlere ateş etmeyiniz
Evli bir kadınla rakı içerken
Rozet gibi göğsüne takmış cesaretini
Ben Mitridat'tan sözettim siz etmeyiniz

Eski bir Osmanlı paşası gibi
Feodaliteyi süpüren bıyıklarıyla
İstanbul, İstanbul uzakta
İstanbul'a ateş etmeyiniz

Tutalım yanılıp ateş ettiniz
Şeker Ahmet Paşa'nın resimlerini
Eski hececilerin şiirlerini bir de
Ben çok seviyorum siz de seviniz (53)

ROKOKO

İşaret parmağını bir bina
İtalyan Bankası'na bitişik
Uzatıp derdi burdan git
Ordan giderdim işim ne

Yokuşa kurulmuştu Galata
Kulesiyse hemen şurda
İçlenir durur koca ayı
Uymuş bir gramafona
Ama yine de kıskanırdı
Çizdiğim bütün Eyfel'leri
Korseli A'lar halinde
Ben Paris'teyken mektuplarıma

Yine de kıskanırdı ya
Demem o değil aslında
Bir kız vardı sarışın
Hisseli bir tiyatroda

Ah şimdi bunlar rokoko
Yalnızım bir de uzaktayım
Hani ölmek içten değil
Matmazel Ay da olmasa (54)

KAÇAK

Küçük kızları ve ölümü kuşatır yüzü
Önce küçük kızları sonra ölümü
Yıkar yüreğime öptükçe
Ağzındaki yükü

Dağlar ovalar ve atının terkisinde
 Önce dağlar ovalar sonra atının terkisinde
 Sarılır eşkiyama türkümü söylerim
 Bembeyaz bir kadın halinde (55)

CELLAT HAVASI

Burjuva ihtilalinden sonra
 Mösyö giyotin yüz elli yıldır
 Parisli bir avukat
 Ve gözleri yaşarır sabahları
 Okuduğu intiharlara

Sinyor kurşun. İspanya.
 Asılıp gidebilir bakışlarınız
 Bir bulutun yedeğinde
 Tabii lorca gibi sizinde
 Gözlerinizi bağlamazlarsa

Ya ne buyrulur Mister
 Elektrik Sandalyasında
 Kredi yatırım bir yana
 İyi özetler Amerika'yı
 William James'ten daha

Sıçrayan kan selamlarıdır
 Kabil'e Ezra Pound'a
 Parantez içinde Raskolnikov'a
 Kelle bir şey anlamadan
 Emirler veredursun ayaklara
 İşini bitirmiştir Herr Balta

Ey idama hükümlü yurttaş
 Altından çekilince iskemle

İdare edebilirsən soluğunu
Yaşarsın kısa da olsa bir süre
Çünkü ip efendinin sunduğu
Ölümlər kibarca sürüncəmede (56)

RESİM

Bir savaş: Otlukbeli
Bir mavi: Spartaküs
Bir soru: niçin Spartaküs
Bir kuş: nereye gidiyon kuşu
Bir çiçek: bilmem ki çiçeği
Bir su: şüpheli

Bir belge: noterlerinden
Elbet başkent noterlerinden
Bir şair: Ahmed Arif
Toplar dağların rüzgarlarını
Dağıtır çocuklara erken
Bir çocuk: ince burunlu

Ey ince burunlu Güneyli çocuk
Ne soracaksan işte sor
Bir çalgı: fayton
Bir içki: rakı hayır votka
Bir tabanca: tabii dolu
Bir haber: ölümüm yakın (57)

TRİSTRAM

Fransızca kitapta fazla bilgi arama
Ne de Sir Thomas'ın yazdıklarında
Tek şövalye bırakıp kendinden üstün

Yazıldı yalnızlığın yuvarlak masasına
Mızrağını geçirdi içinden bir flütün

Altmış köpek havlaması taşıyan karnında
Kimler gördü o hayvanı onlardan biri o da
Tek şövalye bırakıp kendinden üstün
Aldandı papadanmış gibi gelen mektuba
Mızrağını geçirdi içinden bir flütün

İki sevdiği vardı İsoud adı ikisinin de
Kral mark tarafından öldürtüldüğünde
Tek şövalye bırakıp kendinden üstün
Sevgiyi tutundurmak için belki de
Geçirdi mızrağını içinden bir flütün

Dördüncü kitapta hiç rastlanmıyor adına
Ola ki Fransa'dadır ya da Finlandiya'da
Tek şövalye bırakıp kendinden üstün
Fin dilinde gelecek zaman yok diye
Mızrağını geçirdi içinden bir flütün (58)

YAĞMURUM YAĞMASI İYİDİR

Sonra o gider sesini yıkardı
Telefonda saatlerce seviştiğinden
O diye biri vardı galiba
Ağzı da iyice vardı galiba
Gece çiçeklerinden bir orman
Pejmürde atlar pahasına

Bira içerken saçları uzun
Parmakları korkunç ve kalabalık
Bir gece Aksaray`da hiç unutmam
Yüzümü ellemişti galiba
Denize doğru gittikçe artan

Bir yüz benim yüzümdü olsa olsa

Yakasında kocaman bir düğme
 Sevinci bitştirince acıya
 Ayıran kuşkuyu inançtan
 Yağmurun yağması iyidir
 Bir çerkez mızıkası gibi rengarenk
 İki adet kuş çantasında (59)

AZ YAŞADIKSA DA

Ben kibriti çaktığım zaman
 Her şey kırmızıydı yüzün olarak
 Ben kibriti çaktığım zaman
 Çünkü her yüz bir memlekettir

Ben sigaramı yaktığım zaman
 Çünkü her sigara bir kelimedir
 Ben sigaramı yaktığım zaman
 Güz günleriydi bir şarkı olarak

Bir güvercin ben öldüğüm zaman
 Nice hüznlerden yaprak yaprak
 Bir güvercin ben öldüğüm zaman (60)

GÖÇEBE

Sen sık sık gülen gülerken de
 Sevecen bir Akdeniz çizgisini
 Sol yanına ağzının
 İliştiren çocuk özenle
 Yabana mı atıyorum yani seni
 Yabana mı atıyorum saat altı buçukları
 Çocuk ve Allah'ın en eski baskısını
 Değil, değil bunların biri

Gözlerimin gemileri kuş istiyor
 Açılıp kapandıkça sevdam
 Kapanıp açılıyor bir mavi
 Şahmaran süt istiyor kefeninden
 Üç aylık ölmüş çocukların
 Kerem ile Arzu geliyor Aslı ile Kanber
 Ay kana kana batıyor

Ay kana kana batıyor
 Eşkiyalar gecenin yangınını izliyor uzakta
 Kargapazarı dağlarını dolanan yaşlı ve öfkeli bir otobüsteyim
 Jandarma daima nesirde kalacaktır
 Eşkiyalar silahlarını çapraz astıkça türkülerine
 Ve bu dağlar böyle eşkiya güzelliği taşıdıkça
 Patronun karısını zimmetine geçirip
 Amasya'dan Kars'a kaçmakta olan sayman yardımcısıyla
 Alevilikten konuşuyoruz uzun süre
 Yanımdaki hep bir gazetede Marilym Monroe'nun resimlerine bakıyor
 Marilyn Monroe öldü diyorum ona
 Ölümü siyah bir kakül gibi alnına düşürmesini bildi
 Şimdiyse Cennette Nietzsche'nin metresi olması gerekir
 Bunları diyorum daha ne varsa diyorum
 İşte hiçbir sebep olmadığını sevişmemeye
 İşte çocukluğumdan beri içimde bir önsezi olduğunu
 Bunun bir gün birine rastlamak gibi bir şey olduğunu
 Belki de bir günler bunun için Aydın'da bulunduğumu
 Zaten nedense hep bir şehirden bir şehre yolcu olduğumu
 İşte eflatun kakalı çocuklar olduğunu Kütahya'da
 Ankara'da dokunak Yozgat'ta becerik olduğunu
 Van'da güreşçi develer gibi süslediklerini kamyonları
 İstanbul'da minarelerin lirik olduğunu köprülerinse dialektik
 Acemi bir bulut bozuyor bütün görüntüyü eski bir şarkı gibi

Bu şarkıyı ne zaman duysam aklıma
 Sinirli bir elin uysal bir bardağa
 Çok yukardan döktüğü bir içki gelir
 Sonsuz ve olağanüstü bir bira
 Köpüklene köpüklene biçimlendirir
 Soyunarak ağlayan bir kadını
 Acı bilincinde sonrasızlığın
 Ama bırakalım bırakalım bunları
 Yoldan piyade erleri geçiyor tahta bavullarıyla ve büyük
 yakalarıyla

Ve faytoncular görüyorum
 Yere basışlarındaki ağırlığı azaltmak için
 Tanrısal bıyıklarıyla durumlarını paraşütlendiren

Kars'tayım bu ne biçim Kars bir kenarda
 Pekala yalçınlık iddiasında bulunabilecek bir tepenin üstünde
 Kars kalesi yükseliyor
 Gökyüzünü Ankara kalesine göre daha soyut ve daha elverişli
 bir şekilde

Hırpalayan bu kale de olmasa
 N'olacak bakalım hırpalayan bu kale de olmasa
 Kuşkusuz artacak yalnızlığım sevgili çocuk
 Biliyorsun ben hangi şehirdeysem
 Yalnızlığın başkenti orası

Bir de yine sevgili çocuk
 Biliyorsun kişi tutkularıyla
 Yalnızlığını adlandırıyor o kadar

Arkada bir su devrile devrile akıyor
 Rastgele bir ağaca soruyorum
 Bir şey var sanki onu soruyorum
 Değil orda diyor belki biraz daha ilerde

Tanrı meleşini ağırlamaya çalışan
Ataerkil bir aile gözümü alıyor

Dedelerin yüzlerinde erozyon
Silip götürmüş bütün evetleri

Annelerinse ağızlarında hiyeroglif
Babalarinsa ağustoslar atasözleri

Amcalarinsa avdan boş dönüyor elleri
Teyzelerse elleriyle yargılıyor gök güzelliğini

Ablalarınsa boyunları soru işareti
Ağabeylerse utançlarından emrah

Sıralanmışlar su boylarına
Bıçakla soyuyorlar kelimeleri

Ya suya giden küçük kızlar

Onlar
Tıpkı o kuşlar gibi
Uçan daha bir süre
Sonra da vurulduktan

Bir mezarın doğurduğu iştahlı bir çocuktur Anadolu şiir

Ey şiir arayıcısı ey esrik kişi
Şu son dönemecini de aşınca gecenin
Doğacak gün artık gündüze ilişkin değil
Bu ağartı ancak yürekle karşılanabilir
Bütün iş orda işte, ordan usturuflu geçmesini bil
Tutsaksan ellerini sıvışır gibi zincirlerinden
Ve balyozla vursalar mısralarına

Soylu bir demir sesi yükselir
Soylu büyük ve mavi bir demir sesi

Ellerim egece yatusına çağrılmış
Ve

Telaşsız görünmeye çalışan bir Kafka gibi

Yüzüm giyotine abone (61,62,63,64)

MOLA

- Kartallar dolanıyor generalim
- Kartallar dolanır da dolanmaz da
Kaç tane vurmuştum Mütarekede
Ama düşman demeye dilim varmıyor
Zaten böyle durumlarda ve aşkta
Taşınacak silah değildir gurur

- Ölüyorum yüzbaşım ölüyorum
- Bana bak ben yüzbaşı değilim
Üstelik biraz sonra talim var
Dört rüzgârı biçen mitralyözlerin
Uçlarında gökyüzü mayalanıyor

- Çavuş pırpırların ne mavi
- Görünce kamaştı da ellerim
Şah İsmail'in üç sevgilisini
Gülizar, Gülperi, Arap Üzengi

- Asker su ver asker
- Ben asker değilim nişanlıyım (65)

ARKA GÜNEŞ

Yabansı sesiyle doldurup bardağımı
Boşaltır sonra belirsizliğe
- Elleri var ellerim gibi -

Çekip götürdüğü kadın

Getirip getirip rastlantının.

Kuşlar dal değiştirdikçe

Kıyıya uzanan düzlük

Kurtarır karnındaki arıyı

Yitirir uçlarını çatılar

Ay çakıllara bölünür

Bir daldır uykusuzluk

Sallanır sürekli gecede

Deniz seyrelir ayaklarında

Şehir kaçağı çocukların

Tükenir askerlerden kışla

Söner Kış sapar telefon

Unutur otomobiller.

Denize aralık çocukların

Yabansı sesiyle belirsizliğe

Boşaltır göğü dalgın dalgın

Sallanan ışıldaklar.

Kuşlar dal değiştirdikçe

Balıklar elbirliğiyle

Derindeki durumlarını

Savunurlar huni şeklinde

Bir kan salkımıdır şarkısı

Dağılır incelir belledikçe

Evlerle bacalarla karışık

Karaağaçların üstüne yükselir

Oradan yönetir korkuyu

O beyaz o erken o ilk

O yapışkan uğultu

Acının tekniğini öğretir

Dört Yön birbirini yokladıkça
 İki tanrı çeker arabasını
 Ölümün, dağlara doğru.
 Yaprak yaprak suçsuzluğunu
 Soyduğum serin bıldırcın
 Kuşlar dal değiştirdikçe
 Savunur kendini solgun,
 Aracısız bir ses gibi
 Sallanan aralık kadın
 Kuşlar dal değiştirdikçe
 Sokağı dönen gözleri
 Çalar çiniye çiniye

 Susunca bir ağaçtır
 Otağı sessizliğin,
 Loncaların bakır
 Konuşunca da
 Ve ay
 Devşirir ensesindeki
 İhlamur çiçeğini,
 Ay,
 Arka güneş. (66, 67)

İŞTE TAM BU SAATLERDE

İşte tam bu saatlerde bir yara gibidir su
 Yeni deşilmiş uçlarına sokakların, küçük uçlarında.
 Senin o güneş sarnıcı gözlerin
 Ölüm yası içindeki bir evde
 Olmaması gereken bir şey gibi, kırılan bir ayna gibi.
 Bu saatlerde.
 Çarmihini yanından eksik etmeyen bir İsa gibi

Merdiven taşıyan bir adam görüyoruz
 Sırtında on iki basamak taşıyan bir adam görüyoruz
 Bu adamı ne kadar çok seviyorum, bu kuşu ne kadar
 Sen ne seviyorsun sen zaten sevince
 Alınla ayıklarsın yeryüzünü,
 Çardaklar binaların ağızlarında
 Aşar gider kendi sınırlarını
 Köpekler gizli bir dağı havlar.

Bunlar iyidir diyorum bunlar senden haberli,
 Yoksa nerden bilecekler
 Karbon sınırlarında yaşayan balıklar
 Kovadan sızan hicret gününü,
 Peygamberin parmaklarına asıp paltolarını
 Nasıl girecekler tanrıevine
 Mucizesever müslümanlar,
 Ve On Binlerin Dönüşü sırasında
 Grek keçilerinin çiftleştiği
 Dağ yolları neyle donacak?
 Yine de sevişirken
 Kullandığımız her kelime
 Hırsızın devirdiği eşya.

Minibüslerle morarmış sokaklar
 Buğdayın parayla değişildiği
 Paranın ekmekle değişildiği
 Ekmeğin tütünle değişildiği
 Tütünün acıyla değişildiği
 Ve artık hiçbir şeyle değişilmediği acının.

O sokaklarda.
 Saatler yağmuru gösteriyor,

Bugün bu küçük salı günü
 Her şeyi eksik İstanbul'un, tepedekilerden başka
 Yalnız Galata
 Galata
 Gecenin bodrumlarında beslediği
 O tükenmez paslanmaz tutkusu
 Bir ağız mızıkası halinde
 Denize yediriyor yavaş yavaş (68, 69)

BİR KENTİN DIŞARDAN GÖRÜNÜŞÜ

Bütün bir gün derin suları kolladı şunun için
 Bir çoban mevsimini geçirmek için saçının billûrundan
 Üç kulesi altı şairi sayısız minareleri
 Ve yer yer uçuklamış kıyılarıyla
 Bu kent bütün bir gün. Hadi gidelim.

O senin bir türlü belleyemediğin
 Kuştur. Bir türkünün hallacında dağılmış
 Keçedir. Onu Doğuda nehirlerin kaynaklarına
 basıyorlar
 Balkondur. En bencil sarmaşığa çekilidir tetiği
 Lekedir. Eski Frikyâ üzümünden inansız menekşeden
 Taştır. Bizansın yıkılışını kibirle sürdürmektedir
 Çocuktur. Babasınıninkine benzer annesinin yüzü
 Çünkü mutlu İstanbul kadını alır erkeğinin yüzünü
 Çünkü daha dün dört tarafından çekiştirilmiş
 utancınla
 Şiirime güvenli bir barınak aramıştın
 İnce parmaklarıyla
 Aralamaya çalışırken kederini
 Sen yitip giden aşkta

Senin kahkahanın boğumunda

Söz temiz değil

İklim. Devrik tezgahı güneşin

Sokaklardan kadınsı bir seccade gibi akıyor iklim

Gözlerimiz bozuluyor kanımızın gürültüsünden

Kırmızılar bitişiyor hiçbir şey kesin değil

Tenteler gökyüzüne bir folklor kazandırıyor

Yeni yapıların kekemeliği ve akasya

Ve çınar. Yelesinin içinde tükenmiş bir aslan

Ve sütunlar başıbozuk devriyeleri

Ne kuşatmalar ne dostluklar pahasına

Büyük bir mutfak yaratmış bir imparatorluğun,

Yalnız sütunlar savunuyor serinliği

Saatler uzun günler kısa

Fenikelileşememek. Ben bu sözü söylüyorum

Bu sözü sana söylüyorum bir gün gerekir nasıl olsa

Serhas'ın askerlerine gümüş zincirlerle döğdürdüğü

Öbür ucuna da gittim ben bu suyun,

Buradan taa peygamberler kıyısına kadar

Büyük suları sadece karpuz soğutmada kullanıyorlar

Fatih Sultan Mehmed gemilerini karadan yürüttü ya

Deniz kaçkını bir ulusun çocuklarıyız biz o gün bugün

Toprakçıl bir çapadır Denizyollarının arması bile,

Ama dilimizde yine de en ürpertili kelime deniz

Yine de sokaklarda bir kanal eğilimi

Dondurmacılarda bir ikinci kaptan tavrı

Teneşirlerde bir tekne beğenisi

Bir kazazede takısı bulunur sarhoşların yüzlerinde

Yine de faizcinin sesindeki hasır

Yelken olmaya özeniyor

Şoför edebiyatına önsöz olarak geçse yeridir
 Yeni Cami'nin caddeye dadanmış dirsekleri
 Ve
 Bitişindeki gri gökkuşağının altından
 Agop'un ülkesine bir anda geçilir
 Orada işte orada

Kibrit bilekli kızların anahtar burunlu sekreterlerin
 Lastik mühürle para basanların eğeyle tabanca üretenlerin
 Cüzamlı işhanlarının çiçekbozuğu basımevlerinin
 Önlerinden dalgın dalgın yürüyorsun

Sen ki bu şehrin eski tutarsızlarındansın
 Kök bitkilerin heterogüllerin Çin yakılarının arasından
 Bir güz sonu duygusunu ancak bir kez duyulabilecek
 bir sığınma eğilimini
 Kuytulardan aldığın bir çiçek gibi yukarı semtlere
 doğru sürüklüyorsun

Sen ki
 Ayı Hugo'dan zararsız Mallarme'ye, kaçık Artaud'ya kadar
 Bir şeyler okudun biraz. İyi.
 İngilizlerden de saymayı öğrendin biraz. O da iyi.
 Ağzında bir tatil gevezeliği
 Alnında bir ayazma serinliği taşıyan
 Bir kadını sevdin çok. O belki daha da iyi.
 Ama ne yap biliyor musun?
 Şu eski adresini değiştir artık
 On yıldır bilgeliğini tüketti.

Saatler uzun, günler... (75, 76, 77)

KIŞNE KİRAZINI VE GÖÇ MEVSİM

Bir kadın canıma mercan sokuyor
 Dayamış ağzıma bir memesini;
 Bir tel uzayıp gidiyor saçından
 Damağına muhabbetle gömülmüş dişleri.
 Bir mıknatıs tutkusunda ufuk

Acıyoncam, çocuğum, bozkır çiçeği,
 Bak şehla parmaklarının arasında
 Şaşıyor akrep eski trafiğini.

Bir kan halkasından geçiyor ısınarak
 Boğazımdan dökülen sevda sözleri,

Güzel olan her şeye sinmiş o kederden
 Özür mü zafer sesi mi teşekkürler mi?

Ben bir yük vagonunda açtım gözlerimi,
 Firavun'un ekinlerini yöneten Yusuf da

Arkadan yırtılmış gömleğiyle
 Kanatları dökülmüş kuşa benzerdi.

Muhammed dermiş ki hediyeler veriniz.
 Cinsel tarafı düşün hediyelerdeki
 Beş duyunun birliğini görmek istersen
 Yaklaştır şurama usulca bas hançerini.

Sonra su içtik ve uyuduk
 Uzakta duru kurtlar, çakal lekeleri,
 Dilsiz olandan karşılanmaz olana
 Çözüldü damar damar doğanın belleği.

Gündoğusu ensekökümüz sırtımız

Açlıkla aşkın sarsılmaz köşebendi
 Ve sonra günbatıdan - nasıl anlatsam
 Bir küçük yusufçuk geldi.

İkili, diyordu bir ses, ikili olsun; ikişer ikişer yan yana getirdik sevdiğimiz adları: Hasan ile Hüseyin'i, Üsküdar ile Kadıköy'ü, Nazım ile Hikmet'i, Harp ve Sulh ile Kelile ve Dimne'yi, Kızılırmak ve Yeşilırmak'ı, Oğlak ve Yengeç'i, Adilcevaz'daki usta ile Stradivariyüs'ü, baston yapar bu usta; yaptığı bastonlar uğultulu ve serindir, ardıç kokulu ve ezgilidir değme kemanlar gibi; ve çok beğenilmiştir; ben o yıllarda... Adilcevaz'ın nüfusu sekiz yüz doksan dördtür (kaymakamla birlikte); tanrıları bile yoktur, öyle yoksuldur ki insanları, delikanlılar çakmaktaşıyla traş olur, yüksek tütün içer ermişler; bir mıknaatıs tutkusundadır ufuk; uçurumlar tazeliğini yitirmemiştir; Ferit ile Tanyeri'yi; yakışıklı Süphan ile gizemli Ağrı'yı; dört mevsim ile 365 günü; Karaköse'deki boynu karışık tülü atlarla bunların sessiz binicilerini; bohçacı Adapazarı ile izlenimci Bursa'yı; 1847 ile 1916'yı; Zakkumun verdiği deli bal ile batı bağlarının lepiska bilgeliğini; muhacir nehirler ile kurumuş sukentlerini. Konuşsun diyor...

Konuşsun diyor bir ses
 Konuşsun ve yağsın ve terlesin ve yansın
 Konuş akkavakkızı dereden tepeden
 Yağmursa da karsa da yağ içindekini
 Düzmece töreler arasından
 Dağların büyük uğultusuna doğru
 Terle iligindeki o en eski, o en etkin,
 O en uyarıcı zambak vahşetini

Ve sen, kıyı, yan! Alart çevremizi.

Kent,
 Kibar ve fahişe sıfatlarla
 Kus barsaklarında tembelleştirdiğin ilkeyi.
 Ve öteden gelen sarı tef sesi
 İşte onbir taze başak dizdik bir sapa
 Kargışla bizi.

Gözlerim. Gözlerim yanıyor.

Kışne kirazını ve göç, mevsim. (81, 82, 83)

BENİ ÖP SONRA DOĞUR BENİM

Şimdi

utançtır tanelenen

sarışın çocukların başaklarında.

Ovadan

gözü bağlı bir leylak kokusu ovadan

çeviriyor o küçücük güneşimizi.

Taşarak evlerden taraçalardan

gelip sesime yerleşiyor.

Sesimin esnek baldıranı

sesimin alaca baldıranı.

Ve kuşlara doğru

fildişi: rüzgarın tavrı.

Dağ: güneş iskeleti.

Tahta heykeller arasında

denizin yavrusu kocaman.

Kan görüyorum taş görüyorum

bütün heykeller arasında

karabasan ılık acemi

- uykusuzluğun sütü inciri -

kovanlara sızıyor.

Annem çok küçükken öldü
beni öp, sonra doğur beni. (84)

SIMSICAK ÇOK YAKIN KİRLİ

Damakta serçe gibi seken bir şarap şimdi
Ustamın üzümüne attığı enfes düğüm;
Ve gözetimi altında çarkıfeleklerin
Uzak buzulların soluğuna yatırılmış
Binlerce saptan çekilen şu narin rakı
Kumaşı çürütüyor lacivert-beyaz hışmıyla,
Nicedir içimde taşımakta olduğum
Uçuk Minerva'ya göktaşları gönderiyor;
Bir çözülme dilimde sulardan yıldızlardan,
Diyorum; nerede olursa olsun
Bir ısırganı bile koynuna alıp yatabilir insan,
Bu lebi deryanın,
Bu gelinciklerin,
Bu işin ve eylemin,
Bu hayatın, ölülerin ve kahramanların,
Reçinenin ve kök bitkilerin,
Amberin ve keman telinin,
Kokuların ve tüylerin,
Boğucu yapağının,
Bu gündüzlük taslayan,
Bu şakayıklarla yumuşamış,
Yine de gücü eksilmemiş,
Bu seslerle değil
Kelimelerle saptırılmış,
Bu çiçek tozlarıyla
Işığın tutkusuyla karılmış
Çamurun ortalık yerinde
Bu gök talaşıyla tıkabasa

Bu bir ilk ayinin hüznünü ve çoskusunu,
 Kabil'in genç sığırını, öbürünün başağını
 Bir ateşin içinden geçiren
 Bu ince duman
 Tanrım! Tanrım!
 Neler öğrenmiyor ki çetrefil güz

Deneysiz bahardan,
 Yabancı, diyorum birden, yabancı
 Sevgili arkadaşım
 Şimdi ben burdayım ya
 Olmayabilirim az sonra
 Her şeyi yüzüstü bırakabilirim
 Bırakabilir miyim dersin
 Bırakabilirsin
 Sarışındır benim yabancı
 İstesem İngiliz diyebilirim ona
 Sarışındır
 Saçları ikindiyle kırılmıştır
 Esmerdir
 Kuşluk vaktini bir sancı gibi sokar göğsüne
 Ağzının şafağında volkan gülleri
 İstesem arap diyebilirim
 Ve kumraldır
 Ben istesemde istemesem de
 Derin mırıltısı içinde teninin
 İki çığlık halinde yükselir memeleri

 Bacaklarının daraçısında
 Bir yumak
 Bir kırlangıç yuvası

 Bir söğüt yaprağı susuz ve erkenci
 Bir mermi yatağı derin ve pusuda

Bir saat kapağı tık diye açılır
 Bir tünek dalgın güvercinler için
 Yabancım diyorum ona
 Geriye kalan bütün kelimeleri de
 Kamulaştırıyorum böylece,

Hadi sevgilim
 Bir yudum süt koy yuvaya

Ve iç içe iki hilal
 Sımsıcak, çok yakın, kirli

Unutma ki
 İnsanlarımız gibi aşkımız da

Kazılarla bulacak kendi güneşini
 Vakit ilerliyor Anadolu güneşi
 Pelepones güneşi olacak az sonra
 Boşa dönen bir çıkırık uzakta
 Avcumda Belkıs'ın delik incisi (85, 86, 87)

YIRTILAN İPEK SESİYLE

Bir süstür kaba abanoz, kalkılır fildişiyle. Odu ocağı harlı tutar,
 evi barkı şenlendirir. Ve bir ilaçtır, taşla demir arasında günlerce
 dövülmüş. Balkıyıp duran bir dermandır yaranla birlikte

Yırtılan ipek sesiyle;

Çakırpençe hekimler tarafından en eski bahnamelere düşülmüş
 bir beğençe gibidir.

Yırtılan ipek sesiyle;

Serin ve rahat ateşini düşün İbrahim'in. Niçin serin? Niçin rahat? Onu düşün. İşte

İbrahim'in ateşi gibidir. Cilasını gitmiş gümüşü parlatır. İyi gelir sayrılıklara: inme, hummalar, bayılma, gasyan, hatta ölüme

Yırtılan ipek sesiyle;

Güneşle birlikte bahçelerde mavi gözlü bir aslan dolaşır

Yırtılan ipek sesiyle;

Mavi gözlü bir aslan, esrik bir aslan. Zurayk dediler adına. Mısır'da. Tolonoğulları zamanında. Sevgili yabancı, aslanları düşünerek bir şeyin yeni farkına varmalısın; insan sevişirken bütün çağlarda birden oluyor; geçmiş çağların hepsini birden yaşıyor bugünle birlikte. Ve bu gerçekten böyle oluyor. Bu bakımdan bir erginliktir sevişmek

Yırtılan ipek sesiyle;

Ya gelecek zamanlar? Diyorsun. Sevgili yabancı, bir erginliktir aşk. Ne var ki mutluluğun kendisi değildir. Yine de en büyük kanıtıdır onun. İnsanın aslan kanıtıdır, güneş kanıtıdır aşk

Yırtılan ipek sesiyle;

Çin'de aslan yoktu eskiden. Marco Polo seyahatnamesindeki aslanların hepsini kaplan olarak düzeltmen gerekir. Bu yüzden aslan kelimesi bin kere geçer Çince'de. Ejderha kelimesi geçer onun yerine, sayısız geçer

Yırtılan ipek sesiyle;

Dilimizde sekiz kere geçer aslan: arslan, arıslan, asılan,

arstan, arıstan, arsil, aslan. Güneş de geçer bir o kadar

Yırtılan ipek sesiyle;

Sevgilim Hacer'in bedeninden kesilen et parçası bütün
göksuyunu dolaşır. Senin bedeninden et kesilmez. Ama kesilse,
mevsimin bir parçası olur.

Yırtılan ipek sesiyle;

Ekinim kalın yerdedir
Ekinim yufka yerde

Yırtılan ipek sesiyle;

Çarşılardan
Erkek bakır
Dişi bakır

Yırtılan ipek sesiyle. (88, 89)

BURKULMUŞ ALTIN HALİ GÜNEŞİN

S yırtılan ipek sesiyle;

Bir çocuksun sen, bedeviler gibi ezberindeki şiirlerle bulmak
zorundasın çölde yitirdiğin yolu; yeryüzü şenliğinin azımsanamaz
bir parçasıdır yaktığın ateş, kıvrıldığı dönemeç, açtığın şemsiye, kucakladığın yaşlı ağaç; iyi
bir çocuksun; tuhaf çocuksun; ağzını burnunu tıkasalar gözlerinle soluk alırsın;

gözlerini bağlamaya kalksalar el ve ayak tırnaklarınla; kalsiyum ve kalker destekler seni,
yeraltı suları destekler seni

yırtılan ipek sesiyle;

Bütün evler boşaltılmış, herkes dışarı dökülmüş; taşıtlar adam
almıyor, sinemalar tıklım tıklım, sokaklarda insan başlarından

bir nehir; meydanlarda insani tabaka görülmemiş bir çiçeğin
taç yaprakları gibi

yırtılan ipek sesiyle;

Sen ve seninkiler ovalarda değil, denizlerde değil, durgun ve
çalkantısız ve bulanık ve ılık göllerin dibinde büyüdünüz, sıkış
sıkış, en yalın, en ilkel, birbirinizi yiyerek. Arada sırada
güvercin kanadı bir aydınlıkla taranıyordu bakışlarınız, o kadar. Bu yüzden seni başarı
hanesine yazmıştır mavi oksijen; desteklemiştir seni

yırtılan ipek sesiyle;

şimdi hınçla ve karışık düşüncelerle üflenmiş camdan burkulmuş
altın halini görüyorsun güneşin

yırtılan ipek sesiyle;

bir arkadaşın vardı ki neşeliydi el ilanları kadar
ve gözlerinde küçük bir çayır sesi; biri de vardı ki on yıl kadar önce Yenikapı'dan kesilmiş
odun yığınları arasından geçerken ne gelirse söylerdi ağzına her şeyi öperdi;

hep alçak sesle konuşan biri de vardı ki kederini soylu kılmak için yüreğindeki kurşun
yarasına aşıktandır derdi

yırtılan ipek sesiyle;

Biri de vardı ki
operetlerde harcadı seni

Yeraltı suları bir sebzelikten geçer gibi tatla geçiyor cesetler
arasından; alaca bir çabayla maden damarları arasından; boğazlanmış hazine şehirlerinden;
akasyaların, başı-bağlı söğütlerin, telaşlı katırtırnakların, mis keçilerinin, ağırlıklı merinosların
altından.

Serinliğim duyurmayın anama. Hep 'ateş, tutuş, yan' diye bildi bizi; karışmasın aklı fikri.
'Diyordu peder'

yırtılan ipek sesiyle;

ve şehir. Ve Galata Kulesi (1514 yılında Bizanslılar zamanında
şapkası uçmuştu, 1967'de Türkler tarafından sünnet edildi) , binalarını çevresinde

toplamış, yaklaşmakta olan bir fırtınaya rahatça göğüs germenin yollarını arıyor, görüşmeler
yapıyor: kavminin başında, ve en önde, Cehennem kapısını çalmaya hazırlanan Firavun gibi

yırtılan ipek sesiyle;

evet, işte tıpkı öyle,
Zurayk destekler seni

Evet sevgilim, vücutlarımızın arasında binbir titizlikle kurduğumuz berzah, coğrafya anlamından taşmakta ve mimari bir olanak halinde uzanmakta şimdi yarının çocuklarına,

yırtılan ipek sesiyle. (90, 91, 92)en bir çocuksun, annen sinirden bir de sevinçten doğurdu seni

YÜREĞİN YABAN ARGOSU

Bir çocuktun sen

Bir çocuktun sen, bir bardak duruyordu eşikte

Dolu bir bardak duruyordu eşikte.

O zamanlar sen daha neydin ki, Annen Alucra'nın gizli su kürelerinden geçirdi seni; At arabalarıyla ve büyük bir kalabalıkla gidilen baş döndürücü mavi su kürelerinden. Neden sonra aldın o bardağı...

O yüzyıl beklemiş sütü;çırpınarak tülbentten süzölmeye uğraşan o koyu, o beyaz o rahatsız sübyeyi içtin elinden., Onun süreğen elinden.Annen miydi?

Kesik saç ve açık ensesi miydi teyzenin?

İçtin elinden. Kar mı yağacaktı artık?

Birdenbire açıldı yüzün

Birdenbire keskin karanfil kokusu kanıtılmış merakın

Birdenbire tırkazından kurtulmuş kan sıcaklığı

Birdenbire farkına varılması bu gecede dün geceki gibi sallanan bir fenerin

Birdenbire donması yasaların donan bir ışık gibi

Birdenbire esnek bir sanayide toplanmış bütün bir çağın ağırlığı

Birdenbire tündengelemeye başlayan bir gromofon çiçeği

günlerce tümevarıp da

Birdenbire karnından boşalmaya başlayan su, iskeleye
 yanaşmak üzere olan vapurun
 Birdenbire gözden siliniveren iki ceylanbahri
 Birdenbire iki kuş biri senin kızkardeşinin sandığındaki
 kokunun renginde

Biri bir ilkokul öğretmenin köşeye atılmış geceliğinden
 Birbirine yapışık iki kuş çılgın bir sevinçle
 Birdenbire bir çılgılık,
 Yakından, en yakından:
 Gör bizi dünya, görsene bizi!

Bir çocuktun sen parıltılar yaratacaktın düzensizliğinden
 Bunun için belki de
 Masmavi bir örtü gibi bırakarak gölgeni
 Geçtin resim çeken söğütlerin içinden
 Bir yalvaç ılıkılığı içindeki ıhlamurları
 Geçirdin bakışlarının eziklerinden
 Ve aktı durdu
 O ilk
 O baş döndürücü
 O cahil su
 Şiirdi bir çeşit:
 Yüreğin yaban argosu
 Bir çeşit dostluktu
 Duyardı
 Çakılın içinde
 Damla damla gelişen
 Bir udu. (93, 94)

YUNUS KI SÜT DIŞLARIYLA TÜRKÇENİN

Yunus ki sütdişleriyle Türkçenin

Ne güzel biçmişti gök ekinini,
 Düşman müşman girmeden araya
 Dolanıp bütün yukarı illeri
 Toz duman içinde yollar boyunca
 Canından sızdırmıştı şiiri;
 Vasef-ı Hal'inde öyle esrikti
 Acı dirliği Aşık Paşa'nın,
 Günlük gibi havayı doldururdu.
 Sevginin ve kimyanın öğretisi;
 Bursa 'da otlar ağaçlar arasında
 Kim yazdı günün aydınlığın
 O diri o insan yüzlü beratını
 Başka kim yazdı Emir Sultan' dan
 Ve bakalım Balım Sultan Urum Abdallarından
 Baba dostlarıyla kadınlarla
 Birtakım ilişkilerden sıyrılarak
 Çıkarak karıkocalığın dükkanından
 Tuttu aynasında Kızıl Deli'yi;
 Yağmur altında sicim gibi
 Parasını serperken havuzlara
 Aşık Garip unutmuştu kendini
 Aklını fikrini takıp Mecnun'a,
 Oralarda sevgili bir küfür gibi
 Son yükselişi gibi bir sesin
 Demirin taşın yergisiyle dolu
 O çimenleri yeşerten nârâ
 O dalga dalga yayılan
 Anamın içi gibi ovalara,
 Ve indi mi birden bire inen
 Sımsıcak bir şafak gibi dağlara,
 Sütbeyaz Ayvaz Kankırmızı Köroğlu;
 Sen ki şu kısacık hayatında
 Sevdin ve yaşadın kelimeleri

Bir gün bile düşürmedin kalbinden
 Yarana bastığın büyülu deyimi
 Niye mi koşarsın böyle ufka doğru
 Pir Sultan mı ısmarladı seni
 Kızılırmaktan öte Sivas'a doğru
 Yeryüzü gökyüzü ve sabah vakti
 Bilece uçarsınız hastanız ulu
 Alnında göğsünde parmak uçlarında
 Kan pıhtısının ısrarlı bakışı
 Siyaset meydanı hıncahınç dolu,
 Ustamın gözlerindeki son damla mavi
 Takılıp kalmış kirpiklerine,
 Perçemi uysalca dolanmış darağacına;
 Uzakta kavaklar kuşku sorulu
 Bir tambur dehşeti sazında
 Hazırlar kaderini Kadı Burhanettin'in
 Olsa da bir gün Sivas 'a sultan
 Fıskıracaktır kanı bir tuyuğ gibi
 Azeri ağzıyla koçlara devran
 Bir tuyuğ gibi elemsiz bir fıskıye gibi
 Başı omuzundan kaydığı zaman;
 Sen ki gözlerinle görmüştün 57'de
 Babanın parçalanmış beynini
 Kağıt bir paketle koydular mezara
 İstesen belki elleyebilirdin de
 Ama ağlamak haramdı sana
 O günler istesen de istemesen de
 Boğazında buruldu kaldı Türkçe
 Mevsimlerin tülüne sarılı halde
 Yıllarca dinlendirdin acını
 Utandın ondan korktun bir bakıma
 Sakladın geleninden gideninden;
 Ve sen daha nice raslantılarla

Nice suçsuzun başında bulundun ki
 Göğe urmak ister gözbebekleri
 Nice şair nice duyarlık elçisi
 Zehir Kazak zıkkım Gedayi
 Bir buğday yüzlü zülfü doşaşığın
 Özlemiyle karmış doğanın buyruğunu
 Kütüğü nakıştan beter olmuş
 Nar çiçeği Karacaoğlan: ;
 Yaz kış yapraklı Dertli Boran;
 Ezilmişin tutanakçısı Kabasakal;
 Dördüncü Murad'ın çılgınlığıyla
 Yeniçeri bedenine nişanlar vuran
 Seyrek asker Kayıkçı Kul Mustafa;
 İşgal acılarından mavi bir lirizm çıkaran
 Maliyeci şairlerin ilki Bayburt'lu Zihni;
 Ve sürgün şairlerin ne ilki ne de sonuncusu
 Yiğit ve açık Türkmen: Dadaloğlu;
 Kamu kuşların yedi bin yıl
 Tam bir danışmendlik içre uçuğu
 Ve gülün tek bir solukta
 Köy köy dağılıp kahverengide
 Kent kent kırmızıda toplandığı Gülşehri;
 Kim bu Gülşehri öksüz Emrah kim?
 Şems Banu ne olacak Kışverkişan nere kalesi?
 Ya ulu Cami'in ünlü romancısı
 Yalvaçlara kimlik kağıdı dağıtan
 Çekidüzeni unutulmaz Süleyman Çelebi?
 Sen işte bunlarla bildin Türkçeyi
 Bunlarla
 Gelen giden obayı sevdi. (95, 96, 97)

KAN VAR BÜTÜN KELİMELERİN ALTINDA

Posta arabalarından söz et bana
 Kan var bütün kelimelerin altında
 Ezop'un şu lanetli dilinden söz et
 Kan var bütün kelimelerin altında
 Umulmadık bir gün olabilir bugün
 Aslan kardeşçe uzanabilir kayalıklara
 Bir çay şöyle yağmurların kokusunda
 Kan var bütün kelimelerin altında
 İşte durup dururken surda
 Bir yelpaze gibi açıldı sesin
 Güzün en gürültülü kanadında
 Göğün en ince dalında

Kan var bütün kelimelerin altında
 Umulmadık bir gün olabilir bugün
 Bir çeşme gibi akabilir cumartesi
 Çılgınlığındaki sessiz harfler
 Dün gecenin ağırlığıdır damarlarında
 Ne güzel konuşur sokak satıcıları
 Fötr şapkalarıyla ne kalabalıktırlar
 Ve çiçekçi kızların göğüsleri
 Daha suçsuzdur kırlangıç yumurtasından
 Kan var bütün kelimelerin altında
 Yaprığını dökecek ağaç yok burda
 Ama ışık sökebilir olanca renklerini

Sürekli işbaşındadır belleğin
 Tanık şairler arasında
 Oyuncu arkadaşlar arasında

Yolculuk bir kafiye arayabilir
 Atının kuyruğundaki düğümde

Ölüm bir kafiye arayabilir
Ak gömleğinde

Yol bir kafiye arar ve bulur
Dönemeçlerin benzerliğinde
Kan var bütün kelimelerin altında
Bir gül al eline sözgelimi
Kan var bütün kelimelerin altında
Beş dakika tut bir aynanın önünde

Kan var bütün kelimelerin altında
Sonra kes o aynadan bir tutam
Beyaz bir tülbent içinde
Koy iç cebine
Bütün bir ömür kokar o ayna
Kan var bütün kelimelerin altında
İşte o kandır senin gülüşün
Sızmıştır hayatın derinlerine
Siyahdır orda kırmızıdır
Daldan dala atlar
Sever çocuklara anlatılan masalları
Ama iş savunmaya gelince
Yalnız alevi savurur
Ve güneşin solmaz çekirdeğini
Yalnız doruklarda

Umulmadık bir gün olabilir bugün
Kan var bütün kelimelerin altında (98, 99)

VAKİT VAR DAHA

Elif Lam Mim. Yirmi üç haziran dokuz yüz altmış yedi
Bulanık atmosferin içinde gözlerim sımsıcak;
Yeldeğirmeni'nden denize sarpa sararak inen bir sokakta.

Vakit tamamdır diyorum. Ve sokağın sesi

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Bir kilise tadı taşıyor Dolmabahçe camiinin pencereleri
Uzaktan bakmak şartıyla ve aydınlık oluşunu saymazsak;
Ve denizin gişesinde oturan kısa boylu saat kulesi
Yakasının içine kaydırılmış hafifçe basınç-ölçerini

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Mermerin memelerinden hafifçe hafifçe damlıyor mavi
İlk mavi, doğru mavi, çayır çimen bilgisi
Cücükleniyor orda hemen ılık menekşesi Şems'in
Çalgıcısını da yanında gezdirirdi Konya'da Şems ki

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Bir koku gibi dururdu parmağı yüzüğünün içinde

Gerindikçe bütün Doğuya yayardı bedenini,
Sağlığından çerçeveler yaratır Kelime Hatun
Uzun uzun duyardı gözlerine çekilmiş mili

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Evlerden çadırlardan toplananlar bini buldukça
Padişahın önünde törenle uçuruldu kelleleri.
Geceyi bir dert gibi geride bırakan Yahudiye

Gündüz de tırnaklı hayvanların eti haram edildi

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Genç Osman annesinin rahmini çekip üstüne

Adı burgaçlara yazılsın diye bekledi.

Ve Sinan düdenlerde olsun diye ölümü

Kurduğu her yapının temelini suya indirdi

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Düşmanına ilerlerken tuhafça gülerdi

Köroğlu'nun sırtında üst üste dokuz dombay derisi.

Ve kaçarken yılan sokmuş orman perisi

Gözleriyle izlerdi sessizce erkeğini

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Deve, devenin üstünde tabut, biri çekiyor deveyi

Üçü de Ali: deve, deveyi çeken ve tabutun içindeki,

Çılgın gibi koşuyorum köylerden şehirlere

Başını kayalara vura vura ilerleyen bir insan seli

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Hafif kanlı Chevrolet'ler, hırslı Pontiac'lar, kıranta Buick'ler

Gürültüyle akıp gidiyor General Motors'un enikleri;

Ve ağır kışlı, geniş çeneli, soluklu arabaları Ford'un;

Ve ağaçlar görüyor, gözlüklü, iri kıyım Chrysler ailesini

Diyor ki değil daha

Vakit var daha

Sokak lambaları yerebatanlar yük kamyonları

Almadan edemeyeceğimiz bir selam gibi

Sırtlar arkalar talvekler duldalar öte yüzler

Ve kuyuya sarkıtılmış bir testinin dibi

Diyor ki değil daha

Vakit var daha (100, 101, 102)

ORTADOĞU

1

Anlat onu:

Laledir

Devesinin boynunda düğüm

Gecedir

Katırının gözünde sahtiyan

Sestir akar

Atının koşumlarında demir

Ve o dilenir

Sara taklidi yaparak

Nedir sandığa basılı bez

Aşevine giden işçiler

Neden ekmeklerini de yanlarında götürürler

Kimin gözleri tülbentle bağlı

Annesi bağladı hangi niyetle bağladı

Gömleği yastığının altında

Hiç giymeyecek o gömleği onu anlat
 Her kelime yeniden söylenmektedir
 Yeniden yeniden söylenmektedir
 Ve her kelimenin anlamı
 Başka olmaktadır bir öncekinden
 Bütün gereksiz anıtları yıkmaktadır
 Anıt söz anıtları yıkmaktadır
 Irmaklar ırmaklar
 Irmak sözü ırmakları çoğaltmaktadır
 Yeniden yeniden çoğaltmaktadır
 Bir kez daha söyle ırmak sözünü
 Suçüstü bastırmaktadır karanlıkları
 Buradan göz alabildiğine
 Donanmış tek bir ağaç görmeyeceksin
 Ama irili ufaklı göllerle gamzelenir toprak
 Anlat nasıl boşaltıldı o şehirler
 Kumla çamurla tılandı her biri

 Çirkin kuşları ağulu böcekleri besledi
 Sayda' yı Hatusas' ı Troya' yı
 Alfabe ihraç eden Fenike' yi
 Alfabe ithal eden Ankara' yı
 Birbirine girmiş yazıları
 Taşbasması merkezleri, savaş arabalarını
 İki nöbetçiye anlat
 Uygarlık kuzeye doğru çekilirken
 Akdeniz kıyılarına iki nöbetçi dikti
 Güneşi bir de şiiri

 İlk adımda ürperen çiçekleri
 İlk adımda çiçekler ürperir
 Bir çiçek adı : papatya
 Bir çiçek adı : leylak
 Bir çiçek adı : yaz çiçeği

Bir çiçek adı : kış çiçeği
 Bir çiçek adı : tanrım
 Hafiften hafiften seyriyor
 Serseri kurşunun hedefi

Buradan gözalabildiğine
 Tek ve seyrek göreceksin yağmuru

Ama her damla dopdoludur
 Ve her damlada
 Taşırın - damla onuru vardır
 Bunun için kördür şerbet
 Bunun için etoburdur petrol
 Bunun için öfkeli dir özsü

Morarıyor faltaşı (105, 106)

2.

Savaştan da kırıandan da olsa
 Veremle de sıtmayla da gelse
 Lacivert bir çingiraktır ölüm
 Patlar sarnıçların eski suyunda,
 Kapaklanmış bir at resmi çizer
 Havaleli çocukların kulaklarına.
 Ve avcıdır amansızdır coğrafya,
 Oyuklar halinde yitmişliğidir
 Yüzyılların bıraktığı iz taşta.
 Hangi taraftan esse rüzgar
 Zonklatır, sonra ortaya çıkarır
 Kayalıklara sıkışmış bir tarihi,
 Bir isyanı, bir dostluğu, bir yenilgiyi.
 Dönüştüğü şu muhteşem ortamda
 Erkek totemlerin kadınsı fetişlere
 Kilim sanrısının halı dalgınlığına,

Bil ki buradan göz alabildiğine
 Dağların gizemli şakaklarından
 Ovalara yaylalara bozkırlara çöllere
 Bölgenin bütün üvey topraklarına,

Bir değişim aracı olmuştur ayna;
 Altın öldürmüş, ipek yalan söylemiştir
 Kadı Burhanettin' in arkadaşlarını
 Mitridat' ın dostlarının sevgililerini
 Ağuya ve küçük tatlara alıştırmıştır;
 Tütüne, defineye, hayın okşayışına.

Savaşın vakti yoktur oysa
 Ve ancak yenilgi halinde
 Söz konusu olabilir geç kalma.
 Umudun kanayan cephesinde
 Bak yağmur yağıyor ana unsura
 Kuşlar iyice alçaktan uçuyor,
 Bir şey vardı hani
 Yitirdin ya da hiç olmadı sanıyordun

Oysa karışık bir anı gibi
 Seni uyurken öpmesi gibi babanın
 Bir ilkkar tomurcuğu gibi
 Geveze dualardan sıyrılmış
 Sürekli ve silik duruyor
 Bak o şey sinmiş şurana.
 Binlerce binlerce yer altı geçidine

Şırıldayarak aktı
 Son gölgeleri yakılanların,
 Ateşlenirken odun ayaklarında
 Ve her akşam göğün yorgun başı
 Usul usul düşerken omuzlarına

Sessizce ve hep birlikte aktı
 Büyük bir serinlik halinde
 Son gölgeleri onların
 Siyaset meydanlarından sehpalardan
 Kale kapılarındaki ince yazıtlardan
 Yanlış savaşlardan
 Büyük bir yıldız kalabalığına
 Sütündeki mavi damarlara koyunların
 -Mavi şaman damarlarına-
 Susuzluk ve işkence...
 Bunlarla yarattı efsanesini
 Bunlarla yarattı sorumlu Musa'yı
 Bunlarla yarattı iyi İsa'yı
 Bunlarla yarattı cesur Muhammed'i.

Anlat onu:

Erzurum' da
 Geçit vermez kaşlarının ardında
 Derindir karanlıktır ıssız gölgeleri

Konya' da
 Yüzünün herhangi bir yerine
 Bir kibir kırışığı çekmeyi ihmal etmez

İzmir' de
 Kavun karpuz sergileri arasında
 Kaşı dönmektedir

Kahire' de
 Tıkmıştır can kafesinin içine
 Tarihin büyük hayaletini

Kuveyt' te
 Sağ eliyle duaya dururken
 Sol eliyle kıcıını kaşımaktadır.

Telaviv' de
 Ona büyük bir türkü lazımdır
 Büyük bir felaket lazımdır ona

Ve her yerde
 Güneş gizlice onun için parlıyor
 Gece gizlice onun gecesidir

Her yerde
 Morarıyor
 Faltaşı. (107, 108, 109)

3.

Çiçek ki çiğniyorum ağzımda
 Zifaktan ve yastan

Havlıyor barut
 Sarartıyor gök kumaşını

Arkadaşım yirmi sekiz yaşında
 Elinde yapraklar tutuyor

Arkadaşım otuz yaşında
 Pamuğun kızlarını anlatıyor

Arkadaşım kırk yaşında
 Bütün elbiseleri üstünde

Bütün elbiselerim üstümde

Kandan ve kavaktan

Bir şey var adını biliyorum

Beyaz ateşin içinde

Barutun içinde dimdik

Beyaz ateşin içinde

Koparak eski evlerin

Çürümüş ve nemli kokusundan

Tuzun içinde

Biliyorum adını

Geveze dualardan sıyrılmış

Taptaze bir ses gibi

Arkadaşımın sesi gibi

Dünyanın ucu gibi

Sürekli bir mırıltı gibi

Yazdan yaz sokaklarından

Ey korucunun uzanamadığı

Çılgın salkım

Ey dönüşsüz olan

Yalnız açılan

Ve kapanmayan (110, 111)

4.

Zaman mı? Değil zaman.

Akan zaman değil mesafelerdir.

Güneşin çekici yukarda
 Suyun bıçağı aşağıda
 Krom alçakgönüllü, bakır utangaç.
 Ağaç: bir damla iki kıvılcım arasında.
 Rüzgar bilmiyor nereden eseceğini
 Sınırlar kesik.
 Yerleşme yerlerinde balkıma.

Biz kırıldık daha da kırılırız
 Ama katil de bilmiyor öldürdüğünü
 Hırsız da bilmiyor çaldığını
 Biz yeni bir hayatın acemileriyiz
 Bütün bildiklerimiz yeniden biçimleniyor
 Şiirimiz, aşkımız yeniden.
 Son kötü günleri yaşıyoruz belki
 İlk güzel günleri de yaşarız belki
 Kekre bir şey de var bu havada
 Geçmişle gelecek arasında
 Acıyla sevinç arasında
 Öfkeyle bağış arasında

Biz kırıldık daha da kırılırız
 Doğudan batıya bütün dünyada
 Ama kardeşin kardeşe vurduğu hançer
 İki ciğer arasında bağlantı kurar
 Büyür, bir gün, zenginleşir orada,
 Çünkü Ali'yi diriltten iksir de saklı
 Hasan'a sunulmuş ağı da,
 Granitin de olur bir okyanus diriliğı,

Nehirler daha uysal akar,

Bir çiçek nasıl açılıyorsa kendiliğinden
 Bir kuş nasıl uçuyorsa
 Öyle sever, çalışır insan,
 Kıraçlar çarptıkça dağlara
 Gül göçürür şafağından
 Doğanın altın şafağından
 İnsanın altın şafağından
 Tarihin altın şafağından

Bir kırıldık daha da kırılırız

Kimse dokunamaz bizim suçsuzluğumuza. (112, 113)

ÇAY BAHÇESİ

24 Mayıs cumartesi
 Burda bir çay bahçesinde
 Duvarlar kuşlarla dolu
 Bilsen öyle yorgunum ki
 Yalnız alnımı örtüyor uyku

İki çocuğuyla oturmuş
 Karşı masada bir anne,
 Beklediği tren saati
 Bir olanak arıyor kendine
 Gözlerine dolan beyaz çiçekte

24 Mayıs cumartesi

Şehir adları sayıyor küçük kız,
 Kendiyse belli
 Yalnız adıyla besleniyor

Öyle solgun ki

Rüzgar pıhtısı bir imbat

Kurşun akıtır gibi

Geçiriyor şehrin sokaklarından

Cüzamlı bir kıyının gözlerini. (117)

MARDİN

Kuşlarını salmıştır çatılar

Ve hasatçı bir gökyüzü ki

Eğilip üstüne düşecek kadar

Taştan ağzıyla öpmüştür seni

Kan revan içinde alnaçlar

Yazmak dostlara neye yarar

Elinde hançerden bir yelpaze

Uzakta genç ve lâcivert dağlar

Gözlerinin siyahı gitmiştir

Telgraf çiçekleri ve astımlı kamyonlar

Çiçeğe kesmiştir karabasan

Dönüşmüştür bir yurtsamaya

İşte gülgillerden armut

İşte baklagillerden akasya

Neye yarar yazmak dostlara

Ölümü doğrusu hiç düşünmedim

Ama düşündüm uzak kardeşlerimi

Hey bayan Erozyon budur dileğim

Bir gün parlatmak istersen beni

Göm beni ilkin bir güzel karart

Kılıç kalkan gürz ve at
 Tâ çocukluğumdan beri
 Ne buldumsa okudum
 Sonunda anladım ki
 Bir kitapta resim şart (118)

SAYIM

Ayışığında oturduk
 Bileğinden öptüm seni

Sonra ayakta öptüm
 Dudağından öptüm seni

Kapı aralığında öptüm
 Soluğundan öptüm seni

Bahçede çocuklar vardı
 Çocuğundan öptüm seni

Evime götürdüm yatağında
 Kasığından öptüm seni

Başka evlerde karşılaştık
 İliğinden öptüm seni

En sonunda caddelere çıkardım
 Kaynağından öptüm seni (119)

KURT

Köpek, diliyle içer suyu
Kurt, soluğuyla

Yüreğinin kokusunu taşır
Boynundaki kutup çiçeği
Öfkeli değil lacivert
Yırtıcı değil sıcak.

Kurt: büyük karbonun sesi
Karanlıktan çağlayarak
Atardamarıyla koşar,
Ulur gözlerinin arasıyla.

Kıt karınlı, iki mevsimli
Yazları kızıl kışları ak
Bir şimdiki zaman içinde
Belleğini örttükçe tipi
Unutuşun gri tipisi
Yorgun atların tarazlı tipisi
Ay tutulur gözlerinde
Kaçar ufuk
Bulanır gezegen.

Erzurum'da Horasan'da

Bütün kuzey yarıkürede
Çağlar boyunca kurt
Yekpare bir kemik halinde
Tek bir kurtta yaşadı
Sonra papağanlar geldi
Gözlüklü yılan Hint'ten geldi
Maymunlar Madagaskar'dan
Ornitorenk Avustralya'dan

Denizler büyüdü

Gece azaldı.

Kurt, soluğuyla içer suyu

Köpek, diliyle

Köpek: ılık profesyoneli

İpeğin, camın, korunun

Eti havayla dolu

Burnunda sinir, kışında peri

Bakkal, tefeci, orospu

Hayvan hikayesi düzenlerin

Ve tanrının koyunlarını

Güden çobanın dostu

Ödleriyle öten kuşlar gibi

Havlaya havlaya kirlenir

Düşen kulaklarıyla birlikte

Buruşur sevinci

Ama diktiler mi kurdun karşısına

Ağzı cehennemleşir.

Kurt altı yavru doğurur

Köpek olur bunlardan biri (120, 121)

KALIN ABDAL

ağıdı önce söylenen

sen nereye uçuyorsun,

ağıdı önce söylenen

ölüm korkusunu atar,

sen nereye uçuyorsun

boynu usul telli turna

Pir Sultan benim ağıdım
 ben de senin ağıdınım
 uzar gideriz bu yolda,
 sen nereye uçuyorsun
 gökyüzüne kana kana

benim söylendi ağıdım
 yazda kışta haziranda,
 ben hep zindanlarda yattım,
 en müşkülü daha sonra
 kendi kendim sürgün ettim,
 sen nereye gidiyorsun
 bir yerlere konmayana

silah çatuben askerler,
 neden silah çatıyorsun
 dostum dostum aslan dostum
 sen nereye uçuyorsun,
 Kerem Aslı'nın koynunda
 çiçeği hiç solmayana

biz ki Nâzım'dık dünyada
 rumelli kalın abdal
 uçan kuşa selam saldık
 sevdik oluklar boşaldık,
 cemi cümle bir sofrada
 muhannetlik kalmayana (122)

İKİ ŞEY

Silmeye çalışma yavrum
 lekeni gözyaşlarınla,

çünkü bitektir leke
 taşır görkemli düşlere
 mahvolmaz renklerini dehşetin
 karanlık yol açıp kendine
 en yalın suda bile
 bir uçurum özü tanır
 güvenli derbentlere,
 sıfatıdır ölüm
 kavrulan işçi arının
 azgın peteğinin içinde,
 sayıklasa da ağaç
 gövdesine kazılı adı
 sürecektir yaprağını
 bucurgatların sesine,
 ve ay soğutacaktır
 kıkırdağını
 uçarı, gergin tayların,
 silmeye çalışma yavrum
 bir bildiridir leke
 günden ve bedenden
 yüreğe ve kansere

Sivas'ta mı Malatya'da mı
 bir çocuk görmüştüm eskiden
 kaşları uzaklardan geliyor
 sımsıcak bitişiyordu alnında,
 dişlerinde boylamların serinliği,
 tam ben uyanıp
 bir iki çift söz
 söyleyecektim ki
 bir şey oldu birden
 nasıl oldu bilmiyorum
 bir anda

arpıtıverdi yeryüzünü
 bir kelime mi söylemişti?
 Bir Şeye dikkat mi etmişti?
 Sivas' ta mı Malatya' da mı baktım
 her yaprak sarartıyordu Şehri,

güz kanıtlarıyla işleyen bir kış
 düzlükleri tutmak üzereydi,
 baktım
 mekkareleri güneşin
 çekip götürüyordu patikalardan
 saçı sakalına karışmış dağlara
 ağır ağır bir ikindiydi.

İki Şey: aşk ve Şiir
 bunlar kuŐkuyla çiftleŐir
 bir Şey eksiktir sanki
 ve vakit vardır daha,
 ikircikler içinde
 sallamaz Eflatunu
 çünkü pazarlık
 biraz bilgi işidir,
 ığlık çünkü
 avurtlarından değıl
 iliklerinden kopar
 öksüz çocukların,
 Ferazdakın savunusu gibi

şeytansı, cesur,
 silmeye çalışma yavrum,
 iki şey: aşk ve şiir
 mutsuzlukla beslenir biri
 biri ona dönüşür

ikisi de
 düzeltilmez
 gelişir (123, 124)

YERALTı

Baba Mayakovski demişti ya
 Hani genç şairler için,
 İşte benim de o yıllarda

Bitmemiş hiçbir şiirim yoktu hemen hemen;
 Soluk soluğa yaklaşır rastlantı
 Yumurtlayıp giderdi avcuma.

İstanbul'daydım, kimi zaman da Ankara'da
 Evli kadınlardan açılmıştı bahtım
 Yani dalında sevmeye alışmıştım kadını;
 Bir süre de tatlı çışı gelmeye başlamış
 Öğrenci kızlar ardında sürttüm biraz, orda burda,
 Bugün bu huylarımın çoğunu bıraktım
 Tabii hepsini değil.

Bir de arkadaşım vardı: Hasan Basri
 Kimbilir nerde şimdi
 Bu hasan bahsi bir gün bir laf etmişti.
 Niçin olduğunu unuttum, önemli de değil.
 Bir küfür ki
 Paslı bir kilidin içinde

Yeşil bir kilidin
 Kirli bir kilidin
 Koç başlı bir kilidin
 Kuma batmış bir kilidin
 Yapışkan bir kilidin
 Nal söken bir kilidin
 Pelte bir kilidin
 Sarkaçlı bir kilidin
 Karmaşık bir kilidin
 Direği kurgan sorguçlu
 Gömü kakmalı
 Hınçla perçinli
 Dilinde gümüş yeğniligi
 Horozunda tilki gülücüğü
 Duyarlıksız bir öreke

 İşbirlikçi bir kampana
 Lekeli bir gezinti
 Altındış bir miğfer
 Bozuk bir kilidin
 Hakiki bir kilidin
 Kupon kesen bir kilidin
 Seçilen bir kilidin
 Bulanık bir kilidin
 Cevapsız bir kilidin
 Bilirkişi bir kilidin
 Bekaret kemeri bir kilidin
 Morarmış bir kilidin
 Ayaklı bir kilidin
 Tepeden tırnağa pusatlanmış
 Balyemez bir kilidin
 İpek filtreli
 Beyaz eldivenleriyle uyuşturucu

Bülbüliye sayaçlı
 Kölelik terleyen
 Aterleyen
 Yeminli bir kilidin
 Salt bir kilidin
 Göksel bir kilidin

İşte o küfür birdenbire,
 Anahtar yerine,
 Bir yaz gününü döndürdü
 Bir kilidin içinde;
 Gelip tıkanı boğazıma
 Arkadaşımın da boğazına
 O yaz günü

Sonra nasıl oldu bıraktık işi
 Yahu dedik var mı bunun ötesi
 Ne yaptık ki bozulmasından korkuyoruz!
 Hemen dışarı attık kendimizi

İki alev gibi yürüdük sokaklarda
 Ben mavi-kırmızı o kırmızı-mavi
 Adım başında sağımızda solumuzda
 Binalar yükseliyordu duman gibi. (125, 126, 127)

TÜRKÜ

Soruyorlar bir de nerdeyim
 Minibüs şarkılarında güllerdeyim
 Bilirim az buçuk ne istediğimi

Aykırı dalda açmışsa da çiçeğim

Doruklara tırmanıyor patika
Doyumsuz bir sarmaşık gibi,
İte kalka yürüyorum kalabalıkta
Sesim tanınmaz bir çocuk sesi

Yaram derine düşer gün günden
Avutmak tende çağa oturdu
Seyircidir ovanın büyüğü hekimi
Can tahtamda iştahlı bir çoban soluğu

Yakılar kavrulmuş kök bitkileri
Anlatmak uzun sürer şimdi
Sırlarını alıp gitti bir çocuk
Dönmesin geri dönmesin geri

Sırıla araladım sulardaki pisliği
Soruyorlar bir de nerdeyim
Belki de ölümcül bir sevinçteyim
Sesim tanınmaz bir çocuk sesi (128)

ÇEŞME, KÜÇÜK KIZ, OZAN VE ÖBÜRLERİ

Kaç yıldır akarım bilmem pazar yerini
Dinle ak bakışlı bir çeşme söylüyor
- Kaç yıldır akarım bilmem pazar yerini

Koparsınlar beni koparsınlar beni
Dinle Banaz'da küçük bir kız çocuk söylüyor
- Koparsınlar beni koparsınlar beni

Gün gelir anılar da değiştirir sözcükleri

Dinle babanın eski bir resmi söylüyor
 - Gün gelir anılar da değiştirir sözcüklerini

Bir kez olsun tatsaydınız kara mermeri
 Dinle kan söylüyor sevda söylüyor
 - Bir kez olsun tatsaydınız kara mermeri

Çözerdiniz bilişmenin al köpüklü dilini
 Dinle balgam söylüyor safra söylüyor
 - Çözerdiniz bilişmenin al köpüklü dilini

Üstümde üçbin yaprak yüzbin ipekböceği
 Dinle toprağa batık bir ören söylüyor
 - Üstümde üçbin yaprak yüzbin ipekböceği

Susuzluk bir şey değil Keban'ım delindi
 Dinle gündoğusundan bir ozan söylüyor
 - Susuzluk bir şey değil Keban'ım delindi

Çeşme, küçük kız, ozan ve öbürleri
 Dinle hepsi de aynı şeyi söylüyor
 - Çeşme, küçük kız, ozan ve öbürleri (129)

ONLAR İÇİN MİNİBÜS ŞARKISI

Eşyanın konumunu biçimini rengini almışlardır
 Koltuğa oturdular mı koltuğun boyuna eklenir boyları
 Pat pat pat diye gülerler bir motosiklet neşesiyle
 Ama zariftirler de bir bisiklet kazasında ölmeyi akıl edecek kadar,
 Patatesin ağaçtan mı koparıldığını tartışacak kadar naiftirler de,
 Hakçası bilmedikleri yoktur, bütün balık adlarını bilirler bir kere,
 Lunapark beğenisiyle düzenlenmiştir yatak odaları,
 Kadındırlar nişanlıları kendilerine ada falan armağan ederler
 Dardırlar da, söz aramızda, çekecek kullanarak işlemde bulunmak

gerekir,
 Bayramlarda trafik noktalarına gül lokumu kutuları bırakırlar,
 Ulusçudurlar bunun kanıtı olarak viskiyi kâseyle içerler
 Ama batılıdırlar da lahmacuna havyar sürecektedir,
 Hekimdirler güneş gözlüğüyle kürtaaj yaparlar başarılılar da
 Şapkaları güzel bir niyet gibidir, öfkeleri dört mevsim reklamı,
 Lirik değillerdir olmayı da istemezler zaten isteseler de olamazlar
 Ama hamarattırlar uyku hapları ve bir sürü zımbırtıyla ölümü
 magazinleştirecek kadar;
 Padişahtırlar ferman çıkarmışlardır: hareme patlıcan ve hıyar ancak kıyılarak
 sokulabilir;
 Sikke kesmişlerdir badem yaprağından ince kırağı tanesinden yeğni; Tecimendirler
 yüzyıllar boyunca karılarına hükümdarların
 sataşmasını ağırca bir vergi olarak kabullenmişlerdir.
 Düşünürdürler de ölülerin aile albümlerinden toplumbilim
 kuralları çıkaracak kadar,
 Dalgalı görürler her şeyi çiçek sayrılığını omuriliklerinde
 geçirmişlerdir;
 Efedirler, Nazilli`de Uzunçarşı onlarındır törenlere madalyalarla
 katılırlar
 Ama yük kamyonları Denizli`den geçerken plaka değiştirir
 Ve sakıngandırlar sokakta konuşurken sırtlarını duvara verecek
 kadar;
 Düğünlerinin provasını yapıyor sünnetlerinin de ölümünün de
 Kefenleri de kundakları gibi özenle hazırlanır ve aynı renktedir:

Kızlar için pembe-beyaz oğlanlar için beyaz-mavi

Dünya müzesinin en renkli portreleridirler

Tarihin sabıka kaydında fotoğrafları

Önden güleç ve edilgin yandan keskin ve firavun;

Dilenciler ve genelev kadınları üstüne sayısız özdeyiş yatar

kursaklarında,

İçlerindeki sevgi insanları atlayarak hayvanlara yönelmiştir
 Özellikle kedilere ve köpeklere karşı iyice duygusaldırlar
 iki gözleri iki çeşme,
 Öldürmemektir felsefeleri bir karıncayı bile, ama yaşatmayı
 bilmezler,
 Bönlükten korkarlar, gezgin köftecilerden adamakıllı korkarlar
 Fotoğrafın arabından ödleri kopar
 Öğretmenlerden de korkarlar nedense
 Ama elbet yerine göre gözüpektirler de
 Sigaralarını yüksek fırından yakacak kadar;
 Çince de demagoji olanağı var mıdır?
 Arpaçay ne ilçedir?
 Atçalı Kel Memet mi Manisalı Kör Bayram mı?
 Yarın mı öbürgün mü?
 Sorulardan korkarlar;
 Yine de yanıtları hazırdır her şeye:
 ...dığı gibi, ...mekle birlikte, ...na karşın;
 Olasılığa tanrı gibi taparlar da olağandan ödleri kopar,
 Doğuran atı güzel bulur
 Eski Anadolu-Bağdat demiryolu ortaklığının kitaplığında
 Ve bir takım belletenlerde adları geçer,
 Noterler tutar güncelerini,
 Yönetmendirler kurul başkanındırlar
 Japon feneri ya da uçurtma tadı taşıyan senetlerden
 Zamanaşımı süresi dolmadan tüyüp gider imzaları,
 Kimi sözler onlar için kullanılır: saygın, ünlü, şahane
 Kimi sözler onlar için de kullanılır
 Kimi sözler onlar için kullanılamaz

 Kimi sözlerin kullanılmaması doğrudur
 Kimi sözler hiç kullanılamaz
 Haşhaşla çalıştırırklar güzellik enstitülerini
 İşbilirlik konusunda yüce gönüllüdürler Svidrigaylov`luk taslarlar

Gerçekte su katılmadık birer Lujin`dirler
 Taşarondurlar,
 Yine de
 Göçmen kuşların durumu söz konusu olunca
 Bir yerlerinden birkaç Ahmet Cemil birden çıkarabilirler;
 Dibe çökerler devinim evrelerinde
 Durgun dönemlerdeyse kurbağa pislikleri gibi
 Yan yana omuz omuza bitişe bitişe
 Suyun yüzüne yükselirler
 Giderek renkleri koyulaşır
 Avukattırlar
 Günoğludurlar
 Nilüferleri kararta kararta
 Kalırlar orda. (130, 131, 132)

KAHVALTI

Yemek yemek üstüne ne düşünürsünüz bilmem
 Ama kahvaltının mutlulukla bir ilgisi olmalı (133)

TEKNOKRATLAR

Bütün mimarlar yüksek, mühendisler de
 Bir sen kaldın alçak mimar ey Sinan Usta! (134)

TEK YASAK

Özgürlüğün geldiği gün
 O gün ölmek yasak! (135)

SEVİŞ YOLCU

1.
 Gurbet yavrum garba düşmektir gurbet
 Çiçeklerden gelincik içinde Bünyamin sevgisi

2.

Yürüdün gittin eski kurganlar üstünden kent kent
Kulağında ama bir çömleğin kırılma sesi

3.

Barış demiştir ve güvercin tıkmışlardır boğazına
Bu yüzden edep kuralı gözetmez Anadolu ermişi

4.

Bu yüzden kimi zaman zordur ayırmak
Üstünü başını yırtmış ağıtların şiiri

5.

Bir dostluk hastalığı senin şiirin
Sümbül diye genzine bastırırsın akrebi

6.

Öyle durur bir kıyının serüveninde ceset
Odan öyle sevinçsiz yüzün öyle serin ki

7.

Yine de bir elinle kapıyı aralarken
Öbür elindeki titreme dünyanın anadili

8.

Merkezefendi'nin gizli barınağından
Bu açık hava kahvesine getirdiğin ne ki

9.

Bir kentin ortasındasın boyuna saatini kuruyorsun
O durursa hayatın da duracak sanki

10.

Evler eski bir uygarlığın dingin lağımları
Sokaklarsa çatışıyor temizliyor birbirini

11.

Anımsar mısın toros ekspresinden inmiştiniz
Biletlerinizden ibaretti ikinizin de kimliği

12.

Bahçelerden geç parklardan köprülerden geç git
 Aşklar da bakım istiyor öğrenemedim gitti
 13.

Seviş yolcu büyük sözler söyle ve hemen ayrıl
 Uçurumlar birleştirir yüksek tepeleri (136, 137)

DÜELLO

Bir düelloda
 Daha büyük bir şey vardır
 Ve daha acıdır bu
 Ölümden de ölüm korkusundan da

Bakarsın dün en güvendiğin kişi
 Karşı tarafın şahidi olmuş
 İşte acıdır bu da
 Ölümden de korkusundan da

Daha da acısı vardır ama
 O da sevdiğin kadının
 Karşı tarafı ziyaret etmesidir
 Bu bir nezaket ziyareti de olsa
 Düello gerçekleşmemiş de olsa
 Acıdır bu
 Ondan da ondan da

Daha da acısı
 Kılıcın elinde
 Alnında bir tutam güneş
 Kalakalıyorsun ortada (138)

DİKKAT ! OKUL VAR

Şanssız mıydık? haksızlık olur şimdi
 Düşünsene nasıl geçmiştik hızla
 Birleşen iki güvercinin arasından
 Hiç dokunmaksızın onlara

Bende tarçın sende ıhlamur kokusu
 Az mı dolandık Başkentin sokaklarında
 Ama işte şölenin kaçınılmaz acısı
 Bizim payımıza düştü sonunda

Aşkımız şimdi görklü bir hayatın
 Yabancaya berbat bir çevirisi
 Sen metinde üç beş satır atladın
 Ben geçmiş zamanda dondurdum fiilleri

Sen ki özenle katlanmış bir mendil gibiydin
 Düşünür müsün zaman zaman acaba
 Nelerle ödedik şu mevsimi
 Ve gün nasıl vuruyor topuklarımıza

Şanssızım diyemem ben kendi payıma
 Oluyor böyle şeyler ara sıra
 Sözgelimi okul kitaplarına girmez şiirim
 Bütün çocuklar anlar da (139)

DÖRT MEVSİM

Bahar mezarına gömsünler sizi
 Yapraklar gibi buluştunuzdu
 Kokular gibi seviştinizdi
 Bahar mezarına gömsünler sizi

Yaz mezarına gömsünler sizi

İlk kezmiş gibi buluştunuzdu
 Son kezmiş gibi seviştinizdi
 Yaz mezarına gömsünler sizi

Yaz mezarına gömsünler sizi
 Salkımlar gibi buluştunuzu
 Ağular gibi seviştinizdi
 Güz mezarına gömsünler sizi

Kış mezarına gömsünler sizi
 Sokaklar gibi buluştunuzdu
 Çarşılar gibi seviştinizdi
 Kış mezarına gömsünler sizi. (147)

BANKO

Biber ki yasa dışı önderidir sebzelerin:
 Şu sofrada ikimiz için de vur emri!
 Sözcükler alevler içinde nasıl da serin!
 Orta yerde durmuyor bir türlü yumru.

Bu akşamüstü üç şey doğruladı beni:
 Kulüp rakısının üstündeki resim, bir;
 Ortak arkadaşımız prens hayatı, iki;
 Üçüncüsünü sorma, bizimle ilgilidir.

Bekarlara ev vermiyorlar, doğru;
 Evlilere kız vermedikleri de doğru,
 Bu yüzden bir gün seni bırakırım ya,
 Tütünü bırakmak gibi bir şey olur bu.

Evet, gün geliyor bıkiyorum senden

Ama İstanbul'dan bıkmak gibi bir şey bu,

Git, istersen, cüzam kap bir yerlerden,
Görmek istersen, nicedir, tutkunluğumu.(148)

UÇURUMDA AÇAN

Aştın sen, kokundan bildim seni
Bir ahırın içinde gezdirilmiş gül kokusu
Taşıttan indin, sonra da karşıya geçtin
Elinde tuhaf bir çanta, saçında soku

Akıl almaz işleri şu zambakgillerin
Sokakta bir sövgü gibi akıp gittin
Gözlerin sonsuz uzun, sonsuz çekikti
Baksan uçtan uca Çin Seddi'ni görebilirdin

Yanındaki adam mutlaka kardeşindir
İstanbul öyle ağırbaşlı bir kent değildir
Aştın sen, gidişinden bildim seni
Neye yarar sağduyuyu aşmazsa şiir

Birbirinizi kucaklarken neye yarar
Kucaklamıyorsak eski, yeni sevgilileri
Diyorum çoğunca evli kadınlar
Bu yüzden ölü yıkayıcısıdırlar

Bilir misin acaba ne demiş tilki?
Kişi bir anda nasıl çarpılıverir
Kuliste yarasını saran bir soytarı gibi
Giderek nasıl anlaşılmaz olur sözleri

Ömer ki gölü balığı için değil

Kamışı için vergilendirdiydi
 Ama değnek vurulurken zavallı uğruya
 Yüzüne ve neresine değmesin derdi

Salam size büyük durumlar, doruk anlar
 Dağ görgüsü kazanır Ağrı'yı bir kez görse de kişi
 Marmara'dan yirmi yılda çıkaramayacağı gerçeği
 Okyanusu beş dakika seyretmekle kavrar

Belki de biraz geç rastladım sana
 Ama her şey geç gelmiyor mu yurdumuza
 1929 buhranı bile geç gelmemiş miydi
 Eksikliğe mi alışmışız, mutsuzluğa mı yoksa

Bir ahırın içinde gezdirilmiş gül kokusu
 Ağır uykusu aldatılmış olanın
 Ve aldatanın delik - deşik uykusu
 Taşıttan indin, sonra da karşıya geçtin

Divan, Nazım Hikmet, İkinci Yeni
 Kaç gündür adını düşünüyorum
 Ne demiş uçurumda açan çiçek
 Yurdumsun ey uçurum (149, 150)

ÜZERİNDEN SEVİŞMEK

Başkaları da var masa da
 İleri geri konuşuluyor

Ötedesin o adamın duldasında
 Gözkapaklarına bürünmüş adam

Eli her an omuzunda

Eğiliyor sigaramı yakıyor

Teşekkürler sigara dumanı

Sağolasın o adam !

Onunla gelmişin buraya

Yüzün yandan ve uzaklarda

Niçin sevmiyorsun duvar kağıtlarını

Hoş belki de seviyorsun

Herkes az buçuk sarhoş

Herkes bir şeyler söylüyor

Ama yalnız ikimizin sözcükleri

Sarmaşdolaş

Üzerinden sevişmek kadının

Sigaranın,Asya'nın,omuzların,

Üzerinden aile fotoğrafların

Eller nasıl duygandır nasıl yalın

İki ses, iki bakış, gelişir nasıl

Tek bir cümle gibi, sözlere karşın

Sivri topuklar nasıl ortasına

Gömülmüştür belleksiz halıların. (151)

İP

Odada

Neydi onlar, açmalık belki;

Camekânda neft, güherçile,

Belki de rum ateşi.

Yanıbaşımızda
bir su akardı eli serçeli,
sepetler tıklım tıklım havlu, bez;
öpüşlerle yeniden çizerdim seni.

Üstümüzde
Uzayıp giden çamaşır ipini
Kimi ben görürdüm, kimi sen;
O ipti işte aşkın yazı dili.

Dünyada
Bakışımıydı, çocuktaki bedenlerimiz;
Ezilir ezilirdi aralarında
Yağmurkuşugillerden biri. (153)

YAKIN

Güzelsin sevgilim,
Ama çok yakından! (154)

ÖZÜR

Sen akışkan dertli böcek
Çamaşırimda besleyici leke

Alınyazımın tek okunaklı yeri
Bıçkın sevinç kunt öfke

Küçük dilini yutmuş kırmızı soğan
Yücegönüllü akasya

Havı çekilmiş eteklik
Hafifçe karnı olan

Sen elisürencil

Öyle bir laf varsa işte o

Dün için özür dilerim

Şimdi çıktın işte Beşiktaş'tasın

Kim istemez mutlu olmayı

Mutsuzluğa da var mısın? (155)

STRİPTİZ

Kaç nota var

Do re mi fa sol la si

Onun da üstünde

O kadar giysi

Etekliği fa

Sütyeni sol

Papuçları la

Şapkası si

Sevmektedir onları

Kendi bedeni gibi

Usul usul giyinir

Sabahları evinde

İşte do, sonra sonra sırasıyla

re

mi

fa

sol

la

Sonunda da şapkası si

Püsküren bir çiçek gibi

Çıkar kapıdan

Gel ki geceleri sahnede
Müzik başlamaya görsün
Her şey hızlanır birden
Açılıp kapanmaya başlar
Burun delikleri

Hiç de uzakta olmayan
Bir piyano eşliğinde
Müthiş bir hışımla
Atı atıverir
Üstündekileri:
Alın size si
İşte la

sol

fa

mi

re

dooo! (156, 157)

VAR

Şu senin bulutsu sesin var ya
Uçtan uca tersyüz ediyor geceyi

Yataklar var konuşmak için
Öpüşmek için telefon kulübeleri

Güneşler var, yıldızlar, samanyolları,
Karpuzlar gümbür gümbür kapılarda.

Tanrılar sofrası amma karanlık
Yiyemem tek lokma yiyemem orda.

Şu senin tutkulu sesin var ya:

Ortak güzellik artı yara izi.

Tutar ellerinden kaldırırsın

Adı kötüye çıkmış tüm sözcükleri.

Yeni törenler gerek bize

Yeni törenler -kimi zaman en eski.

Dert etme, bütün dilleri içerir

Bitki konumu, küçükbaş hayvan sesi.

Şu senin dolayık sesin var ya

Dondurma yiyen gürbüz bir kız gibi müstehcen,

Balkon demirine dayalı bir arka kadar şakacı,

İlk doyumdaki gibi yeşil elma tadında.

Kimlik denetimi yaptıktan sonra

Resimli roman okuyan bir er gibi giderici.

Şu senin alçaktan sesin var ya

Pencereler var burnumun kemiğinde sızı,

Aşklar var unutulmamak için,

Boğulmak için ilk sevgili. (158)

KARNE

İlüm günleri gelirdi taraçalar

Uzatırdı mevsimölçerlerini

Tıkabasa yaprak arka pencere

İnsan iki kişiyi sevebilir mi?

Onunla aşkımız, o diyorum ona,
 Bir kez söylenmiş ve istense de
 Bir daha geri alınamaz
 Kırıcı sözler gibiydi

Tartışıp dururduk yollarda
 Hızla çevirirdi başını
 Çiçek aşısı gibi bakardı
 Seğirtir karşı kaldırıma

Ötekiyse nasıl incelikli
 Türkçe sığmazdı ağzına
 Bir ilçeyi sever gibi
 Yürürdü odalarda

Parmakları her yana döner
 Bir yetenek gibi geliyordu
 Dursuz duraksız güdülerime
 Bir şeyler katardı düşüncemsi

Birinin ısırtığı badem şekeri
 İç kaslarıyla uçar biri
 Yüz kez yırtılmıştır gömleğim
 Doksan dokuz kez de dikildi

Kısacası o yıllarda ben
 Hayatım karışık çantam gibi
 İki kişiyi birden severdim
 Karnemde sevinç bir aşk iki (159)

OTELLER HANLAR HAMAMLAR İÇİN SÜREKLİ ŞİİR

1

Şu günlerde içkiye düştüm, ondan mıdır bilmem,
 Daha çok seviyorum Cansever'i, Uyar'ı, Can Yücel'i

Bir de fethi Naci'yi, ve elbet Mustafa Kemal'i
 Ankara Ankara
 Bir kent değil burası, bir acenta dizisi,
 Bir işhanı, bir umumi mümessizlik belki,
 Büyük mağazalar, bahçeliğe özenen süpermarketler
 Tutulmamak üzere verilmiş bir söz gibi.
 Sahi kaçınıcı sanat oluyordu şu mimari?
 Birer önyargı gibi uzuyor çağdaş caminin minareleri.
 Opera: içine dikiş gereçleri doldurulmuş ağırlıksız bir
 keman kutusu,
 Osmanlı Bankası davul;
 Ve Emlak Kredi'yle başlayan camdan metalden bir melodika
 ordusu:
 Dol (An) kara bakır dol!

Biletim öldü;
 Gömleğim kirli.

Ek yapıların ana yapıları böyle ezip geçmesinde
 Yoksa ölümcül bir beğeni de mi gizli?
 Ne derdi buna Sadettin Köpek, Necmettin Pervane ne derdi?
 Tiren kuşları daha Eskişehir'den başlayarak
 Çarpa çarpa bedenlerini kara vagonlara
 Can boyasıyla çizer portresinin ilk çizgilerini.
 Evliya Çelebi'ye kenti gezdiren rehberin de
 Sesi yeraltından geliyordu ve kemiktendi elleri.

Bir kadın torbaya doldurulmuş gibi yürüyor
 Yine de, belli, içi içine sığmıyor.
 Büyük Millet Meclisi'ni hiç gözden kaçırmamakta
 O nereye giderse peşini bırakmayan Ankara Oteli:

İş Bankası da kendine özgü bir humour'la süzüyor

Şimdi biraz daha aşağıda kalmış Anıt-Kabir'i.

İşe bak, dün humour sözcüğü için Fransevi'yi açtıldım,
 "Şetaret" diyordu yanlış okumadımsa Şemsettin Sami:
 Ey şetaret bankası, artık gelmiş sayılırsın Çankaya'ya!

Ben öyle her şeye dikkat eden bir adam değilim,
 Ama biliyorum DÇM için Marmara Oteli'ne gideceğim
 Yakamda gizlilik rozeti, eh çobanılık da caba;
 Vergi iadesi için de Stad Otel var,
 Paraşüt kulesini yukardan görmüş olursun ayrıca.

Adını titizce saklayan bir sokak buldum
 Şimdi söyleyemem hangi alanın arkasında,
 Oradan geçerken hep seni düşünüyorum,
 Belki de oralarda bir yerdesin,
 Sen tavşan aralığı,
 Sen ağzımın tadı,

Bir buluş gibisin!

- Ağır ol Bay Düzyazı,
 Sen ancak uçağa binebilirsin! (163, 164)

2

Ankara Ankara.
 Ey iyi kalpli üvey ana! (165)

3

Biliyor musun başkentim nedense
 Birbirimizden çekiniyoruz ikimiz de,
 Sen yaslarına hiç yaslanmaz oldun
 Ben acılarıma yeterince.

Tek boynuzlu yapılar arasında

İki katlı ve gözlüklü bir hayirevi
 Dayandım ak bedenine öptüm öptüm
 Aşkım değilsen haber ver benzerimi!

Her şey öyle yeni ki burda
 Kolunu kaldırsan yarının folkloruna katkı
 Ama ben budalalıklarla doldurdum
 Yıllarca bütün boş sayfalarımı.

Şurda işte tam şu noktada Dede'nin
 İç çekişi Bach'ın soluk alışına karışıyordu,
 Bir kapıyı açtım ürktüm ve kapattım
 Bir milyon adam ayakta bira içiyordu.

Kim kimdik o gün, unuttum şimdi,
 Yalnız buz gibi bir odada oturduğumuz aklımda,
 Hani o arsız sonbahar küçücüğü
 Gözündeki arpacıkla ısıtmıştı hepimizi.

Sen temiz hava saklı su

Sen bayan Nihayet

Sen bir mevsimin sanat eki

Çeşmeler adın kokulu! (166)

4

Hoparlörlerinde halı ve mevlithan
 Gri gözlerinde zararsız kırlangıçlar,
 Alnaçlarının ardında kirli kan,
 Önüneyse temiz ve vurulandan akan.

Bugünün şarkısıdır ama yarın için

Çıkan her kurşun patlayan silahlardan,
 Katılaş dur yukarda katılaştığın kadar
 Artık bir özel ad oldun ey Duman!

Kooperatif evlerinin sözleri boğazlarında: Çimento!
 Alüminyum mırıldanıyor zorluyor güçsüz belleğini,
 Adakale Sokak'ta İlhan Berk'i görür gibi oluyorum
 Bir kentin tarihinde şairlerin ayak izleri

Şöyle mi derdi İlhan Berk:
 "Sevdiğim kadınlar yaşlandınız hepiniz
 Ama, inanın, yine de özlediğim sizlersiniz."

Salah Birsal bu dizeleri şöyle geliştirdi:

"İsterseniz İlk yazın gazinosuna
 Hep birlikte garson girebiliriz."

Aldı Cahit Sıtkı:

"Özgürlüğümün bir parçası oldun artık
 Hangi kuytuya düşsen hemen yapraklanırsın orda."

Cahit Külebi:

"O ozanlar var ya büyük ozanlar
 Biz yanarken çıkardığımız dumanlar."

Evet, Mehmed Kemal, Yılmaz Gruda, Orhan Veli,
 Şimdi hepsi dipte, hepsi birer yeraltı suyu gibi.
 Sevgilim bilemem sesimi duyuyor musun
 Bir gökkuşağıyla doldurmak istiyorum içini.

Ve Hasan Şimşek, Cahit Sıtkı'nın kasabalısı,

Ve içtiği rakı kadar bembeyaz Şahap Sıtkı ki
 Metin Altıok'a devredip masadaki yerini
 İnandırılmaz biçimde bu kentten gittiği.

Tam Ataç Sokak'tan Pazaryeri'ne dönüyorum ki
 Bir sürü giysiyi üst üste atmış omuzlarına
 Terzi çıraqları pat pat düşüyorlar ortaya
 Rengârenk kır çiçekleri gibi.

- Şair arkadaş,
 Bir derdin mi var
 Bir şeyler çıkarmak mı istiyorsun derdinden
 Ankara'ya gelmelisin. (167, 168)

5

Yakınoğlu'nun düpedüz İtalyancası: Farsça
 Yakınoğlu'nun zengin Fransızcası: Arapça

Yakınoğlu'nun duru İngilizcesi: Türkçe
 Yakınoğlu'nun dallı İspanyolcası: Kürtçe

Yakınoğlu'nun kırık Portekizcesi: Lazca
 Yakınoğlu'nun yatay Çincesi: Ürgüp, Göreme

Yakınoğlu'nun sıcak ve çılgın esperantosı: pazaryeri,
 Hani geçen sayıda ondan söz etmişim de. (169)

6

Ankara Ankara
 Müfettişler arasından geçiyor tiren
 Bankası elektrik Otel Mola (170)

TAŞIRAN DAMLA

Arı mısın türkü boku musun ne
 Seviyorum seni taşiran damla
 Adın yazılı gün sonlarına
 Kaldırdığın toz anayol tozu
 Arı mısın türkü boku musun ne

Gün gelir bir sürü şey
 Zoruna gitmeye başlar gerçeğin
 Yenilgiler de birikir ilenç de
 Kentlerin sarı gözeneklerinde
 Zoruna gitmeye başlar gerçeğin

Saçlarının arasına düşmüş
 Orda ilk kez öpülmüş taze;
 Törene götürülmüş çiçekler
 Mayıs mıdır artık Ekim mi olur
 Törenden artakalan çiçekler

Zıngadak duran bahçe
 Telgraf direğinde vınıltı
 Son kış son sıcak aşın anısı
 Sözcükler gömlek değiştirir
 Son sıcak lafın anısı

Bir sokak daha mı kaldı
 Belki işte tam o sokakta
 Taçyapraklı mahrem dakika
 Birimlerin için için hıncı
 Herhangi bir dakika

Harara tıklımış pamuk
 Dipten oynayan dalga
 Gül ki bardakta durmaz
 Kamış ki kamaşmakta
 Kamış ki kamaşmakta

Gelir geçer otomobiller ki
 Ayışığı kaç para,
 Sen güneşin her anlık dergisi
 Bin yıllık aboneyim sana
 Seviyorum seni taşıran damla (173, 174)

BİR ÇİÇEK

I
 Dev bir gemi geçiyordu
 Küçük küçük sulardan
 Kadıköy parkının umarsızları
 Sıralanmışlar banklara
 Bugün de her zamanki gibi
 Tek laf etmeden
 Denize bakıyorlardı

Karışık düşünceler içinde
 Ağır ağır yürüyordum
 Şey kalabalıktır şimdi
 Önce şu mektubu mu atmalı
 Evlendirme dairesi'nin önü
 Çelenk dolu

Birdenbire
 Bir çiçek
 Rıhtım taşının aralığından
 Uzatmış başını

Bir çiçek yolumu kesti!

II

Bir ilkokul bahçesi geçiyordu

Cıvıl cıvıl sulardan (175, 176)

Ğ VİTAMİNİ

Bilginlerimiz sağolsunlar

Bir vitamin buldular

Çalışınca azıcık;

Yumuşak G vitamini:

Ulusalcılık! (177)

BİR BÜST İÇİN 50 YIL SONRA SÖYLENMIŞTİR

Bıyıkların

Hakikatli mermerde

Algın karanfil

Bakışların

Yalnız hayatın değil

İşçilik bedeli tarihin de

Ağzında

Filtreli

Şanlı Haziran

Üstünde

İdris Nebi gibi

Biçtiğin hülle

Doğumun

T.Ö.

Yani Tariş'ten Önce

Ölümün

Bilinmiyor.

Söylence (178)

İLHAN'IN ANISINA TÜRKÜLER

Senli benli buğday çocuk
Nerden başlasam bilemiyorum
Taşıtlar seçenek değil artık
Ayrıca cesaretim de yok

Bir bardak su içsem şimdi
Yaralarımından dökülür
Gün ki yıkımlar günüdür
Boştur ne söylesem şimdi

Birini görüyorum kalabalıkta
O adam işte sana benziyor
Ama sana nasıl da benziyor
Binlerce adam kalabalıkta

O'sun sen yürüyüp gidiyorsun
Parmağında küçük bir zincir
Bıyıkların yazgı gibidir
Dolmuştan indin gidiyorsun

Anıştırır yüzleri aşklar
Belirsizdir o mu değil mi
Dma orda kalmaz acılarını
Değiştirir her şeyi o kılar

Şimdi bir parçasısın artık
Ekmeğin Ankara'nın Türkçenin

Gurbet ezgilerinin her şeyin
Eşi küçüğü kendisinin artık(179)

MÜBECCEL İZMİRLİ

Çubuklu'da Mübeccel İzmirli
Vapura bindiği zaman
Canyelegi sayısı da
Bir adet artardı o an,
Dalgıç Okulu'nun tüm öğrencileri
kıyıdan el ederlerdi ona.

Ne kadar şair var Anadolu'da,
Mübeccel İzmirli
Mektuplaşırlardı onlarla,
Bir şey yemez içmezdi
Beslenirdi sadece
Küçük dargınlıklarla.

Oymuştu baldırını,
Büyük Kohinor elmasını
Saklamıştı oraya,
Sekseniki yılında
Satmak zorunda kaldı
Yüzyetmişbeş liraya.

Evleri oldu; güzel;
Elleri vardı ince,
Bizler rakı içerdik,
O, ecel şerbeti, damla,
Dostları için gizledi,
Çok daha önce ölmüştü
Çok daha önce yoksa

Yok artık Mübeccel İzmirli
 Bir tarak arıyor Çubuklu'da
 Dalgıç Okulu öğrencileri,
 Hışırdar durur sular
 Giz tutmuş bakışlarıyla
 Gökten boşanırcasına

Ey Dalgıç Okulu öğrencileri
 Sularda değil o aradığınız:
 Bodrumlarda
 bodrumlarda
 bodrumlarda! (180, 181)

FOTOĞRAF

Durakta üç kişi
 Adam kadın ve çocuk
 Adamın elleri ceplerinde
 Kadın çocuğun elini tutmuş
 Adam hüzünlü
 Hüzünlü şarkılar gibi hüzünlü
 Kadın güzel
 Güzel anılar gibi güzel
 Çocuk
 Güzel anılar gibi hüzünlü
 Hüzünlü şarkılar gibi güzel (182)

ÖLÜM

Ölüm geliyor aklıma birden ölüm

Bir ağacın gövdesine sarılıyorum. (183)

CEYHUN ATUF KANSU

Hekim

Avucumun içinde mevsimin yüreği

Dost

Sözleri "soğan kadar şirin"

Ses

Buğdayın gülü sesi değil onların kendisi

Kızkardeş

Anadolu'nun küçük kızkardeşi

Ağabey

Sahi ne kadar uzun paltosu

Öğretmen

Sevgi öğretmeni

Şair

Kalemi işaret parmağı ve orta parmak arasında

Alçakgönüllü

Kopartmıştı saatinin akrebini

Deli

Çocukların delisi yıldız delisi

Ezgi

El ayasından oval ezgi

Sözcük

Ağızdan, değirmi sözcük

Kırmızı

Kızamık ve gelincik

Mavi

Su gök ögesi

Kansu

Kan ve su

Atardamar kanı

Kaynak suyu (184, 185)

KISA TÜRKİYE TARİHİ

Şelaleye

Düşmüştür

Zeytinin dalı;

Celaliyim

Celalisin

Celali. (186)

HEYKEL

Gözüm gitti de

Heykelin önündeki ere

Düşündüm

Neden başkent

Yalnız cenaze törenlerinde

İnsana verilir

Neden ülkemde

Kahramanlar

Hep dargındırlar

Neden tarihe değil de

Coğrafyaya geçenler

önemli

Neden

Kunduracının ağzındaki çivi

Değil ahi mavisî

Ve neden

Kimse

Pencereden bakmıyor? (187)

CAMDAN

İçkiyinden çıkınca

Camdan

demin oturduğum yere

baktım.

Sigara paketimi

masada unutmuşum.

Sandalyede

Tıpkı benim gibi

Oturuyor boşluğum.

Bir eli alnında

benim gibi.

Ama

biraz daha mı hüznü?

Otururken de

Biraz daha mı çıkarıyor

kamburunu?

Biraz daha mı benziyor

babama?

Bir yaş büyüğüm babamdan
 ve rüzgâr
 bir törendeki gibi
 çekiştirir durur
 yağmurluğumu. (188)

BU BİZİMKİ

Yıkıcı bir aşk bu,
 Yıkıyor milletin ortasına
 Tutku yükünü.

Bölücü bir aşk,
 Ekmeği suyu bölüyor
 Günde üç öğün.

Hain bir aşk bu,
 Sizin eve hırsız girer
 Onunkine polis.

Yasadışı bir aşk ,
 Evlenmeyi
 Hiç mi hiç düşünmüyor.

Soyguncu bir aşk bu,
 En sıradan ezgilerden
 Sevinçler devşiriyor.

Kökü dışarda bir aşk,
 Dante ile Beatrice'inkine
 Fena öykünüyor.

İşgalci bir aşk bu,
 Samanlık sevişenin diyor
 Başka şey demiyor. (189)

ADI İLHAN BERK OLAN ŞİİR

Nurullah Ataç eliştirmen

Tahir Alangu soruşturman

Cevdet Kudret deriştirmen

Suut Kemal ekiştirmen

Mehmet Kaplan uyuşturman

Sabahattin Eyüboğlu yetiştirmen

Orhan Burian barıştırman

Vedat Günyol biliştirmen

Adnan Benk veriştirmen

Fahir Onger geiştirmen

Memet Fuat alıştırman

Fethi Naci kızıştırman

Hüseyin Cöntürk yarıştırman

Rauf Mutluay doluşturman

Asım Bezirci koğuşturman

Mehmet H. Doğan geliştirmen

Doğan Hızlan buluşturman

Konur Ertop araştırman

Vecihi Timuroğlu seviştirmen

Muzaffer Uyguner üleştirmen

Adnan Binyazar örtüştürmen

Füsun Akatlı konuşturman

Atilla Özkırımlı dalaştırman

Murat Belge yakıştırman

Enis Batur ileştirmen

İlhan Berk eleştirmen (190)

BEHÇET NECATİGİL ŞİİRLERİNİ NEREYE YAZARDI

Renksemez camgöz

Hep arka pencereden baktı,

Orada, oralarda sabah akşam

Solgun ay altında kasımpatı

- Nereye mi yazardı dizelerini

Bir şey çıkmamış biletlerin kenarına yazardı.

Bir kapı mı açılıyor

Hemen menteşeye kayardı gözleri

Küçük ev aletleri kerpeten mengene

Giderek onda alışkanlık yarattı

- Nereye mi yazardı dizelerini

İlaç kutularının üstüne yazardı.

Yazısı 1928 yazısı

Atatürk'ün elyazısı

Ama sıkılganlıktan mı neden

Fazlaca bastırılmış bir yazı

- Nereye mi yazardı dizelerini

Kağıt peçetelere yazardı.

Çiğnediği sözcükler, ağzının kenarında

Salya değil köpük halinde toplanırdı

Ve zarif kemerini örtme duygusuyla

Şal gibi aşağı akardı boyunbağı

- Nereye mi yazardı dizelerini

Plastikten oyuncakların üstüne yazardı.

Koca Barbaros'a karşın
Beşiktaş biraz odur artık,
Küçük bir oda versinler
Kehribar yüzü öylece kalsın

- Nereye mi yazardı dizelerini
Tırnaklarının üstüne yazardı. (191, 192)

YAZGICI ŞİİR

Nasıl anımsamazsın Özdemiroğlu'nu,
Hani gün boyu içer içer de sonra
Uyurdu kolları bir gulamın boynunda.
- Bir gün saati doldu
Tam öyle bir uykuda.

Nasıl anımsamazsın Yavuz Sultan Selim'i,
Yabanıl bir beğeni arardı zulumlarda;
Övünürdü şirlerle, pençe-i kahrındaki.
- Ama sonunda parça parça
Şir-pençeden gittiydi.
Nasıl anımsamazsın öbür Selim'i ve Murad'ı
Hani şu ayyaş Selim ve mastor Murad;
Tuhaftır, tütünü, içkiyi de yasaklamışlardı.
- İçki hakladı Selim'i.
Esrarla tükendi Murad.

Nasıl anımsamazsın Abdülmecid'i,
Gülhane hattının kırkyaprak gülü;
Bir bezmde alem yaparken öldü.
- Hoş, annesinin adı da
Bezmialem'di.

Nasıl anımsamazsın Adolf Hitler'i,
 Neden hiç evlenmediğini soranlara
 Karısının Almanya olduğunu söylerdi.
 - Söylentiye göre alev alev
 Yandı onun koynunda.

Nasıl anımsamazsın Mussolini'yi,
 Garsoniyerinde mutlaka bulundururdu
 Bir dua iskemlesi.
 - Ama son duasında
 Toprağa doğru açılmıştı elleri.

Nasıl anımsamazsın kabadayı Al Capone'u,
 Al Capone, yahu, Chicago'da Belediye Başkanı oldu;
 Hani her kapının önüne bir şişe süt koydururdu.
 - Temizleme-aydınlatma resminden
 Oldu onun da sonu.

Ben bu şiiri yazdım akşamüzeri,
 Aklımda 'Define Adası'nın ilk sözleri;
 Başkalarının hayatını da ilerde söylerim.
 - Yine görüşelim!
 - Görüşelim! (191, 192)

DİLEKÇE

Sokağımsan
 Ben anahtarı çevirdiğim zaman
 Kapanan evin kapısı değil,
 Senin kapın olsun açılan.

Adresimsen,
 Mektuplarım doğru dürüst gelsin;

İki kişi telefonla konuşurken

Olmayalım hemen üç kişi.

Kentimsen,

Başka kentler de girsin araya;

Daha bir sevinçle katılayım,

şenliğimsen.

Her şeyi yaz tarihimsen,

Ama her bir şeyi;

Dilimsen,

Sen de koru biraz dilliğini.

Düşüncemsen,

Kızkardeşim pencereyi açsın;

Sorguçlu bir ışık aracılığıyla

Günyenisi dolsun içeri.

Uzat saçlarını Frigya,

Yarimsen,

Yurdumsan;

Söz ver Anadolu. (197)

SICAK NAL

I

Art çocuk, Muhyiddin Çelebi,

Molla Fenari'nin kısık fitili;

Okuduğu her beyitten sonra

Gülsuyuyla yıkardı ağzını;

Kirlidir şiir; ve söz, atılmazsa zehirdir;

Bunu bilirdi;
 Acı bir gölge geçerdi bakışından,
 Mesir macununun içindeki çivit gibi.

Karısı yanındaydı hep,
 Çocukluktan kalma
 Ve artık değişmezlik kazanmış
 Yanlış bilgi;
 Odalarda ışıksız iki aslan
 Derinliğine iki atla sevişirdi.

Kerbela yası hemen her zaman
 Görünmez kıldadı Mevlit sevincini;

Ölümü düşünen,
 Daha doğrusu anımsayan yüzü
 İlençler denizinde yüzerdi. (198)

II

Dikenli tele takılmış çiçek,
 Yüzyılımız çiçek diye seni getirdi.

Gökyüzüne çarpıp düşen kelebek,
 Kumaşları mı diyeceksin şimdi? (199)

III

Pencere silen kadınların
 Uzaklarda bir yeri aynatmasından belli;

Giysilerden, bayraklardan, cenaze törenlerinden;
 Ayakları dolaşan sandalyelerden;

Ağzı ağızına dolu telefonlardan
 Gözleri bozuk paralardan

Saplantılı duvar saatlerinden
İçkilerin giderek küçülmesinden

Belli, iyi şeyler olmayacak. (199)

IV

Meyvelerin turuncu aktığı oynak oluk,
Ayrımlar eşiği.

Merhaba tahıl,
Yolun bilgisi işte bitti!

Evreşe,
Tek türküsüyle varolan ela gözlü kasaba,

Bir çocuğum olsun isterdim senden.
Adını değiştirmişler senin de mi? (199)

V

Bir şey var şu bizim durumumuz ona benziyor

Umarsızlığı yüceltmek mi desem?
Renkleri beklemek belki...

Makbule geçmeyen armağan
Ya da
Zindanda gökbilim öğrenimi.

Ya da
Satın alınmak
Ezgiler tarafından. (200)

VI

Yakup Cemil'in
Kurşuna dizilmeden hemen önce

Üst üste içtiği
Ömründeki ilk üç sigara. (200)

VII

Ölü duvağı,
Ak altın
Boz altın. (200)

VIII

Kafes de, diyorlar, kuşu neden istesin ki!
Gözlerine mendil bağlamış hocalar.
Nerden mi öğrendim, gazeteden mi?
Karaköy altgeçidinde bekliyor
Şemsiyesini tüfek gibi asmış omzuna
Ölüm meleği. (201)

IX

Yazı artık günbatımında
Yazı bize geldi. (201)

X

Bir şey var
Balkonlar kollarını açmışlar
Ona sarılacaklar. (201)

8.10 VAPURU

Sesinde ne var biliyor musun
Bir bahçenin ortası var
Mavi ipek kış çiçeği
Sigara içmek için
Üst kata çıkıyorsun
Sesinde ne var biliyor musun
Uykusuz Türkçe var

İşinden memnun değilsin
 Bu kenti sevmiyorsun
 Bir adam gazetesini katlar
 Sesinde ne var biliyor musun
 Eski öpüşler var
 Banyonun buzlu camı

Birkaç gün görünmedin
 Okul şarkıları var
 Sesinde ne var biliyor musun
 Ev dağınıklığı var

İkide bir elini başına götürüp
 Rüzgârda dağılan yalnızlığını
 Düzeltiyorsun

Sesinde ne var biliyor musun
 Söylediğin sözcükler var
 Küçük şeyler belki
 Ama günün bu saatinde
 Anıt gibi dururlar

Sesinde ne var biliyor musun
 Söyleyemediğin sözcükler var. (202)

TERCAN

Mamahatun Türbesi iki katlı
 Alt katta yılan parlar

Bir at kışner sümbüli
 Kamyonları ala boyar

Rüzgar
 Az ötedeki

Eski kervansarayı
Eleştirir durur

İhtiyar adamla çocuk
Ordadırlar

Hiç konuşmazlar

Çömelmiştir ihtiyar
Bir olanak gibi
Sıkıştır avucunu

Çocuğunsa
- Göz göze gelebilerseniz -
İpi kopmuş bir uçurtma
Hızla uzaklaşır bakışlarından. (203)

EDİP CANSEVER

Yeşil ipek gömleğinin yakası
Büyük zamana düşer.

Her şeyin fazlası zararlıdır ya,
Fazla şiiirden öldü Edip Cansever. (204)

AÇILMAMIŞ KAPILAR

Sevdiğin kentlerin selamı sanki
Sülüs kamyon şoförleri
Kufi hamallar

Anılar hep sonbaharda gibidir
astrakan gecede

süt yıldızlar

Belleğinin yerini tutar kadehindeki

Taşlar taş kemerler

İvedi sarmaşıklar

Hayatını sarsan binbir andan

adlarını yıllara

veren yargıç krallar

Ne varsa yarım kalmış, geleceğindir

Bir kez girilmiş sokaklar

Açılmamış kapılar

Bilir misin iki kökeni var hüznüniyetinin:

çiçek durumu aşklar,

yaprak düzeni siyasalar.

LAVANTA

Odanız kız kardeşinizdir,

Büyük Ş'lerle iner giysiniz;

Bir kez onarılmış anıt mihrap;

Hemen pencereye geçersiniz.

Bütün şarkıları düşünün,

Sizin yüzünüz çıkar ortaya,

Konsolun üstünde yelpaze,

Yan yana yan yana düşünün ama.

En derin çizgiler, güzelim,

En tatlı anlardan kalma...

Değme acı baş edemez

Hazların lal oyuklarıyla.

Çıkarken yığılan basamaklar
 Kaçıkacıverirler inerken,
 Beyaz sunağıyla gotik tapınak,
 Eliniz sanki hep tırabzanda.

Bir şeyiniz olayım sizin,
 Hani nasıl isterseniz,
 Oğlunuz, kiracınız, sevgiliniz;
 Dünyanın bir ucuna
 Birlikte gider miyiz?

Bekletilmiş ipeklinizden
 Kopmaya can atar bir düğme;
 Boş verin, o düğme hayın,
 Gider miyiz?

Şimdiye dek düşünmediyseniz
 Bakmayın içinde ne var,
 Küçük bir kitaptır yaşamak
 Elinde tutmaya yarar. (206)

KARACAOĞLAN

Kilimim siyahtır bütün renklerden
 İçinde kil var milim var

Umut'un içinde mut varsa
 Umutsuzluğun da içinde umut

Bağnazlığın içinde Banaz
 Götürüp sonra Sivas'ta astılar

Ülkemin ırmakları dışarı akar
 Neden bilmem can havliyle akar

Akarsuların hepsi karasu
Dağ doruklarında denizyıldızı çakıllar

Akıntılar akıntılar ters akıntılar
Üstünde simürg uçar

Maphusta beyaz elli Musa
Balıkçıl yürüyüşlü firavunlar

Kedi adımlı dışişleri bakanları
Onun parmaklarıyla konuşurlar

Ayrılık vezirleri yabancıl yontular
Nazımdaki nazı okşar gibi dururlar

Babam sayrı düşmüş, döşeginin altında
Kasım güneşi ve asık yüzlü tanrılar
Yaş otuz beş dantel gibi ortasından
Sessizce yırtılmış temiz yüzlü hacılar

Karacaoğlan der ki göçüm söküldü
Kilimim parça parça acılar al al açar.

1994 ELİYLE, SAMANYOLU'NA

Yaşadım, Tanrım,
Yarım ve uluorta,
Bir dahaki hayatta,
Varsa öyle bir hayat,
Şiir yazar mıydım,
Bilmiyorum.

Ama kadınlar, Tanrım,
Öyle sevdim ki onları,

Gelecek sefer
 Dünyaya
 Kadın olarak gelirsem,
 Eşcinsel olurum. (208)

TURGUT UYAR

Ak odada oturur
 Kapısı penceresinden çok

Gözlerinde yıldızlar
 Serin yerde durur

Bir elinde kadeh
 Öbürünü yarasına bastırır

İnşaattan ses gelir
 Bir şeyi okşar gibidir

Uzanıp durmuş mahcup
 Işığagöçerin şarkısı

Dönülmez dizeler içinde
 Onunkiler gülaçılır

Öldüğü gün
 Hepimizi işten attılar (209)

YAZ SONU

Sukürenin perisi sen; sen, taşkürenin avcısı,
 Bir kişi daha olsa yanınızda
 Siz orda öpüşürken,
 Ne diyorum bir kişi daha;

Alamut kalesinde öpüştünüz.

Ona göre gelişirdi her şey,

Yeni bir güzelduyu açılırdı

Bir töre cançekişirken.

Karagözlü hançer, sen; sen, mavi bakışlı kılıç,

Unutulmazlarınızı dökerken birer birer,

İki kişi daha olsa yanınızda,

Mihri'nin vuruluşu ve çantası

Ve elindeki tuğla da gelirdi gündeme;

Daha sonra kesilen barsağı, iki metre;

Kediler uzaklaşırdı ısrarla camdan bakan;

Ne diyorum iki kişi daha.

Kavaldan akan gökyüzü, sen; sen, düştün geçilmez bahçe,

Sınıf arkadaşları, şarap ve tüzük kokan,

Dağın Eskisi'ne iki vadiden seslenirken,

Ne diyorum beş kişi daha olsa yanlarında,

Ama her şeye üçünün bileşkesine varan;

Ne bilim-sanatı Hayyam'ın, ne siyaseti Nazım'ın,

Ne yiğitlik, ne aşk... Bir şey kalmazdı tek başına.

Ahırlarımızda her zaman sana ayrılmış bir at vardı.

Ve sen sonunda bir gün çıkar gelirsin diye,

Çok şeyin adı küçük yazıldı;

Silinmez anlar vardır,

Karşı konmaz özlemler,

Ben şimdi ne istediğimi de bilmeden artık

Bağırıp duruyorum ya, şurda,

Sen yaz sonu ilan eden güzel keten,

Güneşten yırtılmış caz, sen! (210)

SEVİNCELİK

Kızkulesi'ni düş getiren pay senetleri
Kısa günde kapış kapış gitti

İşçisi köylüsü öğrencisi şairi
Tam tamına 49,5 milyon kişi

Yazıldı defterine güzelliğin
Çocuklar sabah akşam resim çektirdi

Sevinçler acılar şarkılar ki
İstanbul'u an an görünür kılar

Fenerime uğru yeşil tatlı pembe sürülmüş
Yanında ne ki Koç'lar Sabancı'lar

Sonra 49,5 milyon düş senedi
Bir sabah törenle denize verildi

İçlerinden üç tanesi de
Şu şu şu kişilere ciro edildi:

Tarihin babası sayılan Herodotos'a;
Tarihin bir babası daha varsa ona;

- Ve uzun tartışmalardan sonra -
Nüfusumuzun geri kalan kısmına. (211)

TÜRKÜ

Bir kitap düştü yanan bankadan
Kaptım hemen eve koştum
Sayrılıklar yaptı ki baştan sona
Bağ bahçe tutkusuyla okudum

Masalın sonunu bekliyorum şimdi
Herkes toplanacak bir odada.

Şimdi sen varsın gidiyoruz
Şu genç kız dizini dayamış
Şoförün ensesine
Aslında o götürüyor bizi

Dolmuşta sekiz kişi
Oyuncaklar gibiyiz

Sanmasınlar inanmıyorum
Elbet inanıyorum tanrıya
Herkesin kendi tanrısı var
Sen ölünce ölüyor o da. (212)

SİGARAYI BIRAKANIN ŞİİRİ

Eskiden birinci işimdi sigara içmek
Şimdiyse içmemek birinci işim. (213)

DOSTLUKLAR İÇİN DÜZYAZI

Erkekler arasındaki dostluklarda
Av anlaşması da var.

Kadınlar arasındaki dostluklar...
Siyah ve yer yer yıldız ışıklı
Bir kumaşın arkasında
Usluca dönen bir çiçek düşünürüm.

Biri lambayı avucunun içiyle kapar
Dünyanın ucunda sözcükler düşünürüm,
Berrak burun delikleri havada biri
Savunma ve içdökü koklar.

Savunmanın binbir gizi
 Düzgün açılmış sigara paketleri
 Ayakta duran pantolonlar,
 Anılar ortalıkta dolaşır ve karmaşır.

Kurtarılmış zamanların
 Sonsuz çay içilen
 Oturma yerlerinde onlar
 Dayanıklı ve yaklaşılmazdırlar.

Hele çocukluk dönemi dostluklarını
 Güncel tutmayı bilen
 Yaşlı kadınlar!

Kadınlarla erkeklerin dostluklarında
 Kadın payı oldum bittim ağır basar
 Dönmektedir yine o savunma çiçeği
 Yine kumaş yine içdökü;
 İnsan ilişkilerinin doruğunda
 Patika erkencisi
 Ve çekingen bir tılsım var,
 Öğrenilse de hiçbir zaman çözülemez.

Kadınlar uçadırlar,
 Hele evli kadınlar. (214, 215)

KISA TÜRKİYE TARİHİ

I

Şelaleye

Düşmüştür
 Zeytinin dalı; Celaliyim
 Celalisin

Celali. (219)

II

Üç anayasa
ortasında büyüdün:

Biri akasya

Biri gül

Biri zakkum. (220)

III

Türkiye'nin adı,
Soyadı yasasından beri
Atatürk adından
Soyutlanamadı:

1930'lu yıllarda
Etitürkiye;

1940'lı yıllarda
Atetürkiye;

1950'li yıllarda
Uditürkiye;

1960'lı yıllarda
Ötetürkiye;

1970'li yıllarda
Atatürkiye;

1980'li yıllarda
Adıtürkiye;

Mavi yolculuklar var bir de

O yunani o güzel yolculuklarda,

Hemen her zaman:

Adatürkiye. (221)

IV

O yıllarda ülkemizde

Çeşitli hükümetlerle

Yetmiş iki dilden

İkisi yasaklanmıştı:

İkincisi Türkçe. (222)

V

Kahvede subay yok,

Bu nasıl iştir. (223)

KEHANET

Lokman şair senin hayatın,

Yedi kırlangıcın hayatı kadar.

Altısını ardı ardına yaşadın,

Bir kırlangıcın daha var. (227)

SÖZ YİTİMİ

1.

Yürüyor muyduk,

Yoksa bir doğa parçasının

Altını mı çizdiriyorlar bize?

2.

Ellerimizde küçük kağıt kutular

Yüzlerimiz asılsız.

3.

Bir yere geldik ki

Hiçbir sokağın adın yok.

4.

Binlerce çocuk,
Siyah-beyaz bir kuşak,
Ötelerden sessizce.

5.

Cebimde bir paket sigara
Bir tırnak makası
Bir mendil
Ve bir küçük yaratık
Ne olduğunu bilmediğim.

6.

Bir yere geldik ki
Güneş heyy!
Ay, ayy!

7.

Bu toptan içine devrildiğimiz
Bu bir şey, bir değirmi,
Anlatılmaz bu, bu bir gülümseme.

8.

Öteşirde
Batar çıkar sözcüklerimiz. (228)

ANISI

Simgelerin, herkesin olduğu an,
Ay fena oynar yerinden.

Tam tutacakken ötesine geçersin
Ulaşmak istediğin şeyin.

Yelkeninin lotus bakışlı ucu
Akşamını kanata kanata

Kalyonlar vardır, yanında,
Mutsuzluk küçük kalır.

Avucunun içindeki suda
Uçuk ehram çalkantısı.

Döşeğin, buzulların altında,
İlk anı, bir çocukluk anısı. (229)

DÜŞÜNCESİ DEĞİL, KENDİSİ

Çiçekleri sulayan adamın
Bir sürü adı vardır.
Üsküdar'a at yollar.

Fırat suyu bütün bir bölgeyi
Takma adlarla dolanmak
Zorundadır.

Ölüm güney yarımkürede
Çok sığ ve sonsuz geniş
Bir ırmaktır
Ganj da derler ona
Ölüm deyince
Zamansızlığın ortalarında
İstanbul'da enderun ağaları
Padişahın buyruğuyla
Kartopuna tutar birbirini (230)

İKİ KALP

İki kalp arasında en kısa yol:
 Birbirine uzanmış ve zaman zaman
 Ancak parmak uçlarıyla değebilen
 İki kol.

Merdivenlerin oraya koşuyorum,
 Beklemek gövde gösterisi zamanın;
 Çok erken gelmişim seni bulamıyorum,
 Bir şeyin provası yapıyor sanki.

Kuşlar toplanmış göçüyorlar
 Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (241)

EŞDEĞERİYLE YAN

Eşdeğeriyle yanyana yürürken
 Cehennem sokağında birey olmak,
 Ve en inceldikten sonra
 İlkel sözcüklerle konuşmak seninle.

Saat beş nalburları pencerelerden
 Madeni paralar gösteriyorlar,
 Yalnızlığı soruyorlar, yalnızlık,
 Bir ovanın düz oluşu gibi bir şey.

Hiçbir şeyim yok akıp giden sokaktan başka
 Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (242)

ATI'LAR DELTALARA

Atı'lar deltalara gömülen atı'lar,
 Saçı'lar fiyortları öpen saçı'lar,
 Kutu'lar, Haliçlerden susmuş kutu'lar,
 Takı'lar eski aşkları imler takı'lar.

Bol dökümlü gömleğinin içinde
 Sırtını ve karnını dolanan
 Ve sonunda sincap olan

O kuş.

Seni o kadar yakından görünce,
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (243)

ÇEKİRGE BULUTU

Çekirge bulutu içinde
Koynuma soktuğun ekin;

Çalgılar ikidurur sürgün ilinde,
Bir gözü mavidir bir gözü blue.

Gölgede boy atmış top fesleğen,

Bir ilkokul bahçesinde görmüştüm seni,
Marienbad ilkokulu, Nişantaş'ta;
Bir çocuk yeşil örtüyü çekiverdi.

Hızla geçen otobüslerin ardında benzeşmek...
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (244)

SÜLÜNÜN YÜZÜ

Sülünün yüzü bir atmosfer olayıdır.
Rasgele yazarı avcıdan öğrendim:
Yabanördekleri donmasın diye,
Suya nöbetleşe kanat vururlar.

Ve işte şamandırasıyla Beşiktaş'ınız,
Çapraşık bir yüzyılı geriye atar;
Tanrım siz şu uzun Anadolu'yu
Çocukluk günlerinizde mi yarattınız?

Senaryocu bayanla bir bankta oturuyoruz
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (245)

İLKOKULU BİTİRDİĞİ

İlkokulu bitirdiği gün Cumhuriyet şairi,
Saçında kurdelesı Lozan gibi;
Sonra her yıl öldürüldü, öldürüldükçe de
Hemeninden göğsü huthutler çizildi.

Gelecek zaman oldu şimdiki zaman;
Irmak aşağı inen güz parçası,
Çok süslü bir halkın arasından,
Benimsin!

İyi anlarında sesin kalınlaşıyor
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni (246)

BİLGİSAYAR OLARAK

Bilgisayar olarak kullanılmış bir gölü
Selçukluya pragmalar taşıyan Gazali
Bir ilk aptallığı düğüm sayarak
Yadsımış dört yanı hep yukarı bakmış.

Bu yüzden önündeki ayna kırılır kırılmaz
İntihar etti sayılmış tasavvuf ehli,
Yine bu yüzden doğduğu an
Kaymaya başlamış Osmanlı yıldızı,

Baktım yeri toparlıyor ayak izleri
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni (247)

AFYON GARINDAKİ

Afyon garındaki küçük kızı anımsa, hani,
Trene binerken pabuçlarını çıkarmıştı;
Varto depremini düşün, yardım olarak Batı'dan
Gönderilmiş bir kutu süttozunu ve sütyeni.

Adam süttozuyla evinin duvarlarını badana etmişti,
Karısıysa saklamıştı ne olduğunu bilmediği sütyeni,

Kulaklık olarak kullanmayı düşünüyordu onu kışın;
Tanrım gerçekten çocukluk günlerinizde mi?..

Eşiklere oturmuş bir dolu insan
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (248)

DAHA BEN

Daha ben ilk kazmayı vurmada
Elime gelen Karabitki'li testi,
Nefertiti'nin mutfığı sayılan yerde
Koyu sır yeni hicret yollarını kesti.

Terimler eşekarıları sözcüklerin,
Acımasızdırlar, adsız ve sueldirler,
Önlerine katarak insan ve hayvan listelerini
Sabah akşam kapınızın önünden geçirirler.

Fazıl Hüsnü diyor ki, ne diyor Fazıl Hüsnü?...
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (249)

İÇTİM O

İçtim o bin yıllanmış testiden, içtim, içtim,
Örtüler arasında yeryüzü beğenisiyle
Ayışığı paylaşırdı bacakları,
Öptüm ayak parmaklarını, öptüm, öptüm.

Put'unu cezalandırıyor kır delisi;
Oğlan iki ev ötede, Londra'dan gelmiş;
Yazsınlar felaketlerin hep çift geldiğini,
Garson acıması tutmuş içkievini.

Ortaoyunumuzun dekoru bir kağıt mendil
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (250)

BİR MİNELİ

Bir mineli altın saat,
Bir altın köstek ve madalyon

Bir roza maşallah,
On iki miskal inci.

Madalyonunu ve boncuğunu
İttim içeri,
Gözlerimizin dibi karıştı
Dağyollarının uzak dumanı gibi.

Ve konsolun üstünde noksan bir gümüş kutu
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (251)

METİNLERDE BULUŞTUK

Metinlerde buluştuk kopkoyu deyimlerde,
Koşut ve eş zamanlı okuduk kimi kitapları;
O arada iki de defterimiz oldu,
Biri babasına daha çok benziyor.

Bir türlü kotarılamayan uğraş,
Ç harfini daha yeni dönmüşüz;
Gözlerimizde İbni Sina bozukluğu,
Dostumuzsa, Bodrum'da, dönmez geri.

Uzaktaydın, oracıkta, öbür kıtada,
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (252)

KÜÇÜK ANNE

Küçük anne, kelepir kız,
Bir şey söyle bana,
bana bir laf et ki binlerce,
Onbinlerce görüntü anlatamasın.

Genceli Nizami'nin dediği gibi
Taşı onunla yıkasalar
Üzerinde akik biter,
Bakışların ki...

İkinci bir parıltı var senin bakışlarında

Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (253)

18 ARALIK

18 Aralık 1985'te o salonda
Kişi nasıl kestirebilirdi ileriye?
Siz, kazıbilimler, alınyazısıbilimler,
Geçsin yıllar geçsin, seneler gibi.

Olur mu anımsamamak Onaltıncı Louis'yi
14 Temmuz 1789 akşamı, Louis,
Şöyle yazmamış mıydı defterine:
"Bugün kayda değer bir şey yok.."

"Kehanet" adlı kısacık bir şiir buldum
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (254)

HİÇBİR SEMTTE

Hiçbir semtte berberin olmadı,
1954-1980 yılları arasında,
26 yılda 28 ev değiştirdin;
Leke kuşağı nasıl bilmez seni!

Arabesk nedir diye düşünmüştünüz:
Şebboy sesli bir cümbüş, eza içinde;
Eşitlik midir komedya, içtenlik mi,
Erdem diye benimsenmesi mi fırsatsızlığın?

Yürütüyoruz bütünlemeye kalmış bir sessizlikte
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (255)

MUTSUZLUK GÜLÜMSEYEREK

Mutsuzluk gülümseyerek gelir, adıyla süslenmiştir;
Banliyo treninde rastladığımız
Sınav saatini kaçırmış liseli kız,

Hep kazanırsın ey çözümsüzlük!

Ey otobüssever ey Troya yolcusu!

Anımsarsın günlerce konuşup durmuştuk

O İB(ipekböceği) sesli kadını;

Birinin Grönland'ı olmaya hazırlanıyordu.

İki çay söylemiştik orda, biri açık,

Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (256)

BİR KIŞ

Bir kış göğü gibi o saat alçalır ölüm,

Yalnız işitme duyusu kalır ortada.

Asya kentleri yürür dururlar,

Höyükler burnumda hızma.

Uzakta dev bir damla:Pırıl pırıl Pencap!

Tabanlarından kayıp duran sütunlar

Yitmiş bir geleceğin işaret parmakları:

Horasan uykusuna havlayan köpekler, Buhara.

Uzaklara bir bakışın vardı kafeteryada

Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (257)

PİRİ REİS

Piri Reis geri çekmiştir haritasını

Azmayı çoktan unutmuştur hayvanlar;

Başlamıştır Sultanahmet sürüncemesi,

Kızlar yatakta yan yatmaya başlar.

Ben atımı böyle dört sürüyorum ya,

Yetişmek için mi, bilmem, kaçmak için mi?

Ya sen? Neden sende tehlike anlarına

Bunca hazırlıksız olma özeni?

Bir şey var, ancak makilerin orda söyleyebilirim,
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (258)

BİR ÇİÇEK

Bir çiçek duruyordu, orda, bir yerde,
Bir yanlışı düzeltircesine açmış;
Gelmiş ta ağzımın kenarında
Konuşur durur.

Bir gemi bembeyaz teniyle açıklarda,
Güverteleri uçtan uca orman;
Aldım çiçeğimi şurama bastım,
Bastım ki yalnızlığımış.

Bir başına arşınıyor bir adam mavi treni
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (259)

GECE BİTKİLERİNDEN

Gece bitkilerinden korkuyorum,
Hayır, geceleri bitkilerden!
Gizlenirken vurulmuş ulaklara ağıttır
Bana açtığın her telefon.

İki kalp arasında en kısa yol:
Birbirine uzanmış ve zaman zaman
Ancak parmak uçlarıyla değebilen
İki kol.

An ki fıskiyesi sonsuzluğun
Keşke yalnız bunun için sevseydim seni. (260)

ŞARKI

O düz ve yeni yaklaşma seviştikten sonra
El ele yürürsünüz daracık odalarda

Bilinçle karılmıştır bu sevda
Su akar kan yerine damarlarınızda.

Düşünebilir misiniz gülün tersini
Hele bir çocuk yüzünün tersini
Olur mu suya düşmüş yaprağın tersi?
Parmaklarımızdır karışmış bağbozumuna.

Sesler o kadar da yeni olamaz
Elinizde bir erik dalı, aymaz
Mutfağa geçer dolabı açarsınız
Usulca dağılır gider uzaklara
Bedeninden
barış
akan
bir
zürafa. (263)

11 BEYİT

Mutsuzluğumu yeterince hak etmek için
Geri döndüm kilometrelerce yürüdüm.

Baktım aşk dizesi ayakta duramıyor
Kadın adına da söylenmemişse.

Her aşkta en az on kişi vardır
Bunlar en yakınlar ve tanıdıklardır.
Sefih yazılardaki nem

İlk giysiyi anımsatır.

Bir çadır bir dağın eteğinde
Doğaya odalar tanıtır.

Sığınacak yer kalmadı
Chagall'daki eşeğin gözünden başka.

Rüzgârgülünü tıkayan kürk hayvanları
Atalarımız birlikte eleştirsın bizi.

Kuyuya sarkıtan kadın
Saçından kavrayıp kızkardeşimi.

Ey ılık ayı gönlübol eylül
Doğuda bekle bizi perdeli kentte.

Öncesiz bakışları yeryüzünün
Krater gölleri.

Gökyüzünden başka şey görmemiş

O göller. (267, 268)

16 DİZE

Doru at doğru at,

Küfür diyorum bir saldırmama eylemidir.

İnsan süsüdür günah.

Gömmeden önce biraz gezdirin beni.

Zincir gibi öten ağaçkuşları.

Çayım kurudu kahvem taşsökülür.

Yeşil saçlı bataklık kızı.

Yazgının bir günlüğüne güncelleşmesi.

Gözlerinde İbni Sina bozukluğu.

Sazan pullarıyla örmüş kapısını.

Kaç kuruşa elden çıkarmış Alaska`sını?

Her şey kış buğdayı içinde öğütüldü.

Türler esridi kimse yok mu orada?

Renkleri tek tek alırsan hepsi tarikat.

Benim küçük kızçocuğu tanrım!

Mitos yitme n`olur! (271)

ŞARKISI-BEYAZ

Ayıcılar geçti, affedilmemiş insanlar geçti

Şehirler taş yürekliydi şarkısı-beyaz

İnsanların büyük rüyaları vardı

İnsanlar bir ölümle öldüler ki

Sevgiler arasında şaşırıp

Bir unuttular ki deme gitsin

Ben olanca kuvvetimle halatlara asılıyorum nafile

Ben ayrı düşmüşüm bir kere

Ayrı düşmüşüm insanlardan

Bu yıldız tutmaz mavilikte

Ne deniz ne köpük kar eder bana

Arada bir ağlamak için

Onu kocaman ellerimle sevdim

Ölüm daha saçlarına gelmemişti saçları-beyaz

Saçlarını kestim, şarapla ıslattım

Saçlarını koynumda saklıyorum
 Arada bir ağlamak için
 Ve suların altında mavileyin

Küstah bir çalparaydı ayağını uzatmış
 Mesut hatırasına balıkların
 Ve kocaman küfürleriyle sarhoş
 Yatardı yavaşlamış tüyleriyle
 Gemicilerin öldürdüğü kuş
 Siraküzaya uğrayamadık

Torbadaki çakıllara baktım
 Sonra dalgalar geldi
 Sonra bir mavilik aldı her yerimizi
 Nasıl hatırlıyorsan dünyayı
 Öyle. (277, 278)

HAFTA SEKİZ

Karım vardı ya benim
 Karım beni gölgemle aldatıyordu,
 Saat yedi demeden daha
 Onun kollarına atılıyordu.
 Âşıkane cümlelerle filân hep
 Bir değil, on değil, Allah'ın her gecesi
 Karım beni gölgemle aldatıyordu...

Siz siz olun da dayanın dostlar
 Gölgem beni artık takmaz olmuştu.
 Meselâ ben şapkamı çıkarsam
 O kazık gibi dikiliyordu,
 Meselâ yolda yanyanayız değil mi
 O bir taksi çevirip doğru eve.
 Gölgem beni artık takmaz olmuştu.

O daima evde, karım daima güzel
 Delirmek işten bile değildi.
 Ne yapmak diye içimi yerken
 Gölgeimin karısı aklıma geldi,
 Ben bu tarakta bezi olmayan
 Ben gölgeimin karısını ayartamazdım
 Delirmek işten bile değildi.

En makûlü çırılçıplak bir çare;
 Hafta sekiz cürmümeşhut bir...
 Karım gözlerindeki son damla maviyi
 Elleriyle saklıyordu her seferinde.
 Başka bir şey olsa insan affedebilir
 Ama namus vardı ortada namus,
 Hafta sekiz cürmümeşhut bir... (279)

Dİ GEL

Hem ayrıldık hem de öldük
 Kimimiz haritanın bir ucunda; kimimiz öbür
 Kimimizin gözlerinde jandarma mavisi
 Kimimizin bayrağı naftalin içinde.
 Ah! İnanmadık bir türlü inanmadık
 Gökyüzü acıyım demedi bize.
 Kaç turna sürüsü süzülüp gitti
 Buğdaylar kaçınıcı sarardı üstümüze.
 Ah! Umutsuz türküler yaktık, ağladık
 Biz dayanamaz olduk gayri
 Di gel gayri zalım ürüzger
 Di gel... (280)

ÇIKMAZ SINIR

Dün hayatıma bir köpek girdi
 Köpek, basbayağı köpek, sokak köpeği

Dün girdi, dün 22 Nisan Salı
 Şapkamla beraber oturuyordum
 Mevsim mütehayyil, vakit akşamdı şehirde
 Aklımda yalan yere fiiller
 Yapayalnız, ben bana oturuyordum;
 Bir köpek geldi, hayatıma girdi
 Köpek, basbayağı köpek, sokak köpeği...

Bakışlarımız birden buluşuverdi
 Evvela gözlerim baktı, sonra ben baktım
 Kucağıma aldım sonra, sevdim okşadım
 Simitçi geçseydi simit ısmarlardım
 Küçük küçük doğrardım önüne,
 Simitçi geçmedi avucumu yalattım
 Köpekti ama anlayışlıydı
 Öyle köşede kalmış, öyle korkak
 Evvela benim gözlerime baktı, sonra ben baktım

Gölgemi gördüm yerde sonra, seni hatırladım
 Bir tekme yapıştırdım köpoğluna
 Baktım saat kulesi orda, akrep altıda
 Baktım insanlar eski yaşamlarında
 Baktım bir şarkı almış gidiyor dudaklarımı
 Gölgemi gördüm de yerde, seni hatırladım
 Belinin ortası budur diyerek
 Bir tekme yapıştırdım köpoğluna (281)

ÖLMÜŞTÜK

Büyük bir ihtimalle ölmüştük
 Şehir kan kıyametti ayaklarımızda
 Gökyüzünü katlayıp bir köşeye koymuştuk
 Yıldızlar kaldırımlara dökülmüştü bütün
 Hamza bütün parmaklarını ortaya dökmüştü

Yirmi yıldır cebinde biriktirdiği parmaklarını
 Cebinde biriktirdiği parmaklarını,
 Hamza son şarkıyı kırka bölmüştü
 Doğrusu iyi idare etmiştik
 Doğrusu iyi haltetmiştik
 Yaşayanlar unutmuştu bizi
 Biz öldüğümüzle kalmıştık. (282)

ŞİİR

Daha bir dokunaklı gelir şarkı şarkıdan
 Daha bir duygulu oluruz, ağlarız
 Bulutlar geçmedeyken, beyazken gürültüsüz
 Olan umudumuzla kalakalırız ortalıkta
 Bizim bu insanca üzgünlüğümüz dillere destan.
 Daha bir yumuşak uçar kuş kuştan
 Gecelerin yanısıra iyimser, yavaş
 Yaşamının mutluluğu sarar içimizi, serinleriz
 Kalıverdik mi bütün utancımızı, yoksulluğumuzu
 Başlar yeniden aramızda kadınlık, erkeklik, sevgililik
 Sevdalanırız yeni baştan.
 Daha bir sevgili gelir gün günden
 Daha bir yaşanacak buluruz yeryüzünü
 İçimizde bir titreme hep öyle kalan
 İnsanlığımızdan ötürü, güzelliğimizden, çirkinliğimizden
 Bize kavun karpuz veren Tanrıyı
 Sevmek gerektiğini biliriz... (283)

ESKİ KADINLAR

Baktık çıldırmak işten değil
 Söndürüp attık cigaramızı
 Baktık olacak gibi değil

Bir adam düşündük camların arkasında
 Baktık beyaz pardesülü burunlu
 Bir adam birdenbire peydahlandı
 Kaptığımız gibi şapkamızı eski

O eski kadınları bilirsiniz
 Keder basınca bilhassa hatırlanan
 Sokaklarda yaşanmış veya evde
 Karanlığın ortalık yerinde beyaz
 Ve sevgili olan enine boyuna

Baktık olacak gibi değil
 Kaptık şapkamızı dışarı çıktık
 Ama gel ki kazın ayağı öyle değil
 Baktık değişen bir şey yok ortalıkta
 İki kişi bezik oynuyordu veya tavla
 Birinin zavallı olduğunu gördük
 O zavallı kadınları bilirsiniz
 Sevildimi pekalâ sevebilen
 Geceyken yağmurluyken hava
 İyice inceltip ufak yüzlerini
 Birebir gelirler yağmura karanlığa
 O eski kadınlar o zavallı (284)

PIYALE

Sıra hep son kadehe geliyordu
 Dudakların başkalarının masasında lâle
 Ben boynumdaki ipe bir düğüm daha atıyordum
 Peşinden başka gidecek yer yoktu
 Seni artık hiç sevmediğim halde

Senin o eskisi olmamana imkân yoktu
 Ama inadından yapıyordun bunu Cemile

İnattandı hep o içip içip gitmeler
 Bense boşalttığın kadehleri satın alıyordum
 Enayilik ettiğimi bile bile

Hele o çıkışın yok mu kapıdan
 O Allahın belâsı herifle
 Başkasının olmayı bir türlü beceremiyordun
 Millet arkandan gülüyordu
 Düştüğün hale... (285)

GÖLGE OYUNU

Gölgeme bak gölgeme
 Amma aşık, amma divane
 Oturmuş kanepesinde gurbet elin
 Kendini seyreder gözlerimde
 Amma aşık, amma divane.

Gölgene bak senin gölgene
 Amma fakir, amma biçare
 Ceplerini elleriyle doldurmuş
 Aynı kanepesinde gurbet elin
 Amma fakir, amma biçare.

Ya öbür adamın gölgesi, öbür
 Amma hinoğlu hin, amma hergele
 Ayıp fiiller kuruyor belli
 Kulakları toprağın üstünde kocaman
 Amma hinoğlu hin, amma hergele.

Gölgelere bak gölgelere
 Amma işsiz güçsüz, amma avare
 Şarkılara inanıyorlar bütün gün
 Hepsi de aynı şarkının insanları

Amma işsiz güçsüz, amma avare... (286)

KESİK

Sokaktaki adamların gözlerinde yitik
Nasıl oluyor bir türlü anlamıyorum
Arada bir barış arada bir gökyüzü
Her şeyin güzeli aşkla beraber
Kesik kesik

Hiç durmadı aşk dursa bile dünya
İnsanlar sevdiler hep bazı insanları
Gece inmesin gözlere ve sokaklara
Vücutlar arasında kadınlık erkeklik
Aşkla ayakta

Ama ne var eskisi gibi değil
Bir başına değil aşk başka sevilerle koşullu
Meselâ barışla arada bir gökyüzüyle
Her şeyin gerçeği insanlıkla beraber
Aşk ünlü güzellik

Bir şey var değişen belli besbelli
Hangi şarkıya gitsem görüyorum

Açılan gözlerinde büyük büyük
Almış insanları bir düşünce
Hürriyet eskidi (287)

555K

Şimdi Bursada ipek çeken kızlar
Bir karasevda halinde söylemektedir:
Görmeğe alıştığımız nice yazlar
Kimleri alıp götürdüler ama kimleri
Karanfil bıyıklı genç teğmenleri

Ak saçlı profesörleri, öğrencileri
 Adları şuramıza işlemektedir
 Ah dayanmaz dayanmaz bakmaya gözler
 Bir karasevda halinde söylemektedir
 Şimdi Bursada ipek çeken kızlar

Şimdi Erzurumda çift sürenlerin
 Geçit vermez kaşlarının altında
 Derindir, ıssızdır, korkunçtur gözleri
 Sabanın demiri girdikçe toprağa
 Hınçlarını gömmektedir içine yerin.
 Çünkü millet hayınları Ankaralarda
 Çünkü İzmirlerde, çünkü İstanbullarda
 Çünkü başka yerlerinde memleketin
 Kanına girdiler masum gençlerin
 İşte onun için karanlıktır gözleri
 Şimdi Erzurumda çift sürenlerin.

Şimdi saat sekizdir başlar gecemiz
 Gündüzü kısalttılar geceyi uzattılar
 Şimdi acının ve hüznün göklerinde
 Umudun yıldızı sarı yıldız mavi yıldız
 Uykumuzun bir ucunda bombalar
 Bir ucunda hürriyet inancı sabaha kadar
 İngiliz usulü piyade tüfekleriyle
 İnsanca yaşamanın onuru arasında
 Milletcek bir gidip bir geliyoruz
 Şimdi saat sekizdir başlar gecemiz

Şimdi ay doğar bulutlar arasından
 Kavat derebeyleri yüreksiz Bolu beyleri
 Hırsızlar, yüzde oncular, kumar erleri
 Cebren ve hile ile haklarımızı alan

Zulmü ve alçaklığı yöneten murdar üçken
 Biliyor musunuz bir orman geliyor şimdi
 Türküleri duyuyor musunuz nice derin
 Yakılmış çoban ateşleriyle dağlarda
 Karanlığı tutuşturup bir köşesinden
 Geceyi gündüze çevirenlerin

Biz şimdi alçak sesle konuşuyoruz ya
 Sessizce birleşip sessizce ayrılıyorz ya
 Anamız çay demliyor ya güzel günlere
 Sevgilimizse çiçekler koyuyor ya bardağa
 Sabahları işimize gidiyoruz ya sessiz sedasız
 Bu, böyle gidecek demek değil bu işler
 Biz şimdi yan yana geliyoruz ve çoğalıyoruz
 Ama bir ağızdan tutturduğumuz gün hürliğin havasını
 İşte o gün sizi tanrılar bile kurtaramaz. (288, 289)

SAAT BEŞ

İstanbul'da elimi kaldırdım
 Biraz içkiliydim, biraz sevdalı, biraz da minareli
 Geleni geçeni durdurdum
 Bakın dedim bakın gökyüzü nasıl eskimemiş
 Bir de şu martılara bakın nasıl alıngan martılar
 İstanbul'da en ince minarede
 Beş tane gözüüm vardı mavi

İstanbul'da gözümün birini söndürdüm
 Balıkların yarısı yok oldu gitti
 Hiçbir balığın kuyruğu yok kör oldum
 Ben bir zamanlar yelpazeli kadınlar görürdüm
 Evlerinde kocalarında uykularında
 Yarı yarıya saç yarı yarıya dudak

Nasıl sıcak olurlardı düşünürdüm

İstanbul'da Divanyolu'nda denizin orda

Bütün milleti başıma topladım

Herkes bir şey söyledi kendine göre

Bir kadın döktüre döktüre susuyordu

Yaklaştım yanına elini tuttum

Bak dedim martılar ne kadar alıngan

İşte tam bu sırada saat beşi vurdu (290)

MEZARTAŞI ÇİÇEKLERİ

70.000 aşk ve 90.000.000 dize:

Ünlü şair İlhan Berk burda yatıyor!

N'olur yolcu, sevaptır, sakın üşenme,

Yukardaki sayıya bir sıfır da sen ekle. (291)

PERDELİ

Mutluluk,

Diyordu adam,

Her konuda

Tekrara düşecek kadar

Rahat olmak.

Rahatsın,

Diyordu kadın,

Ama o sırada

Birdenbire

Odayı

Sözgelimi

Brezilya'ya

Çevirir

Bir çiçek.

İyi niyetlidir musluk,

Diyordu adam,

Yüzüne çarptığın

Ve içtiğin su

Aynı serinliktedir.

Mutluluk mu,

Diyordu kadın,

Mutluluk:

Açan tütün

Körelten tütün. (294)

BENT KAPAĞI

I

Biliyorum papağan renklidir mahşer,

Aralık durur, harita, giysiler ve ten;

İlk kitapta kırksekiz, altıncıda üç;

Osmanlı burunlu muhabbet kuşları,

Anılar, diyor arka koltukta, işte anılar...

Şoför dayamış dirseğini arabanın kapısına.

Anılar diyor arka koltukta bir adam,

Bugün anılar nasıl da düş değeri kazanıyor!

Ertelenemez artık ağustos duygusu;

Son pişmanlık, inanın, fazla çiçek! (295)

II

Sen eteklerinden erdemler sarkan

Kırmızı başlıklı pis kız,

Dağ-taş derdinde bahçe toprağı,

Kulplu platin, paçalı tavuk,

Geldin değiştirdin bütün anılarımı.

Ne tuhaf, seninle,

Bir bölüğünü kullanamamak bile,
Gerçekleştiremeyeceğimiz
Hiçbir özgürlük yok. (295)

III

Dolmabahçe Sarayı'nın altında
Zambak gibi hırsla açılıyor bir kuğu,
Doğru söyle
Beni mi seviyorsun Atatürk'ü mü?
Sessiz bent kapağı Hayrat yazı
Hüsnühat.
Kirli,
Anıtkabir romen rakamlarıyla kaç? (296)

KÜRTLER VE ARNAVUTLAR

Kürtler yalan söylemek zorunda,
Arnavutlar doğru. (297)

İNTİHAR

Sen tam tabancayı
Şakağına dayamışsın;
Kapı açılıveriyor
Ve üstündekileri
Bir bir fırlatıp atan
Bir leylak sesi...(298)

HÜKÜMET

Bu hükümet
Pir Sultan'a pasaport vermiyor,
Onu anladık.

Yunus Emre'ye de
 Bası kartı vermiyor,
 Onu da anladık.

Ama bu hükümet
 Ferman çıkarmış
 Karacaoğlan'ı
 Otobüse bindirtmiyor. (299)

GÖLLER DENİZLER

Ölüm mü,
 Bir gölün dibinde durgun uykudasın

Denizler?
 Tanrılar karıştırır durur denizleri (300)

PARK

Öyle sevdim ki seni
 Öylesine sensin ki!
 Kuşlar gibi cıvıldar
 Tattırdığın acılar. (301)

ŞARAP

Saat on ikiden sonra,
 Bütün içkiler,
 Şaraptır. (301)

ÜSTÜ KALSIN

Ölüyorum tanrım
 Bu da oldu işte.
 Her ölüm erken ölümdür

Biliyorum tanrım.

Ama, ayrıca, aldığın şu hayat

Fena değildir...

Üstü kalsın... (302)

İLHAMİ BEKİR İÇİN

Çocukluğunu yitirmemişti

Gençliğini de

Orta yaşlılığını da

Yaşlılığını da (303)

ALIN YAZILARI

Ey alın yazısı uzmanı

Suretlerle doldurursun yazını (303)

AHMET KÖKSAL İÇİN

Sevdaya tutulduğu gün

Saatinin akrebi kopar

Cuma günleri Merkez' de

Yelkovana yelken katar (303)

TEVFİK AKDAĞ İÇİN

Öbür dünyanın ahret kapısında

Bir gözlük: Zatî eşya!

Bir şiir: Ayrılmaz parça!

-Bir aşk: Belirsiz, karantinaya! (304)

ERAY CANBERK İÇİN

Sevgili Eray

Çevirir sessizliği

Deniz lokantasında

İnsancaya (304)

ERCÜMENT UÇARI İÇİN

Şiiri doğurmaz

Yumurtlar! (304)

SEVGİLİM BEN ŞİMDİ...

Sevgilim ben şimdi büyük bir kentte seni düşünmekteyim

Elimde uçuk mavi bir kalem cebimde iki paket sigara

Hayatımız geçiyor gözlerimin önünden

Çıkıp gitmelerimiz, su içmelerimiz, öpüştüklerimiz

"Ağlarım aklıma geldikçe gülüştüklerimiz".

Çiçekler, çiçekler, su verdim bu sabah çiçeklere

O gülün yüzü gülmüyor sensiz

O köklensin diye pencerede suya koyduğun devetabanı

Hepten hüznü bu günlerde

Gür ve coşkun bir gürüşüğü dadanmış pencereye

Masada tabaklar neşesiz

Koridor ıssız

Banyoda havlular yalnız

Mutfak dersen - derbeder ve pis

Çiti orda duruyor, ekmek kutusu boş

Vantilatör soluksuz

Halılar tozlu

Giysilerim gardropda ve şurda burda

Memo'nun oyuncak sepeti uykularda

Mavi gece lambası hevesiz
 Kapı diyor ki açın beni kapayın beni
 Perdeler gömlek değiştiren yılanlar gibi
 Radyo desen sessiz
 Tabure sandalyalardan çekiniyor
 Küçük oda karanlık ve ıssız
 Her şey seni bekliyor her şey gelmeni
 İçeri girmeni
 Senin elinin değmesini
 Gözünün dokunmasını
 Ve her şey tekrarlıyor
 Seni nice sevdiğimi (307)

SEVGİLİM, BİR GÜNÜN..

Sevgilim, bir günün ortası şimdi
 Taşıtlar hızla gelip geçiyor, her yer kalabalık,
 Ben seni düşünüyorum bir bodrum kahvesinde
 Uzat bana uzat ellerini
 İzinli askerler görüyorum, kırıtarak yürüyen işçi kızlar
 İstanbul her günkü yaşantısı içinde, uğultulu,
 Güvercinler güneşten bir sessizliği biriktiriyor

Ben seni düşünüyorum seni
 Hani tıpkı o ilk günlerdeki gibi
 Kalbim diyorum kalbim
 Daha dün tezgâhtan çıkmış bir su sayacı gibi
 Aşk anılar besliyor düşler kadar
 Bu yüzden diyorum ki aşk eskidikçe aşktır
 Sevgi eskidikçe sevgi.

Günümüz ekmeğimiz, türkümüz
 Çoluğumuz çocuğumuz

Binalar yan yana yükselip gidiyor
 Vapurların ağzı köpük içinde
 Uzaklarda ne kapılar açılıyor
 Tirenin biri bir istasyona varıyor
 Ordan çıkıyor biri.
 Her şey biliyor her şey
 Sen biliyor musun bakalım
 Seni nice sevdiğimi?
 Üstüne titredüğimi?

Geldiğimi?
 Gittiğimi
 Hadi! (308)

BUGÜN NE ?

Saat gecenin bir buçuğu (bugün günlerden ne?)
 Gözlerinden uyku akan bir taksinin içindeyim
 Geçip gidiyorum bütün hayatımı da seni de
 Başkent en pahalı örümceğini biriktiriyor
 Unutkanlık, acı, acılar, acılarımız
 Biliyorum sen kaldın bir de hayatım kaldı geride
 Eğlencenin (bayağı bir şölendi) ilerlediğini
 Bir karnaval tadıyla ilerlediğini
 Bir adamın bir öykü anlattığını, bir türkü söylediğini
 Bir kadının saat onda masadan kalkıp gittiğini
 Merkez kaymakamını, rejisör yardımcısını, medet'i
 Ve sonunda içinde yirmi çocuk taşıyan bir minibüs gibi
 ÇARPIŞTIĞIMIZI. Senin başın dönüyor, benim bir ayağım basmıyor

Nasıl oluyor bütün bunlar nasıl oluyor?
 Biliyorum tek bir güvercin onaylamayacak bunu
 Tek bir sokak tek bir tezgah tek bir saniye

Eksikliğe mi alışmışım ne? Mutsuzluğa mı yoksa?
 Her şeyin ilk kez tam olmasını istiyorum da o mu olmuyor?
 Neden kişi bir çiçek koparır gibi kaldırıyor da kadehini
 Sonra kırgınlıkla vuruyor masaya elindeki sübyeyi?
 Tek bir köpek onaylamayacak bunu tek bir mayıs
 Ne mi bugün? Perşembe. Sabah erken kalkmıştım
 Hazinesinin serin ve ışıksız koridorlarından, Gelirler'den;
 Kağıt hıştırtısıyla dolu bütçe'nin içinden
 Bakanlık berberine selam vererek
 Gelmişim girmişim odama (seviyorum da bu odayı)
 Evet girmiştim, şimdiyse seni ve hayatımı
 Ne olduğu iyice kestirilemeyen bir parıltı gibi
 Geride bırakarak gidiyorum. Nereye?
 Yarın bütün bu ağaçları sulayacaklar
 Ağaçların Afroditi anımsadım şimdi
 O ağacın yanından geçerken gökyüzü ne derindi
 Ama bugünkü gökyüzü onun Ayrılıkça'ya berbat bir çevirisi
 Sen metinde her nasılsa üç satır atlamıştın
 Ben de geçmişe çevirdim bütün gelecek zaman kiplerini
 Böyle yetişmişim ben, içim götürmez kenarından azıcık kesilmiş ekmeği
 Hiç anımsamıyorum tam dolu olmayan bir bardaktan su içtiğimi
 Karnaval. Soytarılar. Maskelilerle birleştiriyoruz masamızı
 Bizim payımıza düştü şölenin kaçınılmaz trafiği
 Gülüşlerimiz nasıl söndü galadan sonra sokağa atılan çiçekler gibi
 Ve şimdi: iki kere iki
 Kırdım, evet, seni. Ama kırmıştın beni
 Hadi sadece kırıldım diyerek önleyeyim herhangi bir eleştiriyi
 Kalbim, kalbim! Söyle şimdi ne yapacağım ben bu kalbi?
 Ne yaparım söyle daha da derine düşerse yaram
 Ben sana rasladığım günlerde, hangi günlerdi onlar
 Tuhaf şey bir günde değişiyor kişi
 Senden öncesi öyle uzak ki anılar bile yok sanki

Geldin masaya oturdun ve hayatımı böldün bir milat gibi
 Ve tavukçudaki hırslı Roma Valisi
 Yani Pontus Pilatus birlikte kurduğumuz İsa'ları çarmıha gerdi
 Ve sen üç satır atladın neden atladın
 Tek bir kuş tek bir şapka tek bir çorap onaylamayacak bunu
 Tek bir çiçek anlamayacak
 Şu zambakgillerin akıl almaz işlerini
 Tek bir insan anlamayacak
 Fazıl'ı: İçi boşalmaya yüz tutmuş o şiir tankerini.
 Ve Tahsin: Onu bir duygu taşaronu olarak ananlar olacaktır
 Operada Cinayet imgesine uygun işler yaptı bu ikisi
 Bense sessizce ayrılıp gittim yarasını kuliste saran bir soytarı gibi
 Tavukçu benim için artık tavşanın suyunun suyu gibi
 Sana gelince, ah sen yok musun sen
 Bir daha raslar mıyım sana
 Günlerin ne getireceği bilinmez ki
 Ben bu şiiri yazdım barok biçimi
 Her gün bir şiir yazacağım sana
 Takvim olsun bu: aşkımın takvimi
 İşte sana sayfaların ilki (309, 310, 311)

KORKARAK VİNÇ !

N'olur bir bebek alalım oyuncakçıdan
 Karnına bastıkça "bi dakika" desin,
 Şeye gidelim, İçaçan'a, ordan dönünce
 İkinci ev çıksın karşımıza, soldan.
 Amerika aile dramlarını işleyen filmler vardır,
 Taşra illerinde geçer, falan;
 Bir sürü de ev vardır seyrek seyrek
 Öyle bir evin kapısından girelim:
 Kader sokak, 13/2
 Adresim oldun benim,

Biliyorsun bunu değil mi?

Alınyazım oldun

(N'olur alalım)

Korka korka çaldım kapını

(Bir bebek alalım)

Ne yapayım sevdim seni

("Bi dakika" desin)

Eline ayağına düştüm

(Karnına basınca desin)

Sensin artık ne varsa:

Aştı, kavgaydı, uzak yerler özlemiydi

(Alalım, n'olur, bir bebek

gözlerinde bizim bakışımız olsun)

Kan-revan sevişelim

S. Hanım, n'olur, gelmesin

Tutarsızlık deme bir daha

Bizim sigaralarımız birbirini tutmuyor

Bir bebek alalım çarşıdan

Çay kahve içsin

Çay dedim de aklıma geldi

Şeker eksikliği giderilsin;

Sigara dedim de aklıma geldi

Sigara bas parmağıma

Yansın parmağım cızz! Desin

Benim ceketim askıda

Göyle yıllarca beklesin

gömleğin eteğinin içinde

Yüzyıllarca...

Çamaşırlarımız tutkuyla çıkarılmış

Aşkla sıyrılmış çamaşırlarımız

Dört kat çimenin üstünde

ve çarpınan bedenlerimizin altında

ve yaşlı, hoşgörölü aynanın karşısında
ve saatimi mutlaka çıkarmalıyım bundan böyle

Ne diyordum, işte çamaşırlarımız
Dalgalandan etimizin altında
Ezilsin böyle binyıllarca
Bir kokun var senin: iksirdir
Yaptığın çay iksirdir
İçindeyken senin, ne içindeyim
Birtakım yapraklar içindeyim
(N'olur al bir bebek çarşıdan
Maltepe desin
Kahverengi desin
Yumurta desin
Bir sınır hediyesi desin)
Geldim işte vurdum kapıyı
Birdenbire seni!
Sessizce
Güvenli ama hüzünlü
Hüzünlüyse de güvenli
Bir orman perisi gibi
Bir ağaç gibi, dalını
Nereye uzatacağını bilen.
Sonra iki yudum konyak
Koltuklar sadakat dolu
Sehpanın sarılışı ise
Sanma ki başka şeyden
Sevinçten, yavrum,
Sevinçten sevinçten
Vinç! Diye öter sevinç kuşu
N'olur al bir bebek
Karnına basınca vinç! Desin
Basmayınca da vinç! Desin

Ben böyle düşünüyorum
Senden ne haber? (312, 313)

ROMAN OKUDUM SENİ DÜŞÜNDÜM

Bende tarçın sende ıhlamur kokusu
Yürürüz başkentin sokaklarında

Bir nehir şu tutuk konuşan cumartesi
Üstünde iki yonga: Çarşamba, bir de cuma

Ayrılık lafları etme sevgilim
Önümüz Temmuz önümüz Ağustos nasıl olsa

Kolkola yürüyoruz tek tük öpüşüyoruz
Sonra ayrılıyoruz korkuyoruz da

Kimi zaman neden kalabalığın içinde duruyoruz da
Kimi zaman bir köşe arıyoruz en sapa

İşimiz mi yok, şu Akay'a sapalım istersen
İstersen garson girelim ilkyazın gazinosuna

Börekçi! diye bağır istersen şurda
Kısmet çıkar -sanırım- Emek'te oturan kıza

Abiler! Abiler! diye bir şey satayım ben
Mendilim kalmamış kağıt peçete yok mu çantanda?

Üç peseta gibi bir paraya dondurma yemiştin
Madrid'te yemiştin, ve çatılardan kanguru akıyordu
Londra'da

Seversin mi beni, doğru söyle ama? - Sigara?
Ne eflatun etin var, yanarca mı yanarca

İnan Selimiye'nin minareleri gibisin
Her seferinde başka yoldan çıkılır nirvanaya (314)

SENİN SESİN

Kahkaha kesin bir sınırdır senin sesin için;
geçmezsın kahkahaya. Bu da gülümsemeyi
senin tapulu malın yapar. Gülmek sende
gülümsemenin bir noktada taşkınlığı
oluyor daha çok. Bu bakımdan gülümsemenin
bütün öğelerini de birlikte getiriyor.
iş bu kadar da değil, yeni bir takım öğeler
de getiriyor. Ilıktır senin sesin. Güvenli
olmaktan çok güven uyandırıcıdır. Konuşurken
kimseyi dinlememene ne diyeceğiz peki?
Buna karşılık sözcükleri sakıngan sakıngan
kullanman var, ona ne diyeceğiz? Alırken
suçsuz, verirken duyarlı bir ses. En büyük
modaevini yönetecek olsa sinirli tonlar kazanacağına
muhakkak nazarıyla bakılabilecek,
ama, söz gelimi, hiçbir belediye başkanı
olamayacak bir sese. Sanırım, bakışlarlar
sesler arasında bir bağıntı kurulabilir.
Belki de yanlıştır bu varsayım. Ama
doğru olsa, senin sesinle bakışın arasında
bir paralellik, hatta bir özdeşlik olduğu
görülebilir. Daha doğrusu sendeki bu özdeşlik
böyle bir varsayıma itiyor kişiyi.
Kimbilir, başka belirtiler gibi, bakış ve ses de
aynı ruhun değişik planlardaki görünümleridir
belki de. Ruhun, özdeş yönlerini denediği
organlar olabileceği gibi, çelişkin yönleriyle

belirdiği organlar da vardır. Olabilir.
 söz bitince senin sesin de biter; oysa
 sözü tüketen sesler vardır; söz tükenince de
 sürüp giden sesler vardır; söz tükendikten
 sonra başlayan sesler vardır. Senin sesin
 sözle özdeş. Çılgılık değil, düşünce senin sesin.
 Ama etin, kemiğin malı olmuş bir ses.
 Ömründe bir iki kez büyük ihanete
 dadanmak isteyebilir bu ses. Küçük iha-
 netler onun düşünceyle kurduğu ilke-
 leri aşmaz, aşamaz. Ah! razı olma
 sevgilim, katıl. Katıl ama razı olma.
 Biraz da kendinden memnun bir ses.
 En büyük eleştiriyi, yadsımayı son
 anda yaparsın sen: Sanırım sende bul-
 duğum en doğru gözlem bu. Oysa eleş-
 tiriye son anda yapmak, razı oluşun ta
 kendisidir. Korkaklıktır da. şu var:

Fotoğraf çekertmek için yan yana getirilmiş iki nesne değiliz biz
 Güvercin curnatasında yan yana akan iki güverciniz
 Mesafeler birleştirdi bizi bir de sözler
 Razı olma hiçbir sessizliğe
 Biliyorsun seni seviyorum
 Pencereden bakmayı
 Öğreteceğim sana
 Sesin
 balkona asılı çamaşırcasına
 Havalansın, havalansın dursun
 Sokakta değil balkonda;

dışarı çıktığın zaman
 romanını yastığın altına sakla;
 Şiirini mutfağa koy
 Boş bir deterjan kutusu vardır nasıl olsa,
 Öykünü yanına alabilirsin elbet
 Müziğini de, resmini de
 Niçin güvenmiyorsun bana? (315, 316)

GİTSİN EFENDİM

Gidilmemesi gereken bir içkievi
 (Dişçiler, sakatlar, kalbi çürükler gitsin)

Gidilmemesi gereken bir ev Dikmen’de
 (Üç kaatçılar, yalacılar, pijamalılar gitsin)

Gidilmemesi gereken bir ev Y. Mahalle’de
 (Dönekler, uğrular, şerbetçiler gitsin)

Yolcu bir bardak çay için benimçin
 (Aşıklar, şairler, işsizler içsin)

Yaprak, mevsimin içi ve Çin-i Maçın
 (Devrimciler, namus erbabı, doğrucular içsin)

Yolcu o şarkıyı bir kez daha dinle benimçin
 (Çıplaklar, mert kişiler, kuzular içsin)

Bin dokuz yüz o yıllarda içtiğim sigara
 (Bin yıl koynumda beslediğim yılan içsin)

Tam bir yıl can alacağım var birinden
 (Bir yılımı da işte falan filan içsin)

Her şeyi öğrenir kişi ve bağışlar sonunda
(Bir anamın sütü kaldı onu da bulan içsin)

Sen son kokladığım gül: adın zambak
(Sen başladın artık, her şey geçsin gitsin)

Sen incelikler antolojisi, uyut beni
(Sesin bir cibinlik gibi soluğumu kessin)
Bir kez daha diyeyim: Özenle katlanmış bir mendil gibisin
Sil beni n'olur kırk yıllık kırım pasım gitsin. (318, 319)

YABANCI DİL

Beş dil biliyormuş ünlü kişi
Ünlü ve saygıdeğer
Bir de Türkçe öğrense
Altı eder (320)

DİKKAT OKUL VAR

Bütün çocuklar anlar da
Okul kitaplarına girmez benim şiirim,
Ben yanarken çıkardığım dumanlar
Bakarım şemsiye olmuş sözgelimi
Tabela olmuş: kiralık kat diye
Umulmayan şeyler bile olmuş
Ama unutulmuş kalmış alevim
Alevdir çünkü benim şiirim
Hayatın alev halidir
Çiçek tozudur
Kırılmış dalın türküsüdür
Nasıl şık şık berber makası

Odur,
 Aslında sekiz yıldır
 Saç traşımı kendim olurum, o da ayrı
 Kahveler kahveler!
 Sizde oturdum, sizde kurdum düşlerimi
 Çok şükür büyük şair değilim
 Ama, bir sır söyleyeyim mi kulağına:
 Cins şairim ben!
 Çıkar giderim,
 Nişancı bir şairim
 Gözünden haklarım imgeyi,
 Az çok kitap da karıştırdım
 Yolculuklarım da oldu
 Un peu partout,
 Yine de inanma
 Hepsi de görev yolculuğuydu;
 Kars, Ardahan, Van, Karaköse,
 Sivas, Erzincan, Aydın, Manisa,
 Kırklareli, Edirne, Bilecik, Bursa,
 İşte haritada ne varsa
 Bütün kentlerde ve kimi ilçelerde bulundum
 Şiiri de büyük şovlarla yazmıyorum
 Ama alevimi kimse görmüyor da
 Dumanlarım (tanık şairler) önemseniyor
 Bu şiir burada biter:

Dikkat okul var! (321, 322)

BİLİYORUM SANA GİDEN YOLLAR KAPALI

Biliyorum sana giden yollar kapalı
 Üstelik sen de hiç bir zaman sevmedin beni
 Ne kadar yakından ve arada uçurum;

İnsanlar, evler, aramızda duvarlar gibi

Uyandım uyandım, hep seni düşündüm

Yalnız seni, yalnız senin gözlerini

Sen Bayan Nihayet, sen ölümüm kalımım

Ben artık adam olmam bu derde düşeli

Şimdilerde bir köpek gibi koşuyorum ordan oraya

Yoksa gururlu bir kişiyim aslında, inan ki

Anımsamıyorum yarı dolu bir bardaktan su içtiğimi

Ve içim götürmez kenarından kesilmiş ekmeği

Kaç kez sana uzaktan baktım 5.45 vapurunda;

Hangi şarkıyı duysam, bizimçin söylenmiş sanki

Tek yanlı aşk kişiyi nasıl aptallaştırıyor

Nasıl unutmuşum senin bir başkasını sevdiğini

Çocukça ve seni üzen girişimlerim oldu;

Bağışla bir daha tekrarlanmaz hiçbirini

Rastlaşmamak için elimden geleni yaparım

Bu böyle pek de kolay değil gerçi...

Alışırım seni yalnız düşlerde okşamaya;

Bunun verdiği mutluluk da az değil ki

Çıkar giderim bu kentten daha olmazsa,

Sensizliğin bir adı olur, bir anlamı olur belki

İnan belli etmem, seni hiç rahatsız etmem,

Son isteğimi de söyleyebilirim şimdi:

Bir geceyarısı yazıyorum bu mektubu

Yalvarırım onu okuma çarşamba günleri (323, 324)

BUGÜN HAVA GÜZEL...

Bugün hava güzel diye bağırdı

Bugün hava güzel dedi adam

Kadın hemen onayladı: bugün hava güzel

İki adam tavla oynuyordu.

Bugün hava güzel dedi çocuk

Ablası hemen onayladı onu

Kırmızı

Bugün hava güzel dedi çocuk

Ablası hemen onayladı onu: bugün hava güzel

Piyango bileti satıcısı şapkasını çıkardı

Bugün hava güzel! Bugün hava güzel!

Postacı her evin önüne kağıtlar bırakıyordu

Şoför dirseğini arabanın kapısının üstünde gererek

Bugün hava güzel

Anılar dedi ihtiyar, anılar

Anılar düş değeri kazanıyor

Bugün hava güzel

Anılar dedi ihtiyar anılar

Bugün

Anılar düş değeri kazanıyor

Bugün hava güzel. (327)

BU YAŞTA

Bu yaşta

Orta okul aşkı (Lise değil)

Ege'de

Nüfus 40 bin

Geniş zaman, evet geniş zaman istiyorum

Ama telefon kulübesinden konuşuyorsun

Süre doldu dolacak

Üç dakika

O, dar zamanda

Bir başka açıklamıyor mu

Daha doğru hemen özetlemiyor mu kişiyi ve durumu

Bir kişisellik kazanmıyor mu zaman

Üstü başın olmuyor mu zaman

ân, diyorum, çocukluktur...(328)

ÖVÜNME

En büyük telif hakkını ilk okuduğun kitaptan aldın, Kan Kalesi.

Ama Doğu Perinçek kimin şiiriyle tavladı Şule'yi

Kim serbest bıraktı yasaklanmış Emmanuel filmini

Göz kırpma hakkını bile yitirmiş başbakan

Tenis oynayanı getirdi takunyalı

Bizim ilişkimiz ne bileyim belki de hayatı

sürdürme ilişkisi

Sadece bu mu?

1 Mayıs bir de Ramazan'a rastladı iyi mi?

Müslüman işçiler namazdan sonra bağıldılar (329)

BUGÜN HAVA GÜZEL

Çiçektozu ne demek feministlere tek soru

Bugün hava güzel

Bilinçdışı gökbilimde bile

Sen, sıcak kazıbilim, geleceğin

Anladım.

İlk'tin. (329)

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Özge PAPAK

Uyruğu: Türkiye (TC)

Doğum Tarihi ve Yeri: 16.06.1987 Kayseri

Medeni Durumu: Bekar

Tel: 0506 316 12 75

email: ozge_19_87@hotmail.com

Yazışma Adresi: Turgut Reis Mah. İsabey Sok. Eras Sit. L-2/40 Kocasinan KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı/ Kayseri	
Lisans	Erciyes Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı	2011
Lise	Kocasinan YDA Lisesi	2005

YABANCI DİL

İngilizce